

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА (Україна)
BORYS GRINCHENKO KYIV UNIVERSITY (Ukraine)
ПОЛОНІЙНА АКАДЕМІЯ В ЧЕНСТОХОВІ (Республіка Польща)
POLONIA ACADEMY IN CZESTOCHOWA (Republic of Poland)
ІНСТИТУТ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТУДІЙ
ФАКУЛЬТЕТУ ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВАРШАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (Республіка Польща)
INSTITUTE OF EUROPEAN STUDIES
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE AND INTERNATIONAL STUDIES
UNIVERSITY OF WARSAW (Republic of Poland)
ЄВРОПЕЙСЬКА АСОЦІАЦІЯ ЕКОНОМІСТІВ (Україна)
EUROPEAN ASSOCIATION OF ECONOMISTS (Ukraine) МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ІННОВАЦІЙНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

**FINANCIAL MECHANISMS OF INNOVATIVE
ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE IN
CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION**

**МАТЕРІАЛИ ІІ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

31 травня 2018 р.

Київ

УДК 330.3(477):339.9]:061.1
ЄС(082)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка
протокол № 7 від 20 червня 2018 року

Редакційна колегія:

- Рамський А.Ю.** – д.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів та економіки Київського Університету імені Бориса Грінченка;
- Кужелєв М.О.** – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, директор навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету Державної фіскальної служби України;
- Грушко В.І.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри національної економіки та фінансів Вищого навчального закладу «Університету економіки та права «КРОК»;
- Маргасова В.Г.** – д.е.н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Чернігівського національного технологічного університету;
- Венгер В.В.** – к.е.н., доцент, провідний науковий співробітник відділу секторальних прогнозів та кон'юнктури ринків Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України»;
- Andrzej Krynski**
Helena Burunowa Ks. prof. dr hab. dr h. c., Rektor - Założyciel Akademii Polonijnej w Częstochowie;
prof. nzw. dr hab., Dziekan Wydziału Interdyscyplinarnego Akademii Polonijnej w Częstochowie;
- Jozef Tymanowski** – UW prof. dr. hab Kierownik Zakładu Europejskich Studiów Subregionalnych w IEWNPiSM UM;
- Konstanty Adam**
Wojtaszczyk – prof. dr. hab Dyrektor Instytutu Europeistyki;
- Захарін С.В.** – д.е.н., професор, професор Тяньцзиньського університету (КНР)
- Лойко В.В.** – д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського Університету імені Бориса Грінченка;
- Сосновська О.О.** – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка;
- Васечко Л.І.** – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка;
- Жукова Ю.М.** – к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка;
- Соболєва-Терещенко О.О.** – к.е.н., доцент кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка;
- Казак О.О.** – к.е.н., старший викладач кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка;
- Фещук М.Ю.** – викладач кафедри фінансів та економіки Факультету інформаційних технологій та управління Київського університету імені Бориса Грінченка.

Фінансові механізми інноваційного економічного розвитку України в умовах євроінтеграції [Текст]: матеріали II науково-практичної конференції, (м. Київ, 31 травня 2018 р.) / Київський університет імені Бориса Грінченка.- Київ, 2018. – 281 с.

Викладено тези доповідей учасників II Науково-практичної конференції «Фінансові механізми інноваційного економічного розвитку України в умовах євроінтеграції», яка відбулася у м. Києві 31 травня 2018 р.

Висловлені у тезах думки та пропозиції можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії. Відповідальність за достовірність інформації, точність назв, статистичних даних, прізвищ та цитат несуть автори. Матеріали опубліковані в авторській редакції. У випадках виявлення плагіату відповідальність несуть автори наданих матеріалів.

Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018

Матеріали науково-практичної конференції
Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції

ЗМІСТ

Акіліна О. В., Павлюк В.В. ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ТА АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В м. КИЄВІ	7
Т. Артёмова ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ВЛАДИ	12
Аскерова В.М., Фещук М.Ю. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ	17
Башкирцева Т.М., Лойко В.В. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ – БАНКІНГУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	23
Бездітко О.С., Соболева Г.Г. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ «МОЗКОВОГО ШТУРМУ»	28
Броніцька К.С., Сосновська О.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ІННОВАЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	32
Бойко О.М. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТРАНСКОРДОННОЇ КООПЕРАЦІЇ У НАПРЯМКУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ	36
Будніченко І.В., Рамський А.Ю. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКУ	42
Бурак О.М., Покуца І.В. ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРІОРИТЕТНИХ ЗЕЛЕНИХ ПРОЕКТІВ МІСТА	47
Венгер В.В. МЕТАЛУРГІЙНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ РИНОК МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ	51
Владимирова М.С., Соловей О.С. ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА НАПРЯМИ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ	56
Волик М.О., Лойко В.В. ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	59
Вошкулат Є.О., Васечко Л.І. МІЖБАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	64
Галина Трипольська ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В МІСТАХ УКРАЇНИ	68

Горач І.В., Лойко В.В.	
ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА РОЛЬ ФІНАНСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ	73
Деденко Л. В., Сосновська О.О.	
НАПРЯМИ ДЕТІНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В УКРАЇНІ	78
Димченко О.В., Тараруєв Ю.О.	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОЛУЧЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	83
Димченко О.В., Хайло Я.М.	
ЗНАЧЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРУ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА	87
Дзядевич Л.В., Обушний С.М.	
ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ	91
Жильцов М.О., Казак О.О.	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА	96
Житар М.О., Чамор Г.С.	
ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ НА 2018 РІК	101
Ісаєнко А.А., Васечко Л.І.	
ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	106
Загоруйко Д.М., Лойко В.В.	
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВАЛЮТНОГО РИНКУ ТА ОЦІНКА ЙОГО СУЧАСНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	110
Зателена А.І., Сосновська О.О.	
ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	114
Єсіна В.О., Малоросіянець Д.Д.	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	119
Кіндзерський Ю.В.	
НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ НЕОІНДУСТРІАЛЬНОГО РЕНЕСАНСУ В УКРАЇНІ	122
Клименко Т.І.	
ЗНАЧЕННЯ ЗНИЖКИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	127
Коломієць І.О., Казак О.О.	
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ДОМІНАНТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СУСПІЛЬСТВА	130
Коненко В.В.	
ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	135

Кривчук Т.Ю., Лойко В.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ	139
Леонов С.В. ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЦІНОУТВОРЕННЯ В МАШИНОБУДУВАННІ	143
Лех Д.В., Лойко В.В. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	147
Лойко В.В. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ МІСТА КИЄВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	152
Лойко Д.М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИНАМІКИ ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ ОДЯГУ В УКРАЇНІ	156
Лойко Є.М., Лелюк Л.О. ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО І РИНКОВОГО ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ ПОВЕДІНКУ ДОМОГОСПОДАРСТВ	162
Малашок Ю.І. ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	167
Маляр С.А., Лойко В.В. РІВЕНЬ СВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ, ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ МІСТА КИЄВА	171
Матвєєва Н.М., Д'якова Д.В. МОТИВАЦІЯ ЯК ГОЛОВНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ	176
Матвєєва Н.М., Колінько Д.О. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	180
Матвєєва Н. М., Садовніков Д.В. СПЕЦИФІКА МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РИНКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	184
Мбан Прінсі Жултранд Стефані, Лойко В.В. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ КОНГО БРАЗЗАВІЛЬ	187
Миколаєнко А.Ю., Лойко В.В. ПОЛІТИКА ОBOB'ЯЗКОВИХ РЕЗЕРВІВ В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВО - КРЕДИТНОГО РИНКУ	192
Панова О.Д., Троненко М.І. СТАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ВИЗНАЧЕННЯ, ПРИНЦИПИ ТА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ	197
Папченко Д.О., Димеденко І.В. КРЕДИТНІ СТОСУНКИ УКРАЇНИ З МВФ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	202
	206

Пилипенко О.О.	
ОЦІНКА ДИНАМІКИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ У РОЗРІЗІ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
Пустовойт О.В.	
ПРИСКОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ: ПЕРЕДУМОВИ, СЦЕНАРІЇ ТА ПРОБЛЕМИ	211
Румик І. І.	
ПРИНЦИПИ СУБСИДІРНОСТІ ТА САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	217
Славуца О.І., Драчова С.І.	
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПЕРЕРОБКИ ОСАДІВ СТИЧНИХ ВОД	221
Соболева Г.Г., Дріль Н.В., Слухай В.В.	
ОБГРУНТУВАННЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТУВАННЯ В ІННОВАЦІЙНІ БУДІВЕЛЬНІ ПРОЕКТИ	224
Соболева-Терещенко О.А., Гапотій А.О.	
КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ ОРГАНІЗАЦІЙ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ ЗА РАХУНОК МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	228
Таукешева Т.Д., Даудова Г.В.	
ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	233
Толкунов М.Ю., Лойко В.В.	
РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	236
Ткачук Н.М.	
ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЯК СКЛАДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ	240
Чернищенко А.Ю., Сосновська О.О.	
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	245
Чечетова Н.Ф., Залуцька Н.Ю.	
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА	250
Шевчук О.Л., Сосновська О.О.	
РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	252
Чуйко А.С., Васечко Л.І.	
МІЖНАРОДНЕ КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ	258
Хворостянка Н.В., Фещук М.Ю.	
ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА	262
Яковенко І.В.	
ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	267

<i>Ковальова К.В., Першко Л.О.</i> ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙ В ОРГАНІЗАЦІЯХ	274
<i>Кудацька К.В., Болдова А.А.</i> МАРКЕТИНГОВИЙ АУДИТ ЯК ПІДГРУНТТЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	277

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ТА АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В

м. Києві

Акіліна О. В.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління
Київський університет імені Бориса Грінченка

Павлюк В.В.

кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Державно-приватне партнерство повинно стати ефективним механізмом залучення приватних інвестицій у вирішення завдань економічної модернізації міста Києва. Враховуючи потенціал цього інституту, можна констатувати, що подальший розвиток взаємовигідної співпраці може стати базою для підвищення ефективності використання ресурсів і вирішення завдань соціально-економічного розвитку міста.*

***Ключові слова:** державно-приватне партнерство, сталий розвиток, м. Київ*

Затверджений ООН Порядок денний до 2030 року «План дій для людей, планети та процвітання» поставив перед усіма країнами світу складні завдання щодо забезпечення сталого розвитку. Одним з базових принципів регіональної політики ЄС є забезпечення сталого розвитку міст. «У ХХІ столітті будуть домінувати не Америка або Китай, Бразилія чи Індія, а саме міста» [7]. Деякі міста, як острови належного врядування в усе більш нестабільному світі, стануть наріжним каменем нового світового порядку. Водночас, за показниками сталого розвитку міст, Україна значно відстає від розвинених країн. У зазначеній сфері існує багато труднощів, пов'язаних з нагромадженням складних соціальних, економічних та екологічних проблем, вирішення яких неможливе без залучення приватного сектора, зокрема державно-приватного партнерства.

Питанням розвитку територіальних громад присвячені праці багатьох вчених, зокрема В. Бабаєва, О. Коротич, Н. Мельтюхової, Ю. Куца, В. Мамонової та інших. Також вченими приділяється багато уваги дослідженню державно-приватного партнерства. Цим питанням присвячені праці О. Алімова, Б. Данилишина, О. Длугопольського, І. Нейкової, С. Онишко, С. Пакуліна, С. Підгаєць та інших. Суспільно-політичні, економічні та соціальні перетворення в українському суспільстві, розглянуті дослідниками, переконують у необхідності змін, але разом з тим спостерігається недостатнє усвідомлення механізмів, методів та інструментів змін, зокрема такого як державно-приватне (муніципально-приватне) партнерство. Тому актуальною вбачається розробка практичних рекомендацій щодо активізації державно-приватного (муніципально-приватного) партнерства як інструменту управління змінами в м. Києві з метою залучення приватних інвестицій у вирішення завдань економічної модернізації міста в умовах євроінтеграції.

Процес створення і використання механізмів державно-приватного (муніципально-приватного) партнерства в Україні, а також діалог держави і бізнесу з цього питання тільки розпочаті. У бізнесі акумульовані значні ресурси для забезпечення розвитку міста. Мова йде не лише про інвестиційні ресурси, але про професійні кадри, що володіють передовими управлінськими, організаційними і фінансовими технологіями. Пошук і вибір шляхів їх найбільш раціонального використання багато в чому зумовлює можливості розвитку економіки міста, вирішення його соціальних проблем.

Жителям багатьох країн доводиться стикатися з дефіцитом інфраструктури у вигляді перевантажених і погано обслуговуються доріг і рекреаційних об'єктів, погіршення стану шкіл, лікарень, систем водопостачання та ін. Цей дефіцит обертається для суспільства скороченням народжуваності, збільшенням числа нещасних випадків, проблемами зі здоров'ям, зниженням тривалості життя. Вихід із цієї ситуації був знайдений саме у державно-приватному партнерстві, яке відкрило урядам багатьох країн

доступ до альтернативних приватних джерел капіталу. Якщо взяти розвинуті європейські столиці, то близько 10-30% всіх інвестиційних коштів на їх розвиток надає держава, а решту – приватний сектор [8]. Високою результативністю відрізняються проекти державно-приватного партнерства у наступних сферах: школи, шпиталі, в'язниці, оборонні об'єкти (Великобританія); енергетика, транспорт, захист навколишнього середовища, водні ресурси; каналізація, рекреаційні об'єкти, інформаційні технології (Канада); транспортні проекти (Греція, Ірландія, Австралія, Іспанія); проекти, які об'єднують природоохоронну діяльність, комерційні інтереси і життєзабезпечення сільських населених пунктів (США) [6,8].

Проте близько 80% інвестиційної програми міста Києванині фінансується за рахунок державних коштів, що суттєво відрізняється від вищезгаданої практики. Згідно зі світовою статистикою, прихід інвестора, наприклад, у сферу комунального господарства зменшує собівартість послуг до 25%, а також скорочує строки виконання робіт до 30%. І це все без серйозного підвищення тарифів. Але, на даний момент, в Києві успішних прикладів державно-приватного партнерства дуже мало, що свідчить про недостатній рівень інвестиційної привабливості української столиці. Разом з тим, Київ потребує активізації проектів державно-приватного партнерства, зокрема, щодо відбудови сучасної інфраструктури, яка є критичною для досягнення Цілей сталого розвитку.

Актуальним є вивчення та впровадження міжнародного досвіду щодо державно-приватних партнерств, у першу чергу спрямованих на потреби людей, із метою подальшої імплементації цієї моделі в Україні. Розвиток державно-приватного партнерства нерідко починається з реалізації проектів по відновленню та ремонту транспортних систем. Найбільш часто застосовується така форма державно-приватного партнерства як концесія [4].

Найважливішими напрямками державно-приватного партнерства у сфері інновацій в містах, на наш погляд, повинні стати заходи щодо залучення до

цього процесу муніципальних ЗВО. Як пріоритетні заходи по активізації інноваційного потенціалу ЗВО слід виділити: сприяння здійсненню на їх базі високотехнологічних розробок і трансферу технологій у діючі (або новостворені) підприємства; створення стартапів, які поєднують бізнесові компетентності та теоретичні знання; коригування навчальних планів з публічного управління, шляхом запровадження спеціалізованих курсів (модулів) щодо механізмів державно-приватного партнерства; залучення кадрового потенціалу ЗВО до розробки програм розвитку міст.

Таким чином, державно-приватне партнерство є ефективним механізмом залучення приватних інвестицій у вирішення завдань економічної модернізації міста. На нашу думку, Київ має дати початок економічних перетворень в Україні, зокрема, шляхом впровадження проектів державно-приватного партнерства, які мають забезпечити: подолання інфраструктурних обмежень економічного зростання; підвищення якості життя людей; поліпшення стану навколишнього середовища; розкриття виробничого потенціалу малого та середнього підприємництва; впровадження інновацій; залучення для досягнення зазначених цілей бізнесу та громадськості. Проте це складна й відповідальна справа, яка потребує висококваліфікованих кадрів, розвинутого інституційного середовища, покращення інвестиційного клімату та деполітизації тарифоутворення.

ДЖЕРЕЛА

1. Длугопольський О. В. «Державний сектор» VERSUS «Приватний сектор»: Синергія ефективності через державно-приватне партнерство//Світ фінансів. – 2017. – №. 1. – С. 74-94.

2. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

3. Рішення Київської міської ради «Про деякі питання організації здійснення державно-приватного партнерства в місті Києві» від 07.07.2016 №

561/561.[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://consultant.parus.ua/?doc=0A7QR2302C>

4. Концесія як форма державно-приватного партнерства // Державне агентство автомобільних доріг в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukravtodor.gov.ua/zapitannya-ta-vidpovidi-1/%D1%81_1-2.html

5. Нейкова І. С. Державно-приватне партнерство як складова інвестиційного механізму інноваційного розвитку //Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2010. – Т. 48. – №. 1. – С. 152-160.

6. Підгаєць С. Європейський досвід застосування моделей державно-приватного партнерства //Журнал європейської економіки. – 2017. – Т. 10. – №. 3. – С. 291-305.

7. Khanna P. [Beyond City Limits](https://www.paragkhanna.com/home/beyond-city-limits) [Electronicresource]. - Access mode: <https://www.paragkhanna.com/home/beyond-city-limits>

8. Yescombe E. R. Public-PrivatePartnerships: Principles of PolicyandFinance / E. R. Yescombe [UK Firstedition]. – London: YescombeConsultingLtd, 2007. – 368 p.

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS A MECHANISM OF EUROPEANIZATION AND ACTIVATION INNOVATIONAL PROCESSES IN KIEV

Abstract. Public-private partnership should be an effective mechanism for attracting private investments in solving the problems of economic modernization of the city of Kiev. Given the potential of this institution, it can be stated that further development of mutually beneficial cooperation can become a base for increasing the efficiency of resource use and solving the tasks of the city's social and economic development.

Keywords: public-private partnership, sustainable development, Kiev

ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ В СИСТЕМІ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ВЛАДИ

Артъомова Т.

доктор економічних наук, доцент, головний науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Анотація. Інститут менеджменту формується разом із становленням акціонерної форми організації підприємства, яка породжує тенденцію соціалізації економічних відносин. У своїй єдності зазначені феномени сприяють розв'язанню суспільної суперечності між власністю та економічною владою та закладають мікроекономічні підґрунтя змішаної економіки та її новітньої моделі ефективної держави.

Ключові слова: власність, економічна влада, інститут менеджменту, змішана економічна система, ефективна держава.

Тенденції нової економічної реальності, пов'язані із загостренням конкуренції на світових ринках, кризою моделі соціальної держави, розмиванням основ середнього класу актуалізують дослідження ґрунтовних суспільних відносин, а саме відносин власності і економічної влади. Проблема взаємозв'язку власності, управління та економічної влади має не тільки глобальний вимір: формування гармонійної інституційної архітекτονіки господарювання є пріоритетним напрямком ринкового реформування національної економіки України.

Поняття «інституційна архітектоніка» (введено в систему економічних категорій А. Гриценко [1]) має два основних значення: з одного боку, воно відбиває об'єктивні закономірності виникнення і розвитку суспільних інститутів; з іншого – передбачає свідоме формування гармонійної сукупності історично адекватних інституційних структур господарювання. Уявлення про інституційну архітектоніку спираються на ідеали гідного життя, сформовані в надрах античної філософської думки, що згодом набувають концептуального

оформлення в теоріях загальної економічної рівноваги, ціни виробництва і втілюються в моделях соціального ринкового господарства. На кожному етапі свого розгортання ці уявлення з необхідністю виявляють родовий зв'язок з відносинами економічної цінності, які виявляють «нормальні» засади суспільного відтворення і націлюють національну економіку на стандарти ефективного і справедливого функціонування.

Гармонізація принципів економічної ефективності і соціальної справедливості передбачає врегулювання відносин між найманою працею і капіталом. Соціалізація економічних відносин через формування інститутів управління на мікро- і макрорівні знімає соціальну напругу в суспільстві і створює передумови для процесу трансформації людини економічної в людину творчу. Особливу значущість при цьому набуває інститут менеджменту, управління в цілому. Організація як атрибут фірми свого часу була виділена А. Маршаллом в якості найважливішого фактора виробництва. У відносинах держави з фірмами за допомогою втілення норм трудового законодавства і форм управління корпоративними правами досягається перерозподіл прибутку понад «нормального» його рівня на користь подолання бідності, створення гідних умов суспільного життя, формування середнього класу.

Менеджмент як наука про управління підприємством і персоналом, на думку фахівців, своїм давнім аналогом має політику як науку про управління державою. Не випадково концепція менеджменту об'єднує вчення про принципи організації підприємства (юридична складова), стратегію розвитку (ідеологічна складова), підбір персоналу (соціальна складова), способи оптимізації діяльності (психологічна складова). Інститут менеджменту формується разом із становленням акціонерної форми організації підприємства, що породжує тенденцію соціалізації економічних відносин на засадах розмежування суб'єкта власності і суб'єкта управління. У своїй єдності зазначені феномени закладають основи соціального ринкового господарства, змішаної економіки.

Незважаючи на тривалу історію існування інституту менеджменту, оцінити його справжню роль у системі інституційної архітектури суспільства в контексті становлення творчої діяльності людини ще тільки належить. Інститут менеджменту формує принципи високої корпоративної культури, перетворюючи людину праці з простого економічного ресурсу, додатка капіталу і технологій, в людський капітал.

Цікаво, що ідея наукового управління економічною діяльністю (а, отже, й суспільної соціалізації) була ініційована власниками капіталу. На необхідність виділення професійного виду управлінської діяльності вказав бізнесмен Г. Таун; в 1886 р. з доповіддю «Інженер як економіст» він виступив на зборах Американського товариства інженерів-механіків. У 1910 р. представник американських фрахтових компаній Л. Брайденс запроваджує до вживання термін «наукове управління», в 1911 р. публікується праця Ф. Тейлора «Принципи наукового управління». Таким чином, рух до соціально орієнтованого ринкового господарства як суспільного блага стало результатом доброї волі, усвідомленої одночасно суб'єктами бізнесу і держави.

Історична місія менеджменту обумовлюється творчим характером як самого його змісту, так і нового рівня трудових відносин, який управлінці покликані сформувати на підприємстві. На творчий характер менеджменту вказують особливості управлінської діяльності: ненормований, нестандартний характер, творче розмаїття, що протилежно рутинній праці. Відомий американський дослідник Г. Мінцберг проводить пряму аналогію між діяльністю менеджера і творчістю, акторською майстерністю, особливо акцентуючи увагу на неповторних особистих якостях, харизмі керівника-організатора. На думку П. Друкера, зміст функцій менеджера піддається систематичному аналізу, отже, навичкам та вмінням «менеджерської роботи», цілком можна навчитися. Проте, каже Друкер, є одна якість, яку неможливо набути, один навик, який неможливо придбати, але можна виховати з дитинства. Такою якістю є не геніальність, а характер [2, с. 351].

Дійсно, менеджер взаємодіє з унікальним ресурсом – людиною, і способи впливу визначають, чи буде ця людина – як особистість і як ресурс – дійсно розвиватися або, навпаки, деградувати. При цьому, формуючи простір для творчої праці, виконуючи управлінську місію, менеджер зобов'язаний демонструвати особисту порядність. Як вважають фахівці, сама по собі людина може недостатньо ретельно працювати, страждати нестачею здібностей і знань, не завжди виносити правильні судження і тим не менш не завдавати фірмі шкоди як менеджер. Але внаслідок особистої непорядності, скверного характеру керівник здатний підірвати самі основи організації, зруйнувати її філософію, незважаючи на всі свої знання і блискучі здібності.

Отже, особисті людські якості стають найважливішим професійним надбанням (капіталом) менеджера; їх успішна реалізація перетворює аморфний сукупний персонал в ефективну і організовану продуктивну силу – одну з головних конкурентних переваг фірми. У відносинах між державою і корпоративним сектором інститут менеджменту сприяє вирішенню соціального конфлікту між власниками капіталу і суб'єктами найманої праці на користь зростання суспільного добробуту і формування середнього класу.

При акціонерній формі організації бізнесу реальна економічна влада менеджерів перетворюється з випадкового явища на непорушний закон корпоративної культури. При цьому система менеджменту на мікрорівні стає «дзеркальним відображенням» макроекономічного демократичного типу управління соціально-економічними відносинами господарювання. У своїй сукупності механізми управління на мікро- і макрорівнях господарювання, через утвердження системи прав і відносин спільно-розділеної власності на економічні ресурси та блага забезпечують реалізацію принципів економічного суверенітету суб'єктів, а, отже, закладають організаційні підстави становлення державного сектора в широкому розумінні (моделі ефективної держави, або публічного сектора економіки) і сприяють розв'язанню суспільного протиріччя між власністю та економічною владою.

ДЖЕРЕЛА

1. Про інституціональну архітектуру як новій науковій напрямок // Економіка і прогнозування. – 2003. – № 2. – С.127-147.
2. Друкер П. Практика менеджмента / Пер. с англ. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2015.

**INSTITUTE OF MANAGEMENT IN THE SYSTEM OF RELATIONS
OF PROPERTY AND ECONOMIC POWER**

***Abstract.** The Institute of Management is formed simultaneously with the formation of joint-stock enterprises. This gives rise to the trend of socialization of economic relations. These phenomena contribute to resolving the contradiction between property and economic power. They are forming the microeconomic foundations of a mixed economy and its newest model of an effective state now.*

***Keywords:** property, economic power, management institution, mixed economy, effective state.*

МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Аскерова В.М.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Фещук М.Ю.

викладач кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Розглянуто види міжнародних розрахунків, які застосовуються у сучасній практичній діяльності. Проаналізовано методи розрахунків і платежів, які застосовуються у міжнародній практиці. Описано схему здійснення міжнародних розрахунків через банки-кореспонденти.*

***Ключові слова:** світова економіка, міжнародні розрахунки, банки-кореспонденти, механізм взаємодії*

Міжнародні розрахунки - це регулювання платежів за грошовими вимогами і зобов'язаннями, що виникають у зв'язку з економічними, політичними, науково-технічними та культурними відносинами між державами, організаціями та громадянами різних країн. Міжнародні розрахунки здійснюють переважно безготівковим шляхом у формі записів на рахунках банків. Оскільки відсутні світові кредитні гроші, прийняті у всіх країнах, у міжнародних розрахунках використовуються девізи - платіжні засоби в іноземній валюті. У їх числі: комерційні переказні векселі (тратти); звичайні (прості векселі) - боргові зобов'язання імпортерів; банківські векселі; банківський чек; банківські перекази - поштові та телеграфні перекази за кордон; банківські картки.

Система міжнародних платежів відрізняється від платіжної системи в окремих країнах. Так, якщо один банк в розвиненій країні хоче перевести гроші іншому банку в тій же країні, то він може використовувати платіжну систему ЦБ. На міжнародній арені єдиного ЦБ не існує. У силу цього комерційні банки,

які здійснюють валютну операцію, повинні використовувати свої кореспондентські відносини з банками в інших країнах для виконання таких угод.

Кореспондентський договір (correspondent agreement) - угода між декількома банками про здійснення платежів і розрахунків між ними. При укладанні кореспондентського договору визначаються валюта розрахунків, правила перекладу залишку коштів па рахунки в треті країни, порядок поповнення рахунку та інші умови. На основі кореспондентських договорів проводяться розрахунки по зовнішній торгівлі, у тому числі акредитивами, переказними векселями, іноземними грошовими переказами. У передбачені договором строки банки-кореспонденти взаємно звіряють записи за кореспондентськими рахунками. Кореспондентський рахунок (correspondent account) - це рахунок, на якому відображаються розрахунки, вироблені однією кредитною установою за дорученням і за рахунок іншої на основі укладеного кореспондентського договору. Кореспондентські рахунки по міжнародних розрахунках підрозділяються на рахунки "ностро" та "лоро".

Рахунки "ностро" (наші рахунки у них) - це рахунки даного банку в іноземних банках:

- 1) рахунок, який банк має у свого іноземного банку-кореспондента і на якому враховуються всі його витрати і надходження;
- 2) кореспондентський рахунок, за яким проводяться всі операції по виконанню кореспондентом доручень банку.

Рахунки "лоро" (їхні рахунки у нас) - це рахунки зарубіжних банків у національному банку:

- 1) кореспондентський рахунок по міжнародних розрахунках, який відкривається у вітчизняному банку на ім'я іноземного банку-кореспондента;
- 2) рахунок, що відкривається банком-кореспондентом для зарахування сум, що видаються або одержуваних за дорученням свого кореспондента.

Рахунок "лоро" може бути також кореспондентським рахунком третього банку, відкритим у банку-кореспондента даної кредитної установи. При цьому рахунок банку-кореспондента в даному кредитній установі називається рахунком "востро". Відкривається він переважно комерційними банками, які активно здійснюють перекази, акредитивні, інкасові та інші операції з розрахунків за товари та послуги.

Платежі за кореспондентськими рахунками здійснюються в межах залишку по рахунку або з перевищенням залишку за рахунок овердрафту. Великий банк, обслуговуючи національний чи регіональний ринок, в той же час допомагає іншим банкам і, отже, надає послуги їх клієнтам. Малі банки стають кореспондентами великих банків для отримання послуг на головних ринках та отримання спеціалізованої допомоги, включаючи кредити. Великі банки стають кореспондентами малих банків для отримання доступу до регіональних ринків. Ці банки обмінюються інформацією щодо послуг, які вони надають, комісійних за ці послуги, книгами підписів, конфіденційними текстовими ключами (методами кодування).

При здійсненні міжнародних платежів банк робить дві операції:

1) відправляє повідомлення (авізо) про необхідність перерахувати гроші якомусь юридичній або фізичній особі;

2) виконує фактичний трансфер грошей (шляхом внесення відповідних бухгалтерських записів у свої книги) для здійснення остаточного розрахунку (settlement) або для рамбурсування (reimbursement) платежу. Це пов'язано з тим, що остаточний розрахунок за безготівковим платежем в будь-якій валюті може бути зроблений лише за допомогою бухгалтерських записів банку на території відповідної країни, в якій дана валюта є законним засобом платежу.

Банки здійснюють міжнародні трансферти валютних фондів на прохання клієнтів, використовуючи мережу кореспондентських банківських рахунків. Інструкції про виконання платежу можуть передаватися з використанням платіжного доручення або заяви на переказ (remittance order), а також за

допомогою іноземної тратти або банківського чека (foreign draft). Важлива складова цих інструкцій - метод остаточних розрахунків, тобто опис способу, яким гроші переміщуються з одного банку в інший. Наведемо найбільш характерний приклад розрахунків банками.

Відкрита позиція (open position) в будь-якій валюті - розбіжність вимог і зобов'язань в даній валюті, тобто невідповідність обсягів покупок і продажів іноземної валюти в кінці робочого дня банку. *Закрита позиція* (closed position) - це збіг покупок і продажів валюти. Перевищення покупок над продажами означає *довгу позицію* (long position), а перевищення продажів над покупками - *коротку позицію* (short position).

Всі зовнішньоторговельні угоди пов'язані з платежами, тобто з переказом грошей з однієї країни в іншу. Цим вони відрізняються від системи клірингових розрахунків, коли платежі між партнерами і банком виробляються в одній країні, а остаточний розрахунок здійснюється між державними (центральними) банками даних країн.

У міжнародній практиці торгових відносин існує кілька методів розрахунків і платежів, що розрізняються залежно від взаємної довіри торгових партнерів і ролі, яку покликані в кожному конкретному випадку грати банки при міжнародних розрахунках продавців і покупців. При цьому банки виконують посередницьку роль забезпечення грошового платежу взамін товаророзпорядчих документів. Кореспондентські відносини визначають порядок розрахунків, розмір комісії, засоби поповнення витрачених коштів.

Схематично механізм міжнародних розрахунків можна представити таким чином:

- 1) імпортер купує у свого банку телеграфний переклад, банківський чек, вексель або інший платіжний документ і пересилає експортеру;
- 2) експортер отримує від імпортера цей платіжний документ і продає його своєму банку за національну валюту, яка необхідна йому для виробництва та інших цілей;

3) банк експортера пересилає за кордон своєму банку-кореспонденту платіжний документ;

4) отримана від продажу цього документа сума іноземної валюти зараховується банком імпортера на кореспондентський рахунок банку експортера.

Міжнародні розрахунки, які пов'язані із переміщенням економічних активів (товарів, робіт, послуг, технологій, об'єктів інтелектуальної власності, інформації та ін.) військового або подвійного призначення регулюється відповідно до норм експортного контролю та міжнародного права [2].

Такий механізм дозволяє здійснювати міжнародні розрахунки через банки-кореспонденти шляхом заліку зустрічних вимог і зобов'язань без використання готівкової валюти. Сам механізм розрахунків і конкретні посередники (банки-кореспонденти) фіксується в зовнішньоторговельному контракті, при цьому передбачається передача товару або товаророзпорядчих документів, які пересилаються банком експортера банку імпортера країни-платника, для оплати у встановлений термін.

ДЖЕРЕЛА

1. Ramskyi Andriy, Loiko Valeria, Sobolieva-Tereshenko Olena, Loiko Daria, Valeriia Zharnikova. Integration of Ukraine into the European banking system: cleaning, rebooting and Basel III/ Banks and Bank Systems (open-access)/Business Perspectives/ Volume 12 2017, Issue #4, pp. 163-174.

2. Лойко В.В. Експортний контроль як чинник регулювання економічної активності / Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – № 18 – 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до: <https://www.inter-nauka.com/issues/2017/17/3180>

INTERNATIONAL SETTLEMENTS IN WORLDWIDE ECONOMIC

***Abstract.** The types of international calculations that are used in modern practical activity are considered. The methods of calculations and payments that are used in international practice are analyzed. The scheme of international settlements through correspondent banks is described.*

***Keywords:** world economy, international settlements, correspondent banks, mechanism of interaction*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНТЕРНЕТ – БАНКІНГУ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Баширицева Т.М.

здобувач ступеня магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки

Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Проаналізовано особливості розвитку банківської системи України на сучасному етапі. Розглянуто питання розширення спектру використання інформаційних технологій у діяльності банків, дистанційного обслуговування клієнтів, впровадження електронного банкінгу. Зроблено висновок про те, що застосування електронного банкінгу підвищує рівень конкурентоспроможності банківської системи України.*

***Ключові слова:** Україна, банківська система, конкурентоспроможність, електронні банківські послуги, інтернет-банкінг, дистанційне банківське обслуговування, інтернет-технології.*

На сучасному етапі розвитку банківська система України характеризується високим рівнем конкуренції серед банків. Кількість банківських послуг постійно зростає. У зв'язку з цим виникає потреба у підвищенні рівня конкурентоспроможності. Наразі, використання інформаційних технологій є виробничою необхідністю, адже сучасні клієнти банків цінують свій час і бажають здійснювати стандартні операції у будь-який час та в зручному для них місці. Особливого значення набуває наявність ефективної системи дистанційного обслуговування. Впровадження електронного банкінгу сприяє розширенню спектру банківських послуг. Окрім того, використання інтернет-технологій є однією з основних форм залучення

нових клієнтів. Саме тому дослідження тенденцій розвитку сучасних інтернет-технологій є актуальним.

Дослідженню особливостей та тенденцій розвитку інтернет-банкінгу присвячено праці таких вчених як: А. Барбаша, Ю. Блащука, В. Горобця, О. Кучанський.

Дистанційне банківське обслуговування являє собою взаємопов'язану сукупність інформаційних та Інтернет-технологій, а також засобів, що використовуються для надання банківських послуг клієнтам без їхнього безпосереднього візиту до банківського відділення шляхом самообслуговування [1, с. 116]. Крім того, інтернет-послуги коштують дешевше, ніж розрахунки у касі відділення банку оскільки клієнт самостійно здійснює операції у системі клієнт-банк, і таким чином зменшуються витрати на оплату праці персоналу та інші операційні витрати. Такі правовідносини все більше набувають популярності серед користувачів банківських послуг. Варто зазначити, що не зважаючи на високий рівень попиту на такі послуги серед клієнтів законодавчо визначеної термінології наразі не існує. Зокрема, Закон України «Про банки і банківську діяльність» не містить визначень «електронний банкінг», «Інтернет-банкінг» або «банківське обслуговування за допомогою Інтернету» [2]. Законодавчим підґрунтям регулювання діяльності Інтернет-банкінгу являється лист Департаменту платіжних систем Національного банку України «Про надання інформації про використання Інтернет-технологій клієнтами банків при здійсненні розрахунків» [3].

В Україні Інтернет-банкінг розробляється банками, або локальними компаніями, які спеціалізуються на розробці автоматизованих банківських систем (АБС), а електронний банкінг є додатковим напрямом їх бізнесу.

На даний момент найпопулярнішими онлайн-послугами серед клієнтів банків є такі:

- перекази між картковими рахунками клієнта,
- оплата товарів та послуг в Інтернеті,

- оплата комунальних послуг,
- управління власними картковими рахунками (відкриття, закриття встановлення лімітів, тощо),
- оплата кредитів,
- відкриття депозитних рахунків,
- перевірка балансу рахунків,
- здійснення SWIFT переказів;
- контроль та відстеження усіх проведених операцій за власними рахунками.

Прив'язка кредитних карт до інтернет-банкінгу надає доступ до своїх коштів як у реальному світі, так і в Інтернеті і дозволяє здійснювати операції у будь-який час і у будь-якому зручному для клієнта місці. Наразі спектр онлайн-послуг постійно розширюється і модифікується.

Першим банком в Україні, який запровадив у себе систему дистанційного обслуговування вважається ПриватБанк (1998 р.). Серед банків, які займають найвищі позиції у сфері інноваційних Інтернет-технологій можна назвати такі:

- ПриватБанк,
- Райффайзен,
- Банк Аваль,
- ПУМБ,
- Idea,
- УкрСиббанк,
- ОTR Bank,
- Альфа-Банк.

Протягом 2016–2017 рр. на ринку електронного банкінгу простежуються позитивні тенденції. Так, можна визначити декілька основних напрямів розвитку електронних банківських послуг в Україні :

- 1) запуск P2P переказів, збільшення кількості платіжних сервісів для оплати комунальних та інших рахунків,

2) популярність мобільних додатків для банкінгу постійно зростає, адже спрощується процедура доступу до онлайн-сервісів,

3) підтримка Національним банком єдиного стандарту електронної дистанційної ідентифікації клієнтів BankID, який сьогодні надає можливість отримувати адміністративні послуги від держави,

Серед основних проблем дистанційного банківського обслуговування в Україні доцільно виділити такі:

- недоліки та недостатня гнучкість законодавства для впровадження окремих видів послуг,
- відносно низький рівень фінансової грамотності серед населення,
- відсутність довіри населення до нових інтернет-послуг,
- висока вартість впровадження подібних систем.

На сучасному етапі головною передумовою підвищення конкурентоспроможності банківської діяльності є застосування електронного банкінгу. Законодавчий розвиток е-банкінгу в Україні через впровадження відповідних законодавчих норм[4,5], дасть змогу банківським установам вже найближчим часом стати основою електронного бізнесу в Україні, та забезпечити захист прав споживачів електронних банківських послуг.

ДЖЕРЕЛА

1. Кучанський О.Ю. Перспективи розвитку в Україні систем дистанційного банківського обслуговування клієнтів [Текст] / О.Ю. Кучанський, В.В. Мазурак, // Управління розвитком складних систем. – 2015. № 23 (1). – С. 115 - 119.

2. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р., №2121-III (зі змінами та доповненнями) // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.

3. Лист Департаменту платіжних систем Національного банку України «Пронадання інформації про використання Інтернет-технологій клієнтами

банків при здійсненні розрахунків» від 13.06.2007 р., № 25-112/1151-6023 // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v6023500-07>

4. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 р., № 851-IV // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=851-15>.

5. Закон України «Про електронний цифровий підпис» від 22.05.2003 № 852-IV // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=852-15>.

INTERNET BANKING DEVELOPMENT TRENDS IN UKRAINE: CURRENT STATE AND PROSPECTS

***Abstract.** The peculiarities of the development of the banking system of Ukraine at the present stage are analyzed. The issue of expansion of the spectrum of use of information technologies in the activity of banks, remote customer service, introduction of electronic banking is considered. It is concluded that the use of electronic banking increases the level of competitiveness of the Ukrainian banking system.*

***Key words:** Ukraine, banking system, competitiveness, electronic banking services, Internet banking, remote banking services, Internet technologies.*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ «МОЗКОВОГО ШТУРМУ»

Бездітко О.С.

здобувач ступеня бакалавра напряму підготовки «Економіка підприємництва»
Харківський національний університет міського господарства
ім. О. М. Бекетова

Соболева Г.Г.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємництва, бізнес-
адміністрування та регіонального розвитку
Харківський національний університет міського господарства
ім. О. М. Бекетова

***Анотація:** Дослідження систем управління - головний фактор наукового підходу до вдосконалення управління. Кожному менеджеру потрібно вивчати ці методи. Ефективність дослідження систем управління багато в чому визначається обраними і використаними методами дослідження. Саме тому необхідним є підвищення ефективності проведення «мозкового штурму».*

***Ключові слова:** ефективність, підвищення ефективності, мозковий штурм, правила проведення мозкового штурму.*

Актуальність даного питання пояснюється тим, що мозковий штурм сприяє інтегруванню накопиченої інформації і на цій основі значно підвищують ефективність прийнятих рішень, що особливо важливо в умовах жорсткої конкуренції, коли необхідні інноваційні стратегії, неординарні ідеї і дії, нові способи поведінки [1, 105-106].

Метод мозкового штурму служить для оперативного вирішення проблем і ґрунтується на стимулюванні творчої активності людей, які беруть у ньому участь і пропонують максимальну кількість всіляких варіантів вирішення..

Головними плюсами методу мозкового штурму є синергетичний ефект та сам процес мозкового штурму володіє особливим творчим потенціалом, тим самим перетворюючись в захоплюючу колективну і навіть ігрову діяльність.

Представлені дані наочно демонструють ефективність методу мозкового штурму і пояснюють його затребуваність і популярність серед вчених, педагогів, дизайнерів, менеджерів, політиків та інших фахівців різних областей по всьому світу.

Однак багато вчених вважають цей метод неефективним. Проблема є в тому, що часто керівник, менеджер проекту або TL, збираючи команду для обговорення, очікують отримати 100% працюючу ідею. Тим не менше, більшість гідних ідей будуть поверхневими. Тому від того, що буде відбуватися після зборів, і буде залежати їх корисність.

Щоб збільшити ефективність проведення мозкового штурму пропонуємо 10 правил його проведення:

1. Проведення попередньої підготовка. Завдання штурму повинна бути озвучена мінімум за 2-3 дні до його проведення. За цей час учасники зможуть непогано обміркувати проблему і вже на самому початку штурму запропонувати кілька цікавих ідей.

2. Велика кількість учасників мозковий штурм. Від кількості людей залежить і кількість ідей та якість їх обговорення.

3. Уточнення поставленого завдання. Перед початком штурму рекомендується відвести певний час на додаткове уточнення досліджуваної проблеми. Це дозволить ще раз налаштувати всіх «на одну хвилину».

4. Записи. Робити записи повинен кожен учасник для того щоб підсумковий список рішень і ідей буде максимально повним і об'єктивним.

5. Уникання критики. Вислухайте всі ідеї уважно. Часто саме фантастичні з них, перероблені, доповнені і наближені до реальності, є тими рішеннями, заради яких і влаштовується мозковий штурм.

6. Максимальна генерація ідей. Кожен учасник процесу повинен зрозуміти, що йому потрібно пропонувати якомога більше ідей.

7. Залучення людей не з підприємства. Якщо, наприклад, під час штурму є мета скласти список з 100 рішень, але цей рівень ніяк не досягається,

можна залучити до мозкового штурму людей, які або не присутні на штурмі, або взагалі не мають до нього ніякого відношення.

8. Модифікація ідей. Для отримання найкращого результату можна з'єднувати дві ідеї (і більше) в одну. Особливо ефективно використовувати цей прийом, коли є варіанти вирішення проблеми, запропоновані людьми різного статусу, посади, рангу.

9. Візуальне відображення. Для зручності сприйняття і підвищення результативності мозкового штурму слід використовувати маркерні дошки, флеш-панелі, плакати, схеми, таблиці і т.п.

10. Негативний результат. Під час пошуку рішення і навіть по його закінченні уявіть, що ситуація обернулася чином, прямо протилежним необхідному, і все пішло не так, як ви планували. За допомогою такого моделювання можна сприяти виробленню додаткових ідей, а також морально і психологічно підготувати себе до будь-якої ситуації.

Отже, застосовувати метод мозкового штурму для вирішення проблем і виходу зі складних ситуацій можна всюди: на роботі, в бізнесі, в сім'ї, у відносинах. Головне вміти правильно організувати процес, намагатися врахувати всі нюанси і особливості проблеми та слідувати основним етапам і правилам мозкового штурму.

ДЖЕРЕЛА

1. Панфилова А.П. Мозговые штурмы в коллективном принятии решений, - Спб, 2012. – 320 с.

IMPROVING THE EFFECTIVENESS OF BRAINSTORMING

Abstract. Research of control systems - the main factor of a scientific approach to improving management. Each manager needs to study these techniques. The effectiveness of the study of control systems is largely determined by the selected and

used research methods. That is why it is necessary to increase the effectiveness of "brainstorming".

Keywords: *efficiency, increase of efficiency, brainstorming, rules of brainstorming.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ІННОВАЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Броніцька К.С.

здобувач ступеня бакалавра напряму підготовки «Фінанси та кредит»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Сосновська О. О.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація: У статті розглянуто інноваційні ризики підприємств в умовах сучасного розвитку суспільства. Визначено особливості прояву основних видів ризиків від інноваційної діяльності підприємства та запропоновано шляхи їх мінімізації.

Ключові слова: підприємство, інновації, ризик, фактори ризику, мінімізація ризику.

На сучасному етапі розвитку підприємницької діяльності спостерігається актуалізація проблем впровадження інновацій на підприємствах. В Україні даний процес характеризується наявністю перешкод, найбільш значними з яких є недостатність внутрішніх та зовнішніх джерел фінансування, низький рівень результативності існуючих механізмів державної підтримки, недосконалість законодавчої бази. Наявність наведених факторів призводить до виникнення високого рівня ризиків і, як наслідок, стримує впровадження інновацій.

Проблеми управління інноваційними ризиками підприємств розглянуто в роботах О.Є. Григор'євої, В.О. Василенко, О.М. Петухової, Г.В. Сілакова, С.М. Ілляшенко та інших.

Інноваційна діяльність в будь-якій галузі завжди пов'язана з виникненням ризиків різноманітного характеру. Інноваційні ризики підприємства найчастіше проявляються в тому, що нова продукція не реалізується в запланованих обсягах та прогнозованими цінами, затримуються строки

реалізації інноваційного проекту, внаслідок чого діяльність суб'єкта господарювання є збитковою.

До основних ризиків підприємства-інноватора можна віднести три групи ризиків. До першої групи відносяться ризики, спричинені дією зовнішніх факторів безпосереднього впливу, а саме:

– конкурентні ризики – пов'язані з діями конкурентів суб'єкта господарювання. Особливо великими вони є у високоприбуткових галузях, щонають інтенсивний розвиток.

– торгівельно-збутові ризики – пов'язані зі зміною умов взаємодії підприємства-виробника з торгівельними і збутовими посередниками. Наприклад, впровадження інноваційних видів продукції може призвести до незацікавленості нею посередників і загрожує втратою частки ринку.

– постачальницькі ризики – спричиняються змінами угод постачання. При постачальницькому ризику підприємствам досить важко проводити і свою звичайну діяльність, а впровадження інновацій не є пріоритетною задачею.

– споживчі ризики – пов'язані з тим, що інноваційний продукт(послуга) чи спосіб його виготовлення (надання) може не задовольнити ринок, що спричинить відтік споживачів від продуктів чи послуг даного підприємства.

Згадані види ризику мають дуже великий вплив на реалізацію інноваційних проектів. Але, вони є керованими, їх можна зменшити шляхом здійснення правильно підібраної для конкретного випадку інноваційної політики. Для мінімізації таких ризиків слід здійснювати аналіз інтересів суб'єктів інноваційного процесу з метою з'ясування їх можливих дій у конкретних ринкових ситуаціях, диверсифікації посередників, постачальників, споживачів. Також варто приділити увагу зростанню конкурентоспроможності підприємства та його продукції, опираючись при цьому не лише на технічні заходи, але й на методи «паблік рілейшнз», пропаганду для створення позитивного іміджу суб'єкта господарювання.

Друга група включає ризики, спричинені дією зовнішніх факторів опосередкованого впливу, а саме:

– економічні та політичні ризики – викликані змінами економічної та політичної ситуації у країнах, з якими співпрацює підприємство, що можуть призвести до повної втрати конкурентоспроможності.

– технологічні ризики – пов'язані з розвитком науково-технічного прогресу. Зміни в технологічному середовищі можуть призвести до того, що інноваційний продукт виявиться неконкурентоспроможним.

– екологічні ризики – виявляються як можливі втрати підприємств-інноваторів внаслідок погіршення екологічного стану в результаті здійсненої ними виробничої діяльності.

Мінімізувати такі ризики можливо шляхом диверсифікації виробництва та збуту, відбором таких напрямків і видів діяльності, що дозволять максимально ефективно використовувати сприятливі можливості і зменшити вплив деструктивних чинників.

До третьої групи варто віднести суб'єктивні (внутрішні) ризики інноваційної діяльності, що залежать від особливостей організації управління та функціонування підприємства. Виникають через прийняття управлінських рішень на конкретному етапі інноваційного процесу, і під впливом зовнішніх чинників. Ці ризики є в більшій мірі керованими з боку підприємства. Зменшити їх рівень можливо шляхом прийняття виважених управлінських рішень, підвищення рівня кваліфікації управлінського персоналу, залучення експертів із конкретних питань до управління підприємством, дотримання технологічної дисципліни тощо[4].

Найчастіше ризики інноваційної діяльності проявляються збільшенням обсягу витрат на базі попереднього року, порушенням графіку виконання робіт, порушення сталого робочого процесу, невиконанням взятих зобов'язань учасниками проектів, недосягненням запланованих показників якості, збуту інноваційної продукції. Відомо, що інвестиційна діяльність підприємства

характеризується не лише високими доходами у майбутньому, а й високою ймовірністю невдачі.

Слід зазначити, що підприємства за своєю суттю повинні мати на меті розвиток свого інноваційного потенціалу, в тому числі забезпечення виробничих процесів новими технологіями, технікою, використання нових показників оцінки вкладень підприємства. Проте темпи застосування інновацій на підприємствах на сучасному етапі розвитку економіки України не можна назвати високими, що вимагає зменшення негативних наслідків впливу ризиків від їх інноваційної діяльності в результаті ефективного управління ними для досягнення інноваційних цілей.

ДЖЕРЕЛА

1. Вербіцька І.І. Ризик-менеджмент як сучасна система управління ризиками підприємницьких структур / І.І. Вербіцька // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 5(22). – С. 282–291

2. Жежуха В.Й. Ризики інноваційної діяльності / В.Й. Жежуха // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.2. – С. 177–182.

3. Плисюк Т. Г. Методи оцінки інноваційних ризиків підприємств // Т. Г. Плисюк / Економіка. Фінанси. Право. – №8/1. – 2014. – С. 39–43.

4. С.М. Ілляшенко, Ю.С. Шипуліна. Товарна інноваційна політика: Підручник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 281 с.

FEATURES OF MANIFESTATION OF INNOVATIVE RISKS OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF MODERN DEVELOPMENT OF SOCIETY

***Abstract.** This article considers innovative risks of enterprises in the conditions of modern development of society. The features of manifestation of the main types of risks from innovative activity of the enterprise are determined and ways of their minimization are offered.*

***Keywords:** enterprise, innovations, risk, risk factors, minimization of risk.*

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТРАНСКОРДОННОЇ КООПЕРАЦІЇ У НАПРЯМКУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

Бойко О.М.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник Відділу інноваційної політики, економіки та
організації високих технологій
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

***Анотація.** Розглянуто особливості інституційно-правового забезпечення розвитку транскордонної кооперації України. Досліджено сучасні тенденції транскордонної конвергенції у напрямку функціонування транскордонних індустриальних парків на території України. Визначено їх проблеми та можливості подальшого розвитку.*

***Ключові слова:** конвергенція, кооперація, транскордонна кооперація, транскордонний індустриальний парк.*

Транскордонне співробітництво є важливим фактором євроінтеграції. Таке співробітництво відіграло помітну роль у процесах формування єдиної Європи. Інституційно-правове забезпечення розвитку транскордонної кооперації України з країнами-сусідами складають: загальні європейські нормативні документи, які стосуються питань функціонування та розвитку регіонів (“Європейська хартія місцевого самоврядування” (1985 р.), “Хартія конгресу місцевих і регіональних влад Європи” (1994 р.), “Європейська хартія регіонального просторового планування” (1983 р.) та ін.; європейське законодавство у сфері транскордонної кооперації (“Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами” (1980 р.) та протоколи до неї; європейські документи з питань регулювання транскордонного кооперації (“Кіотська конвенція щодо спрощення та гармонізації митних процедур” (1999 р.), “Конвенція про комбіновані перевезення”, “Європейська хартія регіональних мов і мов меншин” (1992 р.) та

ін.; національне законодавство європейських країн та ін. Серед них вагоме значення має документ, який визначає мету державної політики у сфері транскордонної кооперації, принципи та форми державної підтримки, особливості фінансового забезпечення, повноваження суб'єктів транскордонної кооперації України - Закон України "Про транскордонне співробітництво" (2004 р.). Транскордонне співробітництво (кооперація) визначено як "спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначено їх національним законодавством" [1]. В ст. 5 Закону зазначено, що транскордонна кооперація може здійснюватись: в межах створеного єврорегіону; на основі укладення угод про транскордонну кооперацію в окремо визначених напрямках економічної діяльності; шляхом встановлення контактів між суб'єктами транскордонної кооперації на взаємовигідних умовах. В окремих районах країни у зв'язку з військовою агресією Росії та частковою окупацією російськими військами території південно-східної України місцеве самоврядування регулюється Законом України "Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей" (2014 р.). У напрямку реалізації регіональної політики щодо розвитку транскордонної кооперації актуальності набуває постанова Кабінету Міністрів України, якою затверджено "Державну програму розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки" (2016 р.). Чинною є і "Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року" (2014 р.), у якій визначено основні завдання, бар'єри та шляхи їх подолання.

Україна має спільний кордон з Республікою Білорусь, Словацькою Республікою, Румунією, Угорщиною, Польщею, Російською Федерацією та Республікою Молдова. Це так звана прикордонна територія, під якою необхідно

розуміти “адміністративно-територіальну одиницю різного рівня, розташовану безпосередньо коло державного кордону” [1]. Прикордонні території України поділяють на транскордонні регіони – “території, які охоплюють суміжні прикордонні регіони сусідніх двох або більше країн, на якій реалізується транскордонне співробітництво”. В Україні виділяють декілька видів транскордонних регіонів, які складаються з прикордонних територій, зокрема: за участю регіонів нових держав-членів ЄС; за участю регіонів держав-країн СНД; морський транскордонний регіон.

Розглянемо особливості транскордонної взаємодії у сфері функціонування індустріальних парків. Відповідно до чинного нормативно-правового законодавства України, зокрема Закону України “Про індустріальні парки” (2013 р.) під поняттям транскордонний індустріальний парк слід розуміти “індустріальний парк, що створюється і функціонує на підставі міжнародного договору України, який укладається між урядами держав або повноважними ними ініціаторами створення. Порядок створення і функціонування таких індустріальних парків регулюється міжнародними договорами України”. Метою функціонування транскордонних індустріальних парків (ТІП) є створення умов для підвищення ефективності діяльності малого та середнього бізнесу (МСБ).

Аналізуючи дані щодо світового досвіду діяльності транскордонних індустріальних парків можна зазначити наступне [2]: цілі створення ТІП у різних країнах визначаються пріоритетністю завдань, які стоять перед тією чи іншою державою або регіоном; характерними рисами у створенні та розвитку ТІП є: розташування поблизу населеного пункту; близькість до сировинних та матеріальних ресурсів; наявність розвиненої інфраструктури тощо; залежно від виду послуг, що надаються резидентам ТІП, вирізняють декілька типів ТІП: Greenfield-парк, Brownfield-парк; Комплексний парк; індустріальний парк пропонує унікальні можливості для резидентів, має чіткі виробничі і технологічні пріоритети, пов’язані з історичним розвитком території; ТІП може

бути створений державою, муніципалітетом чи приватною компанією; ТПП мають декілька моделей власності: державне володіння та управління ТПП; приватне володіння та управління ТПП; державно-приватне партнерство або спільні підприємства, які спільно створюються між державою та приватним сектором в межах ТПП; девелопер займається пошуком та залученням інвесторів із найбільших міжнародних та вітчизняних корпорацій, незалежних спеціалізованих компаній, тощо.

Сучасна ситуація у сфері створення та діяльності транскордонних індустріальних парків в Україні характеризується низкою існуючих проблем, які потребують вирішення. Зокрема, це стосується таких питань, як: недосконалість договірно-правових відносин у частині регулювання питань використання земельних ділянок державної і комунальної власності, на яких можуть бути створені транскордонні індустріальні парки (в частині використання виключно договорів оренди землі); відсутність чітко встановленого переліку видів діяльності, які доцільно впроваджувати в межах транскордонних індустріальних парків; недосконалість норм чинного законодавства, зокрема в частині визначення оптимальних форм стимулювання залучення інвестицій, необхідних для облаштування транскордонних індустріальних парків шляхом звільнення від сплати ввізного мита на устаткування, обладнання та комплектуючих до них матеріалів.

Незважаючи на існуючі проблеми перші спроби відносно створення транскордонних індустріальних (промислових) парків спостерігаються між Україною (Закарпатська область) та Угорською Республікою, концепція розвитку яких знайшла відображення у “Техніко-економічному обґрунтуванні щодо створення спільного українсько-угорського промислового парку” .

З метою подальшого створення та розвитку транскордонних індустріальних (промислових) парків в Україні необхідно здійснити заходи, які спроможні скоординувати роботу влади, науки, освіти та бізнесу. Зокрема це стосується питань: удосконалення нормативно-правової бази з питань

трансграничної кооперації та функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків; організації навчання представників основних груп (підготовка навчальної літератури та навчальних посібників з питань функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків; введення навчального курсу, модулів у вищих навчальних закладах, центрах підготовки і перепідготовки кадрів; формування груп менторів з питань створення та розвитку індустріальних (промислових) парків); створення на міжнародному та національному рівнях мережі організацій, які займаються питаннями функціонування трансграничної кооперації, у тому числі у сфері розвитку трансграничних індустріальних (промислових) парків; розробки методичних рекомендацій відносно створення та розвитку трансграничних індустріальних (промислових) парків, зокрема з питань виявлення трансграничних ініціатив функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків; механізмів підтримки та інструментів розвитку функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків; ведення статистичної звітності з питань функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків; розроблення пропозицій з питань організації прикордонної торгівлі виготовленими товарами підприємствами трансграничних індустріальних (промислових) парків; узагальнення та імплементації міжнародного досвіду з питань створення і розвитку трансграничних індустріальних (промислових) парків; створення на національному та регіональному рівнях постійно діючого органу з питань впровадження трансграничних індустріальних (промислових) парків; створення веб-сайту та загальнонаціональної бази даних з питань функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків; розробка “Стратегії функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків” та “Концепції спільного розвитку трансграничного регіону”; підготовки регіональної дорожньої карти у напрямку реалізації “Стратегії функціонування трансграничних індустріальних (промислових) парків”; удосконалення

механізму фінансування проектів транскордонної кооперації у сфері створення і, розвитку транскордонних індустріальних (промислових) парків; тощо.

ДЖЕРЕЛА

1. Закон України “Про транскордонне співробітництво” [Електронний ресурс]. – Доступний з : [http : // www. http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15](http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15)

2. Індустріальні парки в Україні: проблеми становлення та перспективи розвитку: монографія / Єгоров І.Ю., Бойко О.М., Грига В.Ю.; наук. ред. Єгоров І.Ю. – НАН України, ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Науково-дослідний економічний інститут. – К., 2015. – 140 с.

CONTEMPORARY CHALLENGES OF CROSS-BORDER CO-OPERATION IN THE AREA OF OPERATION OF TRANSBOUNDARY INDUSTRIAL PARKS IN UKRAINE

Abstract. Features of institutional and legal support for the development of cross-border co-operation of Ukraine are considered. The current trends of cross-border convergence in the direction of operation of transboundary industrial parks in Ukraine are explored. Their problems and possibilities of further development are determined.

Key words: convergence, cooperation, transboundary cooperation, transboundary industrial park.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ БАНКУ

Будніченко І.В.

здобувач ступеня магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Рамський А.Ю.

доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів та економіки

Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Визначено поняття фінансової стійкості. Проаналізовано фактори впливу на фінансову стійкість. Доведено за результатами систематизації факторів впливу, що на даний час особливої актуальності набувають питання фінансової стабільності банківської системи в цілому та стійкості кожного окремого банку як частини системи.

Ключові слова: банк, фінансова стійкість, фінансовий стан банку, банківська система.

Проблема забезпечення фінансової стійкості банків є особливо актуальною в сучасних умовах глобалізації фінансових ринків. Стійкість кожного банку забезпечує стабільну та ефективну діяльність всієї банківської системи. Тож, як фінансова стійкість, так і стабільний розвиток мають бути не лише короткочасними досягненнями банку, а його стратегічним завданням. Саме високоефективне функціонування, достатнє нарощування фінансових ресурсів і раціональне управління ними забезпечують належний рівень фінансової стійкості.

Сьогодні існує безліч трактувань фінансової стійкості, проте найширше вона пояснюється так, що фінансова стійкість – це якісна характеристика фінансового стану банків, який визначається достатністю, рівновагою та оптимальним співвідношенням активів і фінансових ресурсів за умов підтримання на потрібному рівні ліквідності та платоспроможності, зростання

прибутку та зменшення ризиків і який здатен переносити непередбачувані витрати, а також зберігати стан ефективного функціонування.

Під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів фінансовий стан банку завжди зазнає змін, тому варто сказати, що абсолютно стійких банків не існує.

За залежністю від діяльності банку фактори поділяються на:

1. Залежні від діяльності банку (внутрішні або ендогенні):

– організаційні: кадрова політика, якість корпоративного управління, якість систем внутрішнього контролю, маркетинг, система менеджменту та рівень інноваційних процесів;

– інформаційно-технологічні: рівень застосування новітніх технологій, рівень НТП, використання інформаційних систем, обізнаність персоналу в цій сфері;

– фінансові: капіталізація, структура активів, рівень ризиків, стабільність фінансових результатів (прибутковість, рентабельність, платоспроможність, ліквідність).

2. Незалежні від діяльності банку (зовнішні або екзогенні):

– світовий рівень: стан світової економіки та політична стабільність, міжнародна інвестиційна позиція країни, міжнародні стандарти, стан розвитку технологій;

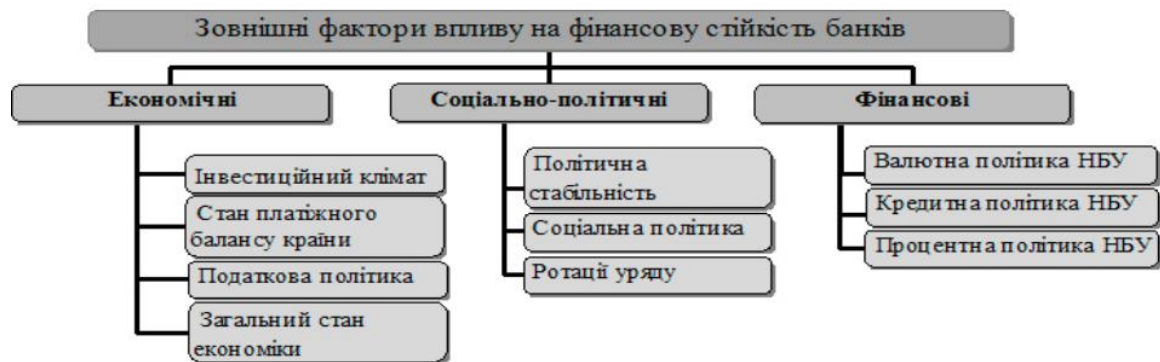
– макрорівень (рівень держави): стабільність внутрішньополітичної ситуації, правова захищеність, демографічна ситуація в країні, рівень фінансової грамотності, культури, довіра населення до фінансово-кредитних установ, стійкість національної валюти, дефіцит або профіцит бюджету;

– мікрорівень (рівень банківського сектору): монетарна політика НБУ, розвиток банківської інфраструктури, кон'юнктура фінансового ринку.

Зовнішні фактори мають більший вплив на фінансову стійкість банку, зокрема, чинники мегасередовища набувають більшого значення за умов входження банків у міжнародний фінансовий простір. Макрорівень відіграє роль тоді, коли йдеться мова про динамічні процеси на національному рівні.

Внутрішні чинники здебільшого керуються банком, і якраз нераціональне управління ними приводить до порушення стійкого стану банку. Такими загрозливими факторами є надання клієнтам недостовірної інформації, недосконалість структур, які відповідальні за зовнішню та внутрішню безпеку банківських установ, маніпулювання кредитними картками, незакінчений аналіз ризиків діяльності, порушення ділової репутації, недосконалий набір кадрів. Тому лише банки, які здатні вчасно виявляти і виправляти помилки, можуть підтримувати ефективне функціонування і забезпечувати фінансову стійкість на найвищому рівні.

Фактори зовнішнього впливу на банківську установу також можливо поділити на такі групи :

Вплив економічних факторів можливо прослідкувати через рівень ділової активності в економіці країни. Всі перелічені фактори в економічному блоці є факторами загального рівня розвитку економіки держави. Так, привабливий інвестиційний клімат, збалансований платіжний баланс країни, виражена податкова політика стимулюють розвиток економіки, розвиток сприятливого інвестиційного клімату, що в свою чергу створює необхідність функціонування механізму розподілу фінансових ресурсів – кредитування економіки.

Соціально-політичні фактори формують сприятливий клімат для розвитку банківського сектора. Політична стабільність передбачає успішне функціонування банківських установ, ґрунтуючись на рівновазі, збалансованості банківської системи та політичних інститутів як джерела акумулювання та розподілу коштів.

Фінансові фактори повністю формуються НБУ, саме регулятор формує засади роботи банківських установ і від ефективності формування політики Національного банку залежить добробут всієї фінансової системи.

Окремий статус у системі факторів впливу на фінансову стійкість необхідно надати фактору позиції банку на ринку фінансових послуг.

Аналізуючи наведені фактори, можливо розглядати фінансову стійкість у контексті внутрішніх та зовнішніх складових.

Внутрішня фінансова стійкість банку – це набір збалансованих факторів, що забезпечують функціонування установи банку на достатньому рівні.

Зовнішня фінансова стійкість – це рівень успішності функціонування банку на фінансовому ринку, що здобутий через адміністративний вплив держави, або в результаті високого рівня конкурентної позиції установи.

Отже, в сучасних умовах розвитку вітчизняного банківського ринку фінансова установа має можливість будувати свою діяльність, керуючись політикою побудови внутрішньої фінансової стійкості.

Визначення та систематизація факторів впливу на фінансову стійкість нададуть можливість оцінити кількісний вплив цих факторів на діяльність конкретного банку, виявити проблемні місця функціонування установи та вчасно сформувані заходи щодо вирішення наявних проблем. Дослідження та врахування цих факторів надасть можливість забезпечити успішне функціонування банківської установи, а в комплексі – фінансової системи країни.

ДЖЕРЕЛА

1. Довгаль Ю. С. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення [Електронний ресурс] / Ю. С. Довгаль, Р. О. Чамара // Фінансовий простір. – 2015. – № 1. – С. 130–136. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fin_pr_2015_1_18.pdf

2. Малахова О. Л. Кредитна діяльність банків як базова передумова забезпечення фінансової стійкості банківської системи України / О. Л. Малахова, С. В. Тетюк // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль, 2014.

3. Національний банк України : офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

FACTORS INFLUENCE ON THE FINANCIAL STABILITY OF THE BANK

***Abstract.** the notion of financial stability is defined. the factors influencing financial stability are analyzed. it is proved by the results of systematization of the factors of influence, which at present are of particular relevance to the issue of financial stability of the banking system as a whole and the stability of each individual bank as part of the system.*

***Key words:** bank, financial stability, financial condition of the bank, banking system.*

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРІОРИТЕТНИХ ЗЕЛЕНИХ ПРОЕКТІВ МІСТА

Бурак О.М.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Покуца І.В.

кандидат економічних наук, старший викладач
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Анотація. Розглянуто питання впорядкування фінансового механізму економічного розвитку зелених проектів міста в умовах обмеженості коштів міського бюджету. Запропоновано підхід до відбору пріоритетних проектів у формі вирішення класичної транспортної задачі. Для автоматизації та наочності результатів відбору й визначення пріоритетності фінансування зелених проектів запропоновано використання нейронної мережі Кохонена.

Ключові слова: фінансовий механізм, зелений проект, визначення пріоритетів, транспортна задача, нейронна мережа Кохонена.

Озеленені території разом з насадженнями, пішохідними доріжками і майданчиками, фонтанами та квітниками, малими архітектурними формами й обладнанням, парковими спорудами створюють образ міста, формують сприятливе комфортне міське середовище для мешканців і гостей міста, виконують рекреаційні та санітарно-захисні функції. Разом з тим, в умовах обмеження фінансування та нестачі коштів в міських бюджетів постає питання вибору найбільш значущих та пріоритетних зелених проектів для міста і відповідно впорядкування механізму їх фінансування, ці питання досліджені у роботах В.П. Кучерявого, Т.П. Юр'євої, В. В. Червоного та ін. [див.: 2; 4].

Якщо відомий загальний обсяг $Z = F(X_{ij})$ фактичного бюджетного фінансування всіх зелених проектів міста при нестачі бюджетних коштів на

озеленення (обмеження $Z1, Z2, Z3, \dots Zn$), виникає проблема поділу його на потоки по пріоритетності фінансування Xij , і фінансування кожного з проектів $A1, A2, A3, \dots Ai$ (табл.1).

Таблиця 1.

Розподіл коштів міського бюджету для фінансування зелених проектів

Кошти бюджету Зелені проекти	міського						Обмеження бюджетного фінансування
	$B1$	$B2$	$B3$...	Bj		
$A1$	$X11$	$X12$	$X13$...	$X1j$	$Z1$	
$A2$	$X21$	$X22$	$X23$...	$X2j$	$Z2$	
$A3$	$X31$	$X32$	$X33$...	$X3j$	$Z3$	
...		
Ai	$Xi1$	$Xi2$	$Xi3$...	Xij	Zi	

Ця економіко-математична задача може вирішуватися методами вирішення транспортної задачі з урахуванням ранжирування проектів Ai за ступенем їх пріоритетності для міста та задля досягнення сталого розвитку.

Введемо коефіцієнти $C \in (0; 1]$, $i = 1, 2, \dots, n$, що визначають відносну значущість кожного з проектів Ai . Це дозволить визначити цільову функцію бюджетного фінансування зелених проектів по пріоритетності в цілому:

$$Z = F(Xij) = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m C_i * Xij \rightarrow \min; \quad (1)$$

Застосуємо нейронну мережу Кохонена до вирішення подібної транспортної задачі, де оптимальний план - транспортний шлях буде відображати не порядок або черговість перевезення вантажів, як в її класичній формі, а черговість і пріоритети фінансування міських зелених проектів, а також порядок розподілу бюджетних коштів для забезпечення сталого розвитку.

В якості вхідних даних для навчання нейронної мережі будуть виступати вартості Xij фінансування зеленої зони з урахуванням її пріоритету Ci . Вхідні нейрони мережі Кохонена будуть набувати значень координат $Ci * Xij$. В процесі навчання вектори ваг вузлів Кохонена наближаються до вхідних даних. Циклічний процес навчання, що використовує вхідні дані, закінчується після

Матеріали науково-практичної конференції

Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції

досягнення нейронною мережею допустимої похибки, або після здійснення заданої кількості ітерацій. Таким чином, в результаті навчання мережа Кохонена класифікує вхідні дані на кластери і візуально відображає багатовимірні вхідні дані в двовимірній площині, розподіляючи вектори близьких ознак в сусідні осередки і розфарбовуючи їх в залежності від аналізованих параметрів нейронів. Вхідні нейрони повністю пов'язані з кожною картою вихідних нейронів. Щоб спростити реалізацію, необхідно виконати масштабування координат (лінійне нормування) для вхідних даних пріоритетності фінансування проектів $C_i * X_{ij}$. Для цього використовуємо рівняння:

$$K_{ij} = \frac{C_i * X_{ij} - C_i * X_{ijmin}}{C_i * X_{ijmax} - C_i * X_{ijmin}}; \quad (2)$$

де $C_i * X_{ij}$ - дані, що підлягають масштабування, а $C_i * X_{ijmin}$ і $C_i * X_{ijmax}$ є мінімальними і максимальними значеннями необроблених даних.

Для навчання мережі застосовуються механізми конкуренції, тобто перемагає той нейрон J , вектор ваг якого в найменшій мірі відрізняються від вхідного K_i . Найчастіше в якості міри відстані використовується Евклідова відстань:

$$J = \text{ArgMin} J \{ \| K_i - Y_j \| \}; \quad (3)$$

де Y_j - «вага» вихідного нейрона.

Після того, як знайдений нейрон-переможець для обсягів інвестицій в зелений проект, позиція нейрона і його сусідів оновлюються наступним чином:

$$Y_j' = Y_j + \mu F(d_j) (K_i - Y_j); \quad (4)$$

де μ - швидкість навчання, d_j - кількість нейронів між нейроном j і виграшним нейроном J .

Для спрощення і автоматизації розрахунків вибору міських зелених проектів та задля подальшого визначення пріоритетності їх фінансування доцільно використовувати програмні пакети Statistica 12 або Matlab Simulink.

Отже, формування фінансового механізму економічного розвитку пріоритетних зелених проектів міст, що враховує сучасні реалії обмеження бюджетних коштів, дозволить вирішувати тактичні задачі зеленого

господарства[1, 411-416], обґрунтувати напрями і обсяги фінансування зелених зон, формувати пріоритети сталого розвитку міста. Разом з тим, запропонований механізм фінансування зелених проєктів дозволить максимально використовувати ресурси для цілей міського озеленення, а його впровадження підвищить рівень керованості зеленою складовою міста.

ДЖЕРЕЛА

1. Бурак О. М. Перспективне планування як інструментарій для впорядкування системи озеленення міст [Текст] / О. М. Бурак // Проблеми економіки та управління. 2008. № 628. С. 411–416.

2. Кучерявий В.П. Озеленення населених місць – Львів: Світ, 2005. – 183 с.

3. Матвєєва Н. М. Формування альтернативного підходу щодо озеленення міст [Текст] / Н.М. Матвєєва, Р. М. Кадун // Комунальне господарство міст. 2013. № 111. С. 261–266.

4. Червоний В. В. Пріоритети озеленення населених пунктів [Електронний ресурс] / В. В. Червоний // Інформаційний портал з благоустрою Blagoustriy.Info. – Режим доступу : [http:// blagoustriy.info/experiences/14/show/](http://blagoustriy.info/experiences/14/show/).

FINANCIAL MECHANISM FOR URBAN PRIORITY GREEN PROJECTS ECONOMIC DEVELOPMENT

Abstract. *The regulation issue of financial mechanism economic development devoted to green city projects in the conditions of limited municipal budgets is considered. The projects selection method in the form of solving the classical transportation problem is proposed. Kohonen neural network has been proposed for automation and visibility of prioritization in financing green projects.*

Keywords: *financial mechanism, green project, prioritization, transportation problem, Kohonen neural network.*

МЕТАЛУРГІЙНА ГАЛУЗЬ УКРАЇНИ: НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ РИНОК МЕТАЛОПРОДУКЦІЇ

Венгер В.В.

кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник
відділу секторальних прогнозів та кон'юнктуриринків
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

***Анотація.** Залежність вітчизняної металургійної галузі від попиту на світовому ринку металопродукції вимагає чіткого розуміння сучасних інтеграційних процесів, які відбуваються на окремих регіональних ринках. У зв'язку з цим проаналізовано регіональні ринки металопродукції, виявлено основні тенденції у світовому виробництві та споживанні напівфабрикатів і готового прокату. Запропоновано перспективні напрями інтеграційного розвитку металургійної галузі України у світовий ринок металопродукції.*

***Ключові слова:** металургійна галузь, економічна інтеграція, світовий ринок металопродукції.*

Важливою особливістю сучасного етапу розвитку світового господарства є поширення та поглиблення інтеграційних процесів, що впливають на якісні й кількісні ознаки розвитку всіх форм міжнародних економічних відносин, в тому числі й міжнародну торгівлю, яка являє собою сукупність зовнішньої торгівлі товарами, послугами, продукцією інтелектуальної праці всіх країн світу. Важливе місце у структурі світової торгівлі товарами займає продукція металургійної промисловості.

Аналіз динаміки міжнародної торгівлі свідчить, що за останні півтора десятиліття експорт металопродукції у світі зріс майже 1,5 рази. Серед найбільших країн-експортерів, які протягом останніх п'ятнадцяти років суттєво збільшили обсяги експорту металопродукції виділяються країни азійського регіону. Зокрема, обсяги експорту з Китаю зросли у 2015 р. майже у 10 раз порівняно з аналогічним періодом 2000 р. – з 11,2 млн т до 111,6 млн т. Обсяги

експорту з Індії теж з кожним роком збільшувалися й у 2015 р. становили 7,6 млн т, що в 2,4 рази більше, ніж в аналогічному періоді 2000 р. Суттєво збільшилися обсяги експорту також з Японії та Південної Кореї – в 1,4 та 2,3 рази відповідно [1].

Обсяги експорту з країн СНД (основними експортерами тут є Росія та Україна) у 2015 р. хоч і не суттєво (5,3%), проте зазнали скорочення і становили 51,7 млн т проти 54,6 млн т у 2000 р. При цьому, якщо Україна скоротила обсяги експорту з 22,3 млн т у 2000 р. до 17,7 млн т у 2015 р., то Росія, навпаки, дещо збільшила його – з 27,5 млн т до 29,7 млн т.

Основними імпортерами металопродукції традиційно є азійський та європейський регіони. Серед країн європейського регіону у 2015 р. найбільшими імпортерами металопродукції були Німеччина – 24,8 млн т, Італія – 19,9 млн т, Франція – 13,7 млн т та Іспанія – 8,9 млн т. Майже 78,0% імпорту металопродукції серед інших європейських країн належить Туреччині – 18,6 млн т.

У структурі імпорту країни СНД у 2015 р. займали незначну частку – близько 2,5%. Частка України в загальносвітовому імпорту металопродукції у 2015 р. становила лише 0,2%.

Зростання попиту на всіх регіональних ринках металопродукції стимулювало зростання обсягів вітчизняного виробництва та експорту напівфабрикатів і готового прокату протягом 2002–2007 рр. Однак, через світову фінансово-економічну кризу (2008–2009 рр.), наслідком якої стало зниження попиту на світовому ринку металопродукції на 7,2%, спостерігалось скорочення обсягів світового виробництва сталі за аналогічний період на 8,1%. Від такого спаду постраждали більшість металургійних країн, проте найбільше з них – Україна. Зокрема, обсяги виробництва сталі та напівфабрикатів в Україні скоротилися на 30,7% (з 43,7 млн т у 2007 р. до 30,3 млн т у 2009 р.), а експорт напівфабрикатів та готового прокату – на 20,2% (з 28,2 млн т у 2007 р. до 22,5 млн т у 2009 р.) [2, с. 84].

Також зниження обсягів вітчизняного виробництва металопродукції було викликано скороченням експорту до країн азійського регіону, насамперед до Китаю. Зокрема, вартісна частка експорту вітчизняної металопродукції до країн азійського регіону скоротилася на 23,0 відсоткових пунктів (з 55,6% у 2003 р. до 32,6% у 2015 р.). При цьому, якщо у 2003 р. до Китаю було експортовано 3,6 млн т вітчизняної металопродукції, то у 2015 р. цей показник (за виключенням феросплавів – 10,6 тис. т) дорівнював нулю.

Досить перспективним ринком збуту вітчизняної металопродукції є країни європейського регіону. Так, якщо у 2003 р. вартісна частка експорту вітчизняної металопродукції до країн європейського регіону становила 19,8% від загального обсягу, то у 2015 р. цей показник зріс на 13,1 в.п. Таке зростання відбулося за рахунок збільшення обсягів експорту до таких країн європейського регіону, як Італія, Польща, Угорщина та Болгарія. Це пояснюється тим, що через різну структуру виробництва металургійні заводи у цих країнах традиційно залежать від українських поставок залізної руди, коксу напівфабрикатів, що й зумовлює розвиток міжгалузевої торгівлі.

Містким був і ринок країн СНД. Зокрема, вартісна частка експорту вітчизняної металопродукції до країн цього регіону протягом 2003–2015 рр. зросла на 4,7 в.п. Основним споживачем вітчизняної металопродукції у цьому регіоні є Росія, її частка у загальній вартісній структурі експорту до країн СНД у 2015 р. становила 73,7%, що на 5,6 в.п. більше порівняно з аналогічним періодом 2003 р. Проте, через військову агресію, яку Росія проводить проти України у найближчій перспективі очікується суттєве скорочення торговельних потоків між ними.

Важливе значення для вітчизняних експортерів відіграють країни африканського регіону. Так, протягом періоду, що аналізується вартісна частка експорту до країн цього регіону зросла на 7,6 в.п. При цьому, основними країнами африканського регіону, які суттєво збільшили споживання вітчизняної металопродукції були Єгипет та Алжир.

Привабливість американського ринку для вітчизняних виробників металопродукції пояснюється його високою ємністю. Проте ринок країн американського регіону, як власне й інших, є висококонкурентним і, з огляду на суттєву відмінність юридичних, регуляторних та технічних процедур, вимагає від українських експортерів значних зусиль, у тому числі певних часових та фінансових ресурсів. Водночас, попри високу захищеність, політику просування власного експорту та захист національного виробника американські компанії зацікавлені у певних видах імпортованої сировини і комплектуючих, готової продукції та послугах.

Отже, тенденції, що розгорталися протягом останніх декількох десятиліть на світовому ринку металопродукції призвели до посилення конкуренції, наслідком якої стала втрата вітчизняними виробниками основних ринків збуту, особливо ринків країн Близького Сходу та Америки. При цьому, основна причина таких втрат, на наш погляд, була закладена в:

- 1) небажанні вітчизняних виробників проводити докорінну модернізацію виробничих потужностей;
- 2) низькому попиту на внутрішньому ринку.

Для вирішення зазначених проблем наразі необхідно чітко усвідомити, що без впровадження у виробництво металопродукції новітніх технологій і прогресивного устаткування вітчизняні виробники продовжуватимуть втрачати властиві для них регіональні ринки металопродукції.

Тому, подальша політика інтеграційного розвитку металургійної галузі України у світовий ринок металопродукції повинна формуватися з урахуванням повної модернізації існуючих виробничих потужностей шляхом їх технічного і технологічного переозброєння з метою випуску нових видів металопродукції з високою доданою вартістю. При цьому, основним орієнтиром для вітчизняних виробників (*при розширенні та збереженні на якісно новому рівні існуючих експортних позицій*) має стати внутрішній ринок.

Реалізація запропонованих заходів можлива за умови формування якісно нової взаємодії органів державної влади з власниками металургійних підприємств та провідними науковими організаціями щодо розробки комплексної програми розвитку та модернізації підприємств металургійної галузі з урахуванням стратегічних перспектив розвитку національної економіки в цілому.

ДЖЕРЕЛА

1. Steel Statistics Yearbok 2000–2016. – WSA [Електронний ресурс]. – Доступний з : <<http://www.worldsteel.org>>.
2. Венгер В.В., Осипов В.М. Структурні зміни у світовій торгівлі металопродукцією та їх вплив на розвиток металургійної галузі України / В.В. Венгер, В.М. Осипов // Економіка і прогнозування. – 2016. – № 3. – С.77–93.

IRON AND STEEL INDUSTRY OF UKRAINE: VECTORS OF ECONOMIC INTEGRATION INTO GLOBAL MARKET OF METAL AND STEEL PRODUCTS

***Abstract.** Dependence of domestic iron and steel industry on the global iron and steel products market demand requires clear understanding of contemporary integration processes, which take place on particular regional markets. In this regard, regional iron and steel products markets were analyzed, main trends in global output and consumption of semi-finished products and of ready mill products were defined. Prospective vectors of integrative development of iron and steel industry of Ukraine into global market of metal and steel products were suggested.*

***Key words:** iron and steel industry, economic integration, global market of metal and steel products.*

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ТА НАПРЯМИ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Владимирова М.С.

кандидат економічних наук, старший викладач
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Соловей О.С.

здобувач ступеня магістра зі спеціальності «Менеджмент»
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Анотація. Досліджено процес трудової міграції. Проаналізовано стан, причини та наслідки зовнішньої трудової міграції.

Ключові слова: зовнішня трудова міграція, причини міграції, міграційні потоки, еміграція.

Для України проблема міжнародної міграції робочої сили є особливо гострою та болючою в сучасних умовах. Глобалізація сприяла тому, що міграційні процеси набувають все більшого поширення в світі. Початок ХХІ століття охарактеризувався зростанням масштабів та інтенсивністю міграційних потоків. Так, у 2017 році кількість міжнародних трудових мігрантів склала 281 млн. чоловік порівняно із 154 млн. у 1990 році [2]. Збільшення масштабів міграційних потоків призвело до загострення існуючих проблем й появи нових як для самих трудових мігрантів, так і для країн походження, транзиту та країн-реципієнтів.

Основні чинники міграції з України: велика різниця в рівні заробітної плати в Україні за кордоном; відсутність перспектив розвитку і професійної реалізації; нестабільна політична та економічна ситуація; відсутність безпеки громадян [1]. Головною причиною трудової міграції більшість дослідників вважає в низькому рівні заробітної плати. Так, в 2018 році середня заробітна плата в Україні склала 324 дол., Білорусії– 503 дол., Росії–650 дол., Польщі– 1445 дол., Чехії–1538 дол., Італії– 3116 дол. [2]. Слід зазначити, що воєнно-

політична криза, втрата роботи, зменшення заробітної плати, посилюють негативні настрої українців та збільшують потік еміграції.

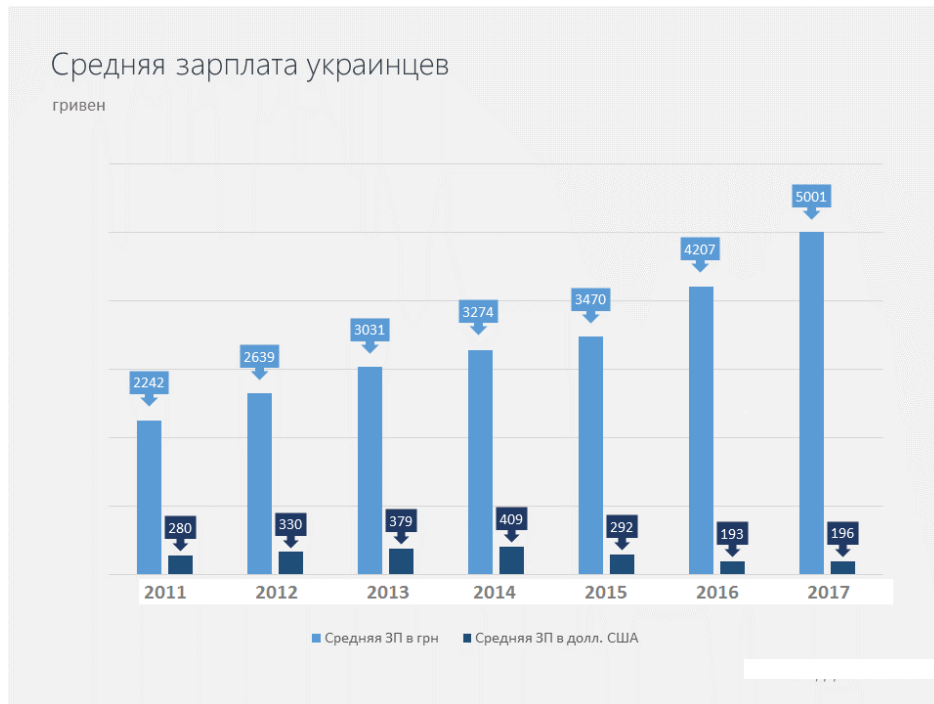

Рис. 1. Середня заробітна плата українців, грн./дол.[2]

Дослідження показують, що покидають Україну переважно особи віком від 20 до 40 років, 65% мігрантів становлять чоловіки, 35% - жінки [2].

Трудова міграція є неминучим наслідком глобалізації, тому уряд повинен не боротися з цим явищем, а вводити його у правове русло, що потребує формування наукової міграційної політики відповідно до вимог часу. Проблемними питаннями в сфері трудової міграції залишаються: посилення соціального та правового захисту трудових мігрантів та членів їх сімей; налагодження обліку трудових мігрантів, які працюють за межами України; запобігання незаконній трудовій міграції та ризикам, що пов'язані з використанням тіньових каналів працевлаштування тощо.

Трудові мігранти відіграють значущу роль у підтримці економіки України, зароблені та перераховані ними кошти слугують інвестиційним джерелом надходжень валюти до національної економіки.

Рис. 2. Основні напрями трудової міграції українців.

Сьогодні Україна є країною-донором трудових мігрантів і в найближчій перспективі потік еміграції буде збільшуватись. Це створює загрозу суттєвих втрат людського капіталу у нації, знижує рівень міжнародної конкурентоспроможності країни та ставить під сумнів реалізацію інноваційної моделі розвитку. Державна міграційна політика в сучасних умовах повинна бути спрямована на створення умов для підвищення конкурентоздатності національного ринку праці, зменшення масштабів зовнішньої трудової міграції.

ДЖЕРЕЛА

1. Гайдуцький А. Роль міграційного капіталу у забезпеченні макроекономічної стабільності країни / А. Гайдуцький //Фінанси України.- 2007.-№7. -С. 20-34.

2. Міграція в Україні: факти і цифри [Електронний ресурс] // К. – 2013. – 16 с. – Режим доступу : http://iom.org.ua/ua/pdf/UKR%20FF_F.pdf

MAIN CAUSES AND DIRECTIONS EXTERNAL LABOR MIGRATION IN UKRAINE

Abstract. *The process of labor migration is researched. The condition, causes and consequences of internal and external labor migration are analyzed.*

Key words: *external labor migration; causes of migration, migration flows, emigration.*

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Волик М.О.

здобувач ступеня магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Проаналізовано сутність поняття «дебіторська заборгованість» та вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства. Розглянуто етапи стягнення дебіторської заборгованості та методи досудового врегулювання і повернення заборгованості. Запропоновано способи повернення дебіторської заборгованості сприятимуть ефективному поверненню заборгованостей та вивільненню грошових сум.*

***Ключові слова:** Україна, підприємства, фінансовий стан, дебіторська заборгованість, управління, ефективність, досудове врегулювання.*

В сучасних умовах облікове забезпечення розрахунків з дебіторами відіграє одну з важливих ролей у діяльності та виробничому процесі підприємства, сприяючи своєчасності та прискоренню розрахунків з партнерами протягом встановленого терміну, поліпшенню фінансового стану тощо. Дебіторська заборгованість на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, оскільки сприяє прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій за борговими правами, упорядкуванню інформації. Своєчасне повернення дебіторської заборгованості в щонайменші терміни та недопущення в подальшому її збільшення – дійсна можливість подолати або зменшити дефіцит оборотних коштів підприємства.

Сьогодні в період глобальних змін в різних сферах діяльності суспільства питання дебіторської заборгованості є досить актуальним, адже фінансовий

стан будь-якого підприємства значною мірою залежить саме від наявності та ефективного управління цим видом заборгованості.

Реалізація управлінських функцій підприємством щодо дебіторської заборгованості зумовлює необхідність вирішення таких завдань, як дослідження економічної сутності дебіторської заборгованості та її виникнення у сучасних умовах господарювання.

Дебіторська заборгованість є одним із різновидів фінансових активів підприємства, який може бути реалізований, переданий, обмінаний на майно, продукцію, результати виконання робіт або надання послуг. У залежності від розміру дебіторської заборгованості, термінів її погашення, а також від того, яка ймовірність непогашення заборгованості, можна зробити висновок про стан оборотних коштів підприємства та тенденції його розвитку.

Згідно з П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», заборгованість дебіторів, що призначена для перепродажу, придбається або створюється підприємством з метою отримання прибутку або у вигляді відсотків, дивідендів тощо, або ж від короткотермінових змін ціни (суми) такої дебіторської заборгованості. Тому така заборгованість є фінансовим активом, призначеним для перепродажу [1].

Будь-яке підприємство в структурі своїх фінансових активів має дебіторську заборгованість, яка зазвичай займає досить питому вагу. Бажання мати значні обсяги реалізації змушує керівників підприємств погоджуватись на надання комерційного кредиту, цінових знижок, створювати більш сприятливі для покупців та замовників умови для купівлі продукції. Проте така стратегія може мати й досить негативний вплив – неконтрольоване зростання дебіторської заборгованості та зниження ліквідності підприємства, а згодом й платоспроможності.

Дебіторська заборгованість може мати такі позитивні сторони, як привабливість та конкурентоспроможність продукції. Разом з тим доцільним є

врахування факторів, які можуть стати загрозою нормального функціонування підприємства при реалізації продукції та наданні послуг:

- якісний відбір контрагентів (яким можна надавати товарний кредит, а яким не слід);

- термін та умови надання товарного кредиту (зادля запобігання його перетворенню у сумнівну або безнадійну дебіторську заборгованість для підприємства);

- порядок вилучення дебіторської заборгованості.

Отже, для досягнення оптимальної величини дебіторської заборгованості та забезпечення своєчасного її погашення доцільним є розроблення й постійний перегляд кредитної політики підприємства, без контролю за виконанням яких марно чекати помітного ефекту. Особливу увагу в процесі ефективного управління дебіторською заборгованістю слід приділяти попереджувальним діям, які спрямовані на недопущення виникнення безнадійної заборгованості, яка загрожувала б фінансовому стану суб'єкта господарювання.

Сучасна практика пропонує два основні способи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві: самостійне управління заборгованістю, тобто процедура стягнення заборгованості починається підприємством-кредитором самостійно, власними силами і методами, і передання управління заборгованістю на аутсорсинг. При самостійному управлінні заборгованістю використовуються виключно ресурси підприємства (трудові, фінансові, технічні). Для цього в організації можуть створюватися спеціалізовані служби: кредитні контролери, служби безпеки тощо.

Аутсорсинг (зовнішнє управління) дозволяє доручити роботу із заборгованістю організації, яка спеціалізується саме на такій діяльності. Головною перевагою аутсорсингу є те, що він дає можливість підприємству ефективно вирішувати ті завдання, якими самостійно займатися або дорого, або неможливо через нестачу ресурсів. Аутсорсинг дозволяє оптимізувати витрати компанії ще й в оподаткуванні, оскільки офіційне навантаження з

працевлаштування фахівців несе стороння структура. Головною запорукою успіху таких компаній є мінімізація строку повернення найбільшої частки боргів.

Найбільш розповсюдженими етапами стягнення дебіторської заборгованості є:

- 1) досудове врегулювання і повернення заборгованості;
- 2) направлення справи до суду [2, с.115].

Методи досудового врегулювання, якими найчастіше користуються сучасні підприємства-кредитори, можна класифікувати таким чином:

- психологічні (постійне нагадування по телефону, факсу, пошті, боржник повинен знати, що затримка платежу непокоїть кредитора, поширення інформації про затримку оплати серед суміжних постачальників та інших зацікавлених осіб). Психологічний вплив виявляється ефективним, якщо використовується для роботи з добросовісними дебіторами;

- економічні (фінансові санкції та заставні відносини);

У непростих умовах світової економічної кризи кількість проблемних контрагентів, які несвоєчасно погашають заборгованість, постійно зростає. У той же час своєчасне обслуговування позичальником його боргу дуже важливе для успішного розвитку і стабільності у діяльності підприємства-кредитора.

Ефективне управління дебіторською заборгованістю має великий вплив на ліквідність суб'єкта господарювання, а, отже, і на зміцнення фінансового становища в цілому. Запропоновані способи повернення дебіторської заборгованості сприятимуть ефективному поверненню заборгованостей та вивільненню грошових сум. Саме тому ефективне управління дебіторською заборгованістю відноситься до необхідних умов успішної діяльності, оскільки воно створює передумови для швидкого зростання бізнесу і збільшення фінансових можливостей підприємства.

ДЖЕРЕЛА

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» у редакції від 09.08.2013 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>.

2. Лищенко О.Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О.Г. Лищенко, Г.М. Бескота // Держава і регіони: журнал. — Запоріжжя: Гуманіст. Ун-т «Запоріз. ін-т держ. та муніцип. упр.», 2010. — №1. — С. 114–117.

EFFECTIVE DEFENSE MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE

Abstract. The essence of the concept "accounts receivable" and the effect of receivables on the financial position of the enterprise are analyzed. The stages of collecting receivables and methods of pre-trial settlement and debt repayment are considered. The proposed methods of returning receivables will facilitate the effective recovery of debts and the release of monetary amounts.

Key words: Ukraine, enterprises, financial condition, accounts receivable, management, efficiency, pre-trial settlement.

МІЖБАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вошкулат Є.О.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси і кредит»

Васечко Л.І.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація: представлено сутність міжбанківського кредитування; виокремлено основні переваги в міжбанківському кредиті відносно форм залучення; репрезентовано загальний обсяг наданих кредитнихресурсів за 2013-2018 рр.

Ключові слова: кредит, міжбанківське кредитування, кредитні ресурси.

У теперішніх умовах міжбанківське кредитування є важливим чинником в економіці як банків, так і країни в цілому, котре дає можливість підтримувати ряд економічних показників. Завдяки міжбанківському кредитуванню можна швидко отримати кредит від іншого банку, та покрити певну частину своєї неплатоспроможності. На сьогоднішній день міжбанківський кредит переходить на перше місце з залученням грошових коштів відносно інших форм, так як має ряд переваг. Також він значною мірою впливає на кредитні відносини і значно впливає на банківську систему, регулювання банківських відносин. Тому вивчення цього питання є важливим та яке в подальші роки може віднайти способи розвитку банківського сектору.

Відмітимо, що міжбанківське кредитування потрібно для того, щоб дати можливість іншому банку забезпечити свою ліквідність на вищому рівні, щоб був певний надлишок для обов'язкового резервування, та для того, щоб виконувати повсякденні операції з клієнтами. Міжбанківський кредит дає можливість швидко заволодіти певною сумою за значно нижчою ставкою кредитування і на більш довгий термін.

Учасниками міжбанківського кредитування можуть бути: Національний банк України, його філії, регіональне управління НБУ, комерційні банки, міжнародні банки.[1]

В міжбанківському кредиті існує частина переваг, відносно інших форм залучення:

1. Вірогідність того, що вам повернуться кошти більша, тому що вважається що банк надійніша установа відносно інших позичальників.

2. Швидкість отримання (мобільність), адже в разі виникнення потреби у ресурсах можна в будь-який момент отримати кошти від інших банків, які мають вільні кошти;

3. Короткостроковий характер – на відміну від інших джерел поповнення ресурсної бази, міжбанківські кредити в разі необхідності можна залучати на досить короткий термін [2]

Щоб краще зрозуміти та проаналізувати видачу міжбанківських кредитів, розглянемо частку загального обсягу виданих кредитів у 2013-2018рр. (рис. 1).

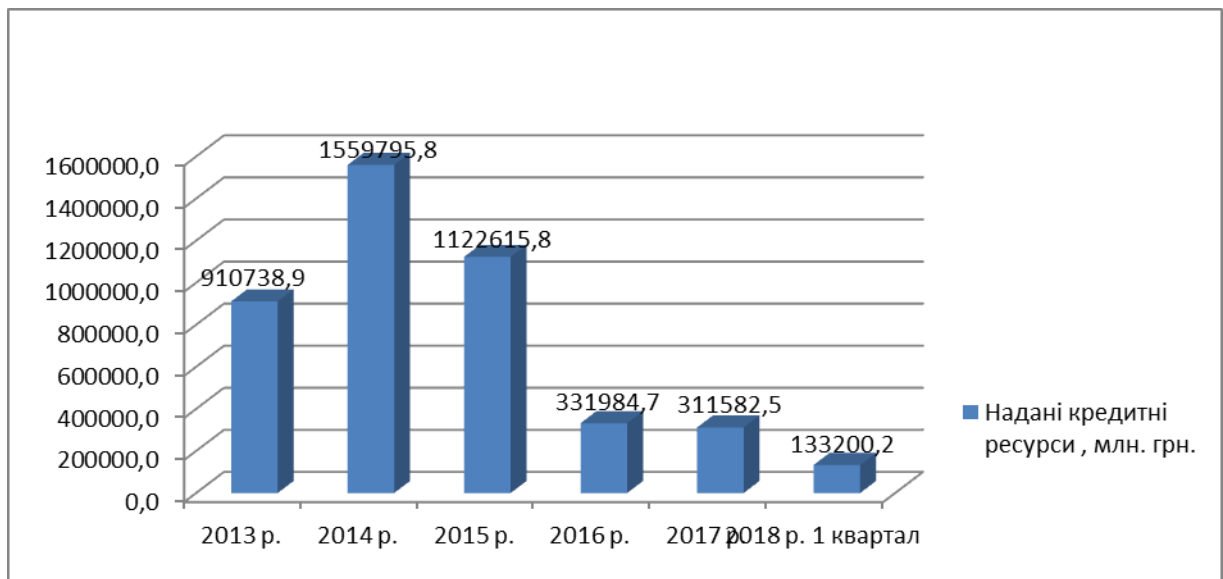

Рис.1. Загальний обсяг наданих кредитних ресурсів за 2013-2018рр., млн. грн.

*Систематизовано автором за [3]

Аналіз показує, що з 2013–2014рр. потреба в міжбанківському кредиті зростає майже в два рази, виною цьому є криза в країні, паралельно відбулась реорганізація банківської системи, НБУ усував непотрібні банки, тому вони почали закриватись і почалась масова потреба грошей на валютному ринку, це в свою чергу призвело також до того, що люди через недовіру почали забирати депозити, що ще більше вдарило на економіку банків. Відповідно після масового ажіотажу НБУ відрегулював облікову ставку та ставку рефінансування, після чого з кінця 2014 року ситуація налагодилась і міжбанківські кредити зменшились до допустимих значень.

Отже, на нашу думку, міжбанківське кредитування на даному етапі не дуже розвинене, тому для його вдосконалення варто:

- НБУ створити загальну систему, в якій банк кредитор зможе відкрити кредитоспроможність банку позичальника. Також потрібно створити рейтинг по якому можна визначити кредитний ліміт того чи іншого банку;
- удосконалити систему міжбанківського кредитування, підвищити вимоги до позичальника щодо простроченої заборгованості;
- залучити більше тимчасово вільних грошей на міжбанківський ринок.

ДЖЕРЕЛА

1. Аналіз використання міжбанківського кредиту у формуванні ресурсів банку [Електронний ресурс] / Режим доступу до ресурсу: <http://library.if.ua/book/1/23.html>.

2. Гуляєва Л. П. Міжбанківські кредити в Україні: еволюція розвитку та проблеми сучасності / Л. П. Гуляєва // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ. – 2005. – № 206. – Т. 1. – С. 207–215.

3. Національний банк України. Стан міжбанківського кредитного ринку [Електронний ресурс] / 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/control/uk/allinfo>.

4. Коваленко О. К. Банківські операції // Залучення ресурсів на міжбанківському ринку // 2011 – С. 208

INTERBANK LENDING IN UKRAINE

***Abstract.** essence of interbank lending is presented; the main advantages in the interbank loan regarding the forms of attraction are singled out; the total amount of credit resources provided for 2013-2018 is represented.*

***Key words:** credit, interbank lending, credit resources.*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В МІСТАХ УКРАЇНИ

Галина Трипольська

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Анотація. Розглянуто основні технологічні рішення ВДЕ, що можуть застосовуватись в містах, які включають надахові сонячні електростанції; жалюзі-сонячні батареї для розміщення на вікнах індивідуальних та багатоквартирних будинків; вітряки малої потужності; використання енергії біомаси в системі централізованого теплопостачання; транспортні засоби на моторному біопальному. Фінансові інструменти для поширення ВДЕ включають «зелений» тариф, а також тариф на тепло з ВДЕ в розмірі 90% тарифу на тепло з природного газу. Визначено, що Україна має лише дві регіональні програми, спрямовані на відновлювану енергетику. Обґрунтовано, що відновлювана енергетика має перспективи поширення в містах України.

Ключові слова: відновлювані джерела енергії, міста, зелений тариф, біопальне.

Україна приєдналася до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства для досягнення зростання енергетичного сектору відповідно до принципів сталого розвитку, що дозволить українській енергетиці функціонувати відповідно до законодавства ЄС (після його імплементації), впроваджувати нові перспективної енергії технології, які допоможуть пом'якшити зміну клімату та сприяти міжнародній торгівлі. У 2014 р. було затверджено Національний план дій з відновлюваної енергетики (НПДВЕ) до 2020 р. [5], яким встановлені цілі для виробництва та споживання енергії з відновлювальних джерел в Україні. Відповідно до НПДВЕ, Україна зобов'язалася до 2020 р. досягти 11% відновлюваної енергії у загальному споживанні енергії.

Питання зростання сектору відновлюваної енергетики вже тривалий час широко розглядається вітчизняними науковцями, в той час як питання електромобільності та інтеграції відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) в системі міст є недостатньо розглянутими, що і визначає *мету* даної статті. Відновлювана енергетика передбачає створення нових робочих місць, підвищення наукоємності вітчизняної продукції, покращує екологічну ситуацію, сприяючи скороченню викидів парникових газів, а також може вдало інтегруватися у сучасній міській архітектурі. Це стосується як виробництва електроенергії, так і виробництва теплової енергії в системі теплокомуненерго та використання моторного біопального транспортним сектором. Основні технологічні рішення, що можуть застосовуватись в містах, включають:

- Надахові сонячні електростанції (на адміністративних будівлях, АЗС, на дахах домогосподарств);
- Жалюзі-сонячні батареї для розміщення на вікнах індивідуальних та багатоквартирних будинків (українська технологія);
- Вітряки малої потужності, особливо в приватному секторі (малоповерхова забудова);
- Використання енергії біомаси в системі централізованого теплопостачання;
- Транспортні засоби на моторному біопальному (на біоетанолі).

Наявні певні **фінансові інструменти** для поширення ВДЕ. Так, у сфері виробництва електроенергії найефективнішим інструментом є «зелений» тариф (ЗТ). ЗТ в Україні було введено в 2009 р. до 2030 р. [2]. З 2015 р. став можливий продаж електроенергії з ВДЕ, згенерованої домогосподарствами з використання енергії сонця та вітру, а максимальна встановлена потужність установок була збільшена з 10 до 30 кВт [3]. ЗТ для домогосподарств для виробництва електроенергії з енергії сонця складав 18,09 євроцентів/кВт*год. до кінця 2017 р. В результаті, станом на 1 квітня 2018 р. кількість домогосподарств, що використовують енергію сонця, та продають електроенергію в мережу за ЗТ,

становила 3553 од, а загальна потужність сонячних панелей домогосподарств склала 63 МВт, що коштувало близько 64 млн євро [1]. Для порівняння, у 4-ому кварталі 2017 р. загальна встановлена потужність сонячних панелей домогосподарств становила 37 МВт. Для установок домогосподарств, що використовують енергію вітру, теж наявний ЗТ, в розмірі 11,63 євроцентів/кВт*год., проте станом на 1 квітня 2018 р. за ЗТ працювало лише 4 вітроустановки сумарною потужністю 32,2 кВт.

Щодо транспортного біопального, можна стверджувати, що зі скасуванням вимоги обов'язкового домішування біологічного компонента у 2015 р. розвиток цього ринку взагалі зупинився. Очікувано у 2018 р. буде прийнято новий закон щодо біопалива [4], яким буде встановлено нові вимоги домішування, критерії сталості сировини для виробництва біопалива та визначено, які види біопалива передбачають які скорочення викидів парникових газів.

У галузі використання ВДЕ для опалення та охолодження, зокрема виробництва тепла з біомаси, значний прогрес був досягнутий у 2014-2017 рр., завдяки затвердженню у 2017 р. закону про встановлення тарифу на тепло з ВДЕ в розмірі 90% тарифу на тепло з природного газу.

Крім загальнодержавних програм, спрямованих на збільшення використання ВДЕ, Україна має лише дві регіональні програми, спрямовані на відновлювану енергетику: дешеві кредити на придбання обладнання для ВДЕ у Львівській та Житомирській областях. У 2018 р. на Львівщині 10% від суми кредиту на встановлення сонячних панелей покривається за рахунок коштів обласного бюджету. У Житомирській області 20% витрат на встановлення сонячних електростанцій, акумуляторів та надахових панелей відшкодовуються за рахунок обласного бюджету. У 2017 р. в Житомирській області на ці цілі було виділено близько 37 тис. доларів США разом із заходами з енергоефективності.

Позитивною є поява регіональних програм, що дозволяють здешевити обладнання для тепло- та енергогенерації на основі ВДЕ через чотири державних банки (Укресімбанк, Укргазбанк, Ощадбанк, Приватбанк). За розрахунками «Держенергоефективності», 1 грн. видатків з державного бюджету залучає 2,5 грн. інвестицій в економіку країни [6].

Істотною проблемою залишається висока вартість капіталу в Україні та непростий доступ до позичкових коштів: у 2017 р. кредити можна було залучити під 22% у гривні, або 8,5% у іноземній валюті за умови наявності не менше 30% власного капіталу.

Враховуючи децентралізацію, що почалася в Україні в 2017 році, а також розширення фінансового потенціалу громад, потрібні аналогічні програми в інших регіонах, спрямовані на:

- 1) здешевлення кредитів на придбання обладнання для ВДЕ;
- 2) відшкодування витрат на під'єднання до мережі для домогосподарств (наразі витрати в середньому складають 35 дол. США/кВт).

Отже, відновлювана енергетика має перспективи поширення і в містах. Вдосконалення та здешевлення технологій разом з продуманою державною політикою буде робити цей вид енергогенерації все більш привабливим в Україні, при тому що тренд відновлюваної енергетики повністю відповідає євроінтеграційним прагненням України.

ДЖЕРЕЛА

- 1) Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України URL: www.sae.gov.ua (дата звернення: 08.05.2018);
- 2) Закон України «Про електроенергетику» від 16 жовтня 1997 року № 575/97-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/575/97-вр> (дата звернення: 08.05.2018);
- 3) Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення конкурентних умов для виробництва електроенергії з

альтернативних джерел енергії» № 514-VIII від 4.06.2015 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514-19> (дата звернення: 08.05.2018);

4) Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розвитку сфери виробництва рідкого палива з біомаси та впровадження критеріїв сталості рідкого палива з біомаси та біогазу, призначеного для використання в галузі транспорту», реєстр. № 7348 від 29.11.2017;

5) Розпорядження КМУ «Про Національний план дій з відновлюваної енергетики на період до 2020 року» від 01.10.2014 р. № 902-р URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/902-2014-%D1%80> (дата звернення: 08.05.2018);

6) Савчук, С.: Розвиток енергоефективності та відновлюваної енергетики – це створення нових робочих місць та зростання економіки України URL: http://saee.gov.ua/sites/default/files/ZVIT_28_02_2017.pdf (дата звернення: 08.05.2018).

PROSPECTS OF RENEWABLES USE IN THE CITIES OF UKRAINE

***Abstract.** Major technological solutions of renewables that can be used in the cities include photovoltaic rooftop plants, window blinds-solar panels that can be placed on the windows of multi-apartment buildings, small scale wind installations, use of biomass for heat in the system of centralized heat and hot water supply; vehicles on biofuels. Fiscal instruments to promote renewables include feed-in tariff as well as tariff for heat from renewables set at 90% size of the fare of heat from natural gas. In Ukraine, there are only two regional programs aimed at renewables spread. Renewables are proved to have prospects in the cities of Ukraine.*

***Keywords:** renewables, cities, feed-in tariff, biofuels.*

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА РОЛЬ ФІНАНСІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ

Горач І.В.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Проведено аналіз фінансів домашніх господарств України в частині їх формування та використання в сучасних економічних умовах. Зроблено висновок про необхідність проведення грамотної політики з боку держави спрямованої на збільшення обсягів заощаджень домашніх господарств.*

***Ключові слова:** домашнє господарство, фінанси домогосподарств, заощадження, державна політика, доходи і витрати населення.*

Домашні господарства взаємодіють з різними сферами економіки, такими як ринок ресурсів, підприємствами, ринком продуктів (рис. 1). Доцільно розрізняти поняття «домашнє господарство» і поняття «сім'я», так як домогосподарство - це економічна категорія, а сім'я - соціальне поняття.

Поняття домогосподарство є більшим, ніж поняття сім'я, так як в складі домогосподарства можуть бути включені особи, які не мають родинних зв'язків з його учасниками, але проживають на одній території і ведуть спільне господарство. Під фінансами домашніх господарств розуміється сукупність економічних відносин, пов'язаних з формуванням і використанням грошових ресурсів, створюваних в результаті індивідуальної трудової діяльності.

Фінанси домашніх господарств є однією з ланок децентралізованих фінансів. В умовах розвиненої ринкової економіки процес виділення фінансів домашніх господарств в самостійну ланку фінансової системи сприяє

поглибленню економічних взаємозв'язків даної ланки з другими ланками. Формування нових фінансових інструментів сприяють розвитку інвестиційної функції.

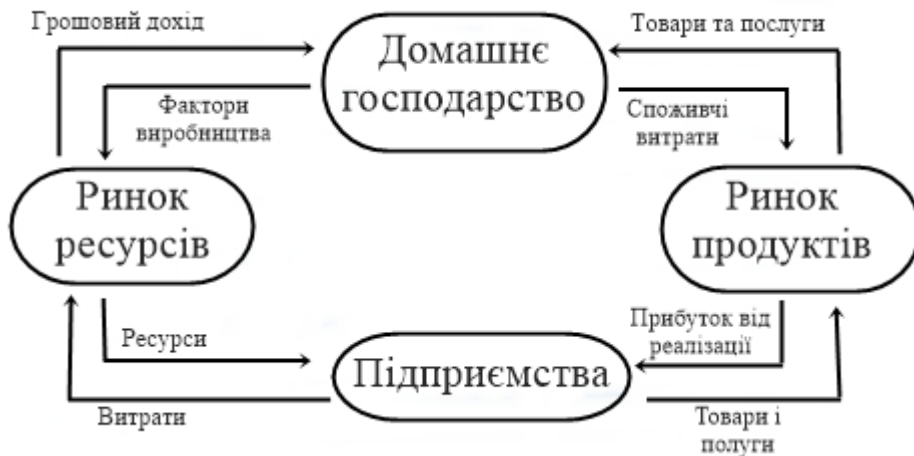

Рис. 1. Взаємодія домогосподарств з економічними сегментами ринку

В Україні налічується близько 17,5 млн домогосподарств, з яких більше 12 млн розташовані у містах та 5,5 млн - у сільській місцевості. Частка домогосподарств у кінцевому використанні валового внутрішнього продукту становить близько 55% і тому вони відіграють важливу роль в національній економіці.

Потрібно зазначити, що в науковій літературі з фінансів не існує єдиного погляду на сутність фінансів домогосподарств, їхнього самостійного функціонування як сфери фінансової системи держави. Це пояснюється тим, що в Україні фінанси домогосподарств виокремлюються та вивчаються відносно недавно: політичний лад, який панував у радянському суспільстві, домінування централізованих фінансів та певне витіснення всіх інших учасників економічних відносин, спровокувало відсутність теоретичних та практичних напрацювань щодо виділення фінансів домогосподарств у окремий об'єкт дослідження. Визначення місця фінансів домогосподарств у фінансовій системі залежить від розуміння сутності та структури фінансів взагалі.

Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого

матеріали науково-практичної конференції
Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції

прожиткового мінімуму у 2017 р. склала 1,5 млн осіб, що склала 3,8 % до загальної чисельності населення [1]. Динаміка цього показника є позитивною: у порівнянні із 2016 р. чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму скоротилась на 1,0 млн. осіб (або на 2,6%). Розподіл населення України за величиною загального доходу наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл населення України за величиною загального доходу, %

	Вище фактичного прожиткового мінімуму	Нижче фактичного прожиткового мінімуму	Нижче законодавчо встановленого мінімуму
9 місяців 2016	46,4	48,8	4,8
9 місяців 2017	61,8	34,9	3,3

Примітки:

1 – офіційні дані за 2016-2017 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя;

Джерело: складено авторами за даними [1]

У 2017 р. середньорічний розмір законодавчо встановленого прожиткового мінімуму (у середньому на одну особу в місяць, грн) було встановлено на рівні 1388,1 грн., а середньорічний розмір фактичного прожиткового мінімуму (у середньому на одну особу в місяць, грн) склав 2646,4 грн. [1].

Таким чином, статистичні показники бідності покращилися. Так, у 2017 р. частка населення з середніми доходами нижче законодавчо встановленого прожиткового мінімуму в середньому за місяць зменшилася порівняно з 2016 р. на 1,5 в.п. (табл. 1). Одночасно зменшилася в 1,4 раза частка населення із середніми доходами нижче розміру фактичного прожиткового мінімуму. Збільшився розрив між бідними і багатими - відношення загальних доходів найзабезпеченіших 10% населення до доходу найменш забезпечених 10% збільшилося і становило по Україні в цілому – 5,3 рази (рік тому було 5). При цьому частка загального доходу населення, яка припадає на 10% «багатих»,

зросла за рік на 3,7%, а те, що діставалося «бідним», зменшилося на 4,5% (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл населення за рівнем загального місячного доходу, %

	Січень-вересень	
	2016	2017
10% населення, які мають найменші доходи	4,4	4,2
10%, які мають найвищі доходи	21,5	22,3

Примітки:

1 – офіційні дані за 2016-2017 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя;

Джерело: складено авторами за даними [1]

Середньомісячні сукупні ресурси одного домогосподарства становили 7840 грн (міського – 7901 грн, сільського – 7716 грн) і зросли в річному численні в цілому по Україні на 30%, в містах – на 31%, а в сільській місцевості – на 28%. Ресурси однієї особи в середньому становили відповідно 3716 грн, 3798 грн і 3556 грн.

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки: доходи домогосподарств за 2017 р. зростають. За 2017 пр. зменшилась частка населення, які мають найменші доходи на 0,2 % та зросла частка населення, які мають найвищі доходи на 0,8 %. Це свідчить як про тенденцію збільшення доходів населення, так і про тенденцію подальшого розшарування населення за рівнем доходів.

ДЖЕРЕЛА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Демографічна та соціальна статистика: [Електронний ресурс] – Режим доступу до: www.ukrstat.gov.ua.

ECONOMIC NATURE AND THE ROLE OF FINANCE HOUSEHOLDS IN THE FINANCIAL SYSTEM OF THE COUNTRY

***Abstract.** An analysis of the finances of households in Ukraine in terms of their formation and use in modern economic conditions has been carried out. The conclusion is made on the need for competent government policy aimed at increasing household savings.*

***Keywords:** household, household finances, savings, state policy, income and expenses of the population.*

НАПРЯМИ ДЕТІНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В УКРАЇНІ

Деденко Л. В.

здобув ступеня бакалавр напряму підготовки «Фінанси та кредит»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Сосновська О. О.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Розглянуто рівень тіньової економіки в Україні. Охарактеризовано способи ухилення та уникнення оподаткування суб'єктами господарювання. Проаналізовано фактори та напрями детінізації податкових надходжень в Україні. Визначено напрями скорочення податкового навантаження для підвищення ефективності податкової системи в Україні.

Ключові слова: податкові надходження, податкове навантаження, мінімізація податків, детінізація.

Невизначеність сучасних умов господарювання, негативні очікування суб'єктів господарювання та макроекономічна нестабільність в Україні спричинили активізацію відтоку капіталів з легального сектору, збитковість діяльності економічних суб'єктів та зростання рівня тінізації вітчизняної економіки. Через нестабільність економічної ситуації та недосконалість законодавчої бази спостерігається тенденція ухилення від оподаткування українськими підприємцями, що викликає потребу у розробці напрямків детінізації податкових надходжень в Україні. Забезпечити нормальне функціонування підприємницьких структур та якісне управління їх фінансовими ресурсами можливо лише при ефективній системі фінансового управління з боку державних структур та керівництва підприємництва.

В Україні ухилення від сплати податків набуло особливої популярності і стало нормою ведення бізнесу. Міжнародна Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів (АССА) оприлюднила результати дослідження

2017 року, в якому стверджується, що українська тіньова економіка становить майже 33% від офіційного ВВП (США, Нідерланди, Японія, Швейцарія, Сінгапур мають значення в межах від 7% до 15% ВВП) (рис. 1). Факт перевищення тіньовою економікою критичного рівня у 30% від ВВП засвідчує про посилення її негативного, руйнівного впливу на національну економічну систему [4].

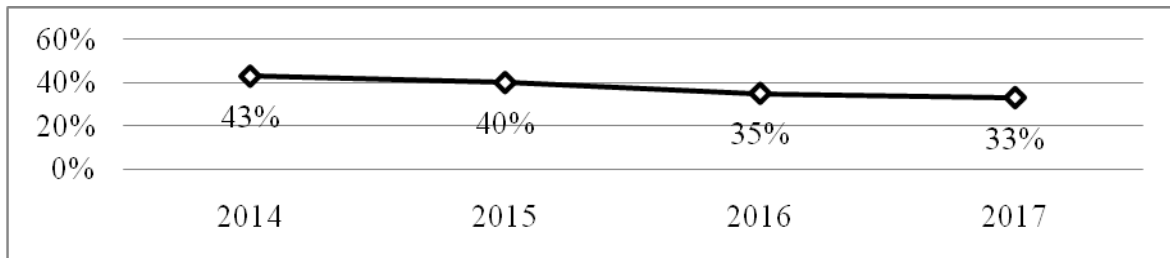

Рис. 1. Рівень тіньової економіки в Україні.

Це означає, що кількість правопорушень становить 50-80% від «тіньової» частки.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз фіскального ефекту схем уникнення оподаткування в Україні станом на 2017 р.

Схема	Обіг (млрд. грн. на рік)	Умовні втрати доходів бюджету (млрд. грн. на рік)
1. Офшорні схеми	260-320	50-65
2. Конвертаційні центри	40-50	12-15
3. «Скрутки»	50-60	10-12
4. «Сірий імпорт», контрабанда	80-230	25-70
5. Виведення прибутку через псевдопідприємництво фізосіб	15-16	до 2,5
6. ФОП замість найму	10	2,5 – 5
7. Заниження оборотів	18	1- 1.5

Всі інші пов'язані з повністю неофіційною діяльністю суб'єкта господарювання, яку важко дослідити (табл. 1). Отже, ця проблема є актуальною і нагальною для багатьох країн і потребує постійного моніторингу.

Слід зазначити, що чинне податкове законодавство України своїми діями провокує підприємців інвестувати капітал в нелегальну економіку. У цьому зв'язку податкова політика України повинна бути спрямована на забезпечення

детінізації з правильною розстановкою пріоритетів між інтересами держави та підприємців. На сьогоднішній день керівники та засновники комерційних структур використовують понад 9 тис. схем та способів ухилення від сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, основними з яких є: легальні – уникненням від сплати податків (ліквідація можлива на рівні внесення відповідних змін до законодавства) та нелегальні – ухилення від сплати податків (ліквідація обумовлює необхідність удосконалення механізмів адміністрування).

До найбільш поширених способів ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів належать: неподання документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, інших обов'язкових платежів; приховування та заниження об'єкта оподаткування. Проте, існують варіанти законного зменшення, мова йдеться про таку організацію роботи, при якій знижується необґрунтована переплата податків і не нараховується пеня чи штраф, тобто платник податків використовує дозволені або незаборонені законодавством способи зменшення податкових платежів.

Причинами тінізації, що спонукають платників уникати сплати податків, є: непрозорий порядок розрахунку та сплати податків; податкові ставки та їх кількість; рівень корупції у державі; правова незахищеність суб'єктів економічної діяльності; нестабільності оподаткування; диспропорції у розподілі податкового навантаження; податковий тиск; ефективність роботи податкової служби; відсутність довіри між органами влади і платниками податків; відсутність стабільного і збалансованого законодавства.

Аналіз літературних джерел, дозволив визначити заходи мінімізації податкових надходжень, до яких належать: розробка і реалізація схем спрямування фінансових потоків, господарських операцій, обрання виду діяльності, використання пільг, законодавчих прогалін, правильне формування облікової політики підприємства тощо [2].

Найефективнішим способом збільшення прибутковості підприємства є стратегія оптимального управління з використанням фінансового важеля - податкового планування, що охоплює оптимізацію оподаткування (легальна система заходів зменшення податкових платежів, що здійснені у межах чинного законодавства в якій дії платника не мають складу податкового злочину або правопорушення, і як наслідок не спричиняють несприятливих наслідків) [2].

Вважаємо, що визначальним чинником детінізації має стати продовження широкомасштабної податкової реформи, спрямованої на зниження й вирівнювання податкового тягаря, спрощення податкової системи, посилення податкового контролю, мінімізацію витрат виконання на адміністрування податків. Загальна кількість податків, обов'язкових платежів та їх розмір мають бути скороченими, особливо для малого бізнесу.

Крім того, основні напрями скорочення податкового навантаження і підвищення ефективності податкової системи в Україні повинні бути: ефективне та збалансоване і регульоване податкове законодавство, відмову від малоефективних податків, прозорість та зрозумілість правил оподаткування, підвищення рівня податкової культури та податкової дисципліни, зниження податкового тиску підприємств, створення сприятливих умов для інвестиційних процесів на підприємствах, підвищення роботи податкових служб, забезпечення кваліфікаційними кадрами з питань оподаткування на підприємствах та у владних структурах, використання зарубіжного досвіду оподаткування суб'єктів господарювання тощо [1].

Таким чином, ліквідація проблеми уникнення та мінімізації сплати податкових платежів дозволить збільшити та стабілізувати податкову складову до бюджету України і забезпечить збалансований економічний розвиток української держави.

ДЖЕРЕЛА

1. Буглак Ю. М. Зарубіжний досвід детінізації відносин у підприємницькій діяльності та можливості його використання в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.29-2/part_1/10.pdf
2. Кміть В.М., Дзюрій О.І. Оптимізація та мінімізація податків в системі фінансового управління суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/1/15.pdf>
3. Корягіна Т.В., Якименко К.А. Проблема ухилення від податків та наслідки цього явища для бюджету України [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/148.pdf>
4. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Тенденції тіньової економіки в Україні у січні-вересні 2017 року [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>

DIRECTIONS DESHADOWING OF TAX REVENUES IN UKRAINE

***Abstract.** The level of shadow economy in Ukraine has been reviewed. The ways of avoiding taxation by economic entities have been characterized. The factors and directions of deshadow tax revenues in Ukraine have been analysed. The directions of tax burden reducing for increasing the efficiency of the tax system in Ukraine have been determined.*

***Keywords:** tax revenues, tax burden, tax minimization, deshadow.*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОЛУЧЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Димченко О.В.

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємств,
бізнес адміністрування та регіонального розвитку
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Тараруєв Ю.О.

кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Анотація. Розглянуто глобалізації в сучасних умовах господарювання. Проаналізовано умови інтеграції України до світового економічного простору. Особливу увагу приділено проблемам та перспективам долучення України до процесів глобалізації.

Ключові слова: глобалізація, міжнародна інтеграція, співпраця України з іншими країнами, проблеми та перспективи глобалізації.

Ефективна міжнародна співпраця в економічній сфері завжди буда важливою умовою розвитку економічних систем на макрорівні, але останнім часом така співпраця виходить на абсолютно новий рівень, набуваючи комплексного характеру, оскільки передбачає більш тісну взаємодію різних країн для реалізації спільних інтересів, як в економіці, так і в інших сферах. Йдеться про глобалізацію, яку у широкому розумінні вважають всесвітнім процесом, що охоплює усі сторони життя суспільства та пов'язує національні держави у єдину суспільну систему.

Актуальність проблем глобалізації підтверджується численними публікаціями вітчизняних дослідників, що присвячені дослідженню різних аспектів цього складного процесу. Серед сучасних наукових робіт, присвячених означеній проблематиці варто відзначити публікації Н.А. Навроцької, І. Розпутенка, М.Г. Хаустової та інших [1-3]. Але глобалізація є настільки

складним і багатоаспектним явищем, що потребує сьогодні подальшого дослідження.

Будь яке соціально-економічне явище, навіть настільки масштабне як глобалізація, має розглядатися в контексті дотримання національних інтересів України (інакше дослідження цього феномену втрачає сенс), тому виникають закономірні і логічні питання:

1. Які існують найбільш суттєві умови та перспективи включення України до процесу глобалізації?

2. Які можливі негативні наслідки глобалізації для вітчизняної економіки?

Розглядаючи перше з перелічених питань варто відзначити, що будь-яке міжнародне співробітництво має бути взаємовигідним. Тому інтеграція України у світовий соціально-економічний простір буде залежати від того, що ми можемо запропонувати нашим міжнародним партнерам. Визначимо найбільш перспективні напрямки співпраці України з іншими країнами:

1. Інформаційні технології – створення прикладних комп'ютерних програм є сегментом, що нині розвивається у нашій державі найбільш інтенсивно, але значною мірою належить до тіньової економіки. Створення сприятливих умов для покращення ситуації не лише принесе державі додаткові доходи, а й сприятиме подальшому розвитку згаданої сфери. Сьогодні переважна більшість наших провідних спеціалістів вже співпрацюють з іноземними компаніями, що додатково підтверджує їх високу кваліфікацію.

2. Аерокосмічна галузь – проектування та виробництво продукції цієї галузі потребує не лише значної концентрації матеріальних та фінансових ресурсів, а й пов'язане з використанням інтелектуального потенціалу. До основних проектів України в цій сфері можна віднести: проект «Варіант» (присвячено вимірюванню електричних струмів та електромагнітних полів іоносферної плазми з борту супутника «Січ-1М» для прогнозу іоносферних явищ, зумовлених сейсмічною активністю); проект «Іоносфера» (наземний і

спутниковий моніторинг іоносферних параметрів, дослідження процесу передачі енергії від поверхні Землі в іоносферу через акустичний канал); проект «Зондування» (вивчення глобальних та регіональних змін довкілля на основі дистанційних методів, створення наукових основ та космічних технологій раціонального природокористування) та інші.

3. Співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища – екологічні проблеми і сьогодні надзвичайно важливими і пошук шляхів їх вирішення потребує об'єднання зусиль представників різних країн. Особливо перспективним напрямком охорони навколишнього середовища є створення так званої «зеленої економіки», що передбачає пошук шляхів економічного та соціального розвитку суспільства за умов збереження навколишнього середовища та покращення екологічної ситуації.

Переваги глобалізації залежать від конкретних умов співпраці України з іншими країнами. Найбільш перспективними напрямками такої співпраці є: обмін технологіями, зниження рівня бідності, боротьба із злочинністю та ін.

Переходячи до розгляду можливих негативних наслідків посилення глобалізаційних процесів варто відзначити такі сучасні явища як:

1. Міграція працівників з високою кваліфікацією – глобалізація серед іншого передбачає спрощення перетину кордонів між країнами або навіть відмову від них (що сьогодні демонструють країни Європейського союзу), що у свою чергу приводить до міграції спеціалістів з України до більш розвинутих країн і негативно впливає на економічний розвиток нашої держави. Ці процеси мають місце вже зараз, але за умов глобалізації вони значно посиляться. З аналогічними проблемами вже сьогодні стикаються Польща, Чехія та деякі інші країни.

2. Поєднання значної кількості країн у єдину систему може посилити численні протиріччя між ними, що приведе до загострення конфліктів, оскільки, як вже зазначалося, ідея глобалізації не поділяється досить значною кількістю людей (про що свідчать протести, що супроводжують зустрічі лідерів

найбільш розвинутих країн світу). Таким чином, одним з наслідків глобалізації може стати зниження рівня безпеки та навіть подальшого розповсюдження тероризму.

3. Мультикультуралізм як соціальне явище є одним з наслідків глобалізації, що, за умов його поширення, може привести до втрати культурної ідентичності нашої держави. Ситуація ускладнюється тим, що українські культурні цінності не набули належного поширення серед населення нашої держави.

Таким чином, процес глобалізації не можна оцінювати однозначно і необхідно аналізувати його з точки зору дотримання національних інтересів України.

ДЖЕРЕЛА

1. Навроцька Н. А. Зміст процесів економічної глобалізації / Н. А. Навроцька // Наукові праці НДФІ. – 2012. – Вип. 3. – С. 97-102.

2. Розпутенко І. В. Цивілізаційний вибір України в умовах глобалізації / І. В. Розпутенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія : Державне управління. – 2017. – № 1. – С. 112-122

3. Хаустова М. Г. Феномен глобалізації та плюралізм її інтерпретації / М. Г. Хаустова // Форум права. – 2013. – № 4. – С. 430-440.

PROBLEMS AND PROSPECTS INCLUSION OF UKRAINE TO GLOBALIZATION PROCESSES

Abstract. *Considered globalization in current conditions of economic activity. Conditions of integration of Ukraine into the world economic space are analyzed. Particular attention is paid to the problems and prospects of Ukraine's integration into the processes of globalization.*

Key words: *globalization, international integration, Ukraine's cooperation with other countries, problems and prospects of globalization.*

ЗНАЧЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРУ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

Димченко О.В.

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємств,
бізнес адміністрування та регіонального розвитку
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Хайло Я.М.

директор фінансово-економічного департаменту Комунальне підприємство
«Харківводоканал»

Анотація. Доведено необхідність ресурсозбереження для підприємств водопровідно-каналізаційного господарства. Розглянуто досвід комунального підприємства «Харківводоканал» в цій сфері. Проілюстровано значення людського фактору в процесі реалізації заходів з ресурсозбереження.

Ключові слова: ресурсозбереження, підприємства водопровідно-каналізаційного господарства, людський фактор.

Підприємства водопровідно-каналізаційного господарства (ВКГ) структурно входять в житлово-комунальну систему України, де використовується третина всіх енергоресурсів. А це означає, що енергозбереження та ресурсозбереження в наш час стають складовими національної безпеки. Згідно досліджень з питань ресурсозбереження, підприємства ВКГ потребують реалізації заходів в межах політики державної підтримки житлово-комунального господарства. Разом з тим, ефективність впровадження заходів в сфері ресурсозбереження значною мірою залежить і від організації діяльності підприємств ВКГ.

Прикладом успішного підприємства ВКГ можна вважати КП «Харківводоканал», де не лише розроблено сучасну модель ресурсозбереження, а й запропоновані практичні заходи в межах її практичного застосування.

Використання згаданої моделі передбачає побудову на підприємстві нової системи ресурсозбереження за такими напрямками:

1. Виробничо-технічний – передбачає впровадження інновацій, модернізацію устаткування, використання нових матеріалів, автоматизацію технологічних процесів та забезпечення належного контролю функціонування ремонтних служб.

2. Організаційно-економічний – пов'язаний з удосконаленням системи управління, пошуком нових підходів до реалізації тарифної політики, організацією моніторингу витрат і втрат ресурсів, а також методичним та інформаційним забезпеченням діяльності підприємств ВКГ.

3. Інституційний – передбачає зміну «правил гри», залучення приватних інвесторів для фінансування діяльності підприємств ВКГ і часткову демонополізацію, створення кластерів, удосконалення чинного законодавства для синхронної зміни тарифів з підприємствами тепло- та енергозабезпечення.

4. Людського розвитку – людський фактор відіграє ключову роль в процесі управління діяльністю та розвитком підприємств ВКГ, оскільки саме від кваліфікації управлінського та іншого персоналу залежить обґрунтованість та ефективність реалізації заходів в сфері збереження ресурсів підприємств ВКГ.

Результати попередніх досліджень свідчать, що людські ресурси в цілому і, особливо, інтелектуальний потенціал підприємства, є головною рушійною силою запровадження змін і покращення ситуації в сфері ресурсозбереження, що показано на рис. 1.

Як показано вище, для вирішення проблем в сфері ресурсозбереження необхідна взаємодія керівництва, колективу, владних структур, споживачів та постачальників ресурсів. Для впровадження заходів з ресурсозбереження необхідно сприйняття ситуації, розуміння проблем, підготовка і діяльність.

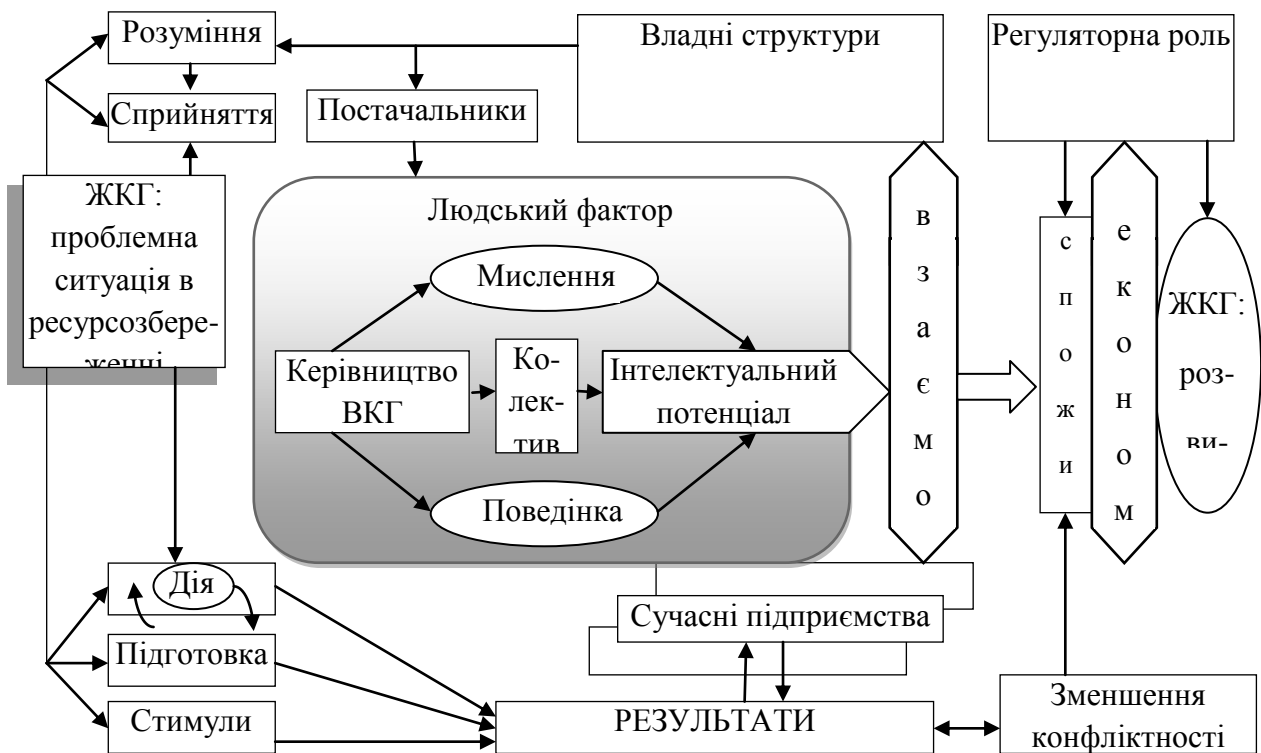

Рис 1. Людський фактор в ресурсозбереженні.

Означена взаємодія має базуватися на новому мисленні, що включає креативність, побудову корпоративної культури та раціональне використання наявних ресурсів.

Оскільки кожен учасник процесу ресурсозбереження має власні інтереси, необхідно задіяти механізм організації і стимулювання активної діяльності для усіх груп зацікавлених осіб. Успішне впровадження заходів з ресурсозбереження пов'язане з економією ресурсів підприємств ВКГ, що дозволяє знизити тарифи для споживачів.

Така пропозиція виглядає досить логічною, особливо якщо створити необхідні умови для застосування практичних рекомендацій з ресурсозбереження. З цією метою, на підприємстві КП «Харківводоканал» розроблена інформаційна база та процесуальна технологія управління ресурсозбереженням. В якості основних інструментів реалізації запропонованого підходу визначені та апробовані в режимі комп'ютерного забезпечення такі її складові:

- методичні рекомендації щодо розбудови нової системи ресурсозбереження;
- аналітична функція обґрунтування управлінських рішень;
- програма інжинірингового проектування локальних задач;
- програма моніторингового супроводу процесу ресурсозбереження.

Практичне використання запропонованих рекомендацій і впровадження організаційних заходів у 2016 і 2017 роках забезпечили значну економію ресурсів цього підприємства (до 3 % від обсягу їх загального споживання), що дало можливість збільшити обсяги фінансування його модернізації. Застосування практичного досвіду підприємства КП «Водоканал» дозволить підвищити ефективність функціонування інших підприємств ВКГ.

THE IMPORTANCE OF HUMAN FACTOR OF RESOURCE PROTECTION AT WATER-CONDITIONER-CHANNEL AGRICULTURAL ENTERPRISES

***Abstract.** The necessity of resource saving for the enterprises of the water supply and sewage economy is proved. The experience of Kharkivvodokanal utility enterprise in this area is considered. The significance of the human factor in the process of implementing resource conservation actions is illustrated.*

***Key words:** resource conservation, enterprises of water supply and sewage economy, human factor.*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО БОРГУ В УКРАЇНІ

Дзядевич Л.В.

здобувач ступеня магістра спеціальності Фінанси, банківська справа та
страхування
Київський університет імені Бориса Грінченка

Обушний С.М.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. У статті розглянуто понятійний апарат дефініцій «борг» та «зовнішній державний борг». Проаналізовано періодизацію та основні тенденції формування боргових відносин України. Вказані основні причини зростання зовнішнього державного боргу України. Надано пропозиції щодо підвищення боргової стійкості та оптимізації боргової політики України на сучасному етапі розвитку.

Ключові слова: Україна, державний борг, етапи формування, боргова політика, оптимізація, боргова стійкість.

На сучасному етапі економічний розвиток країни все більше залежить від міжнародного фінансового капіталу та зважаючи на євроінтеграційний вектор розвитку України, така залежність спричинила збільшення зовнішніх державних запозичень та посилення боргового тиску на економіку держави.

На сьогоднішній день, особливо гостро постає перед економікою країни проблема державного боргу, а саме:

- наявність значних боргових зобов'язань перед країнами-кредиторами;
- інфляція і як наслідок знецінення коштів;
- недостатній обсяг золотовалютних резервів тощо.

Зважаючи на те, що розмір зовнішнього державного боргу постійно змінюється, виникає потреба у дослідженні тенденцій розвитку, виявлення

причин його збільшення та пошуку шляхів підвищення ефективності управління зовнішнім державним боргом.

У сучасній економічній літературі трактування державного боргу значно різняться між собою, це пов'язано, насамперед, з тим, що державний борг характеризують з різних позицій: за змістом, за формою, за юридично-правовим статусом тощо.

За економічним змістом державний борг – це загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх прийнятих та непогашених боргових зобов'язань держави, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають в дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язання, що виникають на підставі законодавства або договору [4, с. 82]. Бюджетний кодекс України визначає державний борг як «...загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державного запозичення» [1].

У складі державного боргу виділяють зовнішній та внутрішній борг, також до його складу відносять гарантований державою борг [2]. Гарантований державою борг - загальна сума боргових зобов'язань суб'єктів господарювання - резидентів України щодо повернення отриманих та непогашених станом на звітну дату кредитів (позик), виконання яких забезпечено державними гарантіями. Зовнішній державний борг - заборгованість держави іншим країнам, міжнародним економічним організаціям та іншим особам, що є частиною валового боргу [1].

З початку функціонування української економічної системи і по теперішній час показник зовнішнього державного боргу динамічно змінювався, однак жодного разу не досягав нульового значення. Необхідність залучення іноземних кредитних ресурсів в економіку України була зумовлена дефіцитом власних коштів і спрямовувалась на покриття дефіциту бюджету та стабілізацію економіки країни в цілому.

Формування зовнішніх боргових відносин України умовно можна розділити на 8 етапів.

Перший етап формування зовнішнього державного боргу України припадає на 1991-1994 роки. Вихід України зі складу СРСР спровокував припинення виробничих зв'язків з країнами, що його утворювали. Введення власної грошової одиниці та визнання своїх боргів перед Росією значно посприяли нагромадженню боргу. Провідними тенденціями цього періоду були: залучення прямих кредитів НБУ, урядові гарантії щодо іноземних кредитів українським підприємствам, врегулювання боргових відносин з країнами-кредиторами тощо.

Другий етап тривав з 1995 по 1996 рік, саме в цей період було прийняте рішення про випуск облігацій внутрішньої державної позики. Поступово прями кредити НБУ було замінено на державні цінні папери, а державний борг формувався за рахунок отримання зовнішніх позик від міжнародних фінансових організацій.

Третій етап розпочався у 1997 і тривав до 1998 року, протягом якого Україна активізувала запозичення на внутрішніх та зовнішніх ринках капіталів.

Четвертий етап (друга половина 1998 - 2000 р.) відзначився реструктуризацією зовнішньої державної заборгованості і як наслідок уникнення дефолту.

П'ятий етап (2001 - 2007 рр.) характеризується сталим зміцненням економіки та ефективною борговою політикою (співвідношення обсягу боргу та ВВП знизилось з 45,3% до 14,8%).

Шостий етап (2008 - 2009 рр.) відзначився втратою боргової безпеки. Цьому сприяли: світова фінансова криза, зростання дефіциту державного бюджету.

Сьомий етап (2010 - 2013 рр.) характеризується зниженням кредитних рейтингів країни та посиленням боргового навантаження.

Восьмий етап (2014 - теперішній час) характеризується девальвацією національної валюти, відтоком фінансових інвестицій та нарощенням зовнішнього державного боргу. Значна девальвація національної валюти протягом 2014 - 2015 рр. та початку 2016 року (національна валюта девальвувала з 8 до 27 гривень за долар США) призвела до зростання тієї частини боргу, яка номінована в іноземній валюті, та відповідних платежів за ним. Нестабільна політична та економічна ситуація в країні все більше сприяє виведенню іноземних капіталів та відтоку інвестицій, що уповільнює інтеграційний рух України до світової фінансової системи.

В ситуації, що склалась в державі навколо боргового навантаження, особливої уваги потребує питання вдосконалення боргової політики. Так, згідно «Стратегічного плану діяльності Міністерства фінансів України на 2015 бюджетний рік та два бюджетних періоди, що настають за плановим (2016 - 2017 р.)» серед основних пріоритетів держави в борговій політиці виділено наступні: удосконалення системи управління державним боргом; ефективна реалізація національних інтересів на міжнародній арені; якісне управління зобов'язаннями та підтримка кредитного рейтингу країни; забезпечення ефективності використання інвестиційних коштів бюджету; залучення позик, фінансових ресурсів, спільних з МФО на впровадження інвестиційних та інфраструктурних проектів, в т.ч. для економічної реабілітації та відновлення Донецької та Луганської областей [3].

Виходячи з вищесказаного, нестабільна ситуація в країні не дозволяє розвиватися стабільно та уповільнює процес інтеграції України до світового фінансового ринку, спостерігається залежність нашої держави від іноземних інвестицій та інших капіталовкладень. Для досягнення безпечного рівня боргового навантаження Україні варто посилити контроль над цільовим використанням наявних ресурсів та орієнтуватися на внутрішні запозичення зі значним скороченням зовнішніх. Управління державним боргом повинно бути

спрямовано на збільшення середнього терміну погашення заборгованості та скорочення витрат на обслуговування боргу.

ДЖЕРЕЛА

1. Бюджетний кодекс України, Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/2456-17/page2>

2. Державний та гарантований державою борг [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/statistichni-materiali-schodo-derzhavnogo-tagarantovanogo-derzhavoju-borgu-ukraini>

3. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>

4. Рожко О.Д. Економічна природа та значення державного кредиту в економіці України / О.Д. Рожко // Банківська справа. – 2008. – № 4. – С. 81–89

HISTORICAL ASPECTS OF FORMATION OF FOREIGN GOVERNMENT DEBT IN UKRAINE

Abstract. In the article the conceptual apparatus of the definitions of "debt" and "external" is considered State debt". The periodization and main trends of formation are analyzed debt relations of Ukraine. The main reasons for the growth of the external are indicated the state debt of Ukraine. Proposals for increasing debt sustainability are given and optimizing Ukraine's debt policy at the present stage of development.

Key words: Ukraine, state debt, formation stages, debt policy, optimization, debt sustainability

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ДЖЕРЕЛАМИ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Жильцов М.О.

здобувач ступеня магістра спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування

Київський університет імені Бориса Грінченка

Казак О.О.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Обґрунтовано актуальність питання вибору оптимальних джерел фінансування діяльності підприємства. Розглянуто теоретичні аспекти джерел фінансування господарської діяльності, управління формуванням капіталу підприємства через забезпечення потреби в джерелах фінансування його господарської діяльності. Окреслено необхідність здійснювати оптимізацію структури джерел фінансування за критерієм мінімізації темпів зростання боргового навантаження з метою забезпечення підвищення ефективності фінансової діяльності.*

***Ключові слова:** джерела фінансування, власні джерела, централізовані джерела, залучені джерела, управління формуванням капіталом підприємства, фінансова діяльність підприємства.*

У сучасних ринкових умовах господарювання підприємства стикаються з проблемою вибору найбільш оптимальних джерел фінансування діяльності. Актуальність цього вибору зумовлена його впливом не лише на фінансове становище підприємства в цілому та його конкурентоздатність, але й насамперед, розширенням можливостей його інвестиційної діяльності, виникненням нових форм фінансування відтворювальних процесів. Саме джерела фінансування в системі управління капіталом є ключовим елементом, за рахунок якого починає або продовжує здійснюватися діяльність компанії.

Відповідно, основним завданням стає пошук альтернативних джерел фінансування та вибір оптимальної їх структури з метою провадження ефективного господарювання як на мікро-, так і на макроекономічному рівнях.

Фінансування господарської діяльності – це покриття витрат за рахунок фінансових ресурсів, які акумулювали суб'єкти господарювання і держава.

Метою фінансового забезпечення є прийняття фінансових рішень щодо складу та структури джерел фінансування. Від структури та обсягу джерел фінансування залежить ефективність діяльності підприємства, можливість досягнення стратегічних цілей його розвитку тощо. Серед джерел фінансування підприємства виділяють: власні джерела, бюджетні асигнування, позичені та залучені джерела фінансування (рис. 1) [3].

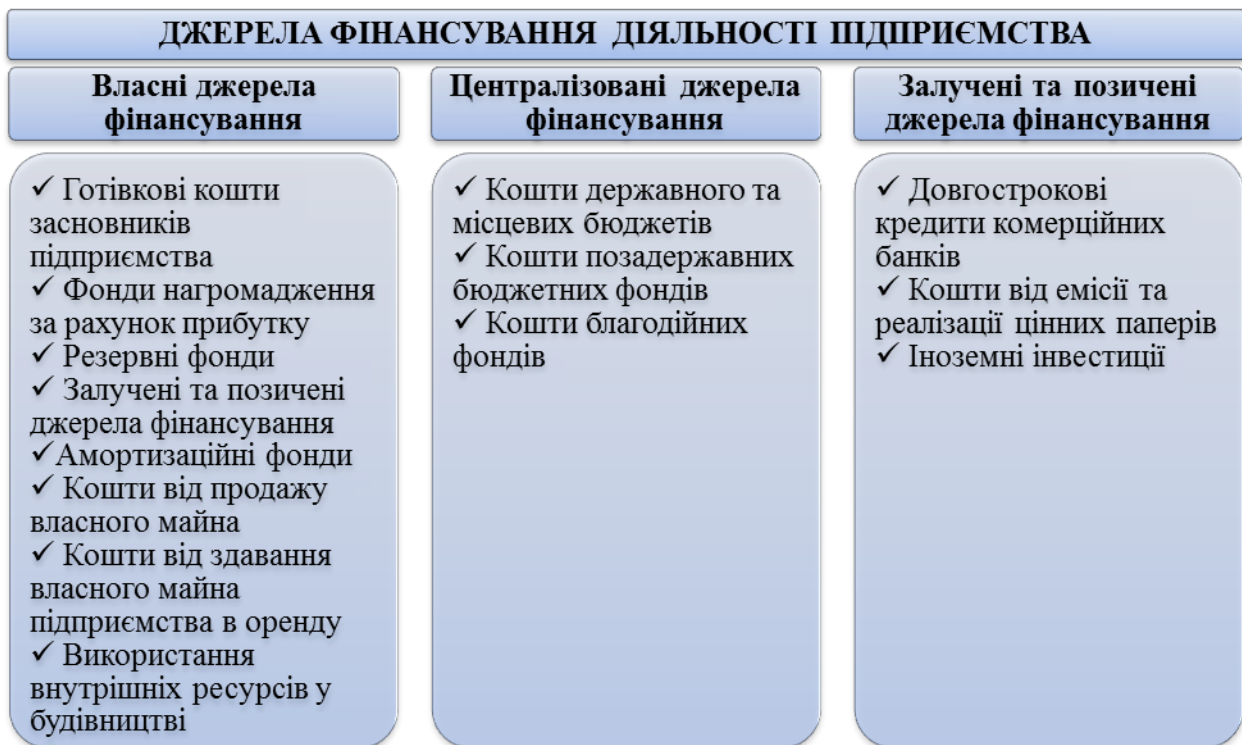

Рис. 1. Джерела фінансування діяльності підприємства

До переваг використання внутрішніх джерел фінансування підприємством можна віднести безоплатність, простоту залучення, позитивний вплив на комплекс показників фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства.

Поряд із тим, існують деякі недоліки у використанні внутрішніх джерел, а саме обмеженість наявним обсягом фінансових ресурсів, превалювання екстенсивного розвитку.

Управління формуванням капіталом підприємства спрямоване на забезпечення потреби в джерелах фінансування його господарської діяльності із врахуванням специфіки функціонування, стадії життєвого циклу, а також досягнення збалансованості структури даних джерел на основі критеріїв оптимізації, що відповідають цілям та стратегічним напрямам розвитку суб'єкта господарювання.

Структура капіталу компанії, яка представляє собою співвідношення використовуваного нею власного і позикового капіталу, визначає не тільки аспекти її фінансової, а й операційної та інвестиційної діяльності, та є активним чинником формування кінцевих результатів цієї діяльності.

Формування структури капіталу щільно пов'язане з урахуванням особливостей кожної з його складових частин: власного та позикового капіталу. Підприємство, що використовує тільки власний капітал, має найвищу фінансову стійкість (його коефіцієнт автономії дорівнює одиниці), але обмежує темпи свого розвитку (оскільки не в змозі забезпечити формування необхідного додаткового обсягу активів у періоди сприятливої економічної кон'юнктури) та не використовує фінансові можливості приросту прибутку на вкладений капітал. Підприємство, що використовує позиковий капітал, має вищий фінансовий потенціал свого розвитку (за рахунок формування додаткового обсягу активів) та можливості приросту фінансової рентабельності діяльності, однак значною мірою генерує фінансовий ризик та загрозу банкрутства (в наслідок збільшення питомої ваги позикових коштів у загальній сумі капіталу) [4, с. 426–428].

Проблема вибору між ризиком та доходністю, що виникає при розробці фінансових рішень щодо формування капіталу підприємства, вирішується у процесі оптимізації структури джерел фінансування. На думку вітчизняних

науковців, оптимізація структури капіталу – це процес визначення співвідношення використання власного та позикового капіталу, при якому забезпечуються оптимальні пропорції між рівнем фінансової рентабельності й рівнем фінансової стійкості, що максимізує ринкову вартість компанії [4, с.443].

Розробляючи стратегію фінансування, потрібно:

- визначити потребу в капіталі, як короткостроковому, так і довгостроковому;
- виявити можливі зміни у складі активів підприємства та його капіталі в найближчі кілька років;
- точно знати, як забезпечити фінансову стійкість підприємства та його платоспроможність;
- визначити шляхи ефективного використання джерел фінансування;
- зменшити витрати на обслуговування господарської діяльності;
- оцінити поточний фінансовий стан підприємства;
- з'ясувати напрямки використання капіталу та наслідки його залучення;
- виявити доступні джерела [2, 45].

У сучасних умовах сформувалися три види стратегії фінансування:

- консервативна, що заснована на максимізації оборотного капіталу та мінімізації короткострокових зобов'язань;
- агресивна, під час якої існує високий ризик втрати ліквідності, хоча вона і не пов'язана з великими витратами;
- гнучка стратегія є найризикованішою, вона потребує максимального доходу і для «цього готова піти на все».

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що в сучасних умовах вітчизняним підприємствам доцільно здійснювати оптимізацію структури джерел фінансування за критерієм мінімізації темпів зростання боргового навантаження, що дозволить забезпечити підвищення ефективності фінансової діяльності. Теоретичне визначення та емпіричне обґрунтування

детермінантів формування структури джерел фінансування вітчизняних підприємств сприятиме розробці виважених фінансових рішень та забезпечить зростання фінансового потенціалу суб'єктів господарювання.

ДЖЕРЕЛА

1. Близнюк О.П. Класифікація джерел формування фінансових ресурсів підприємства / О.П. Близнюк, А.П. Горпинченко // Вісник Міжнародного Слов'янського університету. Серія «Економічні науки». – Том XV. № 2. – 2012, Харків. – С. 52-58.
2. Ковалев В. В. Фінансовий аналіз: Управління капіталом. Вибір інвестицій. Аналіз звітності. Фінанси і статистика, 2007 р. – 605 с.
3. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія) [Текст]: Навчальний посібник / Опарін В.М. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: КНЕУ, 2001. – 240 с.
4. Поддерьогін А.М. Фінанси підприємств [Текст]: Підручник / Білик А.М., Буряк Л.Д. – К.: КНЕУ, 2004. – 546 с.
5. Романенко О.Р. Фінанси [Текст]: Підручник / Романенко О. Р. – К.: ЦНЛ, 2006. – 312 с.
6. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2013. — 375 с.

CONCEPTUAL FUNDAMENTALS OF MANAGEMENT OF THE ENTERPRISES FINANCING SOURCES

***Abstract.** The urgency of the optimal sources choice of the enterprise activity financing is substantiated. The theoretical aspects of sources of economic activity financing, capital formation management of an enterprise through providing of a need for sources of its economic activity financing are considered. The necessity to optimize the structure of financing sources according to the criterion of minimizing the growth rates of debt load in order to increase the efficiency of financial activity is outlined.*

***Key words:** sources of financing, own sources, centralized sources, attracted sources, management of enterprise capital formation, financial activity of the enterprise.*

ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ НА 2018 РІК

Житар М.О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи
та фінансового моніторингу
Університет ДФС України

Чамор Г.С.

здобувач вищої освіти
Університет ДФС України

Анотація. Перш за все, розглянуто проблеми та недоліки формування основних засад грошово-кредитної політики, зокрема зосереджено увагу на висвітленні ключових елементів грошово-кредитної політики таких як цілі та інструменти її реалізації, монетарний режим, механізми забезпечення цінової і курсової стабільності. На основі критичного аналізу основних засад грошово-кредитної політики подано конкретні рекомендації щодо оптимізації сучасного стану грошово-кредитної політики Національного банку України в цілому.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, ризики, цінова стабільність, валютно-курсова стабільність.

Грошово-кредитна (монетарна) політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України через використання відповідних засобів та методів. Відповідно до статті 99 Конституції України основною функцією Національного банку (НБУ) є забезпечення стабільності грошової одиниці України[2, 18].

За останні два роки НБУ започаткував процедуру попереднього розгляду Пропозиції стосовно розроблення Основних засад грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу в експертно-наукових колах з метою формування ефективного стратегічного документу грошово-кредитної

політики. Адже події останніх років показують, що назріла необхідність зміни самої моделі економічного розвитку, і для того щоб забезпечити стійке економічне зростання і підвищення добробуту суспільства, важливо знизити вразливість економіки до зміни зовнішніх умов, а також вирішити глибокі внутрішні структурні проблеми.

Основні засади враховують поточні тенденції на світових ринках, характер їх впливу на українську економіку, відповідну специфіку й напрями виконання Національним банком його функцій, макроекономічні індикатори, можливі супутні ризики та загальні підходи щодо їх нівелювання та визначають кількісні та якісні параметри грошово-кредитної (монетарної) політики НБУ на 2018 рік та середньострокову перспективу для досягнення цілей та виконання функцій [1, 85].

Успішне застосування різних інструментів грошово-кредитної політики має забезпечувати досягнення масштабних цілей в різних часових інтервалах. Враховуючи поточний стан економіки України і завдання, що стоять перед нашою країною, можна стверджувати, що проведена грошово-кредитна політика не повинна замикатися в межах виконання таких, нехай важливих, але тактичних завдань, як забезпечення низьких темпів інфляції та досягнення стабільності національної валюти. НБУ не повинен абстрагуватися від вирішення проблем стратегічного довгострокового характеру, таких, як сприяння економічному зростанню та підвищенню рівня зайнятості населення, а також структурна перебудова української економіки, спрямована на підвищення питомої ваги інноваційних галузей.

Стабільні ціни - необхідна, але недостатня умова для зростання економіки України. Більш того, сучасна економіка в тій чи іншій мірі інфляційна, оскільки неможливо зовсім усунути всі фактори, що провокують інфляцію, наприклад, такі, як дефіцит держбюджету або торгового балансу. А у випадку з Україною до таких факторів слід віднести ще й структурні диспропорції в економіці, вплив монопольного ціноутворення в деяких секторах народного господарства,

імпортована інфляція, інфляційні очікування підприємців і домогосподарств, нарешті.

Зарубіжний досвід показує, що доцільно запускати такий механізм розвитку, який, спираючись на внутрішні фінансові ресурси, важливою складовою яких є банківське кредитування, буде стимулювати точки економічного зростання, а саме [3, 14]:

1. Підтримка тих галузей економіки України, які тривалий час є ключовими, і при цьому мають довгостроковий (сільське господарство) або середньостроковий (чорна металургія, хімічна промисловість) експортний потенціал;

2. Підприємства військово-промислового комплексу. З одного боку, ми зобов'язані нарощувати боєздатність української армії, а не покладати надії лише на надання нашими союзниками летального озброєння. А з іншого боку, як показує практика, в світі в останні роки постійно зростає кількість військових конфліктів малої і середньої інтенсивності, і, в разі успішної роботи, вітчизняний військово-промисловий комплекс, продаючи продукцію на експорт (попит на неї є і буде), міг би стати одним із драйверів зростання української економіки;

3. Підприємства інфраструктури та енергетики;

4. Галузі економіки, які здатні забезпечити імпортозаміщення, підтримувати які можна методами, що стимулюють підвищення попиту саме на продукцію вітчизняного виробництва.

В Основних засадах грошово-кредитної політики України в кінцевому підсумку знайде своє відображення перелічені заходи механізму, в рамках тих компетенцій, які відносяться до повноважень НБУ. Якщо Україна зможе забезпечити підтримку цих точок економічного зростання за рахунок заходів грошово-кредитної політики, то це дасть мультиплікативний ефект розвитку як для економіки в цілому, так і для банківської системи України.

Отже, на сьогодні, грошово-кредитна політика не може існувати у відриві від макроцілей економічної політики країни, тобто не потрібно переслідувати короткострокові кількісні показники, а створювати передумови для сталого розвитку економіки України. При цьому, звичайно, НБУ, як незалежний орган повинен мати право на проведення так званої дискреційної грошово-кредитної політики, тобто допускати можливість оперативної і гнучкої реакції на тимчасові зміни економічної кон'юнктури. Роль кредитно-грошової політики в нашій країні не повинна зводитися до створення передумов для економічного зростання у вигляді тільки низьких і контрольованих Нацбанком темпів зростання цін, а також передбачуваного рівня процентних ставок. Беручи до уваги сферу відповідальності і межі компетенцій НБУ, не доцільно дистанціюватися від рішення проблем відновлення стійкого і швидкого економічного зростання.

ДЖЕРЕЛА

1. Гребеник Н. І. Грошово-кредитна політика в Україні / [В. С. Стельмах, А. О. Єпіфанов, В. І. Міщенко]. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2017.
2. Про Національний Банк України: закон України від 09.05.2018. № 679-14 // Відомості Верховної Ради України. – 2018.
3. Сомик, А. В. Головний документ грошово-кредитної політики: зарубіжний досвід і перспективи його використання в Україні [Текст] / Анжеліка Сомик // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2017. – № 3 (12).
4. Фінансова гнучкість прийняття рішень в інвестиційній діяльності банків: Монографія / М.О. Кужелев, М.О. Житар. – Київ: Видавництво «Центр учбової літератури» Київ-Бидгощ, 2016. – 176с.

PECULIARITIES OF THE MONEY-CREDIT POLICY OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE FOR 2018

***Abstract.** First of all, the problems and disadvantages of forming the main principles of monetary policy are considered, in particular, attention is focused on the coverage of key elements of monetary policy such as the goals and tools of its implementation, monetary regime, mechanisms for ensuring price and exchange rate stability. On the basis of the critical analysis of the main principles of monetary policy, specific recommendations are made regarding optimization of the current state of monetary policy of the National Bank of Ukraine.*

***Key words:** monetary policy, risks, price stability, exchange rate stability.*

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ ТА ЇЇ РОЛЬ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ісаєнко А.А.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Васечко Л.І.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація:** окреслено основні проблеми вітчизняної фінансово-кредитної системи, представлено шляхи забезпечення фінансової стабільності банківської системи України та розвитку банківського кредитування у період економічної кризи.*

***Ключові слова:** кредит, банківські установи, банківське кредитування, фінансово-кредитна система.*

Розвинута банківська система є необхідною умовою нормального функціонування економіки, тобто функціонування суб'єктів господарської діяльності та державного бюджету. Лише через досконалу банківську систему можна здійснити реструктуризацію економіки в цілому.

Істотним є дефіцит позикового капіталу, що зумовлено низькими доходами домогосподарств, недостатньою ефективністю економіки, відплив капіталу за кордон, наявністю значних коштів поза банками, в тіньовій економіці. Це, в свою чергу, зумовлює застосування недостатньо ефективних методів кредитування. Серед них переважає короткострокове кредитування і зовсім низька частка середньо- і особливо довгострокових кредитів.

Кредит здебільшого використовується для покриття дефіциту оборотного капіталу, слабким є його вплив на здійснення структурних зрушень, підвищення науково-технологічного рівня виробництва, конкурентоспроможності продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках[2].

Зауважимо, що становлення ринкових умов господарювання в Україні зумовило перехід до дворівневої банківської системи, а банки є практично найважливішою складовою кредитної системи. Кредитування населення України є надзвичайно важливим питанням через те, що соціально-економічний рівень його життя дуже низький.

Враховуючи трансформацію української економіки та її бурхливий рух в напрямку будівництва ринкової економіки ефективна, дієва банківська система є запорукою успіху та фундаментом монетарної стабільності країни.

Оскільки банківські установи є ефективним інструментом регулювання економічної активності в умовах вільного ринку, побудова незалежної та високопрофесійної банківської системи є запорукою успішного економічного розвитку країни.

Банківські установи не лише акумулюють вільні економічні ресурси, а й створюють умови для їх найбільш ефективного використання. Враховуючи високі темпи зростання споживчого кредитування в Україні банки стають посередником між магазинами та безпосередніми покупцями. Також через банківську систему проходять грошові розрахунки і платежі господарюючих суб'єктів та населення у цілому [1].

Ситуація, що склалася, не відповідає отриманому статусу країни з ринковою економікою й потребує розробки системи заходів, які б забезпечили розвиток кредитної системи задля задоволення економічних агентів позиковим капіталом, підвищення темпів економічного зростання [2].

Очевидно, що найбільш значними проблемами банківського кредитування підприємств в Україні є: нестабільність фінансової та політичної системи, недосконале та непостійне законодавство, надто високі кредитні відсотки, не вигідні умови кредитних угод для позичальників, надзвичайно довга процедура розгляду можливості отримання кредиту тощо [4].

Проте проблеми, які стоять перед українськими банками, не є неподоланими. Вони потребують лише формалізації і цілеспрямованої роботи

як органів державної влади, так і самих комерційних банків. Професіоналізм і накопичений практичний досвід більшої частини теперішніх працівників банківської сфери дозволяють сподіватися, що з часом в Україні сформується повноцінна банківська система, яка буде здійснювати сприяння активному ринковому розвитку економіки країни.

Планомірне і послідовне впровадження у масштабах країни комплексу запропонованих заходів може прискорити розвиток банківської системи, створивши реальні передумови для виникнення на фінансових ринках повноцінного конкурентного середовища та формування конкурентоздатності банківського сектора на світовому рівні.

В свою чергу, удосконалення кредитної політики вітчизняними банками повинно забезпечити оздоровлення фінансового сектору та відновлення темпів економічного зростання в Україні. Саме це є головним завданням в умовах необхідності якнайшвидшого подолання наслідків фінансової кризи у вітчизняній економіці та запорукою забезпечення її подальшого розвитку.

Для забезпечення фінансової стабільності банківської системи України та розвитку банківського кредитування у період економічної кризи необхідно[4]:

- підвищити рівень капіталізації банківського сектора шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу;
- удосконалити процедури санації, реорганізації та ліквідації банків;
- підвищити конкурентоспроможність банківських послуг шляхом заміщення готівкових розрахунків на безготівкові платіжні інструменти;
- запровадити стимули для комерційних банків, які кредитують інноваційні проекти;
- збільшити кількість державних банків, їх капітальні ресурси та посилити ролі державних банків на вітчизняному фінансово-кредитному ринку;
- запровадити державне обмеження відсотків за кредитами та здійснювати контроль за дотриманням цього обмеження; - законодавчо

закріпити як критерій проблемного банку скорочення його регулятивного капіталу на 20 і більше відсотків.

– розробити програму покриття бюджетного дефіциту за рахунок, переважно, внутрішніх запозичень.

Окрім цього, безсумнівною є і необхідність впровадження нових банківських послуг та поліпшення якості і збільшення кількості уже існуючих. Зокрема слід розвивати найперспективніші послуги: трастові, послуги зі збереження цінностей, консультаційні та інформаційні послуги зі створенням певної міжбанківської бази даних, гарантійні та посередницькі послуги, факторингові та лізингові операції та інші [3].

Спираючись на вищезазначені заходи можна сподіватись на оздоровлення національної економіки у найближчий час.

ДЖЕРЕЛА

1. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні / Затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р.

2. Кузнєцова Л. В. Роль банківського кредитування у фінансовому забезпеченні розвитку реального сектора економіки України / Л. В. Кузнєцова // Економічний простір. – 2008. – № 20/1. – С. 107–115.

3 .Проблеми розвитку кредитування комерційними банками України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%9A%D0%B0%D1%82%D1%8F/Downloads/Nie_2016_1_3.pdf

4. Толстошеєва А. В. Сучасні проблеми кредитування комерційними банками України / А. В. Толстошеєва // Бізнесінформ. – № 5. – 2014. – С. 370-375.

PROBLEMS OF THE FINANCIAL CREDIT SYSTEM AND ITS ROLE IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

***Abstract:** The main problems of the domestic financial and credit system are outlined, ways of ensuring financial stability of the banking system of Ukraine and development of bank lending during the economic crisis are presented.*

***Key words:** credit, banking institutions, bank lending, financial and credit system.*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВАЛЮТНОГО РИНКУ ТА ОЦІНКА ЙОГО СУЧАСНОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Загоруйко Д. М.

здобувач ступеня бакалавра
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Розглянуто валютний ринок як сектор грошового ринку, описано його елементи. Проаналізовано сучасний стан валютного ринку в Україні за основними фінансово – економічними показниками. Оцінено фактори зміни валютного курсу за кожним з показників. Наведено динаміку зміни валютного курсу в Україні за 2017 рік та зроблено висновки щодо ситуації на валютному ринку.*

***Ключові слова:** валютний ринок України, валюта, обмінний курс, валютна політика, валютне регулювання.*

Валютний ринок є невід’ємною складовою економічних процесів держави та займає чільне місце серед усіх інших ринків. З часу проголошення незалежності України, що став початком формування валютного ринку України, цей сектор грошового ринку зазнав багато змін. Сучасний ринок валюти забезпечує купівлю – продаж іноземної та національної валюти, а це в свою чергу і безпосередній зв'язок у сфері внутрішньої та зовнішньої торгівлі та надання послуг, і роль у проведенні іноземних інвестицій, які вимагають здійснення операцій з інвалютою.

Моніторинг стану валютного ринку за основними фінансовими показниками є вкрай важливим, адже демонструє динаміку валютного курсу під впливом соціальних, економічних та політичних чинників. Завдяки зведеним

статистичним даним кожного звітного періоду відповідними державними органами розробляється план стабілізації обмінного курсу, покращення функціонування даного сектору, а також розробка ефективного валютного законодавства. Тому і виникає необхідність у визначенні особливостей ринку валюти в Україні, його проблемних питань та перспектив подальшого розвитку.

За актуального стану економіки країни, фінансової кризи світового масштабу, військовими діями та політичним конфліктом на території України валютний ринок переживає далеко не найкращі часи. Співвідношення долара і гривні хвилює не лише спеціалістів, а й усе суспільство. Адже ефективне функціонування ринку валюти України має безпосередній вплив на діяльність підприємств.

В Україні основним органом, метою якого є розроблення та реалізація валютної політики та регулювання валютного ринку є Національний банк України. Відповідно до чинного законодавства держави, НБУ виконує функцію організації валютного ринку.

Національний банк України як найважливіший учасник валютного ринку намагається здійснювати валютне регулювання та стабілізувати курс національної валюти, збалансовуючи попит та пропозиції на інвалюту. Однак зараз національна економіка перебуває в умовах падіння виробництва та загострення соціально – економічних умов, що стали наслідком значного впливу на проведення валютної політики.

На офіційному сайті головного банку країни щомісячно подається інформація за наступними показниками, що характеризують стан валютного ринку:

- офіційний курс гривні щодо інших валют;
- середньозважений курс гривні за операціями з готівковою іноземною валютою;
- курс інтервенцій Національного банку України;

- обсяг операцій на міжбанківському валютному ринку України із безготівковою та готівковою іноземною валютою;
- інтервенції НБУ.

Курс національної валюти за звітний період минулого року мав як успішні періоди зростання, так і негативні моменти. Основним чинником, що впливає на обмінний курс гривні є динаміка роботи експортерів та імпортерів, що відображається в платіжному балансі держави. В 2017 році його дефіцит мав негативну тенденцію до зростання в порівнянні з попереднім звітним періодом. Зростання імпорту в основному виходить від зростання цін на нафтопродукти, що виливається в зростання обсягу імпорту в доларовому відображенні. Факт збільшення частки експорту надавав підтримку гривні і сприяв її зміцненню. Додаткові вливання долара на валютний ринок дозволяли НБУ викуповувати надлишок долара з ринку, збільшуючи свої резерви.

Під кінець 2017 р. Національний банк зайняв вичікувальну позицію і в період девальвації гривні до останнього не проводив інтервенції. Стрімке падіння курсу національної валюти під кінець року було спричинене виплатою ПДВ експортерам, в зв'язку з чим багато хто з них конвертував гривню в долар або просто залишав її для обслуговування своїх потреб не продаючи власних доларових резервів.

Загалом, аналізуючи тенденції на сучасному валютному ринку України, варто зауважити, що його розвиток відбувається в непростих соціально – економічних умовах. Нагальними питаннями, що потребують вирішення вже протягом декількох звітних років все ще залишаються:

- схильність до девальвації гривні відносно іноземних валют, яка є основою постійного зростання рівня інфляції в Україні;
- створення нового законодавства задля регулювання ситуації на ринку валюти та підтримання стабільного обмінного курсу;
- зростання рівня доларизації через втрату довіри до національної валюти.

Вище зазначені проблеми спричиняють дисбаланс на валютному ринку, негативно впливаючи на економічні процеси України, порушують стабільний курс гривні.

Для того щоб валютне регулювання було ефективним, НБУ як уповноважений орган проведення валютної політики має удосконалити механізми контролю, забезпечивши відповідну нормативно – правову базу. Лише реальні зміни та якісне виконання Національним банком та іншими суб'єктами своїх основних функцій призведе до покращення тенденцій, що притаманні валютним ринкам провідних держав.

ДЖЕРЕЛА

1. Сусіденко Ю.В., Яремко А.О. Основні тенденції розвитку валютного ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/12/79.pdf>

2. Статистичні матеріали Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

GENERAL CHARACTERISTICS OF THE EXCHANGE MARKET AND ESTIMATION OF ITS MODERN STATE IN UKRAINE

***Abstract.** The currency market is considered as a sector of the money market, its elements are described. The current state of the foreign exchange market in Ukraine is analyzed with the main financial and economic indicators. All factors of exchange rate changes for each of the indicators are estimate. The dynamics of the exchange rate change in Ukraine for 2017 is given. Conclusions about the situation on the foreign exchange market are made.*

***Key words:** currency market of Ukraine, currency, exchange rate, currency policy, currency regulation.*

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕНДЕНЦІЙ НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Зателена А.І.

здобув ступеня бакалавр напряму підготовки «Фінанси та кредит»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Сосновська О. О.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Розглянуто вплив економічної глобалізації на функціонування підприємств та наведено основні зовнішньоекономічні тенденції, що впливають на їх розвиток. Охарактеризовано поширення транснаціонального капіталу як основного напрямку впливу на розвиток національних підприємств.

Ключові слова: глобалізація, підприємства, зовнішньоекономічні тенденції, світовий ринок.

В сучасних умовах явище глобалізації є досить актуальним, адже воно є однією з найвпливовіших сил, що визначають тенденції розвитку нашого суспільства. З розвитком глобалізаційних процесів в економіці значно розширюється зовнішньоекономічна діяльність. Процес розвитку світового ринку визначає доцільність участі кожної країни світу в процесах глобалізації та інтеграції у світове господарство. Для активної участі у формуванні міжнародної економічної структури та конкурентоспроможності, підприємства повинні перебувати під впливом іноземної конкуренції. Зокрема, аналізуючи основні статистичні показники станом на 2017 рік, в світовій економіці спостерігається наступна ситуація [4]:

- понад три чверті (76,6%) від світового експорту товарів та послуг становить торгівля товарами;
- найбільша частка експорту товарів і послуг належить Європі (17,9%), в той час як провідну роль серед імпорту займають США(16,8%);
- Європі належить близько 15 % світової торгівлі товарами;

- країни ЄС складають понад третину зовнішніх інвестиційних потоків світу (37%).

Отже, глобалізація економіки в умовах сучасного світу стикається з однією серйозною проблемою. Провідні місця у світі вже займають держави, які входять у "Велику сімку". Саме на їхню частку припадає не менше 12% усього населення планети і близько 60-70% світового ВВП. Вони грають вирішальну роль в таких організаціях як МВФ і Світовий банк, СОТ і ОЕСО. Країни "Великої сімки" за тісної співпраці формують епіцентр глобалізаційних процесів, своєрідне ядро світової економіки[2].

Слід зазначити, що існування сучасних глобалізаційних тенденцій має безпосередній вплив на зовнішнє середовище діяльності суб'єктів господарювання, що проявляється в наступному:

- використання інноваційних технологій: впровадження нових технологій та роботизація;
- одночасно з впровадженням нових інноваційних технологій, постає проблема розробки нових товарів та послуг;
- серед обсягів запропонованої на ринку продукції більшу частку займають послуги, науково-технічні розробки, складні технічні комплекси, а не матеріальні блага;
- витіснення транснаціональними компаніями (ТНК) національних товаровиробників.

Одним із зовнішніх напрямів впливу є використання інноваційних технологій, розвиток яких є достатньо динамічним в умовах сучасності. Відповідно необхідною умовою успішного функціонування є їх адаптація до зовнішніх умов інноваційного розвитку. Загалом це впливає на функціонування підприємства як всередині (тенденції, що виникають безпосередньо на підприємстві залежно від його специфіки), так і зовні (вплив зовнішнього середовища в умовах глобалізації). Інноваційні процеси впливають на функціонування підприємств наступним чином:

- можливість менш розвиненим підприємствам залучати необхідні інноваційні ресурси задля отримання нових переваг та можливостей на даному етапі інноваційного розвитку та відповідно переходу на наступний;

- з розвитком інформаційно-комунікативних технологій суб'єкти господарювання мають можливість виходу на світовий ринок, під їх впливом зменшуються витрати підприємства та зростає швидкість передачі інформації в умовах виробничого процесу;

- загроза залежності від імпорту даних технологій, яка полягає у необхідності залучення імпортової сировини та відповідно зменшує потенціал для пошуку нових ідей та джерел резервів, що одночасно є причиною втрати ознак національних товарів і послуг.

Одночасно з інноваційним розвитком, виникає питання розробки нових товарів та послуг, що у свою чергу також безпосередньо впливає на функціонування підприємств. Розробка нових товарів та послуг характеризується високим рівнем ризику всередині для підприємства. Сьогодні світовий ринок переповнений безліччю товарів та послуг. Тому постає проблема вже не у їх кількості, а якості. Таким чином під впливом зовнішніх тенденцій посилюється конкуренція між підприємствами, в свою чергу середні та великі фірми витісняють малі, або ж поглинають їх. Це призводить до: зростання монополізму та загострення конкуренції як на національному так і на світовому ринках; втрати самостійності підприємством; економії фінансових ресурсів фірмами; розширення ринків збуту продукції та доступу до нових технологій та ресурсів; збільшення експортних та імпорتنих можливостей національних підприємств.

Виходячи з вищенаведеного, слід зазначити, що основним напрямом впливу глобалізаційних процесів на розвиток національних підприємств є поширення транснаціонального капіталу. Процеси транснаціоналізації капіталу є основою глобалізації світової економіки. В даних процесах спостерігаються наступні тенденції: рух капіталу не залежить від процесів, які відбуваються в

країні базування; на сьогодні ТНК проникають у високотехнологічні галузі, які вимагають інвестування та висококваліфікованих робітників. Так, станом на 2017 рік, 500 найбільших ТНК реалізують 80% усієї виробничої продукції електроніки та хімії, 95% - фармацевтики; 76% - продукції машинобудування [1].

Отже, процеси транснаціоналізації капіталу впливають на функціонування підприємств наступним чином: використання підприємствами зарубіжних технологій; можливість залучення додаткових фінансових ресурсів, що дозволить конкурувати на світовому ринку; залучення висококваліфікованих кадрів ТНК, що призводить до використання наукового потенціалу країни та втрати кадрів національними підприємствами; посилення конкуренції на національному ринку шляхом злиття та поглинань національних компаній; створення перешкод для розвитку малого й середнього бізнесу країн, через протиріччя інтересів останніх та ТНК.

Таким чином, глобалізація значно впливає на розвиток та функціонування національної економіки. Також процеси глобалізації здійснюють широкий спектр впливу на розвиток підприємств. За даних тенденцій є доцільним використання переваг транснаціоналізації капіталу та перетворення національних підприємств в подібні об'єднання задля гідної конкуренції та їх стійкого функціонування на світовому ринку.

ДЖЕРЕЛА

1. Вплив глобалізації на розвиток національних підприємств: теоретичні аспекти. Швед Т.В., Біла І.С. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <file:///E:/%D0%92%D0%BF%D0%BB%D0%B8%D0%B2%20%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%.pdf>

2. Глобалізація світової економіки та місце України у ній. Т.Чмерук [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

<https://ua.112.ua/mnenie/hlobalizatsiia-svitovoi-ekonomiky-ta-mistse-ukrainy-u-nii-428876.html>

3. Globalisation patterns in EU trade and investment: 2017 edition
[Електронний ресурс] – Режим доступу до
ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/8533590/KS-06-17-380-EN-N.pdf/8b3e000a-6d53-4089-aea3-4e33bdc0055c>

INFLUENCE OF EXTERNAL ECONOMIC TENDENCIES ON FUNCTIONING OF THE ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF GLOBALIZATION

***Abstract.** The influence of economic globalization on the functioning of enterprises has been reviewed. The main foreign economic trends influencing the development of companies have been presented. The distribution of transnational capital as the main area of influence on the development of national enterprises has been characterized.*

***Keywords:** globalization, enterprises, foreign economic trends, world market.*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Єсіна В. О.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Малоросіянець Д. Д.

здобувач ступеня магістра
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

***Анотація.** Визначено складові елементи організаційно-економічного механізму використання потенціалу підприємства та залежність конкурентоспроможності підприємства від цих складових.*

***Ключові слова:** потенціал, механізм, підприємство, управлінські рішення.*

В сучасному світі при стрімкому всебічному розвитку підприємств, суб'єктам господарювання необхідно навчитися швидко реагувати на економічні, технологічні, соціальні та інші зміни. Для акумулювання своїх зусиль підприємство орієнтується на свої наявні можливості, ресурси – свій потенціал.

Потенціал підприємства характеризує всю сукупність показників та факторів, що визначають його можливості, засоби, запаси, ресурси, виробничі резерви, які можуть бути використані в господарській діяльності. К особливостям потенціалу підприємства можна віднести його імовірнісний характер, оскільки величина потенціалу залежить і від внутрішніх факторів, а також умов середовища, в якій діє підприємство. У зв'язку з цим необхідний системний підхід до аналізу, оцінки та управління діяльністю підприємства, спрямованої на формування та використання його потенціалу в інтересах забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового сталого розвитку.

Більш успішні підприємства завжди зосереджуються на управлінні своїми ресурсами. Вони завжди прагнуть використовувати те, що мають тепер, по-

новому, впроваджуючи інновації, намагаючись досягти, здавалося б, недосяжних цілей. Головну увагу в цих компаніях приділяється нетрадиційного і більш інтенсивному використанню наявних в їх розпорядженні ресурсів з метою створення нових відмінних здібностей в організації. Тут менеджери не просто пристосовують наявні у них ресурси до вимог середовища, в якому вони повинні використовуватися, залишаючи для інших ті вимоги, які їх ресурси не можуть задовольнити.

Гармонізувати вимоги та ресурси, оптимізувати витрати все це та багато інших аспектів впливають на прийняття управлінських рішень. Ефективне управління та використання потенціалу підприємства можливо за рахунок впровадження в діяльність організаційно-економічного механізму.

Організаційно-економічний механізм використання потенціалу підприємства слід розглядати як найбільш активний елемент системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності керованого об'єкту. Таким чином, особливе значення при розробці системи управління набувають виявлення й аналіз факторів, які перешкоджають реалізації ресурсного потенціалу підприємства [1].

Організаційно-економічний механізм використання та управління потенціалом підприємства передбачає такі елементи [1]:

- суб'єкти та об'єкти управління;
- послідовність етапів впровадження та використання системи управління ресурсним потенціалом підприємства;
- функції управління ресурсним потенціалом підприємства;
- сукупність принципів та методів, які забезпечують ефективне управління ресурсним потенціалом підприємства.

Таким чином, побудувавши організаційно-економічний механізм, компанія отримує чітку послідовність дій та методів управління ресурсними можливостями, що у поєднанні із коректними управлінськими діями призведе до високого рівня конкурентоспроможності підприємства.

ДЖЕРЕЛА

1. Фесенко І. А. Організаційно-економічний механізм управління ресурсним потенціалом вугледобувних підприємств // І. А. Фесенко / Вісник економічної науки України, 2010, №1 (17). – С. 138-142

2. Панова О.Д., Нефьодова Т.В. Соціальне підприємництво у забезпеченні сталого розвитку суспільства/ О.Д. Панова, Т.В. Нефьодова // Економіка, маркетинг та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 23 квітня, 2018 р.): у 3 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2018 – Ч.2 – С. 11-13.

ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF ENTERPRISES` POTENTIAL USE

Abstract. The components of the organizational and economic mechanism of using the potential of the enterprise and the dependence of the enterprise's competitiveness on these components are determined.

Key words: potential, mechanism, enterprise, managerial decisions.

НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ НЕОІНДУСТРІАЛЬНОГО РЕНЕСАНСУ В УКРАЇНІ

Кіндзерський Ю.В.

доктор економічних наук, провідний науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Анотація. Запропоновано ключові напрями збільшення обсягів інвестиційних ресурсів з усіх джерел та посилення державної інвестиційної підтримки технологічної модернізації та переструктурування промислового сектору в Україні.

Ключові слова: модернізація, державні інвестиції, прями іноземні інвестиції.

Деіндустріалізація вітчизняної економіки суттєво звужує успішність європейської інтеграції України та її перспективи збудувати заможне і соціально справедливе суспільство [2]. Проблемні питання розвитку промисловості є предметом досліджень провідних учених країни (див., напр. [1; 3]). Нажаль, мусимо зазначити, що нинішній урядовий курс на повну дерегуляцію господарських відносин, в тому числі у сфері промисловості, на нашу думку, а також з огляду на світовий досвід [4], приведе лише до погіршення стану галузі з остаточним перетворенням країни з донедавна індустріальної на аграрну. Тому кардинальний перегляд вітчизняної моделі промислової політики на основі активної участі держави у індустріальному ренесансі, з огляду на поширення у світі Четвертої промислової революції, є не лише назрілим, але й вкрай гострим і масштабним завданням для країни з позицій насамперед забезпечення її національної безпеки на тлі наростаючих зовнішніх економічних і воєнно-політичних загроз і викликів.

Переструктурування промислового виробництва у бік суттєвого зростання його високотехнологічної складової має супроводжуватися активізацією інвестиційної діяльності суб'єктів та винайденням і ними, і

державою резервів для збільшення обсягів інвестиційних ресурсів. Інвестиційна стратегія індустріальних перетворень має базуватися на таких напрямках:

- створення умов для зростання обсягів власних коштів підприємств та їх використання на інвестиційні цілі;
- розширення обсягів державного інвестування пріоритетних сфер;
- перегляд державної політики залучення прямих іноземних інвестицій;
- створення грошово-кредитного механізму довгострокового інвестиційного кредитування;
- створення механізму міжгалузевого перетоку капіталу із сировинних і низько технологічних секторів у переробні високотехнологічні.

Стимулювання збільшення власних коштів підприємств доцільно здійснювати за рахунок запровадження таких податкових преференцій як інвестиційний податковий кредит, інвестиційна податкова пільга та інвестиційна податкова премія¹. Для підвищення активності підприємств у здійсненні ними власних досліджень і розробок доцільно також застосовувати податкове стимулювання. Можливим є введення регресивного оподаткування прибутку залежно від приросту витрат на НДДКР у порівнянні з попереднім податковим періодом. Аби запобігти зловживанню цією пільгою слід періодично зіставляти її надання із результативністю НДДКР.

Розширення обсягів державного інвестування пріоритетних сфер може відбутись за декількома напрямками. По-перше, доцільно переглянути структуру видатків бюджету й винайти можливість збільшення капітальних видатків за рахунок ревізії діючих державних програм, скорочення витрат на державне управління і запровадження граничних норм витрат на нього. По-друге, збільшення капітальних видатків повинно відбутись, з одного боку у частині надання підтримки проектам у пріоритетних сферах, з іншого – у частині

¹ Суть інвестиційного податкового кредиту полягає у зменшенні податкових зобов'язань з податку на прибуток на певний період на суму здійснених суб'єктом інвестицій у модернізацію та розширення виробництва із поверненням цього кредиту у майбутніх податкових періодах. Інвестиційна податкова пільга полягає у зменшенні зобов'язань зі сплати податку на прибуток на суму здійснених підприємством інвестицій у модернізацію діючих чи створення нових виробництв без стягування у майбутніх податкових періодах цієї суми. Інвестиційна податкова премія – одноразове, погоджене з податковим органом, зменшення зобов'язання з податку на прибуток на суму, що перевищує згадані інвестиційні витрати суб'єктів.

збільшення фінансування витрат у тих сферах, які споживатимуть продукцію, вироблену за результатами реалізації цих проектів. Надання державної підтримки доцільно здійснювати на зворотній основі через спеціально створений державний банк розвитку. По-третє, слід винайти додаткові джерела для збільшення доходів бюджету та їх спрямування на інвестиційні цілі. У цьому зв'язку варто звернути увагу на питання детінізації та деофшоризації економіки.

Багатомільярдним джерелом державних інвестиційних ресурсів у пріоритетних секторах промисловості мають стати як внутрішні, так і зовнішні державні запозичення, зокрема у вигляді середньо- і довгострокових ОВДП. Залучення коштів має здійснюватися виключно під інвестиційні цілі для реалізації відібраних на конкурсних засадах інвестиційних проектів. Повинен складатися і регулярно переглядатися відповідний державний реєстр проектів і визначатися сума коштів для їх реалізації, що будуть залучатися через механізм ОВДП.

Розширення пропозиції інвестиційних ресурсів в економіці не повинно відбуватись лише завдяки нарощуванню бюджетних витрат держави. *Важливо зорієнтувати на інвестиційні цілі банківське кредитування і збільшити пропозицію довгострокових кредитних коштів* на прийнятних для бізнесу умовах. Вирішення цієї задачі слід пов'язувати із створенням українського банку розвитку та збільшенням впливу Національного Банку України на інвестиційні процеси. Зокрема, доцільно передбачити можливість залучення НБУ до кредитування банку розвитку.

Слід переглянути державну політику щодо залучення прямих іноземних інвестицій. Серед основних напрямів цієї політики мають стати створення преференційних умов для великих (стратегічних) іноземних інвесторів, представлених насамперед провідними світовими технологічними лідерами, при спрямуванні ними інвестицій у створення на території України підприємств у пріоритетних сферах промисловості. Преференції слід надавати залежно від

обсягу інвестицій, рівня локалізації виробництва всередині країни, розміру часток продукції, що буде спрямовуватися на внутрішній ринок і на експорт, рівня інноваційності і технологічної складності продукції.

Слід створити спеціальний інститут державного інвестиційного уповноваженого для залучення особливо великих іноземних інвестицій від провідних світових компаній. Такі уповноважені мають виконувати функцію адміністративного супроводу і юридичного захисту індивідуально кожного великого іноземного інвестора. Цей інститут організаційно може бути створений у вигляді окремого органу державної влади зі спеціальним статусом або структурного підрозділу існуючих міністерств і відомств економічного профілю.

Заходи міжгалузевого перетоку капіталу із низькотехнологічних у високотехнологічні сектори, поряд із збільшенням державного інвестування та запровадженням стимулів для банків, мають також передбачати застосування відповідних податкових преференцій. Останні полягають у диференційованому оподаткуванні прибутку і доданої вартості, як з точки зору різних ставок податків, так і з точки зору різних умов їх сплати, залежно від рівня пріоритетності виду діяльності і темпів приросту продукції.

ДЖЕРЕЛА:

1. Залознова Ю.С. Економічні та соціальні проблеми розвитку промисловості: моногр. / Ю.С. Залознова ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2017. – 288 с. [Zaloznova Yu.S. Ekonomichni ta sotsialni problemy rozvytku promyslovosti. – Kyiv, 2017. – 288 p.].

2. Кіндзерський Ю. Деіндустріалізація та її детермінанти у світі та в Україні / Ю. Кіндзерський // Економіка України. – 2017. – № 11. – С. 48–72. [Kindzerskyi Yu. Deindustrializatsiia ta yii determinanty u sviti ta v Ukraini // Ekonomika Ukrainy. – 2017. – № 11. – P. 48–72.].

3. Промисловість України – 2016: стан та перспективи розвитку: наук.-аналіт. доп. /

О.І. Амоша, І.П. Булеєв, А.І. Землянкін та ін. ; НАН України, Ін-т екон. пром-сті. – Київ, 2017. – 120 с. [Promyslovist Ukrainy – 2016: stan ta perspektyvy rozvytku / O.I. Amosha, I.P. Bulieiev, A.I. Zemliankin ta in. – Kyiv, 2017. – 120 p.].

4. Justin Yifu Lin. New Structural Economics. A Framework for Rethinking Development and Policy. – Washington, 2012. – 386 p.

DIRECTIONS OF INVESTMENT SUPPORT FOR NEO-INDUSTRIAL RENAISSANCE IN UKRAINE

***Abstract.** The key directions of increasing the volume of investment resources from all sources and strengthening of state investment support for technological modernization and re-structuring of the industrial sector in Ukraine are proposed.*

***Key words:** modernization, state investments, foreign direct investments.*

ЗНАЧЕННЯ ЗНИЖКИ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Клименко Т.І.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Черкаський державний технологічний університет

Анотація. Розглянуто поняття «знижки». Наведено види знижок та надбавок. З'ясовано роль знижок для покращення господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: знижка, надбавка, товарообіг, дисконтні картки.

На сьогодні в Україні при реалізації товарів підприємствами роздрібною торгівлі покупцям надаються різні знижки. У наданні знижок зацікавлені як продавці, оскільки зниження роздрібних цін сприяє збільшенню потоку покупців і, відповідно, обсягу здійсненого продажу, так і покупці, які прагнуть придбати товар дешевше. В результаті прискорюється товарообіг, знижуються витрати, пов'язані з операційною діяльністю, зберіганням і збутом товарів. Ці чинники сприяють збільшенню прибутку, отриманого від реалізації, і підвищенню ліквідності підприємства [1].

Знижка, або дискаунт – тимчасове зменшення ціни товару, що реалізується покупцю. Знижка може бути як базовою, так і одноразовою. Найчастіше продавці застосовують знижки як один із елементів рекламної кампанії для підвищення продажів товарів. Підприємство роздрібною торгівлі знижує ціни на товари шляхом обмеження їх асортименту, відмови від дорогих способів зберігання тощо.

Існують такі види знижок:

1. Звичайна знижка.
2. Сезонна знижка.
3. Знижки за прискорення оплати.
4. Знижка за більшу кількість придбаного товару.
5. Дилерська знижка.

6. Знижка за гіршу якість товару.
7. Знижка на новий товар.
8. Знижка на застарілий товар.
9. Експортна знижка.
10. Знижка за оплату готівкою.

11. Знижка за умови експлуатації продукції – зниження ціни через неспроможність продавця здійснювати технічне післяпродажне обслуговування, якщо він зобов'язаний це робити за гарантією.

12. Спеціальна знижка – надається покупцям, у яких продавець з певних причин особливо зацікавлений.

13. Функціональна знижка (знижка сфері торгівлі) – зниження ціни товару, що пропонується продавцями учасникам каналів товароруку, які виконують певні функції, наприклад, продаж товару, його зберігання і ведення обліку.

14. Ребейт.

15. Кешбек.

Іноді продавець надає покупцю документ (як правило, це пластикова картка, схожа на платіжну картку), який є доказом для отримання систематичних знижок. У такому випадку не приймаються документи, що підтверджують пільговий статус (як студентів, інвалідів, резиденти і т. д.). Дисконтні картки як правило випускають мережі магазинів, АЗС, автосалони, спортивні клуби, пральні, аптеки, клініки, авіакомпанії, салони краси, ресторани, клуби, інтернет-провайдери, автомайстерні, зоомагазини тощо [2].

Крім знижок, продавці досить часто використовують у процесі формування остаточної ціни систему надбавок до ціни. Надбавка до ціни – ціна, яка встановлюється залежно від особливих вимог покупця при виконанні спеціального, індивідуального замовлення, за підвищену якість товару, надання додаткових сервісних послуг, розстрочку платежу і таке інше. Метод надбавок є поширеним методом ціноутворення, згідно з яким до ціни на визначений

продукт додають надбавку, яка відповідає додатковим витратам та престижності отриманого унікального продукту. Підвищення цін обов'язково повинно супроводжуватись роз'яснювальною роботою серед потенційних споживачів через засоби маркетингової комунікації, перш за все через рекламу. В іншому випадку фірма ризикує втратити частку свого ринку [3].

Отже, застосування знижок дозволить вирішити такі завдання, які виникають в процесі господарської діяльності підприємства: досягнення конкурентних переваг з більш низькими витратами на збут продукції; забезпечення гнучкості в ціноутворенні; створення можливості зберегти комерційну таємницю щодо справжніх цін продажів.

ДЖЕРЕЛА

1. Бровко О.Т. Види знижок та порядок відображення їх в обліку [Електронний ресурс] / О.Т. Бровко, І.І. Катольо, В.В. Стич. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/2008dec/8_brovko_kat.php

2. Знижки [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%BD%D0%B8%D0%B6%D0%BA%D0%B0>.

3. Торгові знижки та надбавки [Електронний ресурс] // Режим доступу: http://pidruchniki.com/10560412/marketing/torgovi_znizhki_nadbavki.

THE ROLE OF DISCOUNTS IN MODERN SOCIETY

Abstract. The concept of «discounts» is considered. The types of discounts and premium are given. The role of discounts for improvement of economic activity is revealed.

Key words: discount, premium, turnover, discount cards

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ЯК ДОМІНАНТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ СУСПІЛЬСТВА

Коломієць І.О.

здобувач ступеня бакалавра напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Казак О.О.

кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Обґрунтовано актуальність питання визначення інвестиційно-інноваційних пріоритетів сталого розвитку національної економіки. Досліджено та проаналізовано показники інноваційно-інвестиційного розвитку України. Окреслено необхідність підвищення державного впливу на підприємницький та інвестиційний клімат з метою реалізації на цій основі механізму структурно-інноваційного оновлення економіки.*

***Ключові слова:** інноваційно-інвестиційний розвиток, інвестування підприємств, інвестиційний клімат.*

Сучасний етап світової економіки, який характеризується домінуванням процесів глобалізації та інтеграції усіх її секторів, поступово наближається до ідеї сталого економічного розвитку. Позитивний тренд економіки може забезпечити лише інноваційно-інвестиційна модель розвитку. Саме інновація сприяє динамічному саморозвитку і забезпечує конкурентоспроможність на всіх ієрархічних рівнях економіки. Інноваційний розвиток є визначальним фактором економічного зростання, покращення якості продукції, економічного використання ресурсів, запобігання екологічним наслідкам індустріалізації та зростання ефективності діяльності підприємства.

Інноваційно-інвестиційний розвиток є процесом структурного вдосконалення національної економіки, який досягається переважно за рахунок практичного використання нових знань для зростання обсягів суспільного

виробництва, підвищення якості суспільного продукту, зміцнення національної конкурентоспроможності та прискорення соціального прогресу в суспільстві.

Показовим прикладом впливу інноваційно-інвестиційного розвитку на економічне зростання країни може бути аналіз інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України.

Одним із найважливіших інструментів оцінки та рейтингування інноваційного розвитку країн Європи є інноваційне табло (**InnovationUnionScoreboard – IUS**), що представляє систему показників науково-технічної та інноваційної діяльності і на основі якого розраховується зведений індекс інновацій (**SII-SummaryInnovationIndex**) для кожної європейської країни. Україна на сьогодні не включена до списку країн, що оцінюються за допомогою IUS на регулярній основі. Проте сучасні євроінтеграційні виклики вимагають провести таке порівняння згідно з відповідними методологічними рекомендаціями (рис.1).

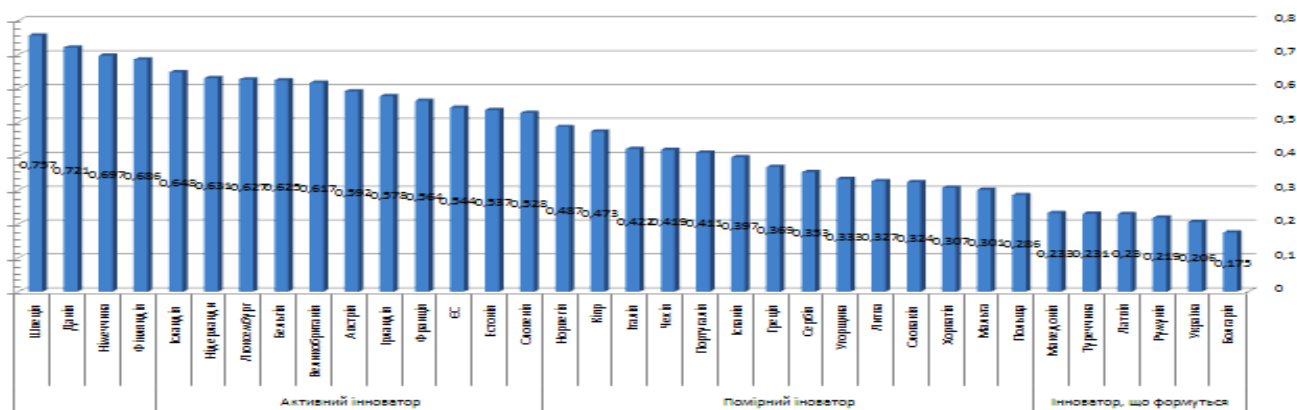

Рис.1. Зведений індекс інновацій європейських країн за 2017 р.

За даними IUS з 8-ми індикаторів Україна має статус "Інноватор, що формується" зі значенням зведеного індексу 0,206, випереджаючи Болгарію (0,175). Найближчим конкурентом, якого Україна може наздогнати, є Румунія (0,219). Загалом же значення зведеного індексу інновацій для України є вдвічі меншим за середнє по країнах ЄС (0,544). Це обумовлено серйозними проблемами з використанням людського потенціалу, якістю дослідницьких інфраструктур, формуванням сталих взаємозв'язків між елементами

національної інноваційної системи в цілому та слабкою інтегрованістю в міжнародну науково-технічну та інноваційну кооперацію, а також залученням інвестиційних коштів.

Наглядним прикладом інвестиційного розвитку України є динаміка обсягів капітальних інвестицій, якій за останні 8-м років притаманна тенденція до збільшення капітальних інвестицій (рис. 2.).

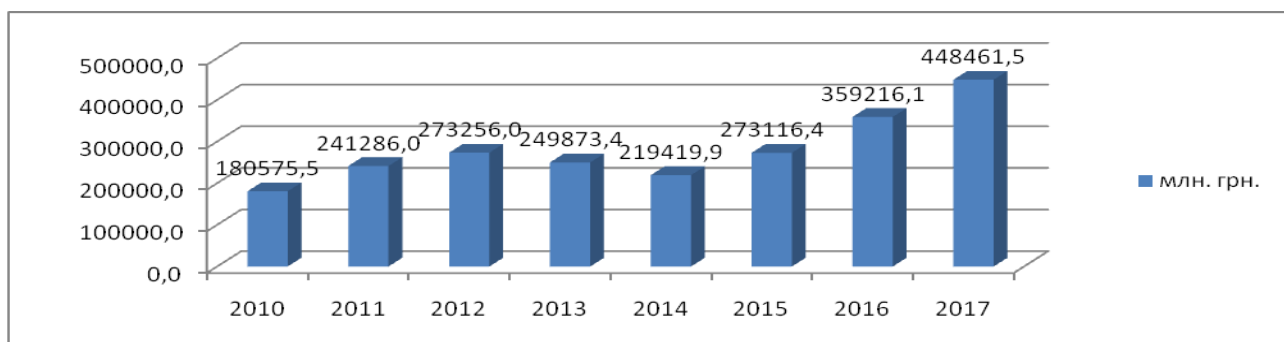

Рис.2. Динаміка обсягу капітальних інвестицій в Україні, млн. грн.

Але лише капітальних інвестицій недостатньо для економічного зростання. Підприємства фактично вкладають власні кошти у підтримку основних фондів і підтримку власного виробництва. Найбільша частка капіталовкладень здійснюється інвесторами за рахунок коштів підприємств та організацій – 69,1% (310061,7 млн. грн). У розрізі структури джерел можна помітити збільшення останніми роками цієї частки. Це є передумовою високої залежності стану інвестування в країні від прибутку підприємств та організацій, який майже не підкріплений ані державною підтримкою, ані кредитними ресурсами (рис.3).

Рис. 3. Динаміка обсягу капітальних інвестицій в Україні за джерелами фінансування за 2010-2017 роки, млн. грн.

За останні 3 років обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну значно збільшився (рис.4). Загалом, у 2017 р. рівень іноземних інвестицій зріс на 21% по відношенню до 2015 року, але обсяг прямих інвестицій не досягає бажаного результату. Це пов'язано з несприятливим інвестиційним кліматом країні.

Найбільшими перешкодами для інвестування в Україну є широкомасштабна корупція, відсутність довіри до судової системи, військовий конфлікт із Росією, а також непередбачуваний валютний курс та нестабільна фінансова система. Для України залишається не вирішене завдання стосовно створення конкурентоспроможного, фінансово стійкого виробничого сектору, що в свою чергу є одним з найкращих шляхів залучення іноземних інвестицій [2, с.267].

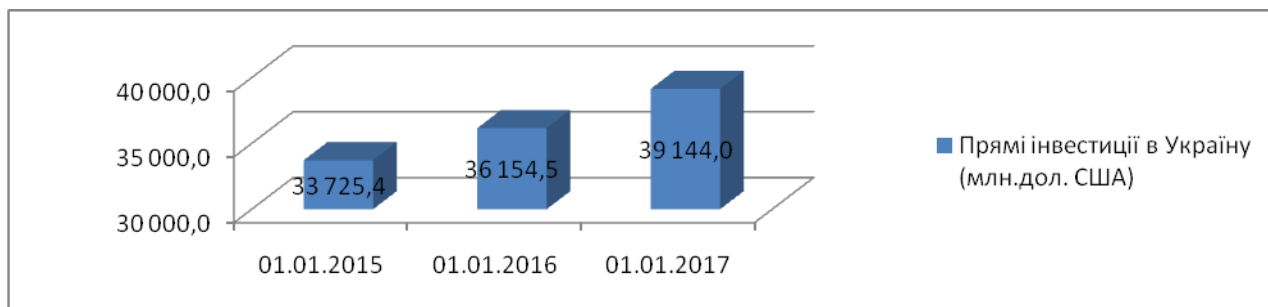

Рис. 4. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні, млрд. доларів США.

Щоб вирішити це завдання виникає необхідність підвищення державного впливу на підприємницький та інвестиційний клімат. Державнестимулювання буде сприяти залученню іноземних інвестицій, яких наша країна потребує для виходу з економічної кризи, структурної трансформації господарства, сприяння науково-технічному прогресу та поширенню інновацій[4, с.133]. Саме тому в Україні виникає необхідність ведення урядом модернізованої економічної політики, спрямованої на підтримку і залучення іноземних інвестицій у країну, та від успішного функціонування якої значною мірою залежить ефективність реалізації пріоритетних напрямків інвестування з урахуванням інноваційної спрямованості, що є одним із головних аспектів забезпечення сталого економічного зростання в Україні.

ДЖЕРЕЛА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко [та ін.]; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т. – 2-ге вид., доопрац. і доповн. – Електрон. текстові дані. – К.: КНЕУ, 2004. – 440 с.
3. Government investment and fiscal stimulus in the short and long runs. Eric M. Leeper Todd B. Walker Shu-Chun Susan Yang. / NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH 1050 Massachusetts Avenue Cambridge, MA 02138.
4. Інноваційний ресурс соціально-економічного прогресу України: зб. доп. 83-ї наук. конф. студентів КНЕУ 25-27 квіт. 2016 року / М-во освіти і науки України, ДВНЗ “Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана”; [відп. за вип. О. А. Петухова]. – К.: КНЕУ, 2016. – 646 с.

INNOVATION-INVESTMENT DEVELOPMENT OF ENTERPRISES AS A DOMINANT OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF SOCIETY

***Abstract.** The urgency of the issue of determining the investment and innovation priorities of the sustainable development of the national economy is substantiated. The indicators of innovation and investment development of Ukraine are researched and analyzed. The necessity of increasing the state influence on the business and investment climate with the purpose of implementing on this basis the mechanism of structural and innovation renewal of the economy is outlined.*

***Key words:** innovation and investment development, investment of enterprises, investment climate*

ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Коненко В.В.

кандидат економічних наук, асистент кафедри Економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Анотація. Проведено аналіз соціо-структурних аспектів інноваційної стратегії розвитку малого бізнесу України в умовах Євроінтеграції.

Ключові слова: інновації, мале підприємництво, стимулювання.

В умовах Євроінтеграції України розвиток малих підприємств є важливим напрямком соціально-економічних перетворень. Мале підприємництво являє собою істотну структурну частину ринкової економіки, її базу та інтегральний елемент конкурентного ринкового механізму.

Мале підприємництво, оперативно реагуючи на зміну кон'юнктури ринку, надає ринковій економіці необхідну гнучкість. Ця риса малого бізнесу набуває в сучасних умовах особливого значення в силу швидкої індивідуалізації та диференціації споживчого попиту, прискорення науково-технічного прогресу, розширення номенклатури товарів і послуг [1].

Звідси випливає, що його становлення і розвиток поряд з великим підприємництвом, є стратегічною проблемою економічної політики в умовах переходу від адміністративно-командної економіки до соціально орієнтованого ринкового господарства [5].

Вибір оптимальної моделі інноваційної стратегії ускладнюється багатьма факторами. У їх числі – відсутність реальних конкурентних відносин, падіння обсягів виробництва, інфляційний фактор, необхідність зважених підходів до конверсії оборонної промисловості та залученню іноземних інвестицій. Законодавче регулювання економічного механізму інноваційної діяльності носить фрагментарний характер. Законодавчі норми, що визначають

найважливіші організаційно-правові та економічні компоненти цієї діяльності відсутні, що є серйозною перешкодою здійсненню ефективної державної науково-технічної політики [6].

Важливим засобом економічного стимулювання інноваційної діяльності є податкова політика. Вона розглядається зарубіжними і вітчизняними фахівцями як один із найбільш ефективних інструментів в системі непрямих стимулів підвищення ефективності інноваційної діяльності. Однак, якщо за кордоном різні варіанти концепції стимулюючого характеру податкової політики незмінно знаходили і знаходять законодавче закріплення, то у вітчизняній законодавчій практиці непрямі стимули отримали відображення лише в останні роки. Система оподаткування в Україні містить лише елементи системи податкових пільг для стимулювання деяких видів інноваційної діяльності [10].

В системі державного стимулювання інноваційної діяльності прями форми (субсидії, позики, дотації) поєднуються з менш ефективними, як вважають фахівці [2-4, 11], непрямими формами фінансової підтримки інноваційного процесу – податковими пільгами, пільговим кредитом. Все це цілеспрямовано збільшує фінансові ресурси малого сектора економіки для модернізації та оновлення виробництва. Для цілей розвитку малого і середнього підприємництва доцільно розробити закон про інноваційну діяльність.

Найважливішою умовою підвищення ефективності інвестиційної діяльності та виходу з технологічної кризи в Україні є створення мережі венчурних фондів для підтримки малих інвестиційних підприємств. Доцільно створити цю мережу як спеціалізовану в рамках системи фондів підтримки малого підприємництва [9].

Для оцінки якості організаційної структури малого і середнього підприємства можуть бути використані і такі критерії:

– критерії ефективності виробництва, які мають місце за умови, коли величина і природа, покупці і номенклатура продукції підприємства мало змінюються в часі;

– показник маневреності виробництва.Цей критерій вимірює здатність організації швидко і ефективно змінювати вектор виходу продукції (робіт і послуг);

– показник, що характеризує гнучкість в питаннях стратегії.Цей критерій оцінює здатність підприємства реагувати на зміни характеру вихідного вектору підприємства, а не його величини;

– динамічність структури (що дуже важливо для малих і середніх підприємств) – оцінює здатність підприємства оперативно змінювати свої організаційні форми.

Здійснюване через податки державне регулювання доходів від капіталовкладень в розвиток малих і середніх підприємств може бути досить істотним фактором впливу на підприємницьку активність.Дворазового збільшення максимальної ставки такого податку в США було досить, щоб фактично звести нанівець довгострокові інвестиції в нові перспективні проекти малих і середніх фірм[8].

Нарешті, слід пам'ятати про існування граничних значень ставки і оподаткування прибутку і враховувати при виробленні податкової політики можливість якісної зміни поведінки позабюджетних інвесторів.

ДЖЕРЕЛА

1. Бутко М.П. Роль малого підприємництва у прискоренні процесів інноваційного розвитку в Україні / М.П. Бутко, ОВ. Попело // Економіст. – 2011. – № 5. – С. 49-53.

2. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / З.С. Варналій. – 4-те вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. – 302 с.

3. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. - Львів: Арал, 2008. – 384с.

4. Гальчинський А.С. Економічна методологія. Логіка оновлення / А.С. Гальчинський. - К.:АДЕФ- Україна, 2010. – 572 с.

5. Данилишин Б.М. Державна підтримка та податкове регулювання

підприємницької діяльності в Україні: монографія / Б.М. Данилишин, О.М. Кондрашов. - Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 296 с.

6. Данилків Х.П. Ефективність податкової політики для розвитку малого бізнесу / Х. П. Данилків // Наука України. Перспективи та потенціал: матеріали Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції. – Одеса, 2011. – С. 21-23.

7. Єсіна В. О. Розвиток інноваційного потенціалу регіонального господарського комплексу: монографія / В. О. Єсіна; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 153 с.

8. Зарубіжні практики розробки стратегій розвитку малого підприємництва на регіональному рівні / Бей О., Томсон Г. – К.: К.І.С., 2014. – 48 с.

9. Кириченко О.А. Стратегія розвитку малого та середнього бізнесу в Україні/ О.А.Кириченко, К.Г.Ваганов// Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №1. – С. 103-118.

10. Тэпман Л.Н. Малый бизнес: опыт зарубежных стран: Учебное пособие для вузов / Под ред. В.А. Швандера. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 287 с.

11. Яворівський Г.Й. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного зростання в Україні // Збірник матеріалів конференції «Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні», УПСК, 2008. – с. 52-54.

INNOVATION STRATEGY OF DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF EURO INTEGRATION

***Abstract.** The analysis of socio-structural aspects of the innovative strategy of development of small business of Ukraine in the conditions of Eurointegration is carried out.*

***Key words:** innovation, small business, stimulation*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Кривчук Т.Ю.

здобувач ступеня бакалавра напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Проаналізовано сучасний стан валютного ринку в Україні та наведено основні напрями його стабілізації. Зазначено причини нестабільності валютного курсу та ситуації на валютному ринку в Україні. Показано динаміку змін валютного курсу в Україні з 2002 року по 2017 рік та зроблено висновки щодо ситуації на валютному ринку.*

***Ключові слова:** валютний ринок України, валюта, курс валюти, нестабільність, кредит, міжнародний валютний фонд.*

З розвитком глобалізації, трансформації та економічної інтеграції важливу роль у сфері економічних відносин України відіграє валютний ринок. На сьогодні він є важливим не тільки для зовнішньоекономічної діяльності, а також несе суттєвий вплив на всю національну економіку. Валютний ринок, є одним з головних елементів цінової системи, а також має безпосередній зв'язок в сфері з надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які вимагають обміну і використання різних іноземних валют.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що питання валютного ринку України та його стабілізації залишається відкритим та дискусійним. Незважаючи на значні наукові розробки у даній галузі, багато питань залишаються невирішеними та потребують комплексного дослідження. Тому, і виникає необхідність досліджувати стан та напрямки стабілізації валютного ринку.

Сьогодення диктує нам свої правила, тому сучасний валютний ринок України функціонує в умовах досить несприятливого зовнішнього середовища та загострення соціально-політичного напруження в суспільстві, що негативно впливає на національну економіку та не сприяє інноваційному розвитку. Розбалансованість валютного ринку, негативне сальдо торговельного балансу, високі темпи інфляції свідчать про те, що нині залишається нерозв'язаною проблема проведення ефективної валютної політики і визначення оптимального рівня валютного курсу [1, 118-121]. Валютний курс визначає місце та роль національної валюти на світовому ринку. Динаміку валютного курсу України за період 2012-2017 рр. наведено на рис.1.

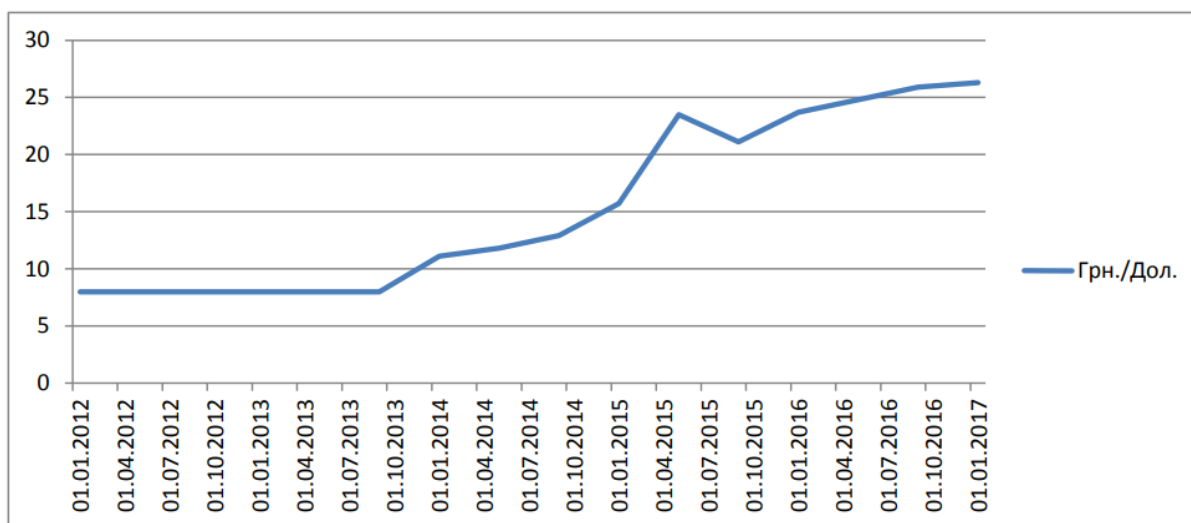

Рис.1 Динаміка валютного курсу України (2011-2017 роки).

Дивлячись на вище наведенні дані, з 2012 р. по 2014 р. валютний курс був стабільним на рівні 7,99 грн/дол., але з 2014 р. розпочинається стрімке зростання курсу і вже станом на 01.01.2017 р. валютний курс становив 26,3 грн/дол. Дане підвищення курсу, а тобто знецінення гривні, обумовлене рядом чинників, а саме: було здійснено різку відмову від традиційних механізмів валютної стабільності (режиму фіксованого курсу), перехід до плаваючого курсу; негативне сальдо платіжного балансу; слабкість національного

виробництва, політична нестабільність, а також відсутність продуманої стратегії НБУ, яка б дала можливість стабілізації курсу.

Станом на 01.01.2018 року за даними НБУ валютний курс становив 28,06 грн/дол. Такі коливання зумовлені наступними факторами: зростання негативного сальдо торгового балансу - за 11 місяців 2017 р. від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі товарами становило 5,2 млрд дол. США (на 124% більше, ніж за аналогічний період 2016 р.); за 11 місяців 2017 року дефіцит поточного рахунку платіжного балансу становив 3 млрд дол. США; неотримання у 2017 р. трьох із чотирьох запланованих траншів кредитів від МВФ та неотримання 600 млн євро макрофінансової допомоги від ЄС (унаслідок чого НБУ мав обмеження щодо інтервенцій на міжбанківському валютному ринку з метою згладжування коливань курсу гривні) [2].

Таким чином, аналізуючи тенденції на валютному ринку України, продовж 2012-2017 рр., слід сказати, що до головних причин стрімкої девальвації гривні і високих темпів інфляції варто віднести накопичені в попередні роки масштабні макроекономічні дисбаланси і неефективне функціонування банківського сектору.

Процеси, які зараз відбуваються на валютному ринку, і в першу чергу проблеми курсових коливань, відіграють значну роль в економічному житті держави. Від валютного курсу залежить стан платіжного балансу, зовнішньої торгівлі, рух довгострокових та короткострокових капіталів тощо. Тому, першочерговим завданням влади повинна стати стабілізація курсу національної валюти та проведення дієвої валютної політики [1,119-120].

Основними кроками, щодо стабілізації валютного ринку та валютного курсу мають бути наступні: регулювання ситуації на валютному ринку шляхом створення нового законодавства (прийняття Закону України «Про валюту», який покликаний замінити застаріле регулювання, прямо дозволяючи будь-які валютні операції за невеликим виключенням); затвердження програми співробітництва з МВФ, що дасть змогу поповнити валютні резерви і

підтримати гривню; удосконалення структури внутрішнього валютного ринку з урахуванням міжнародної практики та стимулювання експорту і забезпечення рівноваги платіжного балансу.

На порядку денному стоїть питання української економіки. Без надійної гривні не буде й економіки, тому питання стабільності валютного ринку та курсу можливе в умовах розроблення стратегії паралельного вирішення економічних та політичних проблем України в трикутнику "держава – клієнт – банк".

ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко О. С. Стан і тенденції розвитку валютного ринку України [Електронний ресурс] / О. С. Шевченко, С. В. Шевчук // Актуальні питання економічних наук. – 2017. – Режим доступу до ресурсу:<http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/24june2017/37.pdf>.

2. Данилишин Б. М. Про стан валютного ринку України [Електронний ресурс] / Б. М. Данилишин // Рада Національного банку України. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/vr004500-18>

CURRENT STATE AND MAIN PROBLEMS OF STABILIZATION OF THE EXCHANGE MARKET OF UKRAINE

Abstract. The current state of the foreign exchange market in Ukraine is analyzed and the main directions of its stabilization are given. The reasons for the instability of the exchange rate and the situation on the foreign exchange market in Ukraine are indicated. The dynamics of changes in the exchange rate in Ukraine from 2002 to 2017 is shown and conclusions are drawn regarding the situation on the foreign exchange market.

Key words: currency market of Ukraine, currency, exchange rate, instability, credit, international currency fund.

ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЦІНОУТВОРЕННЯ В МАШИНОБУДУВАННІ

Леонов С.В.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Черкаський державний технологічний університет

Анотація. Розглянуто цілі цінової політики машинобудівного підприємства. Виявлено основні параметри, які впливають на кінцеву ціну продукту. Наведено цінові підходи до стимулювання виробництва та споживання продукції машинобудівної галузі.

Ключові слова: ціна, ціноутворення, цінова політика.

Ціна в умовах ринкової економіки - один з найважливіших факторів, що визначають прибутковість діяльності підприємства. Цінова політика є невід'ємною частиною загальної політики підприємства і є одним з інструментів досягнення цілей суб'єкту господарювання.

Машинобудівне підприємство, здійснюючи ту чи іншу цінову політику, може переслідувати досягнення наступних цілей: подальше існування фірми; короткострокова максимізація прибутку; короткострокова максимізація обороту; максимальне збільшення збуту; «зяття вершків» - за рахунок високих цін, найчастіше на нові зразки в техніці; лідерство в якості [2].

Цінова політика набуває для підприємства все більшу значимість, оскільки споживачі стали звертати пильну увагу на співвідношення ціни і корисності (цінності) продукції, що зумовило зростання ролі ціни в маркетинговому комплексі.

На формування кінцевої ціни продукції машинобудівної галузі впливає значна кількість факторів. Зокрема, одним з важливих параметрів, який виділяють науковці, є продуктивність (потужність). Крім цього, на рівень ціни продукту машинобудівної галузі досить сильно впливає чинник часу. Наприклад, продаж машин та устаткування зі складу або з короткими термінами контрактів як правило здійснюється за твердими узгодженими

цінами (фіксованими цінами), а продаж складного обладнання з тривалими термінами виготовлення за довгостроковими контрактами може здійснюватися за рухомими або ковзаючими цінами [3].

Не останню роль при формуванні ціни на продукцію сфери машинобудування відіграє те, на якому етапі життєвого циклу вона знаходиться. При впровадженні продукції на ринок ціна, як правило, висока. При подальшому просуванні по дузі життєвого циклу, ціна на продукцію може зменшуватися і досягати стабільного рівня.

Оскільки машинобудівна продукція (машини та устаткування) має достатньо високу ступінь універсальності, що формує масове виробництво, то витрати на продукцію мають тенденцію до зменшення, а отже і ціна на продукцію також зменшується [3].

Як показує практика, на сьогодні на перше місце в процесі ціноутворення виходить оцінка корисності продукту і умов його споживання. У той же час змінюються вузлові пункти цінової політики. Ціна прейскуранта (каталогу) перестає бути основним параметром для покупця. Вона періодично коригується і додатково вводяться численні нові параметри, що враховуються в процесі ціноутворення.

Наприклад, при формуванні ціни на ринку легкових автомобілів це можуть бути:

1. Залік вартості старого автомобіля.
2. Встановлення цілі базової моделі і її коригування при встановленні додаткового обладнання.
3. Фірмові знижки.
4. Умови платежу і лізингу.
5. Забезпечення безкоштовної гарантії або пакета сервісних послуг [2].

Треба розуміти, що нижню межу ціни машинобудівної продукції формує рентабельність в галузі. Так, за даними держкомстату України середня норма рентабельності в галузі коливається від 4,7% до 6,6%. Найвища рентабельність

у галузі спостерігається в автомобілебудуванні (9%), у виробництві електричного, електронного та оптичного устаткування (5,6%) [1].

Ціни на продукцію машинобудування повинні грати роль активного стимулятора поліпшення якості виробів і підвищення їх ефективності в сфері споживання. При цьому ціни на застарілі машини, що підлягають зняттю з виробництва, встановлюються самим виробником з меншою рентабельністю, ніж на продукцію, виготовлену за новими технічними умовами. Для більшої зацікавленості заводів у виробництві пристроїв та вузлів до машин, застосування яких збільшує продуктивність машини і розширює її технологічні можливості, при визначенні цін на цю продукцію встановлюється підвищений норматив рентабельності. В окремих галузях машинобудування для стимулювання виробництва високоякісних виробів рентабельність, що включається в оптові ціни, диференціюється по виробам різних груп якості, а до цін, атестованим з вищої категорії якості, застосовуються надбавки. Активну роль відіграють ціни і в питаннях стимулювання споживання високоефективної продукції і одночасного витіснення з виробництва менш ефективною. Головна принципова особливість встановлення цін, що стимулюють споживання прогресивної продукції, полягає в тому, що ціна на неї в розрахунку на одиницю корисного ефекту повинна бути нижче, ніж на менш ефективну [2].

ДЖЕРЕЛА

1. Державна служба статистики України [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Касьяненко Т.Г. Оценка стоимости машин и оборудования. Учебник и практикум / Т.Г.Касьяненко, Г.А. Маховикова. – С.-Пб, 2016. – 496 с.
3. Чукурна О.П. Особливості ціноутворення на продукцію машинобудування [Електронний ресурс] / О.П. Чукурна//Научные труды ДонНТУ. – 204. - №5. – С. 152-159.

PRICING POLICY IN MACHINE-BUILDING INDUSTRY

***Abstract.** The purpose of the pricing policy of the machine-building enterprise is considered. The basic parameters that influence on the level of final price of a product are revealed. The price approaches to stimulation of product's production and consumption in the machine-building industry are presented.*

***Key words:** price, pricing, price policy.*

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Лех Д.В.

аспірант кафедри національної економіки та фінансів,
ВНЗ «Університет «КРОК»

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. У публікації розглянуто сутність поняття «фінансова безпека суб'єктів підприємництва». Обґрунтовано визначення поняття «Фінансова безпека суб'єкта господарювання». Проаналізовано чинники, які впливають на формування фінансової безпеки суб'єкту підприємництва.

Ключові слова: глобалізація, Україна, суб'єкти підприємництва, фінансова безпека, аналіз, забезпечення, заходи.

Сучасний етап суспільно-економічного розвитку характеризується глобалізацією економіки, міжнародною інтеграцією, підвищенням рівня невизначеності, посиленням конкуренції в усіх сферах економічної діяльності, що породжує низку загроз стану соціально-економічного розвитку окремих суб'єктів підприємництва та країни в цілому і призводить до зниження рівнів ефективності виробництва, його конкурентоспроможності та конкурентоспроможності продукції, нерационального використання всіх видів ресурсів, зниження рівня рентабельності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємств. Однією з основних умов, що забезпечують успішне функціонування та розвиток як суб'єктів підприємництва, так і економіки взагалі, є забезпечення фінансової безпеки економічних систем на різних рівнях управління.

Попри ґрунтовні та багатоаспектні дослідження науковців у сфері фінансової безпеки дотепер не існує єдності наукових поглядів щодо її визначення, що обумовлює необхідність теоретичного дослідження даного

питання. Поява та еволюція понять «безпека» і «фінансова безпека» обумовлені об'єктивними чинниками суспільно-економічного розвитку; фінансова безпека є самостійним об'єктом управління на мікро- та макроекономічному рівнях і може бути визначена наступним чином: фінансова безпека суб'єкту підприємств як економічної системи – це кількісно та якісно детермінований рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру.

За результатами аналізу наукових джерел можна зродити висновок, що в особливостях дослідження фінансової та фінансово-економічної безпеки є достатня кількість проблем, які частково досліджені і потребують поглибленого вивчення окремих питань, зокрема щодо вдосконалення категоріального апарату, формування системи управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємств та розробки методичного підходу до оцінки та прогнозування рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємств [1-3].

Однією з умов успішного функціонування і розвитку суб'єктів підприємств є забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки. Проведені наукові дослідження в галузі забезпечення фінансової безпеки вченими з різних країн не привели до вироблення єдиної думки з приводу сутності фінансової безпеки. Аналіз наукових праць [1-4] дозволив зробити висновок про те, що поняття «фінансова безпека» розглядається авторами на двох рівнях: макро- і мікрорівні, проте автори не дають єдиного визначення цього поняття. Автори розглядають в своїх працях фінансову безпеку як самостійний вид, так і як складову економічної безпеки. Більшість вчених розглядають фінансову безпеку як складову економічної безпеки. Розглянуті авторські визначення поняття «фінансова безпека» як на рівні держави, регіону, так і на рівні суб'єкта підприємств, дозволяють зробити висновок про те, що фінансова безпека є самостійним об'єктом управління на мікро- і макрорівнях. За українським законодавством під суб'єктом

підприємництва розуміється підприємство [5]. Якщо розглядати підприємство і його господарську діяльність як замкнуту систему, то визначення фінансової безпеки системи доцільно сформулювати наступним чином. Фінансова безпека суб'єкта господарювання, як системи - це кількісно і якісно зафіксований рівень її фінансового стану, який забезпечує стабільну захищеність пріоритетних фінансових інтересів від реальних і потенційних загроз. Ідентифікація загроз стабільності фінансового стану суб'єкта підприємництва проводиться на стадії планування господарської діяльності на наступний період. Наявність реальних загроз фінансової стабільності підприємства (значний обсяг дебіторської заборгованості, відсутність достатнього запасу грошових коштів на рахунках підприємства і т.п.) викликає необхідність розробити ефективні заходи щодо ліквідації цих загроз. Дебіторську заборгованість доцільно реструктурувати з метою погашення найближчим часом. Всі заходи, які націлені на поліпшення фінансового стану підприємства, є заходами, які націлені на забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки.

За результатами проведених досліджень середній рівень фінансової безпеки підприємства характеризується досягненням підприємством фінансово-економічної стійкості та здатністю підприємства до адаптації (рівень фінансової безпеки розраховується за допомогою певних коефіцієнтів). Значну вагу в забезпеченні фінансової безпеки має інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства. Якщо підприємства використовуює інвестиції для інноваційного розвитку, то ймовірність підвищення фінансової стійкості такого підприємства зростає в кілька разів. На жаль, інноваційна активність підприємств України недостатня висока. Як показують статистичні дані впровадження інновацій на промислових підприємствах відбувається в основному за рахунок коштів самих підприємств, що знижує активність підприємств в розробці інновацій. Розвиток інноваційної діяльності підприємств за рахунок інвестицій дозволило б підприємствам поліпшити своє фінансове становище.

Іноземні інвестори інвестують в нашій країні у наступні сфери економіки: промисловість, на розвиток якої витрачається 31,0% інвестицій, ремонт автомобілів - 13,0%, будівництво - 2,8%, сільське господарство - 1,4% [6]. Недостатній обсяг іноземних інвестицій спрямовується в такі сфери економіки як: освіта, охорона здоров'я, комунальне господарство. Інвестиційний аспект вітчизняної економіки носить пасивний характер, слабо інвестуються сфери економіки, які забезпечують конкурентоспроможність економіки країни.

За даними Державного комітету статистики України за період січень-вересень 2017 р. питома вага кількості підприємств, які отримали прибуток склала 70,3 % від загальної кількості підприємств [6]. Це досить позитивний результат. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва є одним із найважливіших чинників забезпечення економічної безпеки регіону та держави в цілому. Інтегральний показник фінансової безпеки суб'єкту підприємництва визначається за сукупністю одиничних показників, рівень яких в свою чергу залежить від значної кількості чинників. Для забезпечення фінансової безпеки суб'єкту підприємництва потрібно розвивати систему фінансових інструментів, що сприятиме формуванню стійкості до внутрішніх і зовнішніх загроз.

ДЖЕРЕЛА

1. Лойко В.В. Експертна система як інструмент визначення рівня економічної безпеки /В.В. Лойко, Д.М. Лойко // Науково-технічна інформація – 2015. - № 3 (65). – С. 41-46.

2. Лойко Д.М. Фінансова безпека швейних та сервісних підприємств /Д.М. Лойко // Сучасні механізми забезпечення соціально-економічної безпеки на макро- та макрорівнях: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції. – Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2017. – С. 393 – 395.

3. Терещенко М.А. Економічна сутність фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств /М.А. Терещенко// «YoungScientist» - 2017. - № 1.1 (41.1). – С. 83-86.

4. Коваленко В.В. Аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємств легкої промисловості /В.В. Коваленко// Вісник Хмельницького національного університету. – 2018. - № 1. – С. 11-15.

5. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація. [Електронний ресурс] – Режим доступу до: www.ukrstat.gov.ua.

ECONOMIC SATISFY OF FINANCIAL SAFETY OF BUSINESS ENTREPRENEURSHIP

***Abstract.** The publication considers the essence of the concept of "financial security of business entities". The definition of "financial security of a subject of management" had been substantiating. The factors influencing the formation of financial security for the subject of entrepreneurship had been analyzing.*

***Key words:** globalization, Ukraine, subjects of entrepreneurship, financial security, analysis, provision, measures.*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЕКОНОМІКИ МІСТА КИЄВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Розглянуто питання впливу економічних методів на фінансову поведінку домогосподарств. Проведено аналіз динаміки сукупних ресурсів та витрат домашніх господарств України за період 2010-2017 рр. Зроблено висновки щодо наявності об'єктивних та суб'єктивних чинників погіршення фінансового стану домогосподарств України за досліджуваний період та окреслено пропозиції щодо покращення ситуації.

Ключові слова: домогосподарства, фінанси, ринок, динаміка, доходи, витрати, держава, методи, економічний вплив.

Київ – столиця України і один із найбільших у Європі діловий, фінансовий, промисловий, туристичний, культурний та комерційний центр. Київ – центр прийняття політичних та економічних рішень щодо розвитку України. Після здобуття незалежності України економіка Києва була перебудована.

Економіка Києва представляє собою систему, яка складається із певних підсистем: фінансово-комерційної, транспортної, промислово-виробничої, будівельної, туристичної, культурної обслуговуючої, комунально-житлової інфраструктури. За статистичними даними у Києві постійно проживає 6 % населення країни. Економіка Києва найбільша серед суб'єктів адміністративного господарювання за валовим внутрішнім продуктом, який складає 18 % від ВВП країни.

В столиці працюють 763 промислових підприємства. Обсяг реалізованої продукції зростає: у 2017 р. збільшився на 8,27 % у порівнянні із рівням 2016 р. У промисловому секторі м. Києва зайнято 114,7 тис. працюючих. Провідними видами діяльності промислових підприємств міста Києва є електроенергетика,

Матеріали науково-практичної конференції

Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції

машинобудування та металообробка, харчова, медична, легка промисловість. Домінуючою тенденцією промислових підприємств міста Києва є орієнтація на внутрішній ринок та вітчизняного споживача. Ця орієнтація відноситься до підприємств харчової, хіміко-фармацевтичної, целюлозно-паперової сфер промисловості, а також сфер машинобудування та металообробки. Промислово-виробничий персонал підприємств міста Києва характеризується високим рівнем кваліфікації, наявністю відповідної освіти, високою питомою вагою інженерів. Якісний кадровий склад є перевагою столичних промислових підприємств.

Обсяг капітальних інвестицій в економіку м. Києва у 2017 р. зменшився на 27,7 %, що обумовлено як об'єктивними так і суб'єктивними причинами. Для підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки м. Києва доцільно розробити Стратегію щодо створення позитивного інвестиційного іміджу суб'єктів економіки м. Києва.

Обсяги будівельних робіт у м. Києві мали позитивну тенденцію до зростання. Темпи приросту будівництва склали 29,76 % за 2017 рік.

Житловий комплекс м. Києва станом на 1.01.2018 р. склав 11453 багатоповерхових житлових будинків. Київською міською радою була прийнята низька рішень щодо підвищення ефективності використання майна територіальної громади м. Києва шляхом утворення ОСББ [2].

Підвищення рівня комунальних послуг в м. Києві призвело як до зростання обсягів надходжень від утримання будинків і споруд та прибудинкових територій у 2017 р. на 47,06 % так і до зростання заборгованості населення за комунальні послуги відповідно у 2,2 рази.

Позитивною динамікою розвитку економіки м. Києва є зростання у 2017 р. на 9,81 % кількості суб'єктів малого та середнього бізнесу на 10 тисяч осіб населення. Загальна ситуація щодо зайнятості населення у м. Києві є однією з кращих в Україні. Індекс зростання реальної заробітної плати в м. Києві склав 112,9 % у 2017 р. Найпривабливішими галузями для працевлаштування

населення міста Києва є наступні: торгівля, ремонт автомобілів, ремонт побутової техніки та предметів особистого вжитку, зокрема: взуття та одягу, операції з нерухомим майном, інжиніринг та надання послуг підприємцям, будівництво, промисловість, транспорт та зв'язок. Найбільший попит на робочі руки має сфера обслуговування, яка позитивно зростає із року у рік.

В м. Києві здійснюються програми щодо розвитку та покращення транспортної інфраструктури. Загальний пасажирооборот міського транспорту зріс у 2017 р. на 9,8 %.

Зважаючи на позитивну динаміку розвитку економіки м. Києва існують проблеми, які доцільно розв'язати для підвищення рівня конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції.

Зокрема до першочергових проблем можна віднести наступні:

- доцільно активізувати роботу з пошуку партнерів на міжнародній арені для реалізації спільних проектів та обміну досвідом в галузі виробництва продукції, надання послуг, трансферу технологій, реалізації культурних та освітніх програм;
- створити умови для розвитку інноваційного підприємництва, особливо серед молоді;
- підвищити ефективність використання потенціалу закордонних представництв та міжнародних виставок для просування продукції підприємств м. Києва на міжнародні ринки;
- збільшити рівень участі громадськості у обговоренні та впровадженні інвестиційних проектів за рахунок впровадження он-лайн зв'язку між громадськістю та структурами влади;
- прискорити темпи створення ОСББ на території м. Києва;
- продовжити роботу щодо гармонізації українського та європейського законодавства;
- стимулювати розвиток інноваційно-орієнтованих підприємств;

- формувати активну громадську позицію у молоді щодо покращення умов життя та розбудови економіки міста Києва.

ДЖЕРЕЛА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація.- [Електронний ресурс] – Режим доступу до: www.ukrstat.gov.ua.

2. Маляр С.А. Управління об'єктами житлового фонду міста Києва як чинник підвищення конкурентоспроможності економіки міста / С.А, Маляр, В.В. Лойко // Сучасна фінансова політика України: проблеми та перспективи [Текст]: матеріали в Всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Київ, 23 листопада 2017 р.) / Київський університет імені Бориса Грінченка.- Київ, 2017. – С. 116 – 118.

COMPETITIVENESS OF KYIV'S ECONOMY IN THE CONDITIONS OF EURO INTEGRATION

***Abstract.** The questions of the influence of economic methods on financial behavior of households are considered. The analysis of the dynamics of aggregate resources and expenditures of households of Ukraine for the period of 2010-2017 has been made. Conclusions have been drawn regarding the existence of objective and subjective factors of the deterioration of the financial condition of households in Ukraine during the period under study and outlined proposals for improvement of the situation.*

***Key words:** households, finance, market, dynamics, incomes, costs, state, methods, economic impact.*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДИНАМІКИ ВИРОБНИЦТВА ТА СПОЖИВАННЯ ОДЯГУ В УКРАЇНІ

Лойко Д.М.

кандидат економічних наук, доцент кафедри національної економіки та фінансів

ВНЗ «Університет «КРОК»

Анотація. Проаналізовано сучасний стан виробництва та споживання одягу в Україні. Показано динаміку змін основних видів одягу в Україні з 2012 року по 2017 рік та зроблено висновки щодо ситуації, яка склалася. Наведено основні напрями стабілізації виробництва одягу вітчизняними підприємствами.

Ключові слова: ринок одягу, попит, пропозиція, швейні підприємства, сучасний стан, динаміка, перспективи розвитку.

Одяг традиційно відносять до предметів першої необхідності для людини. Україна відноситься до країн, які мають чітко окреслені чотири сезонних періоди: зима, весна, літо, осінь. Кожен українець потребує одягу для цих сезонних періодів. Враховуючи, що одяг виконує не тільки суто захисну функцію від кліматичних проявів погоди, а має ще і інші функції: соціальну, статусну, іміджеву, то можна стверджувати, що кожна людина потребує різного одягу. Динаміка витрат українських родин на купівлю одягу та взуття за період 2010-2017 рр. наведено в табл. 1. За даними табл. 1 можна зробити висновок, що питома вага сукупних витрат домогосподарств на одяг і взуття за період 2010-2017 рр. знизилась на 13,3 %, але в абсолютному вимірі ці витрати зросли за досліджуваний період майже вдвічі: якщо 2010 р. на одяг і взуття кожна українська родина щомісяця витрачала 184,39 грн., то у 2017 р. ця сума склала 289,97 грн. І за можна прогнозувати подальше зростання витрат українських родин в абсолютному вимірі на одяг і взуття.

Україна має багаторічний досвід із виготовлення одягу і взуття на вітчизняних підприємствах. Україна традиційно була лідером виготовлення

найбільш трудомісткого сегменту ринку одягу, а саме, верхнього одягу. За останні роки виробництва швейних виробів зменшалось (табл.2).

Таблиця 1

Динаміка витрат на покупку одягу та взуття у сукупних витратах домогосподарств в Україні за період 2010-2017 рр.

Назва показника	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення даних 2017р. від даних 2010р., %
Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн.	3073,3	3458,0	3592,1	3820,3	4048,9	4952,0	5720,4	5576,5	Зростання у 1,96 рази
Сукупні витрати домогосподарств на одяг та взуття, %	6,0	5,7	6,1	5,9	6,0	5,7	5,6	5,2	- 13,3

Примітки:

1 – офіційні дані за 2014-2017 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя;

Джерело: складено автором за даними [1]

Це обумовлено багатьма причинами: зростанням обсягів імпорту одягу із азійських країн, що створює значну конкуренцію виробникам одягу за ціновим сегментом. Відсутність стабільної сировинної бази та скорочення виробництва тканин також негативно впливають на обсяги виробництва одягу вітчизняними виробниками. Відсутність підприємств, які виробляють техніку для оснащення швейних підприємств також має свій негативний вплив на своєчасне оновлення та впровадження нових технологічних ліній для виробництва одягу. Економічний стан вітчизняних підприємств з виробництва одягу обумовлений наявністю цілої низки серйозних проблем. Серед базових проблем галузі спеціалісти виділяють наступні: висока собівартість вітчизняних товарів швейної промисловості в результаті скорочення сировинної бази і майже повна залежність від імпортової сировини. Одяг здебільшого пошитий із тканин, які

вироблено в азіатських країнах а взуття виготовляють з китайської чи турецької шкіри.

Таблиця 2.

Динаміка виробництва основних видів швейної продукції швейними підприємствами України за 2012–2016 рр.

Показники	Обсяги виробництва в абсолютному вимірі					Відхилення даних 2017 р. від 2012 р., %
	2012	2013	2014	2015	2016	
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки теплі чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	365	342	286	318	329	- 9,86
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки теплі жіночі та дівчачі, тис.шт.	1525	1337	1142	925	938	- 38,49
Костюми чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	494	418	317	347	437	-11,53
Костюми жіночі та дівчачі, тис.шт.	307	198	148	197	207	-32,57
Піджаки та блейзери, куртки типу піджаків, джемperi чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	837	804	812	865	765	-8,60
Жакети та блейзери, піджаки, куртки типу піджаків, джемperi жіночі та дівчачі, млн.шт.	1,8	1,3	1,4	1,5	1,4	-22,22
Сукні та сарафани жіночі та дівчачі, млн.шт.	1,7	1,6	1,5	1,2	1,5	- 11,76

Примітки:

1 – офіційні дані за 2014-2016 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя;

Джерело: складено автором за даними [1]

Ситуація із поставками імпортової сировини значно погіршилася в останні роки через різке знецінення гривні. Підвищена собівартість вітчизняного одягу та взуття відповідно обумовлює його низьку конкурентоспроможність на ринку за ціною.

Вітчизняні підприємства з виробництва одягу мають залежність від постачальників обладнання. На вітчизняних швейних підприємствах

спостерігається значний знос виробничих фондів. Крім того, більша частина виробничих фондів є застарілою. Використання фізично та морально застарілого устаткування веде до зниження якості швейних виробів та збільшення собівартості продукції. А це в свою чергу призводить до послаблення конкурентних позицій швейних підприємств на ринку, і, як наслідок, до їх збитковості, і навіть банкрутства.

Низька купівельна спроможність громадян також є причиною обмеженого виробництва одягу в Україні. За результатами соціологічного опитування, дві третини українців відчули погіршення матеріального становища впродовж останнього року. За результатами соціологічного опитування, кожній десятій родині не вистачає грошей на їжу, 48% українських родин відповіли, що економічно складно купувати одяг та взуття. В таких умовах споживачі віддають перевагу дешевшому одягу з Китаю чи Туреччини. Також, значну частку ринку займають товари «секонд-хенду» та «стоковий» одяг з Європи. Китайська Народна Республіка прагне завоювання всесвітнього ринку одягу, тому здійснює найбільш агресивну політику щодо експорту власних товарів легкої промисловості. Китайська продукція є надзвичайно конкурентоспроможною за ціною. Низька ціна китайських товарів зумовлена надзвичайною дешевизною робочої сили та масштабами виробництва[2].

Важким тягарем на економіку країни лягають витрати пов'язані з воєнними діями на сході країни, які тривають вже п'ятий рік. На сьогодні склалася катастрофічна ситуація в зоні АТО. Переважна частина швейних підприємств, які були розташовані на сході України та у Криму просто зупинилися. Лише одиниці змогли вивезти з території воєнних дій лінії устаткування. З одного боку, воєнні дії на сході країни та анексія Кримського півострова призвели до зменшення загальної кількості підприємств з виробництва одягу, а з іншого боку, необхідність обшити армію призвела до значного зростання кількості державних замовлень по пошиттю одягу і взуття для військових, які розташовані на багатьох вітчизняних підприємствах. Крім

того, сьогодні, багато підприємств України працюють на виконання волонтерських замовлень з пошиття обмундирування, одягу та військових аксесуарів для зони АТО.

Ефективність роботи вітчизняних підприємств з виробництва одягу залежить від багатьох чинників. Найбільш впливовими є: надійність поставок сировини та обладнання, стабільність кадрового складу підприємств, забезпеченість фінансовими ресурсами та формування стабільного попиту у споживачів на продукцію. Необхідно створити на Україні дієву систему підтримки розробки та впровадження інновацій, зокрема інновацій, які стосуються життєво необхідної продукції, а саме: одягу та взуття.

ДЖЕРЕЛА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Демографічна та соціальна статистика: [Електронний ресурс] – Режим доступу до: www.ukrstat.gov.ua.

2. Лойко В.В. Індустрія моди України в умовах глобалізації /Лойко В.В., Лойко Д.М. //Економіка України в умовах глобалізації: підручник [Федоренко В.Г., Лагутін Г. В., Воронкова Т.Є., Рижаківа Г.М., Кашуба Я.М., Денисенко М.П., Лойко В.В., Скрипник М.І., Федоренко С.В., Бреус С.В., Матюха М.М., Гавриленко Т.В., Чаленко Н.В., Лойко Д.М., Золковер А.О., Мігус І.П., Вергун М.О., Федоренко М.С., Воронков І.В., Ігнатенко Г.В., Гуцало А.В., Гергі Д.С., Волошина Т.В., Сотнікова О.В.]; за ред. В.Г. Федоренка, Г.В. Лагутіна, Т.Є.Воронкової, Г.М. Рижаківої.– К.: ТОВ «ДКСцентр», 2015. – С. 162 – 178.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF DYNAMICS OF PRODUCTION AND CONSUMPTION OF CLOTHES IN UKRAINE

***Abstract.** The current state of clothing production and consumption in Ukraine is analyzed. The dynamics of changes in the main types of clothing in Ukraine from 2012 through 2017 is shown, and conclusions are drawn about the situation that has*

developed. The main directions of stabilization of clothing production by domestic enterprises are given.

Keywords: *clothing market, demand, supply, sewing enterprises, current state. dynamics, prospects of development.*

ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО І РИНКОВОГО ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ ПОВЕДІНКУ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Лойко Є.М.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Маркетинг»
ВНЗ «Університет «КРОК»

Лелюк Л.О.

кандидат економічних наук, доцент, заступник завідувача кафедри теоретичної
та прикладної економіки
ВНЗ «Університет «КРОК»

Анотація. Розглянуто питання впливу економічних методів на фінансову поведінку домогосподарств. Проведено аналіз динаміки сукупних ресурсів та витрат домашніх господарств України за період 2010-2017 рр. Зроблено висновки щодо наявності об'єктивних та суб'єктивних чинників погіршення фінансового стану домогосподарств України за досліджуваний період та окреслено пропозиції щодо покращення ситуації.

Ключові слова: домогосподарства, фінанси, ринок, динаміка, доходи, витрати, держава, методи, економічний вплив.

На рівень доходів, витрат і заощаджень домогосподарств впливають багато чинників. Сукупність взаємопов'язаних важелів державного і ринкового впливу на фінансову поведінку домогосподарств значно впливає на процес прийняття рішень щодо накопичення або витрачання заощаджень. Вплив держави на фінансову поведінку домогосподарств в нашій країні є значним. Держава впливає на доходи домогосподарств, зокрема через заробітну плату, стипендії, субсидії і на витрати – через систему оподаткування, державного контролю за цінами.

Фінансова поведінка населення залежить від економічної і політичної ситуації в країні. При нестабільній економічній та політичній ситуації населення схильне до збільшення витрат на споживання і накопичення матеріального багатства. При стабільній економічній та політичній ситуації населення схильне до нарощування обсягів фінансових заощаджень. На

фінансову поведінку населення може впливати державна економічна політика та ринкові важелі, а саме: стабільність та достатність доходів домогосподарств, тенденції зміни цін на товари і послуги, дефіцит або профіцит товарів і послуг, сукупність приватних виборів індивідів.

Фінансові ресурси домогосподарств у вигляді доходів можуть формуватися у різні способи: заробітна плата, стипендії, субсидії, перерозподіл майна та майнових прав та інші (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка обсягів сукупних фінансових ресурсів та витрат домашніх господарств України за період 2010-2017 рр.

Показник	2010	2011	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхиленн я даних 2017 від 2010, %
Сукупні ресурси в середньому на місяць на одне домогосподарство, грн.	3481,0	3853,9	4144,5	4470,5	4563,3	5231,7	6238,8	6014,6	72,78
У тому числі оплата праці, %	47,6	48,9	50,8	50,6	48,8	47,2	47,6	46,6	- 2,10
У тому числі пільги та субсидії безготівкові на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива, %	0,6	0,6	0,6	0,4	0,4	1,3	4,7	3,6	Зросло у 6 разів
Сукупні витрати в середньому на місяць на одне домогосподарство, грн.	3073,3	3458,0	3592,1	3820,3	4048,9	4952,0	5720,4	5576,5	81,45
Споживчі сукупні витрати, %	89,9	90,1	90,8	90,2	91,6	92,9	93,2	93,0	3,45

Примітки:

1 – офіційні дані за 2014-2017 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя;

Джерело: складено авторами за даними [1]

Аналіз статистичних даних щодо динаміки обсягів сукупних доходів домогосподарств показує, що рівень доходів на одне домогосподарство за період 2010-2017 рр. зріс на 72,78 % (табл.1). Сукупні витрати домогосподарств в середньому за місяць на одне домогосподарство за той же період зросли на 81,45%. Перевищення динаміки зростання середньомісячних витрат над середньомісячними доходами на одне домогосподарство склало 8,67 %. Це означає, що домогосподарства зменшують обсяги заощаджень, про що свідчать статистичні дані (табл.2). Обсяг депозитів домогосподарств за період 2010-2017 рр. знизився на 39,87 % (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка обсягів заощаджень та депозитів домашніх господарств України за період 2010-2017 рр.

Показник	2010	2011	2012	2013	2014 ¹	2015 ¹	2016 ¹	2017 ¹	Відхилення даних 2017 від 2010, %
Обсяг чистого заощадження млрд грн	161,9	123,1	147,3	116,3	30,8	12,9	-17,8	-68,9	-
Депозити домогосподарств (залишки на кінець року), млрд.грн.	275,1	310,4	369,3	656,8	418,1	410,9	444,7	165,4	- 39,87

Примітки:

1 – офіційні дані за 2014-2017 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м.Севастополя;

Джерело: складено авторами за даними [1,2]

Зростання рівня заощаджень домогосподарств у світі визнається як рівень зростання добробуту населення. За проведеним аналізом динаміки обсягів доходів, витрат та заощаджень домогосподарств, можна зробити висновок

щодо зниження рівня добробуту домогосподарств та зростання ризиків бідності населення.

Основними джерелами доходів домогосподарств України є заробітна плата і змішаний дохід від підприємницької діяльності та власності (пасивні прибутки), чисті трансферти від зовнішнього сектора (мігрантів) соціальні трансферти (у грошовій та натуральній формах) та інші надходження поточного періоду. За досліджуваний період 2010-2017 рр. питома вага заробітної плати у доходах домогосподарств знизилась на 2,10 % і склала у 2017 р. тільки 46,6 % доходної частини фінансових ресурсів домогосподарств (табл. 1). Обсяг безготівкових пілг та субсидій на оплату житлово-комунальних послуг, електроенергії, палива домогосподарств зріс за період 2010-2017 рр. у 6 разів. Це свідчить про зниження доходів населення та зростання сімей, які потребують оформлення пілг та субсидій. Для соціальної підтримки населення українським законодавством передбачено значну кількість видів субсидій, якими в більшості випадків не можуть скористатися домогосподарства з причин необізнаності та непоінформованості щодо порядку їх отримання.

Проблему зростання заощаджень та зміцнення фінансової стабільності домогосподарств слід вирішувати не лише збільшуючи доходи та надаючи додаткові види державної підтримки домогосподарствам, а й забезпечуючи формування ринку інвестицій та посилюючи державний й громадський контроль за виконанням фінансових зобов'язань.

ДЖЕРЕЛА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Демографічна та соціальна статистика: [Електронний ресурс] – Режим доступу до: www.ukrstat.gov.ua.

2. Архів Бюлетеня НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до: https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=67693

ECONOMIC METHODS OF PUBLIC AND MARKET INFLUENCE ON FINANCIAL BEHAVIOR OF HOUSEHOLDS

***Abstract.** The questions of the influence of economic methods on financial behavior of households are considered. The analysis of the dynamics of aggregate resources and expenditures of households of Ukraine for the period of 2010-2017 has been made. Conclusions have been drawn regarding the existence of objective and subjective factors of the deterioration of the financial condition of households in Ukraine during the period under study and outlined proposals for improvement of the situation.*

***Key words:** households, finance, market, dynamics, incomes, costs, state, methods, economic impact.*

ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Малашок Ю.І.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Черкаський державний технологічний університет

Анотація. Розглянуто особливості ціноутворення в сільському господарстві. Наведено види цін в сільськогосподарській галузі. Розглянуто роль держави у ціноутворенні.

Ключові слова: ціна, ціноутворення, сільське господарство, закупівельні ціни, оптові ціни, роздрібні ціни, ціни «врожаю на корені».

Ціна, як відомо, являє собою грошовий вираз вартості товару і на етапі виходу продукції з виробництва формується на основі дії закону вартості. Проте, дія закону вартості у сільському господарстві, передусім у землеробстві, має певні особливості.

Найважливіша з них полягає в тому, що суспільна вартість, а отже і ціна, сільськогосподарської продукції визначається не середніми умовами виробництва, як це має місце у промисловості, а умовами виробництва на відносно гірших за родючістю та розташуванням щодо ринку збуту ділянках землі. Ціна на продукцію, вироблену в гірших умовах, повинна забезпечити покриття витрат виробництва, сплату ренти (там, де вона є) і одержання середнього прибутку.

Друга особливість ціноутворення в сільському господарстві полягає в необхідності забезпечення принципу еквівалентності в обміні між промисловістю і аграрним сектором. В країнах з плановою економікою, де здійснюється єдина державна політика цін, такий паритет оптових (закупівельних) цін на сільськогосподарську продукцію і оптових цін на промислову продукцію для села забезпечує держава. В країнах ринкової економіки ціни на промислову та сільськогосподарську продукцію в сфері обігу визначаються переважно дією закону попиту та пропозиції. Внаслідок цього

ринкові ціни на сільськогосподарську продукцію досить часто не забезпечують еквівалентність в обміні з промисловістю. Тому в усіх країнах з ринковою економікою держава опосередковано впливає на ціни. Скажімо, в несприятливі щодо погодних умов роки, коли ціни не забезпечують покриття витрат виробництва одержання прибутку, держава надає виробникам сільськогосподарській продукції субсидії. І навпаки, в урожайні роки, коли є загроза зниження ціни порівняно з витратами виробництва, держава купує надлишки продукції у виробників.

Третя особливість ціноутворення на сільськогосподарську продукцію полягає в тому, що прямо чи опосередковано забезпечується диференціація цін за природно-кліматичними зонами. При віднесенні того чи іншого району до відповідної зони враховується характер ґрунтів та кліматичні умови, що роблять вплив на врожайність сільськогосподарських культур, собівартість і фондоємність продукції, рівень рентабельності тощо.

З урахуванням особливостей діяльності підприємств сільського господарства ціни класифікують за різними ознаками:

1. Закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію колективних господарств, колгоспів, фермерських та особистих підсобних господарств, приватних підприємств та ін. За цими цінами держава закуповує продукцію для власних потреб, експорту сировини, на промислову переробку та інші потреби.

2. Розрахункові ціни на продукцію землеробства та тваринництва. За цими цінами сільськогосподарські підприємства розраховуються з промисловими переробниками цієї продукції.

3. Ціни міжгосподарських взаємовідносин, за якими продукція сільського господарства обертається між підприємствами АПК.

4. Оптово-посередницькі ціни та ціни заготівельних підприємств, що закуповують сільськогосподарську продукцію у підприємств-виробників на

комерційній основі у великих обсягах з метою подальшого перепродажу роздрібним торговцям.

5. Роздрібні ціни, за якими вироби землеробства та тваринництва продаються безпосередньо населенню в роздрібній торговельній мережі без попередньої промислової переробки.

6. Оптові ціни на сільськогосподарську техніку, матеріали, мінеральні добрива, комбікорми тощо.

7. Кошторисні норми будівництва, ціни будівель, споруд у сільській місцевості.

8. Ціни на послуги організацій, які здійснюють виробничо-технічне обслуговування підприємств АПК.

9. Ціни «врожаю на корені», коли за домовленістю між виробниками та покупцями здійснюється продаж врожаю ще до його збирання.

10. Біржові ціни на продукцію АПК – за цими цінами здійснюється продаж на біржових торгах.

В сучасних умовах на сільськогосподарському ринку функціонує велика кількість комерційних посередників, що призводить до зростання збутових ланцюгів та цін. Тобто через невважену аграрну політику, яка створила деформовану систему ринкових відносин, виробник практично не може впливати на ціноутворення на вироблену ним продукцію. Рівень ціни на аграрну продукцію визначає не пропозиція, а посередники, які платять готівковими коштами і саме тоді, коли вони необхідні. Через це ціна, сформована в такий спосіб, практично не забезпечує прибутку аграрію й виробництво стає збитковим. Натомість, посередник, придбавши продукцію за безцінь, продає її кінцевому споживачеві за ціною, яка забезпечує посереднику високий прибуток.

Державі необхідно використовувати гарантовані або захисні ціни, які індексуються залежно від інфляційних процесів, забезпечують мінімальний рівень прибутковості сільськогосподарського виробництва. Вони

використовуються державою при закупівлі окремих видів товарів для забезпечення своїх мінімальних потреб. Державна цінова політика тільки тоді буде ефективною, коли ціни забезпечуватимуть необхідні темпи розширеного відтворення, а прибуток на вкладений капітал буде достатнім, щоб не відбувався його перелив в інші галузі. Ціну доцільно визначати виходячи з нормативних показників собівартості виробництва, витрат на збут, плати за оренду земельних ділянок, вартості майна, адміністративних, фінансових та інших витрат операційної діяльності, та достатньої норми прибутку.

ДЖЕРЕЛА

1. Андрійчук В. Г. Ціноутворення і ціни на продукцію сільськогосподарського походження та їх державне регулювання / В. Г. Андрійчук // Економіка аграрних підприємств — К.: КНЕУ, 2002. — 624 с

2. Хорунжий М.Й. Проблеми ціноутворення на сільськогосподарську продукцію / М.Й. Хорунжий // Економіка АПК. – 2011. - №1. – с.57-61.

3. Саблук П.Т. Ціна – запорука ефективності сільськогосподарського виробництва / П.Т. Саблук // Наук. вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Економіка, аграрний менеджмент та бізнес» / Редкол.: Д.О. Мельничук (відп.ред.) та ін. – К.: ВЦ НУБіПУ, 2010. – Вип.154. – Частина 1. – 378 с.

FEATURES OF PRICING IN AGRICULTURE

Abstract. *Peculiarities of pricing in agriculture are considered. The types of prices in the agricultural sector are presented. The role of the state in pricing is considered.*

Key words: *price, pricing, agriculture, purchase prices, wholesale prices, retail prices, «harvest at the root» prices*

РІВЕНЬ СВІДОМОСТІ ТА ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ, ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОБ'ЄКТАМИ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ МІСТА КИЄВА

Маляр С.А.

здобувач ступеня магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Проаналізовано розвиток нормативно-правової бази України щодо управління багатоквартирними будинками. Зокрема, розглянуто питання формування свідомості та правової культури мешканців міста Києва щодо ефективного управління житловим фондом. Наведено результати опитування мешканців міста Києва про відповідальність за стан багатоквартирних будинків, співвласниками яких вони є.

Ключові слова: Україна, Київ, житловий фонд, багатоквартирні будинки, власність, стан, управління, ефективність.

Зі змінами в українському законодавстві щодо управління багатоквартирними будинками все гострішим є питання відповідальності кожного зі співвласників за стан об'єктів житлового фонду. В тому числі небажання киян усвідомлювати себе рівноправними власниками не лише квартири, а й цілісного майнового комплексу, що складається з багатоквартирного будинку, прибудинкової території та всіх надвірних споруд, призвело до швидкого погіршення технічного стану багатоквартирних будинків.

З 1923 і до 1991 року Україна перебувала у складі Радянського союзу, де державна власність складала 88,6 %. До колгоспної власності ж належало 8,7 %, а кооперативна власність і власність громадян складала по 1,5 та 1,2 %

відповідно. Всі багатоквартирні житлові будинки столиці, за виключенням кооперативних, перебували в державній власності. Жителі безкоштовно отримували квартири у користування, сплачували лише за житлово-комунальні послуги, а обов'язок підтримки належного технічного стану, проведення поточних та капітальних ремонтних робіт виконувала держава. Плата ж за житлово-комунальні послуги була значно нижчою від економічно обґрунтованої, що також негативно вплинуло на свідомість людей. Якщо на початку 1990-х років населення сплачувало лише близько 4% реальної вартості житлово-комунальних послуг, то за підсумками 2010 року населення сплачувало вже близько 88% вартості спожитих послуг з теплопостачання, 78% – з водопостачання та водовідведення, 100% вартості послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій [1].

Це призвело до того, що більше 27 років співвласники багатоквартирних будинків практично не інвестували кошти у поточний та капітальний ремонт своїх будинків, сплачуючи лише за житлово-комунальні послуги, згідно тарифу, до складової якого у більшості випадків капітальний ремонт включено не було, а коштів, визначених на поточний ремонт вистачало лише на усунення аварійних ситуацій та вибіркоче проведення ремонтних робіт окремих об'єктів житлового фонду.

Зі змінами в законодавстві, зокрема з прийняттям Закону України «Про особливості здійснення права власності в багатоквартирному будинку», з 2018 р. населенню доведеться сплачувати 100 % вартості всіх житлово-комунальних послуг та самостійно утримувати багатоквартирні будинки. Відтепер, органи місцевого самоврядування позбавлені законних підстав ремонтувати об'єкти житлового фонду повністю за кошти місцевого бюджету.

Фактично відсутність інституту приватної власності на території України близько сімдесяти років призвела до знищення в свідомості громадянина поняття про права та обов'язки, якими має бути наділений власник нерухомого майна. Можна цілком погодитися із думкою фахівців, що сучасні проблеми

реформування житлово-комунального господарства загалом пов'язуються із залежністю від попереднього розвитку та неефективністю використання наявних ресурсів [2]. Зі здобуттям незалежності, законодавець поступово розпочав перекладати на громадян відповідальність за стан багатоквартирних будинків, співвласниками яких вони є.

На початку 2003 р. було прийнято Цивільний кодекс України, зокрема в частині 2 статті 382 якого визначено, що усі власники квартир та нежитлових приміщень у багатоквартирному будинку є співвласниками на праві спільної сумісної власності спільного майна багатоквартирного будинку [3]. Під спільним майном, за Цивільним кодексом України та як неодноразово роз'яснювалося в рішеннях Конституційного суду України, слід розуміти всі приміщення загального користування (підвали, горища, коридори, сходові марші, колясочні, тощо), огорожувальні та несуче-огорожувальні конструкції будинку, все обладнання будинку, електричне, сантехнічне, механічне, яке використовується для задоволення потреб співвласників. Крім того, будівлі і споруди, які призначені для задоволення потреб усіх співвласників багатоквартирного будинку та розташовані на прибудинковій території є також об'єктами спільної сумісної власності всіх співвласників будинку. З 2015 р. до зазначеної статті кодексу було внесено зміни та передбачено, що права на земельну ділянку, на якій розташований багатоквартирний будинок та його прибудинкова територія, у разі державної реєстрації таких прав, є також спільним майном співвласників будинку.

Безумовно, наявність прав автоматично породжує й наявність обов'язків, оскільки частина 4 статті 319 Цивільного кодексу України наголошує, що власність зобов'язує [3].

Нами було проведено опитування, в якому взяли участь 90 респондентів – жителів Києва. Учасникам опитування було поставлено питання: кому належить їхня квартира, хто за неї відповідає та може розпоряджатися і в чийй власності перебуває багатоквартирний будинок та хто може розпоряджатися

підвалами, горищами, несе обов'язок по ремонту загальнобудинкових комунікацій чи даху. За результатами опитування отримано наступні результати: 94,4 % респондентів вважають себе повноправними власниками своїх квартир, проте лише 41,1 % киян відповіли що вони є співвласниками цілісного майнового комплексу. Інші ж респонденти вважають, що будинок належить ЖЕКу, міській адміністрації чи взагалі не змогли відповісти на питання. І лише 21,1 % опитаних усвідомлюють відповідальність за стан цілісного житлового комплексу, співвласниками якого вони є та готові сплачувати кошти на проведення поточного та капітального ремонту багатоквартирного будинку. Інші ж респонденти вбачають, що ремонт місць загального користування, загальнобудинкових комунікацій, обладнання будинку має здійснювати держава, місцеві депутати чи ЖЕК.

Проведене опитування ілюструє досить низький рівень правової культури киян, відсутність усвідомлення себе ефективними співвласниками багатоквартирних будинків та неготовність нести відповідальність за стан цілісного майнового комплексу, в якому вони проживають. Як наслідок, це призводить до надмірної зношеності об'єктів житлового фонду та неефективного використання коштів, як місцевого бюджету, так і самих співвласників будинку.

ДЖЕРЕЛА

1. Механізми розвитку житлово-комунального господарства: системи управління, ціноутворення, підготовки кадрів: [монографія] / Б. М. Данилишин, М. А. Хвесик, М. Х. Корецький, О. І. Дацій, С. І. Князев, та ін. – Донецьк: ТОВ “Юго-Восток, Лтд”, 2008. – 351 с.

2. Реформирование жилищно-коммунального хозяйства: опыт и перспективы деятельности: [монографія] / Л.В. Беззубко, А.Н. Шамонова, С.А. Ефимочкина, Б.И. Беззубко. – Донецк: Норд-компьютер, 2008. – 200 с.

3. Цивільний Кодекс України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

**LEVEL OF CONFORMITY AND LEGAL CULTURE, AS A COMPLEX OF
THE SYSTEM OF EFFECTIVE GOVERNANCE BY OBJECTS OF THE
HOUSING FUND OF THE CITY OF KYIV**

***Abstract.** The author analyzes the development of the legal framework of Ukraine concerning the management of multi-apartment buildings. In particular, the question of formation of consciousness and legal culture of Kyiv residents regarding the effective management of the housing stock is considered. The results of the survey of residents of Kyiv about the responsibility for the status of multi-apartment buildings, which they are co-owners, are presented.*

***Key words:** Ukraine, Kiev, housing stock, apartment buildings, property, state, management, efficiency.*

МОТИВАЦІЯ ЯК ГОЛОВНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Матвєєва Н.М.

кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

Д'якова Д.В.

здобувач ступеня магістра
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова

Анотація. Розглянуто мотивуючі фактори які складають та утворюють основні напрями щодо ефективного управління персоналом. Суть ефективної мотивації полягає в створенні критеріальних умов, які покликані всебічно регулювати трудові відносини, представлені у вигляді основних теорій мотивації.

Ключові слова: Мотивація, персонал, стимул, первинні потреби, мотиваційне керування.

У силу складності, багатогранності й специфічності економічних, психологічних і етичних відносин, що складаються між суб'єктами інновацій, інноваційний процес здійснюється відповідно до властивими йому стохастическими закономірностями, але це не заперечує того факту, що він не піддається керуванню. Керування ж якими б те не було процесами вимагає глибокого осмислення їхньої сутності, розуміння рушійних сил. Тому, знаючи, що коштує в джерел виникнення інновацій як таких, що викликає до життя яку-небудь ідею, що спонукує різних суб'єктів господарювання бути активними учасниками інноваційної діяльності, які мотиви лежать в основі їхнього поведіння, можна сформулювати адекватну систему керування інноваційними процесами, як на рівні окремого підприємства, так і в масштабах всієї країни. Першим кроком на шляху рішення даної проблеми є визначення сутності категорія "мотивація", а також осмислення основних понять, нерозривно

пов'язаних з нею й необхідних для розуміння суті самої категорії. Слід зазначити існування безлічі точок зору щодо трактування поняття "мотивація", що пояснюється багатоаспектністю й міждисциплінарним характером даної категорії й відносин, які нею описуються. Різні дослідники, як закордонні, так і вітчизняні, залежно від поглядів, переконань, методологічних підходів по-різному описують сутність мотивації. Як приклад приведемо кілька визначень:

- мотивація - це сили, що існують усередині й поза людиною, які збуджують у ньому ентузіазм і завзятість у виконанні певних дій;
- мотивація - стан особистості, що визначає ступінь активності й спрямованості дій людини в конкретній ситуації;
- мотивація - сукупність факторів, що спонукують, які викликають активність особистості й визначають спрямованість її.

Як бачимо, згадані дослідники єдині в думці, що мотивація - це "щось", що викликає активність суб'єкта в певному напрямку для досягнення конкретних цілей. Це "щось" можна охарактеризувати як сукупність мотивують факторів, які можуть бути задані ззовні або формуватися суб'єктивно особистістю відповідно до її ціннісних орієнтацій, прагненнями, інтересами, очікуваннями. Але найчастіше вплив зовнішніх факторів сприймається суб'єктом тільки крізь призму внутрішнього "я", приводячи до видозмін системи мотивують факторів, що уже не є ідентичної ні внутрішньої, ні зовнішньої сукупності факторів, що породжують певні мотиви. Однак мотивацію не можна просто розглядати як сукупність яких-небудь сил, що спонукують, факторів, це певне стан особистості, це скоріше процес формування мотиваційної структури особистості, як сукупності мотивів, під впливом комплексу мотивують факторів, що спонукають суб'єкта до цілеспрямованого поведіння й одержання певного результату.

Процес пробудження в індивіді тих або інших мотивів з метою спонукання його до певних дій за допомогою впливу ззовні являє собою

мотивування [2]. Саме процеси мотивування лежать в основі керування людським ресурсом.

У будь-якому факті виникнення мотиву простежується його зв'язок з потребою й необхідністю її задоволення. Потреба - це стан деякої недостатчі в чому-небудь, що організм прагне ліквідувати. Потреба також виникає "усередині" людини, ця необхідна умова будь-якої діяльності, вона також викликає активність суб'єкта, але потреба сама по собі ще не здатна надати діяльності чіткого напрямку. Таким чином, потреба спонукає до активності, а мотив - до спрямованої діяльності [1]. Мотив це вже не сама потреба, а її прояв, як би її трансформоване й конкретизоване вираження. У цьому основну відмінність понять потреба й мотив.

Варто розрізняти такі поняття як мотив і стимул, які не є тотожними, але досить часто в літературі вживаються як рівнозначні. Можна сказати, що стимул закріплює виниклий раніше мотив (або їхня сукупність), певну активність індивіда й напрямок цієї активності, що принесли особистості задоволення потреб і одержання очікуваного результату, і спонукає до відтворення подібного поведіння в майбутньому на колишньому або іншому якісному й кількісному рівні [2].

Всі вищевикладені положення лише загально відбивають співвідношення основних понять, властиві категорії "мотивація" безвідносно до специфіки інноваційної діяльності.

Важливими факторами, що визначають ефективність або неефективність трудової поведінки, є такі соціально-психологічні характеристики особистості як мотиви й стимули. В основі мотиваційної структури особистості лежить система потреб людини.

Первинні потреби закладені в людині генетично, тобто по природі є фізіологічними й, як правило, уродженими. Це потреби «біологічної» людини: у їжі, воді, потреба дихати, спати. Вторинні потреби виробляються в ході

пізнання й знаходження життєвого досвіду, тобто по природі є психологічними. Наприклад: потреба успіху, поваги, прихильності, влади, приналежності тощо.

Мотиваційне керування засноване на урахуваннях й способах задоволення особистих потреб працюючих. Комплекс мотивів і стимулів у більшості людей розрізняється.

Основними завданнями мотивації є:

- визнання праці співробітників, що досягли значних результатів, з метою подальшого стимулювання їхньої творчої активності;
- демонстрація відносин фірми до високих результатів праці;
- популяризація результатів праці співробітників, що одержали визнання;
- застосування різних форм визнання заслуг;
- підняття морального стану через відповідну форму визнання;
- забезпечення процесу підвищення трудової активності, що є метою керівництва.

Суть ефективної мотивації полягає в створенні критеріальних умов, які покликані всебічно регулювати трудові відносини, представлені у вигляді основних теорій мотивації.

ДЖЕРЕЛА

1. Ладыженская Р. С. Экономика туризма: Уч. пособие для студентов экономических специальностей.- Харьков: ХДАМГ, 2002.-222с.

2. Михайлова Л. І. Управління персоналом. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.

MOTIVATION AS THE MAIN FUNCTION OF THE MENINGEMENT

***Abstract.** The motive-forming factors that make up and form the main directions of effective personnel management are considered. The essence of effective motivation is to create criterion conditions that are designed to comprehensively regulate labor relations, presented in the form of basic theories of motivation.*

***Key words:** Motivation, staff, stimulus, primary needs, motivational management.*

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ТА ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Матвєєва Н. М.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Колінько Д.О.

здобувач ступеня магістра
Харківський національний університет міського
господарства імені О.М. Бекетова

Анотація. На основі проведеного аналізу трудового потенціалу ПАТ «Трест Житлобуд-1», кваліфікаційного рівня і рівня професійної освіти, забезпеченості і ефективного використання робочої сили, а також оцінки основних показників діяльності підприємства, запропонувати шляхи по вдосконаленню системи управління персоналом.

Ключові слова: система управління персоналом, підприємство, вдосконалення, аналіз, пропозиція, соціальний ефект.

Система управління персоналом – це сукупність взаємопов'язаних, погоджених методів й засобів управління персоналом підприємства, які впорядковують та направляють діяльність персоналу на досягнення поставлених цілей.

Система управління персоналом включає такі основні елементи:

1) суб'єкт управління, тобто джерело керівного впливу, той, хто здійснює управління, виконує функції керівництва і впливу на об'єкт з метою приведення його в новий, бажаний для суб'єкта стан;

2) об'єкт управління – функціонує під керівним впливом; те, на що спрямовано цей вплив суб'єкта;

3) керівний вплив, тобто комплекс цілеспрямованих й організуючих команд, засобів, прийомів і методів, за допомогою яких здійснюється вплив на об'єкт і досягаються реальні зміни в його стані;

4) зворотні зв'язки, тобто інформація для суб'єкта про результативність керівного впливу і зміни в об'єкті.

Основні підходи до розвитку персоналу, які доцільно використовувати на сучасних підприємствах – це тренінг, Кейс Стаді, коучинг, E-learning, самонавчання. Цільове застосування певного підходу до розвитку персоналу забезпечить бажаний ефект і сприятиме досягненню цілей підприємства.

Трудовий потенціал підприємства - максимальна участь працівників у діяльності підприємства, з урахуванням їх компетентності, психофізичних особливостей, інтересів, мотивацій.

Проаналізувавши наявність трудового потенціалу, його розвиток і використання в ПАТ «Трест Житлобуд-1» зробили наступні висновки:

- підприємство володіє високим трудовим потенціалом.
 - на підприємстві постійно відбуваються процеси формування і розвитку трудового потенціалу.
 - продуктивність праці останніми роками має тенденцію до підвищення.
- В цей же час темпи зростання заробітної плати перевищують темпи зростання продуктивності праці, що свідчить про відсутність взаємозв'язку між результатами праці і заробітною платою.

На основі проведеного аналізу трудового потенціалу ПАТ «Трест Житлобуд-1», кваліфікаційного рівня і рівня професійної освіти, забезпеченості і ефективного використання робочої сили, а також оцінки основних показників діяльності підприємства, була запропонована зміна структури управління персоналом.

Пропонується об'єднати відділ кадрів, відділ підготовки кадрів і відділ організації праці і заробітної плати, що дозволить:

- виключити дублювання документообігу;

– більше уваги приділяти управлінню діловою кар'єрою персоналу.

Таким чином, стає зрозумілим, що упровадивши в Трест «Житлобуд-1» запропоновані заходи, можна значно підвищити ефективність його функціонування. Причому реалізувати ці заходи можна всі разом, оскільки вони не є капіталомісткими і майже всі дозволяють окупити витрати на їх реалізацію протягом півтора років.

Соціальний ефект виражається в більшій задоволеності працівників працею, поліпшенні відношення їх до підприємства і, як наслідок, ефективніше використання робочого часу персоналу підприємства.

Та враховуючи те, що темпи зростання заробітної плати перевищують темпи зростання продуктивності праці, що свідчить про відсутність взаємозв'язку між результатами праці і заробітною платою - пропонується зміна умов оплати праці.

Даний захід полягає в розробці нової системи оплати праці на підприємстві, яка складається з обов'язкової частини оплати – окладу і преміального фонду до неї, який обчислюється залежно від трудової участі кожного працівника протягом робочого місяця. Таким чином, при реалізації даного проекту, кожен працівник буде зацікавлений у виході на роботу і прагненні виробити якомога більше продукції з метою здобуття більшої винагороди.

ДЖЕРЕЛА

1. Гриньова В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посібник / В.М. Гриньова, Г.Ю. Шульга. – К. : Знання, 2010. – 310с.
2. Гриньова В.М. Управління кадровим потенціалом підприємства : монографія / В.М. Гриньова, Г.І. Писаревська. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 228 с.
3. Сартан Г.Н. Нові технології управління персоналом. навчань. для вузів
4. Яхонтова Е.С. Управління цінностями як елемент управління людськими ресурсами компанії / Е.С. Яхонтова // Менеджмент в Росії і за кордоном. – 2014. - №4. – С. 23-24.

SYSTEM MANAGEMENT BY PERSONNEL AND ITS PERFECTION ON ENTERPRISES OF BUDIELNOY OF INDUSTRY

Abstract: *On the basis of the conducted analysis of labour potential PJSC «Trust Zhitlobud-1», qualifying level and level of trade education, material well-being and effective use of labour force, and also estimation of basic performance of enterprise indicators, to offer ways on perfection of control system by a personnel.*

Keywords: *control system by a personnel, enterprise, perfection, analysis, suggestion, social effect.*

СПЕЦИФІКА МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РИНКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Матвєєва Н. М.

кандидат економічних наук, доцент,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Садовніков Д.В.

здобувач ступеня магістр спеціальності «Бізнес-адміністрування»
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Анотація. Розглянуто питання щодо специфіки проведення комплексу маркетингу у будівельній галузі. Досліджено питання розвитку маркетингової діяльності у будівельній галузі.

Ключові слова: маркетинг, будівельна галузь, послуги, ринок, маркетингові дослідження.

Будівельна галузь невід'ємна частина системи економічних відносин та сталого розвитку міста. Діяльність в цій галузі пов'язана з тим, що відбувається на ринках товарів, послуг, робочої сили, капіталу, цінних паперів, інвестиційних ресурсів, тощо. Важливою складовою будівельної галузі є ринок комерційної нерухомості.

Товаром будівельної організації, запропонованим покупцеві у такому випадку виступає певний комплекс виробничих послуг, тобто будівельно-монтажних робіт, і компанія виступає на конкретному сегменті ринку як сервісне підприємство, висловлюючись мовою класичного маркетингу-підприємством, що виробляє послуги [2, 111-114]:.

Отже, будівельна організація поєднує в собі одночасно характерні риси промислового підприємства та підприємства сфери обслуговування. Наслідком цього є граничний характер маркетингу, що викликає необхідність комплексного підходу до його організації, і надає йому специфічні риси, не

характерні як для виробничих, так і для сервісних підприємств.

Велика кількість українських та закордонних вчених приділяють увагу дослідженню питань розвитку маркетингової діяльності у будівельній галузі.

Принциповим питанням маркетингового менеджменту в будівництві є питання про те, що вважати первинним на ринку підрядних будівельних робіт: пропозицію послуг підрядника (конкурсні торги) чи пропозицію готової будівельної продукції.

Залежно від цього структура маркетингової діяльності підрядної будівельної організації може бути вибудована в наступній послідовності [1, 311-316]:

- 1) маркетинг інвестиційних пропозицій;
- 2) маркетинг інвестиційних проектів;
- 3) маркетинг конкурентів;
- 4) маркетинг виконавців;
- 5) маркетинг постачальників;
- 6) маркетинг фінансових і страхових послуг;
- 7) маркетинг робочої сили.

Специфіка маркетингових досліджень ринку будівельної галузі пояснюється особливостями продукції, складом суб'єктів ринку, а головне специфічним і потребам споживачів. У цілому маркетингові дослідження в будівництві можна звести до трьох напрямків: дослідження ринку будівельної продукції і послуг; дослідження споживачів та конкурентів.

ДЖЕРЕЛА

1. Амблер Т. Практический маркетинг / Т. Амблер Пер. с англ. – СПб.: Изд-во «Питер», М. – Харьков – Минск. – 1999. – 400 с.
2. Друкер Питер Ф. Энциклопедия менеджмента. / Питер Ф. Друкер; пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2004. – 432 с.

SPECIFICITY OF MARKETING RESEARCHES IN THE BUILDING SECTOR MARKET

***Abstract.** The article deals with the specifics of the marketing complex in the construction industry. The article deals with the development of marketing activities in the construction industry.*

***Keywords:** marketing, construction industry, services, market, marketing research.*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ КОНГО БРАЗЗАВІЛЬ

Мбан Прінсі Жултранд Стефані

здобувач ступеня доктора філософії за спеціальністю «Економіка»
ВНЗ «Університет «КРОК»

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Проаналізовано сучасний стан економіки Конго Браззавіль та наведено основні напрями її стабілізації. Зазначено причини нестабільності економіки Конго Браззавіль. Показано динаміку ВВП Конго Браззавіль за період 2004-2017 рр. та зроблено висновки щодо можливих напрямків стабілізації ситуації.

Ключові слова: Конго Браззавіль, економіка, нестабільність, ВВП, експорт, імпорт, напрями стабілізації.

Конголезька економіка дуже мало диверсифікована. В економіці Конго Браззавіль найбільший розвиток отримала нафтовидобувна галузь, реалізація продукції якої складає майже 60% ВВП. З урахуванням вартості послуг, пов'язаних з нафтовим сектором, нафтовидобувна галузь економіки формує близько 85% ВВП. Таким чином, економіка Конго Браззавіль залежить від світових цін на нафту та нафтопродукти. Вузька диверсифікація економіки Конго Браззавіль, обмежений ринок внутрішнього споживання, експорт переважно сировини, незначний внесок у ВВП інших традиційних секторів економіки робить економіку Конго Браззавіль повністю залежною від коливання світових цін на вуглеводні.

Протягом десятиліття 2004-2014 років економічне зростання країни було особливо динамічним і надійним. Структура формування ВВП Республіки Конго наступна: 70 % промисловість, 4,2 % сільське господарство, 25,8 % послуги. Більшу частину промислового потенціалу країни складає

нафтовидобувна промисловість. Приріст ВВП за період 2004-2014 рр. становив в середньому 5,4%, але з досить високою варіативністю в залежності від року, наприклад, у 2013 р. до 3,3% проти 8,7% в 2010 р., Приріст ВВП у 2014 р. був найвищим за весь період і склав 6,8%. Міжнародні економічні умови і низькі ціни на вуглеводні і сировину в цілому скоротили темпи зростання в 2015 -2016 рр. на 1,7% і 0,3%, але у 2017 р. ВВП зросло на 5%. Перспективи зростання ВВП Конго Браззавільоновилися після 2016 р. у зв'язку з очікуваним збільшенням обсягів видобутку нафти в натуральному вираженні. За обсягом видобутку нафти економіка Республіки Конго займає 29 місце у світі. За загальними запасами нафти Конго займає 35 місце у світі. Значне збільшення видобутку сирої нафти дає можливість компенсувати коливання цін на світовому ринку нафти. Однак для того, щоб зростання ВВП було стабільним, а економіка більш ефективною, виробничі зусилля повинні супроводжуватися модернізацією інфраструктури, особливо портів, а також доріг, залізниць та електромереж по всій країні. Конго має відносно унікальне місце в Центральній Африці, з природним глибоководним портом в Пуент-Нуарі. Оновлення інфраструктури повинно буде включати в себе оновлення автомобільних доріг і залізниці на осі Пуент-Нуар-Браззавіль для використання у хороших умовах конкурентоспроможності іншого гірського потенціалу країни (калій, залізо, золото ...) і деревини.

Створення особливих економічних зон (ОЕЗ) також має трохи сприяти розвитку сервісної та виробничої діяльності, пропонуючи податкові та митні переваги. Вони були створені в Браззавілі, Пуент-Нуарі, Оуссо і Ойо-Олломбо.

Приблизно 70 % населення Республіки Конго проживають у містах Браззавілі та Пуент-Нуарі або вздовж залізниці, яка поєднує ці міста. Оновлення інфраструктури надасть можливість збільшити темпи зростання ВВП приблизно на 3,5%, що перевищать період 2015-2017 рр. Скорочення темпів зростання ВВП пов'язано з падінням внутрішнього попиту, що в свою чергу пов'язано зі скороченням витрат на приватні інвестиції і зменшенням обсягів внутрішнього

ринку. У 2016-2018 рр. зросли обсяги видобутку сирої нафти і збільшилися обсяги інвестування компанією Total E & P Congo і Chevron у розробку родовища Мохо Норд і Ліанзі, що пом'якшало вплив цінових факторів на зростання ВВП.

Низький рівень інфляції у 2015-2017 рр. зміцнив купівельну спроможність в містах Конго Браззавіль. З огляду на нестабільну економічну ситуацію, прогнози, проте, прогнозують збільшення інфляції на 4% в 2018 році, тобто на один пункт вище верхньої межі 3%, встановленого Економічним співтовариством центральноафриканських держав.

Вузькі місця економіки Конго перешкоджають її подальшій диверсифікації: поставка електроенергії, герметичність внутрішнього ринку, низький рівень переробки місцевих продуктів і CFAF, виражена в €. Тим не менш, це також соціологічні обмеження, властиві конголезької і регіональної моделі (система оренди, відсутність продуктивних інвестицій, соціальна і політична агітація), які впливають на економічну активність.

Конго Браззавіль відчуває проблеми управління, які перешкоджають його розвитку і перешкоджають зростанню його привабливості для інвесторів. У 2014 р. Республіка Конго зайняла 154-е місце із 177 країн, оцінених Transparency International. Що стосується бізнес-середовища, то в 2016 р. Республіка Конго виявилася трохи кращою відповідно до доповіді «Ведення бізнесу», яка помістила країну на 176 місце із 189 країн, перерахованих у списку, тоді як вона займала 185 місце у 2014 р.

Двома основними центрами зростання є Пуент-Нуар, економічний капітал і Браззавіль, політичний капітал. Браззавіль – це столиця Демократичної Республіки Конго, розташований на іншій стороні річки Конго. Місто Кіншаса є третім за величиною містом в Африці на південь від Сахари за чисельністю населення.

Структура експорту Республіки Конго наступна: експорт сирої нафти складає 95 % загального експорту країни, експорт деревини складає 2 %, експорт інших товарів складає 3 %.

незначну частину складає експорт рафінованої міді, пиломатеріалів, медикаментів, пальмового масла, кофе, какао, тютюну, арахісу. До країн експортерів, які мають питому вагу у експортному балансі Республіки Конго відносяться наступні (за даними 2017 р.): Китай (\$ 2,32 млрд.), Італія (\$ 995 млн.), Індія (\$ 282 млн.), США (\$ 272 млн.), Португалія (\$ 237 млн.).

Структура найбільш вагомих статей експорту Республіки Конго у 2017 р. наступна: сира нафта (\$ 3,71 млрд.), рафінованої міді (\$ 826 млн.), лісоматеріали необроблені (\$ 241 млн.), нафтопродукти (\$ 116 млн.), пиломатеріали (\$ 116 млн.). Експорт Республіки Конго складає одна тисяча дев'ятсот дев'яносто дві позиції за Узгодженою системою класифікації.

У 2017 р. Республіка Конго ввезла товарів та продукції на \$ 5,09 млрд., зробивши її 127-найбільшим імпортером у світі. За останні сім років імпорт Республіки Конго знизився за річною ставкою 1,1%, з \$ 5,68 млрд. у 2010 р. до \$ 5,09 млрд. у 2017 р. Найбільшими імпортерами є наступні країни світу: Китай (\$ 1,04 млрд.), Франція (\$ 714 млн.), Південна Корея (\$ 501 млн.), Норвегія (\$ 300 млн.) і США (\$ 223 млн.). Топ-імпорт: судна спеціального призначення (\$ 476 млн.), обладнання (\$ 200 млн.), ізолюваного проводу (\$ 140 млн.), упаковані медикаменти (\$ 124 млн.) і продукти харчування (\$ 123 млн.).

Основними напрямками розвитку економіки КонгоБраззавіль є побудова промислових підприємств переробки сирої нафти; розширення статей експорту країни із сировинного спектру до продуктів переробки; розширення найменувань продукції сільського господарства. Доцільно використовувати досвід передових розвинутих країн для розбудови економіки.

ДЖЕРЕЛА

1. Конго, Республіка (Congo, Republicofthe)[Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу:<http://www.topglobus.ru/kongo-respublika-statistika-dannye-strana>

2. Всемирная справочная служба. [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу:<http://polpred.com/?cnt=126>

CURRENT STATE AND MAIN AREAS OF STABILIZATION OF THE ECONOMY CONGO BRAZZAVIL

***Abstract.** The current state of the economy of Congo Brazzaville has analyzed and the main directions of its stabilization are presented. The causes of the instability of the Congo Brazzaville economy are noted. The GDP of Congo Brazzaville for the period of 2004-2017 has shown and conclusions are drawn about possible directions of stabilization of the situation.*

***Keywords:** Congo Brazzaville, economy, instability, GDP, export, import, stabilization direction.*

ПОЛІТИКА ОBOB'ЯЗKOBИХ РЕЗЕРВІВ В СИСТЕМІ РЕГУЛЮВАННЯ ГРОШОВО - КРЕДИТНОГО РИНКУ

Миколаєнко А.Ю.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Проаналізовано сучасний стан формування політики обов'язкових резервів як потужного інструменту грошово-кредитного регулювання в Україні. Внесено пропозиції щодо напрямів удосконалення монетарної політики.

Ключові слова: Україна, банківська система, конкурентоспроможність, політика обов'язкових резервів, грошово-кредитне регулювання, заходи.

Монетарні механізми, методи та інструменти відіграють провідну роль у стратегії й тактиці подолання кризових явищ будь-якої крани.

Реалізація грошово-кредитної політики здійснюється за допомогою багатьох інструментів, проте одним з найважливіших інструментів, що застосовує Центральний банк, є політика обов'язкових резервів, які істотно впливають на грошову масу та на управління грошово-кредитним ринком. Це дуже потужний інструмент грошово-кредитного регулювання, бо навіть невеликі зміни норми обов'язкових банківських резервів призводять до значних змін в обсягах кредитних вкладень комерційних банків і впливають на грошову масу. Загалом резерви визначено як запас чого-небудь на випадок необхідності, частину матеріальних, фінансових ресурсів, що тимчасово виключених з обороту для відшкодування можливих збитків за кредитами, дебіторською заборгованістю банків.

В Національному банку України у 2014 р. було створено новий структурний підрозділ – комітет монетарної політики. Сучасна назва підрозділу – Департамент монетарної політики та економічного аналізу.

Політика обов'язкових резервних вимог сильно впливає на грошово-кредитний мультиплікатор, від якого істотно змінюється грошова пропозиція та величина грошової бази.

Ставка обов'язкових резервів є визначальним фактором для розміру грошового мультиплікатора. Величина грошового мультиплікатора в Україні на 71,98% залежить саме від норми обов'язкового резервування.

Економіка України є нестабільною, про це свідчать: постійне зростання грошової маси і зростаючі показники інфляції, слабкі темпи зростання ВВП. Зростання грошової бази свідчить про те, Національного банку намагається створити монетарні передумови для підтримання процесів економічного зростання.

У ході дослідження було виявлено, що на кінець 2016 р. обсяг грошової маси становив 1047 млрд. грн., а обсяг грошової бази – 381,6 млрд. грн. Обсяги грошової маси та грошової бази за період 2010-2016 рр. зросли приблизно в 1,5 рази[1]. Отже, зростання грошової бази свідчить про намагання Національного банку створити монетарні передумови для підтримання процесів економічного зростання, що потребує забезпечення зростаючого попиту на гроші з боку суб'єктів господарювання.

За проведеним аналізом динаміки грошово-кредитної політики України, можна зробити висновки, що за останній час відбулися значні зміни у використанні обов'язкових резервів, зокрема:

- звітний період резервування становив залежно від ситуації на грошовому ринку 10, 15 днів, а нині – місяць;
- розмір і вид активів, що можуть зараховуватися для покриття обов'язкових резервів;

- нормативи обов'язкового резервування та частота їх змін за певний період також негативно впливають на ситуацію на грошово-кредитному ринку, дестабілізуючи та роблячи її важко прогнозованою.

Обов'язкове резервування використовується як монетарний інструмент з регулювання структурної ліквідності банків. Так, за 2000–2014 рр. середній розрахунковий норматив обов'язкового резервування знизився з 15,0% до 4,75% станом на кінець 2014 р.[1].

Така тенденція зумовлена необхідністю посилення ролі обов'язкових резервних вимог у регулюванні дисбалансів на грошово-кредитному ринку України. Політика обов'язкових резервів потребує удосконалення.

По-перше, слід зменшити кількість нормативних резервних вимог, в Україні застосовується 8 нормативів резервних вимог, бо це призводить до ускладнення інструменту.

По-друге, Центральному банку України доцільно встановити плату за дотримання обов'язкового рівня резервних вимог, адже в Україні вона не сплачується. Оскільки у разі, якщо за сформованими банками резервами не сплачується процент, інструмент діє як податок на банківську систему та її позичальників, на яких переноситься тягар підвищених процентів за кредит за непрацюючі резервні кошти.

По-третє, в Україні дотримання резервних вимог фіксується станом на початок робочого дня, тоді як домінуючою є практика фіксації їх дотримання станом на кінець робочого дня. Це дає змогу покращити управління ліквідністю банків та зменшує надлишкові резерви у банківській системі.

По-четверте, зміни назви «обов'язкових резервних вимог» на «резервні вимоги» / «мінімальні резервні вимоги» / «резервні вимоги за зобов'язаннями банків».

По-п'яте, відмінити у середньостроковій перспективі покриття виконання резервних вимог державними цінними паперами та іншими видами активів, які зумовлюють виконання функцій, непритаманних інструменту резервних вимог.

По-шосте, слід удосконалити нормативну базу, що регулює правові засади використання резервних вимог як інструменту грошово-кредитної політики. Зокрема, визначити базові принципи використання інструменту: усереднення, запізнення, платності, ринковості, передбачуваності, спрощення складових елементів, запізнення та послаблення резервних вимог. А також визначити чіткий перелік статистичної інформації, яку НБУ зобов'язаний розміщуватиме стосовно інструменту резервних вимог.

Обов'язкове резервування використовується як монетарний інструмент з регулювання структурної ліквідності банків, що певним чином суперечить його призначенню за суттю. Але така гнучкість щодо оптимального використання НБУ зазначеного механізму дає змогу забезпечувати потрібну монетарну ліквідність банківської системи. Поступове зменшення нормативу резервування викликає відповідне скорочення обсягів сформованих банками обов'язкових резервних вимог, що в свою чергу позначається на збільшенні вільної ліквідності банків.

Отже, можна зробити висновки, що попри зміни, які відбулися у практиці застосування обов'язкових резервних вимог як найважливішого інструменту грошово-кредитної політики Національного банку України, він ще не повною мірою відповідає кращим зразкам світового досвіду. Запропоновані заходи щодо пом'якшення прямого характеру дії інструменту, а також напрями збільшення прозорості інструменту та удосконалення його складових елементів дозволять підвищити ефективність дії інструменту резервних вимог.

Безсумнівно обов'язкові резерви є надзвичайно важливим інструментом монетарної політики. У світовій практиці спостерігається тенденція відходу від активного використання центральними банками резервних вимог як регулятивного методу, але цей інструмент продовжує використовуватися Національним банком України для «шокової терапії» при кризових явищах.

ДЖЕРЕЛА

1. Річний звіт Національного банку України за 2016 рік. – К.: Національний банк України. – 2017. – 240с.
2. Основні тенденції грошово-кредитного ринку України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.bank.gov.ua>.

POLICY OF LIABILITY RESERVES IN THE MONEY-CREDIT MARKET REGULATION SYSTEM

***Abstract.** The current state of formation of the policy of mandatory reserves as a powerful instrument of monetary regulation in Ukraine is analyzed. Proposals on ways of improving monetary policy are presented.*

***Keywords:** Ukraine, banking system, competitiveness, policy of obligatory reserves, monetary regulation, measures.*

СТАЛЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО: ВИЗНАЧЕННЯ, ПРИНЦИПИ ТА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ

Панова О.Д.

старший викладач

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Троненко М.І.

здобувач ступеня магістра

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

***Анотація.** Проаналізовано концептуальні засади та поняття сталого підприємництва в руслі забезпечення трансформаційних процесів розвитку суспільства. Базуючись на «Принципі триєдності», представлено комплексний підхід до визначення сталого підприємництва скрізь призму взаємопов'язаності екологічного, соціального та інноваційного підприємництва.*

***Ключові слова:**стале підприємництво, комплексний сталий розвиток, Принцип триєдності, екологічне підприємництво, соціальне підприємництво.*

Ключовим глобальним завданням сьогодення є практична адаптація концепції сталого розвитку, яка спонукає до зміни парадигми традиційної економічної системи та пошуку нових підходів щодо узгодження інтересів економічної і екологічної сфери за умов дотримання соціальної захищеності та справедливості, і як наслідок – зумовлює появу нових форм підприємництва. Попри те, що «традиційне» підприємництво є необхідним і важливим для постійного розвитку руйнівних інновацій та змін ринку [1], стале підприємництво актуалізується на вирішенні проблем, спрямованих на зменшення шкідливих впливів на навколишнє середовище та негативних наслідків для суспільства, що створюються в результаті «традиційної» бізнесдіяльності, та зумовлює необхідні перетворення поточних продуктів та

послуг, процесів та моделей поведінки в руслі забезпечення комплексного (інтегрованого) сталого розвитку суспільства [4].

За посиланням на Доповідь Брундтланд ООН «Наше спільне майбутнє», прийнятої на 42-й сесії Генеральної Асамблеї ООН у серпні 1987 р. сталий розвиток визначається як «розвиток, що відповідає потребам теперішнього, без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольнити свої власні потреби» і в концептуальному вимірі ґрунтується на синтезі трьох базових складових: економічної, соціальної та екологічної. В контексті практичного збалансування трьох вимірів сталого розвитку Елкінгтон представив "Принцип триєдності" (англ. TripleBottomLine – TBL), або 3Р модель (англ. People - Люди, Planet - Планета та Profit - Прибуток), прагнучи вийти за межі традиційних облікових показників прибутку, рентабельності інвестицій та акціонерної вартості, зосереджуючи увагу на більш широких екологічних та соціальних вимірах підприємницької діяльності [3].

На відміну від традиційного показника корпоративної вигоди, де прибуток є економічною цінністю, що отримується організацією після вирахування всіх витрат, включаючи вартість пов'язаного капіталу, визначення економічної цінності за «Принципом триєдності» включає також соціальну та екологічну цінність із урахуванням потреб усіх зацікавлених сторін – акціонерів, клієнтів, співробітників, ділових партнерів, урядів та місцевих громад.

Люди відображають поведінку бізнесу як у соціальних, так і етичних питаннях. «Принцип триєдності» включає створення бізнесом належних умов праці як для своїх працівників, так і для громади, в якій він функціонує.

Сталий розвиток має вирішальне значення для довголіття планети. За «Принципом триєдності» бізнес має прагнути надати користь довкіллю або, принаймні, не завдати шкоди та намагатися якнайбільше ліквідувати свій екологічно руйнівний слід.

Незважаючи на критику «Принципу триєдності» цей підхід широко використовується, щоб пояснити, як функціонують підприємці, базуючись на принципах сталого розвитку. Баланс економічного здоров'я (прибуток), соціальної справедливості (людей) та екологічної стійкості (планета) через підприємницьку поведінку визначає сталу підприємницьку діяльність.

Дослідження сталого підприємництва об'єднує дві галузі підприємництва – соціальне та екологічне через досягнення збалансованості економіки та екології; забезпечення збалансованості економічної та соціальної сфер у людському вимірі, що означає максимальне використання в інтересах населення тих ресурсів, які дає економічний розвиток; розв'язання завдань, пов'язаних з розвитком не лише в інтересах сучасного покоління, але і всіх наступних поколінь, що мають рівні права на ресурси [5].

Екологічно підприємництво стало активно розвиватись на початку 1990-х років, коли з'явилися можливості для бізнесу завдяки появі нового екологічного законодавства, науково прориву щодо альтернативних джерел енергії та визнання конкурентних переваг «зеленого» бізнесу. «Традиційний» підприємець вбачає можливості, що виходять за межі ресурсних обмежень, але саме еко-підприємець оцінює потенціал і наявність ресурсів через екологічне зобов'язання та бачення та екологічну ініціативу.

Соціальне підприємництво протягом довгого часу не було у фокусі підприємницької діяльності, однак часте виникнення кризових явищ у глобальному просторі, що мали широкий спектр негативних соціально-економічних наслідків, актуалізували цей напрямок розвитку в підприємницькому середовищі [2]. Соціальні підприємці повинні використовувати та повністю поповнювати ресурси та інноваційні методи для здійснення своєї ініціативи щодо соціальних змін.

Очевидно, що екологічне та соціальне підприємництво є двома взаємопов'язаними поняттями, з яких випливає стале підприємництво. Соціальне підприємництво включає реалізацію подвійної місії компанії –

збалансування економічної та соціальної віддачі від інвестицій, що також стосується і екологічного підприємництва – отриманий позитивний вплив на довкілля повинен перевищувати економічні прибутки та вигоди. Сталі підприємці є візіонерами, які передбачають попит на фундаментальні інновації на традиційних ринках.

Таким чином, взаємопов'язність екологічного, соціального та інноваційного підприємництва є концептуальним базисом сталого підприємництва. Як і сталий розвиток, так і підприємництво вимагають інновацій, що означає творчу нову комбінацію існуючих ресурсів. Стале підприємництво – це відкриття, створення та реалізація підприємницьких можливостей, що генерують позитивні соціальні та екологічні наслідки для інших у суспільстві.

ДЖЕРЕЛА

1. Друкер П.Ф. Рынок: как выйти в лидеры. – М.: БуксемберИнтернешенл, 1992. – 458 с.
2. Панова О.Д., Нефьодова Т.В. Соціальне підприємництво у забезпеченні сталого розвитку суспільства/О.Д. Панова, Т.В. Нефьодова// Економіка, маркетинг та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 23 квітня, 2018 р.): у 3 ч. – Полтава: ЦФЕНД, 2018 – Ч.2 – С. 11-13.
3. Elkington, J. Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of Twenty-First Century Business. – Capstone, Oxford, 1997. – 424 p.
4. Greco A., deJong G. Sustainable entrepreneurship: definitions, themes and research gaps/ A. Greco, G. de Jong?// Working paper series. Centre for Sustainable Entrepreneurship. – University of Groningen, 2017.
5. Mucoz P. The Distinctive Importance of Sustainable Entrepreneurship/P. Mucoz// Current Opinion in Creativity, Innovation and Entrepreneurship. – Vol. 2, Issue 1, 2013. – P. 1-6.

SUSTAINABLE ENTREPRENEURSHIP: DEFINITION, PRINCIPLES AND DEVELOPMENT CONCEPT

***Abstract.** The study reviews the conceptual framework of sustainable entrepreneurship in the context of the transformational processes in the society. Based on Tripple Bottom Line, the integrated approach to the definition of sustainable entrepreneurship through the prism of interconnectedness of ecopreneurship, social and innovative entrepreneurship is presented.*

***Keywords:** sustainable entrepreneurship, integrated sustainable development, Tripple Bottom Line, ecopreneurship, social entrepreneurship*

КРЕДИТНІ СТОСУНКИ УКРАЇНИ З МВФ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Папченко Д.О.

3 курс спеціальність «Менеджмент»

Димеденко І.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. У статті проаналізована доцільність співпраці України з міжнародним валютним фондом. Розглянута хронологія відносин країни з МВФ та визначено цільове призначення кредитних надходжень за кожним періодом. Розглянуті наслідки цієї співпраці та надано пропозиції щодо їх розвитку.

Ключові слова: Міжнародний валютний фонд (МВФ), платіжний баланс країни, міжнародне кредитування, державний борг.

В умовах фінансово-економічної кризи для покращення успішного розвитку економіки Україна використовує різноманітні засоби. Одним з них є тісна співпраця з Міжнародним валютним фондом (МВФ).

На сучасному етапі економічного стану, Україна покладається на міжнародну фінансову установу, що в свою чергу є страховим полісом і гарантією для подальшого налагоджування зв'язків з іншими міжнародними фінансовими організаціями. Тому розгляд історії співпраці і аналіз умов, наслідків та основних результатів зможуть продемонструвати необхідність подальших стосунків з МВФ.

Метою статті є дослідження напрямків співробітництва України з МВФ в сучасних умовах та вдосконалення механізмів використання кредитів МВФ Україною.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) – це спеціальне агентство Організації Об'єднаних Націй (ООН), засноване 29-ма державами, з метою регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів і надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу, шляхом надання коротко- і

середньострокових кредитів в іноземній валюті. Фонд має статус спеціалізованої установи ООН. У його складі 189 країн-членів.

За час незалежності Україна отримала від МВФ дев'ять траншів. Станом на 31 січня 2018 року сума непогашених боргів становила понад 8,5 млрд SDR (грошової одиниці МВФ). У гривнях за поточним курсом ця сума становить близько 322 млрд.грн, в доларах – \$11,93 млрд. На початку лютого 2018 р. Україна частково розрахувалася з МВФ за боргами за програму Stand-by 2014 року. Так, Україна заплатила два транші – \$375 млн. і \$87 млн. [доларів](#). Повернення боргу почалося в серпні 2017 року, до цього діяла відстрочка виплат, пов'язана з реструктуризацією зовнішніх боргів, яку провели 2015 році.

В цілому сукупний державний (прямий) і гарантований державою борг України в січні 2018 року скоротився на 0,25%, або на \$0,19 млрд. — до \$76,11 млрд.

Активна співпраця України з МВФ розпочалася з 1994 року. Весь період співробітництва залежно від програм Фонду в Україні можна поділити на такі етапи:

Таблиця 1

Хронологія відносин України та МВФ

Етап	Роки	Характеристика
1-й	1994-1995	Програма системної трансформаційної позики на суму 498,7 млн. СПЗ (763.1 млн.дол. США), метою якої була підтримка платіжного балансу України.
2-й	1995-1998	Трьохрічна програма Stand-by, загальна сума кредиту на 1318,2 млн. СПЗ. (1 935 млн. дол. США), метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти та фінансування дефіциту платіжного балансу України
3-й	1998-2002	Програма розширеного фінансування (EFF-Extended FundFacility), яка передбачала надання кредиту обсягом 2,6 млрд. дол. США. У рамках цієї Програми EFF Україна отримала 1.193,0 млн. СПЗ (1.591,0 млн. дол. США.), які були спрямовані на поповнення валютних резервів Національного банку України.
4-й	2002-2008	Співпраця, на безкредитній основі, в рамках річної програми “попереджувальний стенд-бай”, яка надавала можливість отримати від МВФ зарезервованій кредит у сумі, еквівалентній 411,6 млн. СПЗ (30% квоти України), у випадку погіршення ситуації з платіжним балансом або валютними резервами країни. Проте, до кінця березня 2005

Матеріали науково-практичної конференції

Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції

		року співробітництво стало неможливим у зв'язку з не виконання умов програми. 2005-2008 роки: Співробітництво України з МВФ сконцентровано у сфері технічної допомоги.
5-й	2008–2013	Нова дворічна програма співробітництва Standby загальним обсягом в 802% від квоти України в МВФ, або 11 млрд. СПЗ (приблизно 16,4 млрд. дол. США). 3 млрд. СПЗ були в терміновому порядку зараховані до золотовалютних резервів Національного банку України.
6-й	2014-2015	Нова позика Stand-by обсягом 16,5 млрд. дол. США (10,976 млрд. СПЗ). В рамках цієї програми Україна отримала два транші обсягом 3 млрд. дол. США (2,058 млрд. СПЗ) та 1,3 млрд. дол. США (914,7 млн. СПЗ), але влітку 2014 року макроекономічні показники, було значно відкореговано через розгортання в Україні масштабної економічної кризи. 11 березня 2015 року МВФ ухвалив заміну програми Stand-by на нову, чотирирічну програму «Механізм Розширеного Фінансування» (Extended Fund Facility). Перший транш обсягом 5 млрд. дол. США за новою програмою було отримано одразу після її ухвалення. Надання другого траншу обсягом 1,7 млрд. дол. США (що було повністю спрямовано на поповнення резервів Національного банку) було ухвалено Радою директорів МВФ 31 липня 2015 року.

Аналізуючи історію співпраці можна прийти до висновку, що з кожним разом позики на кредити стають лише більше. Україна ще ні разу до кінця не виконала своїх зобов'язань перед МВФ. Уряд очікує, що в 2018 році МВФ надасть ще два транші на загальну суму 3,5 млрд. доларів, а решту — в 2019-му. Але слід враховувати, що у 2019 році Україна має виплатити 18 млрд. доларів зовнішнього кредиту. Загалом Україні МВФ надав 31,3 млрд. доларів. Наразі представники НБУ не можуть надати повної та чіткої інформації чи зможе Україна виплатити даний кредит в повній мірі, бо наразі представники влади вимушені просити відстрочки повернення коштів на 3-5 роки, за рахунок низького рівня підйому економіки країни лише на 4%-3,3%.

Співпраця з МВФ мало того, що не призвела до позитивних наслідків для України, вона навпаки приводить до зростання граничного розміру гарантованого державою боргу до кінця 2018 року з 579,4 млрд. грн., до 747,6 млрд. грн.,

Але співпраця з Міжнародним валютним фондом є важливою для економіки України. Довгострокові кредити МВФ направлені на вирішення

проблем платіжного балансу, підтримки курсу національної валюти. В той же час МВФ не стимулює проведення економічних трансформацій, які дають змогу забезпечити в перспективі економічне зростання країни. Тож для стабілізації економіки Уряд країни повинен ефективно і цілеспрямовано використовувати кошти МВФ.

Отже, Україні варто перебудувати свою політику взаємовідносин із МВФ так, щоб зменшити надмірну залежність від його кредитів, що може бути здійснено, наприклад, шляхом поступового переходу до залучення позик на міжнародних ринках капіталу. Але це можливо лише за умови максимально ефективного використання таких кредитів, щоб одержаний ефект міг перекрити їх значно вищу вартість. При цьому залучені кошти повинні спрямовуватись на забезпечення економічного росту країни, досягнення якого дасть змогу переорієнтуватися на використання власних та внутрішніх позикових ресурсів.

ДЖЕРЕЛА

1. Історія співробітництва України та МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo/mvf>.

2. МВФ показав економіку України вмайбутньому[Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://znaj.ua/society/mvf-pokazav-ekonomiku-ukrayiny-v-majbutnomu-tilky-ne-plachte>

3. Скільки і кому винна Україна: на що беремо кредити і як будемо віддавати[Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/skolko-i-komu-dolzhna-ukraina-na-chto-berem-kredity-i-kak-budet-otdavati--775405.html>

***Abstract.** In the article the analysed expediency of collaboration of Ukraine is with an international monetary fund. Considered chronology of relations of country from IMF and the having a special purpose setting of credit receivableness is certain after every period. Considered consequences of this collaboration and suggestions are given in relation to their development.*

***Keywords:** international monetary fund (IMF), balance of payments, international crediting, national debt.*

ОЦІНКА ДИНАМІКИ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ У РОЗРІЗІ ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пилипенко О. О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту,
Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського

***Анотація.** Здійснено аналіз фінансового результату діяльності підприємств – прибутку. Досліджено його динаміку за видами економічної діяльності. Визначено причини зниження прибутковості і напрями покращення фінансових результатів підприємств.*

***Ключові слова:** прибуток, економічна діяльність, фінансовий результат, збиток, динаміка, оцінка.*

Підприємства здійснюють господарську діяльність для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку. Фінансові результати підприємств за позитивного їх значення є джерелом платежів до бюджету, а також розширеного відтворення виробництва. Останнім часом в умовах збільшення кількості збиткових підприємств, необхідність у дослідженні динаміки прибутку підприємств зростає.

Відповідно до даних таблиці 1, можна спостерігати негативну картину, яка має місце в динаміці прибутку до оподаткування підприємств України за видами економічної діяльності в 2013-2014 роках, оскільки за цей період відбулося значне зменшення прибутку – на 552870,2 млн. грн.

Таблиця 1

Динаміка прибутку (збитку) до оподаткування підприємств України за видами економічної діяльності протягом 2012-2016 рр.

Види економічної діяльності	Прибуток (збиток) до оподаткування, млн. грн.					Абсолютна зміна, млн. грн				Темп росту, %			
	2012	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
						-	-	-	-	/	/	/	/
сільське, лісове та рибне господарство	26 992,7	15 147,3	21 677,4	103 137,6	91 109,5	-11 845,4	6 530,1	81 460,2	-12 028,1	56,1%	143,1%	475,8%	88,3%

Продовження табл. 1

охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	-2 280,4	30,5	-1 280,4	-31,9	-2 911,4	-1 111,0	-3 489,2	-961,1	-1 512,8	311,7	1 000,0	-62,4	-1 631,0	-1 079,1	149,9	1 976,4	1 272,8	56,1%	-104,6%	3482,8%	86,5%	-32,4%
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-16,4	-18,8	-16,1	293,5	229,2	-2,4	2,7	309,6	-64,3	114,6%	85,6%	-	1823,0%	78,1%	43,4%							
надання інших видів послуг	101 884,7	29 283,2	-523 587,0	-126,6	293,5	229,2	-72 601,5	-552 870,2	183 460,4	317 925,1	28,7%	-1788,0%	65,0%	6,5%								
Разом																						

Інформаційне джерело: [2].

Спостерігається така тенденція: більшість сфер економічної діяльності зазнали збитків в 2014 р. в порівнянні з показниками минулого року, а саме: промисловість (в розмірі 166414,0 млн. грн. збитку), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (19703,9 млн. грн. збитку – зменшення на 2261,7%), інформація та телекомунікації (15373,9 млн. грн. збитку – зменшення на 125,5%); збільшився збиток у сферах: будівництва (на 22161,8 млн. грн.), оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів (на 122087,3 млн. грн. – на 2018,8%), операції з нерухомим майном (на 96026,2 млн. грн. – на 1003,3%), професійна, наукова та технічна діяльність (на 92134,3 млн. грн. – на 1350,2%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (на 7994,6 млн. грн. – на 652,7%), охорона здоров'я та надання соціальної допомоги (на 1079,1 млн. грн. – на 3382,8%), мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (на 1631,0 млн. грн. – на 127,4%); у деяких сферах отримували прибуток або він навіть збільшувався, а саме: сільське, лісове та рибне господарство (на 6530,1 млн. грн.), тимчасове розміщування й організація харчування (на 5308,5 млн. грн. – на 417,8%), фінансова та страхова діяльність (на 11919,4 млн. грн. – на 49,6%), освіта (отримано 82,6 млн. грн., проте зменшився на 57,6 млн. грн.); щодо надання інших видів послуг, то було виявлено збиток, проте вже менший на 2,7 млн.

2015 рік став проявом більш позитивних тенденцій, які мають місце в економіці країни, зокрема з погляду її прибутковості. Збільшився прибуток в сферах сільського, лісового та рибного господарств, освіти; надання інших видів послуг; отримано прибуток в будівництві, оптовій та роздрібній торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів, транспорті, складському господарстві, поштовій та кур'єрській діяльності; зменшено збиток - інформації та телекомунікації, операцій з нерухомим майном, професійної, наукової та технічної діяльності, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги.

Негативним рік був для підприємств фінансової та страхової сфер (отримання збитку 171,3 млн. грн.), тимчасового розміщення та організації харчування (збільшився збиток на 7,8%), діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування (збільшився збиток на 2,2%), мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (збільшився збиток на 19,8%).

У 2016 році спостерігається позитивна тенденція. Так, загалом збиток підприємств всіх видів економічної діяльності значно зменшився з 523587,0 млн. грн. до 22201,5 млн. грн.

Зазначимо також той факт, що 2014 рік став найскладнішим у формуванні прибутку підприємств України, оскільки, із усіх можливих напрямів економічної діяльності, позитивний фінансовий результат було отримано лише підприємствами сільського господарства, мисливства та лісового господарства, фінансової та страхової діяльності.

Таким чином, результати проведеного дослідження, дають підстави стверджувати, що погіршення політико-економічної ситуації в країні, зумовлене, насамперед воєнним конфліктом на Сході та анексією Криму, призвело до значних проблем у діяльності багатьох підприємств нашої держави. 2014 р. в Україні відзначився негативною тенденцією, пов'язаною із зниженням прибутковості підприємств як в цілому, так і в розрізі видів економічної діяльності. Підтвердженням було те, що обсяги отриманого фінансового результату до оподаткування підприємств становили – 523587,0

млн. грн. Протягом 2015-2016 років намітилася позитивна динаміка щодо скорочення збитків підприємств і прогностичні оцінки дозволяють розраховувати на позитивний фінансовий результат вже в 2017-2018 роках і поступовий вихід економіки України з фінансової кризи.

Отже, для покращення фінансових результатів необхідно здійснювати ефективне внутрішньофірмове планування прибутку, розширювати ринки збуту, підвищувати якість продукції, уникати непродуктивних витрат, а також проводити результативну кадрову політику, що забезпечить стабільне функціонування підприємств України.

ДЖЕРЕЛА

1. Кривицька О.Р. Оцінка прибутку підприємств за видами економічної діяльності в Україні / О.Р. Кривицька // Фінансова система України: [збірник наукових праць]. - Острог: НУ «Острозька академія», 2010. – Вип. 15. – С. 184-194. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2010_15_24

2. Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за 2012-2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/fin/fin_rez/fr_ed/fr_ed_u/arh_fr_edo2012_u.htm

3. Черничко Т.В., Кізман Є.І. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємств України / Т.В. Черничко, Є.І. Кізман // Економіка і суспільство: [електронне наукове фахове видання]. – Мукачево: Мукачівський державний університет, 2016. – Вип. 5. – С. 400-404. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/71.pdf

THE ESTIMATION OF PROFIT ENTERPRISES DYNAMICS AFTER THE TYPES OF ECONOMIC ACTIVITY IN UKRAINE

Annotation. *The analysis of essence of profit as main financial result of enterprises activity is analysed. Their dynamics after the types of economic activity are investigational. The reasons of decline of profitability and the ways of improving financial results of enterprises are grounded.*

Keywords: *profit, economic activity, financial results, loss, dynamics, estimation.*

ПРИСКОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ: ПЕРЕДУМОВИ, СЦЕНАРІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Пустовойт О.В.

кандидат економічних наук, провідний науковий співробітник відділу
секторальних прогнозів та кон'юнктури ринків
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

Анотація: Наведено докази, що дешеві вітчизняні виробничі ресурси є недостатньою умовою для прискорення економічного зростання України в майбутньому. Для його започаткування необхідно створити мотиваційний механізм, який зацікавить бізнес переходити від експорту сировини до її поглибленої переробки в нові товари і послуги з більшою доданою вартістю. Автором запропоновано створити такий механізм за допомогою інституційних реформ, які забезпечать вирішення трьох ключових завдань: перерозподілять доходи бізнесу та держави на користь домогосподарств для збільшення їхнього попиту на інноваційну чи якіснішу продукцію; підвищать рівень нецінової конкуренції між її виробниками; створять для них довготривалі стимули щодо інвестування у випуск нових товарів і послуг.

Ключові слова: економічне зростання, зовнішній борг, девальвація, інфляція, економічна криза, економічні реформи.

Для прискорення економічного зростання країни зазвичай використовують дві економічні моделі. Більш відомою є та, що передбачає державне стимулювання сукупного попиту шляхом спрощення доступу економічних агентів до запозичень на міжнародних фінансових ринках [1]. Другий підхід орієнтований на державне стимулювання сукупної пропозиції в економіці. Він передбачає, що заходи держави зі зменшення витрат на виготовлення одиниці товарної продукції доповнюються тими, що дають змогу збільшити ефективність товарного виробництва за рахунок виводу на внутрішній ринок нових видів продукції.

Історичний досвід 2005–2013 рр. показав, що політика стимулювання сукупного попиту за рахунок зовнішніх запозичень привела Україну не до прискореного економічного зростання, а до імпортозалежності, рецесії та переддефолтного стану. Зокрема, в 2005–2013 рр. в Україну було залучено 111,43 млрд дол. США іноземних кредитних ресурсів. Проте вони не зумовили її прискорене та стійке зростання через існування в економіці непереборних інституційних бар'єрів для розширення доходів домогосподарств та інвестиційної діяльності підприємств.

Досвід зазначених років показав, що в майбутньому високі темпи приросту української економіки може забезпечити політика спрямована на державне стимулювання сукупної пропозиції на внутрішньому ринку. Метою її здійснення має стати вдосконалення ринкового інституційного устрою, доповнення його нормами, що мають мотивувати бізнес перейти від експорту сировини до її поглибленої переробки в інноваційні й якісніші товари і послуги та унеможливити приріст витрат підприємств і держави на повернення зовнішнього боргу через збільшення курсової різниці.

Для вирішення останнього завдання заходи державної політики мають передбачати формування двох передумов прискореного зростання економіки. Першою з них є досягнення низького рівня інфляції, спроможного зупинити девальвацію гривні і, відповідно, зростання обсягу її витрат на обслуговування та повернення валового зовнішнього боргу. Другою – запровадження нової практики запозичень, за якої зовнішні державні позики мають здійснюватися Україною виключно для підтримання стабільного обмінного курсу національної валюти.

Необхідність формування зазначених передумов прискореного економічного зростання України можна пояснити такими фактами. Так, за оцінками експертів НБУ в 2018–2021 рр. щорічні виплати з погашення та обслуговування державного та квазідержавного боргу в іноземній валюті перевищуватимуть 7 млрд дол. США [2, с. 42]. Для їх здійснення темпи

економічного зростання мають становити 6,0 % на рік. Якщо вони будуть меншими, то учасникам внутрішнього ринку України прийдеться обслуговувати та сплачувати зовнішні борги за рахунок скорочення споживчих та інвестиційних витрат або нових іноземних кредитів.

Крім того, в Україні лише за високих темпів економічного зростання може виникнути тенденція до зростання вартості обмежених виробничих ресурсів (праці, землі, капіталу). За цих обставин у товаровиробників залишиться лише одна можливість отримувати додаткові доходи – це технологічно модернізувати виробництво з метою зменшення витрат на випуск традиційної продукції. Після цього економічне зростання України може відбуватися в межах трьох нових сценаріїв.

Згідно з першим – Україна може за рахунок технологічної модернізації щорічно скорочувати внутрішнє споживання ресурсів на 2 % та експортувати їх, що забезпечить приріст реального ВВП в обсязі меншому ніж 2 % на рік. Відповідно до другого сценарію, Україна, крім щорічної двохвідсоткової економії, також може на 2 % збільшувати випуск ресурсів та переробляти додатковий сукупний їхній обсяг в кінцеву традиційну продукцію для внутрішнього ринку. У цьому випадку приріст реального ВВП збільшиться до 4 % на рік. Згідно з третім сценарієм, крім щорічної двохвідсоткової економії та збільшення випуску ресурсів на 2 %, Україна розпочне процес їх поглибленої переробки в нові види продукції з інноваційними або кращими споживчими властивостями. Це дасть їй змогу з одиниці ресурсу виготовляти в 1,5 раза більше товарів і послуг. За цієї умови в Україні приріст реального ВВП буде становити понад 6 % на рік.

Проте в майбутньому економіка України інерційно, виключно під дією ринкових сил, не може перейти до третього сценарію розвитку. На наш погляд, причини цього криються в існуванні певних *соціальних бар'єрів*, які стримують бізнес розпочинати модернізацію виробництва. Спробуємо їх описати у формі проблем, які має вирішити майбутня економічна політика.

Проблема перша. Перехід економіки на нові технології стає виправданим, якщо національні виробники втрачають шанс виграти в іноземних виробників цінову конкуренцію за рахунок менших витрат на закупівлю виробничих ресурсів. В Україні конструкційні матеріали, продовольча сировина, енергоресурси переважно продаються за світовими цінами. Єдиний ресурс, який продається виключно за особливою внутрішньою ціною, це робоча сила. Наприклад, за даними Євростату в 2016 р. у ЄС-28 середня погодинна вартість робочої сили становила 25,40 євро. Найбільшою вона була в Норвегії – 50,2 та Данії – 42,0 євро, а найменшою в Румунії – 5,5 та Болгарії – 4,4 євро [3]. За нашими підрахунками в 2016 р. в Україні середня погодинна вартість робочої сили становила 1,4 євро, у 2013 р. – вона дорівнювала 2,8 євро.

Гіпертрофовано низька вартість робочої в Україні дає змогу бізнесу скорочувати витрати виробництва та отримувати надприбутки без використання новітніх заощадливих технологій і зміни структури випуску товарів і послуг на користь інноваційних та якісніших. Крім того, відсутність мотивів щодо виробництва останніх також пояснюється низькою купівельною спроможністю населення, яке свої витрати спрямовує переважно на придбання продовольства та оплати комунальних послуг.

Проблема друга. Якщо припустити, що в Україні вартість робочої сили почне прискорено зростати і спричинить технологічну модернізацію виробництва, то це не означає, що воно автоматично перейде до масового випуску інноваційної та якіснішої продукції. Для цього на внутрішньому ринку має зростати не лише споживчий попит, а й *нецінова конкуренція*. Як відомо, її рівень збільшується лише за умови, коли товаровиробники не мають змоги отримувати наддоходи від продажу традиційної продукції за рахунок уведення в оману покупців або ненадання їм повної інформації про реальні споживчі властивості товарів. Тільки за цих обставин у бізнесу виникають мотиви інвестувати у випуск нових продуктів.

Проблема третя. Створити стійкі та довготривалі стимули для бізнесу щодо інвестування у випуск нової продукції держава не зможе, не ставши активним учасником цього процесу, який має наміри підтримувати його незалежно від зміни політичної кон'юнктури в країні. Розпочати державно-приватне партнерство з питань збільшення випуску нової продукції варто з розробки середньо- та довгострокових державних пріоритетів розвитку структури виробництва, які мають стати складовою частиною політики прискорення економічного зростання.

ДЖЕРЕЛА

1. Dobbs R. Debt and (not much) deleveraging [Electronic Resource] / R. Dobbs, S. Lund, J. Woetzel, M. Mutafchieva; McKinsey Global Institute. – 2015.– February. – 123 p. Way of access: [Debt%20and%20not%20much%20deleveraging/MGI%20Debt%](http://www.mckinsey.com/~/media/McKinsey/Global%20Institute/Debt%20and%20not%20much%20deleveraging/MGI%20Debt%20and%20not%20much%20deleveraging.pdf)

2. Інфляційний звіт [Електронний ресурс] / Національний банк України. – 2017. – Жовтень. – 64 с. Доступний з: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=58138836>

3. Labour cost levels by NACE Rev. 2 activity [Electronic Resource] / Eurostat.– 2017. – Way of access: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lc_lci_lev&lang=en

ACCELERATING UKRAINE'S ECONOMIC GROWTH: PRECONDITIONS, SCENARIOS AND PROBLEMS

Abstract. The article provides evidence that cheap domestic production resources are insufficient to speed up Ukraine's economic growth of Ukraine in the future. In order to initiate such a growth, it is necessary to create a motivational mechanism that would encourage the business to shift from the export of raw materials over their deep processing into new goods and services with greater added value. The author proposes to create such a mechanism via institutional reforms that would address the three key tasks. They include: redistributing business and state

revenues in favor of the households to increase their demand for innovative and/or higher-quality products; increasing the level of non-price competition between the producers of such items; and creating long-term incentives for them to invest in new types of goods and services.

Key words: *economic growth, external debt, devaluation, inflation, economic crisis, economic reforms.*

ПРИНЦИПИ СУБСИДІРНОСТІ ТА САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Румик І. І.

кандидат економічних наук, доцент кафедри національної економіки та
фінансів
Університет «КРОК»

Анотація. Досліджено соціально-економічну суть розвитку сільських територій. Проаналізовано їх діяльність на основі принципів самоврядування та субсидіарності. Визначено напрями ефективного розвитку сільських територій.

Ключові слова: принципи, самоврядування, субсидіарність, розвиток, сільська територія.

Соціально-економічний розвиток сільських територій можна розглядати як з позиції їх економічно-технічного розвитку, нарощування виробництва, підвищення результативності господарської діяльності, так і зі сторони забезпечення збалансованого розвитку з позицій природно-ресурсних можливостей. Ці підходи дуже взаємопов'язані, але далеко не означають одне і теж. Більше того, поняття «сільське господарство» в даний час почали трактувати ширше, ніж раніше.

Ще з часів, коли займалися тільки землеробством і тваринництвом, під сільським господарством розуміли власне виробництво, пов'язане з використанням землі і тварин. Однак, в даний час ситуація зовсім інша – сільські території мають досить складну інфраструктуру з комунальними об'єктами, дорогами, електричними мережами; у селах діють будівельні, переробні, обслуговуючі й інші підприємства та організації. Якщо провести аналогію з міським господарством, то виникає логічне запитання: «Яке ж все таки це господарство?»

На нашу думку, виробництво, пов'язане з землеробством і тваринництвом, доцільніше називати аграрним. А під сільським господарством

розуміти все господарство, функціонуюче на сільських територіях. До того ж слово «сільський» похідне від понять «селитися», «заселений». Воно відноситься до всього, що пов'язано з сільськими жителями, а не тільки до їх діяльності з використанням землі і тварин.

Таким чином, соціально-економічний розвиток сільських територій залежить від ефективності аграрного виробництва. Збільшення його обсягів пов'язане з платоспроможним попитом, а він однозначно не володіє властивістю постійного зростання. Номенклатура продукції у часовому вимірі також змінюється дуже несуттєво. Підвищення якості продукції в основному пов'язують з поверненням до екологічно і генетично чистих технологій.

Розвиток аграрного виробництва можна забезпечити за рахунок підвищення його ефективності на основі енерго- і ресурсозберігаючих технологій, використання поновлюваних ресурсів і з обов'язковим збереженням навколишнього середовища. Значні бар'єри такого розвитку становлять, як правило, природно-ресурсні обмеження. Саме вони у перспективі визначають можливості соціально-економічного розвитку сільських громад. Це дуже великий набір проблем, який в різних країнах розглядаються з різних позицій. В одних випадках це переважно екологічні питання, в інших – соціально-економічні аспекти і т.д.

Перехід до справжнього самоврядування передбачає діяльність на основі самоокупності. Перерозподіл повноважень в ієрархії систем влади і управління має базуватися на принципі субсидіарності. Згідно статті 7 Бюджетного кодексу України принцип субсидіарності – це розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами повинен ґрунтуватися на максимально можливому наближенні надання суспільних послуг до їх безпосереднього споживача [1].

У широкому розумінні субсидіарність – це наділення владою найнижчих ланок інституційної ієрархії. Повноваження спочатку надаються таким ланкам, а у випадку не вирішення поставленого завдання, вони передаються вищим

ланкам [3]. Це передбачено новим законодавством про місцеве самоврядування і вже дає позитивний результат на найнижчому рівні. Податкова база місцевого самоврядування значно розширилась, однак поки що не за рахунок базових податків. При існуючих методах керівництва без підтримки з вищих рівнів не багато сільських громад здатні впоратися зі своїми проблемами. Вихід з такої ситуації не тільки в бюджетному забезпеченні та фінансовій допомозі зверху. Якщо жителі села не в змозі самоорганізуватися для вирішення своїх проблем, то допомога зверху породжує утриманство, притуплює ініціативу, підприємливість, що в кінцевому підсумку не веде до якісних змін. Принцип субсидіарності має гарантувати право громадян на вирішення питань, які не вимагають втручання органів керівництва вищого рівня [2, с. 216].

Тому в усьому світі підтримка розвитку сільських територій, в першу чергу, передбачає наявність місцевих ефективних ініціатив на основі існуючого потенціалу. Широко поширена практика фінансової підтримки на конкурсній основі у формі грантів в рамках державних цільових програм. При цьому критерії відбору проектів визначаються виходячи із стратегії розвитку регіону, галузей і країни в цілому.

Виходячи з вищевикладеного, вважаємо, що на даному етапі слід вести мову про концепцію переходу до сталого розвитку сільських територій у гармонії з природою та виділити специфічні проблеми їх розвитку. Особливо слід звернути увагу на такі питання, як: планування і організація розвитку сільських територій на основі саморозвитку; всебічне залучення до процесів самоврядування активних представників сільської громади; диверсифікація аграрного виробництва, прискорений розвиток альтернативних видів діяльності на сільських територіях; розвиток сільської (не тільки сільськогосподарської) консультаційної діяльності; маркетинг сільських територій та ін.

В Україні досить різноманітні умови і можливості розвитку сільських територій в межах її регіонів та країни в цілому. Необхідно здійснити оцінку потенціалу конкретної території для розробки стратегії розвитку регіону, галузі,

сільських територій. Слід визначити, на яких територіях можна здійснювати ефективне аграрне виробництво; на яких територіях доцільно розвивати альтернативні види виробництв та іншої підприємницької діяльності (наприклад, створення рекреаційних зон для міського населення, зон ведення традиційних художніх промислів, зелений туризм і т.д.); які території слід фінансово підтримувати з політичних чи інших стратегічних міркувань.

Для вирішення перерахованих завдань необхідно сформувати новий багато-аспектний науковий напрямок, вирішити питання підготовки та перепідготовки кадрів для місцевого самоврядування, для консультаційних служб. При цьому слід обов'язково забезпечити відповідне організаційно-правове оформлення діяльності з переходу до розвитку сільських територій на основі самоврядування та дотримання принципу субсидіарності.

ДЖЕРЕЛА

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2542-14/page>
2. Панченко Т.В. Принцип субсидіарності у сучасному демократичному розвитку: Монографія / Т.В. Панченко. – Х.: Майдан, 2011. – 368 с.
3. Телицька В. Принципи субсидіарності та децентралізації у сфері надання послуг / В. Телицька [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/mup_konf_2015/pdf/57.pdf

THE DEVELOPMENT OF RURAL TERRITORIES ON SUBSIDIARITY AND SELF-GOVERNMENT PRINCIPLES

Annotation. *The social-economic essence of development of rural territories is investigational. Their activity on principles of self-government and subsidiarity is analysed. The ways of effective development of rural territories are grounded.*

Keywords: *principles, self-government, subsidiarity, development, rural territory.*

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПЕРЕРОБКИ ОСАДІВ СТИЧНИХ ВОД

Славуца О. І.

старший викладач

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М.Бекетова

Драчова С. І.

здобувач ступеня бакалавра

Харківський національний університет міського господарства
імені О.М.Бекетова

Анотація. У сучасності постають проблеми стосовно якісного стану водних ресурсів. Вони виникають через: скидання забруднених стоків без очищення, збільшення кількості фосфатів в стічній рідині, зниження ефективності роботи очисних споруд, проблеми з утилізацією осадів стічних вод.

Ключові слова: фосфати, стічна рідина, осади стічних вод, утилізація.

Накопичення великого обсягу відходів та відсутність ефективних заходів щодо запобігання їх утворенню, утилізації та знешкодження – актуальна проблема не тільки населених пунктів та промислових підприємств України, а й національної економіки в цілому. Нещодавно прийнята Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року [1] враховує європейські вимоги до державного регулювання у цій сфері, які містяться в положеннях Директив № 2008/98/ЄС, № 1999/31/ЄС, № 2006/21/ЄС, № 94/62/ЄС, № 2012/19/ЄС, № 2006/66/ЄС Європейського парламенту та Ради, і передбачає реалізацію ресурсного потенціалу відходів.

Одним з таких видів відходів є осади стічних вод (ОСВ), розмір яких тільки в Україні кожного року зростає на 3 млн т. [2] Управління ОСВ є невід'ємною частиною роботи будь-яких сучасних очисних споруд водовідведення: важливо не втрачати в осаді біогенні елементи, в подальшому

використовувати їх в якості матеріалу або джерела енергії і розпоряджатися ними ефективно.

Використання сухого ОСВ розповсюджено в усьому світі, і в кожній країні використовують різні методи: спалювання (Швейцарія, Польща), використання у сільському господарстві (Кіпр, Іспанія), компостування (Естонія, Фінляндія), складування на полігонах (Мальта, Ісландія). [3] Актуальними на сьогодні є розробка і запровадження технологій щодо вилучення з ОСВ фосфору. Окремі країни навіть включили утилізацію фосфору в свої довгострокові стратегічні плани. Так, в Німеччині прийнято зміни в нормативних документах щодо поводження зі стічними водами, які передбачають обов'язкове вилучення фосфору на всіх очисних спорудах країни.

В Україні практично використовується один спосіб утилізації ОСВ – складування (> 95%) та менше 5% – в сільському господарстві. Це пов'язано з тим, що якість вітчизняних осадів не задовольняє вимогам нормативів по вмісту важких металів, що регламентують використання осадів як добрива. Крім того, в Україні існують певні організаційні труднощі у визначенні дози осадів як добрив в залежності від кислотності ґрунту, контролюванні якості ґрунту тощо. Тому подальше удосконалення законодавчої бази України у сфері поводження з відходами потребує врахування положень низки відповідних актів європейського законодавства: Директиви по осадам стічних вод, Директиви про очистку міських стічних вод, Регламенту про добрива.

Це дозволить оптимізувати обробку та утилізацію осаду, підвищити економічну ефективність управління водними ресурсами в цілому та покращити екологічну ситуацію. Впровадження в містах України утилізації ОСВ з метою вилучення фосфору дозволить отримати додатковий еколого-економічний ефект, який полягає в збільшенні прибутку/скороченні збитку та досягненні таких результатів:

- ліквідації сполук фосфору у поверхневих водних ресурсах, який у великих кількостях негативно впливає на навколишнє середовище;
- зниження рівня токсичності (перевищення норми фосфору у водних ресурсах призводить до «цвітіння» води та «замору» риб);
- зменшення вартості утилізації стічного осаду внаслідок скорочення площ для його складування.

ДЖЕРЕЛА

1. Національна стратегія управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 820-р // Урядовий портал Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250431673>.

2. Можливі напрямки утилізації осадів стічних вод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.com.ua/content/mozhlyvi-napryamky-utylizaciyi-osadiv-stichnyh-vod>

3. Обработка осадка сточных вод: полезный опыт и практические советы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.purebalticsea.eu/index.php/gpsm:good_practices

PROSPECTS OF THE USE OF EUROPEAN EXPERIENCE OF PROCESSING OF WASTE WATERS SEDIMENT

Abstract. In modern times, there are problems with the quality of water resources. They arise due to: discharge of contaminated wastewater without purification, increasing the amount of phosphates in the wastewater, reducing the efficiency of treatment facilities, problems with utilization of sewage sludge.

Key word: phosphates, wastewaters, sediment, recycling.

ОБГРУНТУВАННЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТУВАННЯ В ІННОВАЦІЙНІ БУДІВЕЛЬНІ ПРОЕКТИ

Соболева Г.Г.

кандидат економічних наук, доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Дріль Н.В.

асистент
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Слухай В.В.

здобувач ступеня бакалавра
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Анотація. Розглянуто особливості інвестування в інноваційні будівельні проекти. Визначені ризики інвестування в будівництво та інноваційні будівельні проекти.

Ключові слова: інвестиції, будівельний проект, інновації, ризик, невизначеність.

Досвід кризової економіки показав, що інвестування в інноваційні будівельні проекти є найважливішим джерелом економічного зростання, фінансовою основою прогресу. Інновації в будівництві дозволяють зменшити вартість, терміни зведення і підвищити якість об'єктів житлової нерухомості [1].

В свою чергу на відміну від фінансових інвестицій, нерухомість має явну матеріальну форму, найбільш високий рівень захисту від інфляції, можливість багатоцільового використання об'єктів. До недоліків можна віднести низьку ліквідність, високі витрати на створення і обслуговування об'єктів.

Однак застосування інноваційних технологій в області будівництва в порівнянні з іншими сферами знаходиться на низькому рівні. Виходячи з цього,

слід докладно розглянути ризики, що передбачають інвестування в будівельну галузь.

Ризик в інноваційній діяльності визначається як ймовірність втрати вкладених коштів від реалізації нового товару або послуги, які можуть не знайти свого споживача на ринку або є малоефективними. Він пов'язаний з можливістю виникнення збитків, з вірогідністю недосягнення поставленої мети [2]. На неоднозначність результату надають вплив велика кількість економічних факторів (коливання валютних курсів, цін, рівень інфляції), кліматичні умови та ін.

Найбільш характерні для галузі будівництва ризики:

1. Ризики помилкового вибору спрямованості інноваційного проекту.

Вони можуть виникнути, якщо інтереси фірми мають короткостроковий характер і не розглядаються в перспективі. На етапі створення ідеї необхідно провести аналіз ринку споживачів, виявити існуючі проблеми. Якщо інновація буде вирішенням проблеми, то скоротиться ризик перевищення цінності продукту.

2. Ризики недостатності інвестицій - неотримання фінансування, невірний вибір джерела отримання коштів.

Щоб знайти інвесторів, необхідно скласти грамотний і економічно обґрунтований бізнес-план проекту, кожна цифра в ньому повинна бути обґрунтована, також необхідно розглянути перспективи для інвесторів у разі невдалого результату.

3. Ризики, пов'язані з партнерами. Партнери можуть відмовитися від підписання договору після переговорів або умови договору можуть бути не вигідними для компанії.

4. Маркетингові ризики, що включають в себе ризики зниження ціни щодо запланованої або недоотримання прибутку в ході реалізації товару або послуги. Необхідно виділити в межах ринку групу споживачів, на задоволення

потреби яких буде спрямований даний продукт. Правильний вибір цільового сегмента має важливе значення

5. Інновація повинна бути захищена правами на інтелектуальну власність, об'єктами якої можуть виступати результати інноваційної діяльності [3].

В Україні розвиток інновацій в будівництві пов'язано з рядом труднощів, які підвищують ризики інноваційних проектів. Перше - це, звичайно, нестійка гармонізація дій основних учасників самого інноваційного циклу - держави, бізнесу, саморегулюючих організацій, інститутів розвитку, галузевих наукових центрів і освітніх центрів. Для усунення цієї проблеми необхідно модернізація способів регулювання містобудівної діяльності і поліпшення підприємницького клімату в сфері будівництва.

Також труднощі виникають через відставання існуючих стандартів, норм і правил від розвитку технологій. Проектувальники не ризикують застосовувати нові матеріали в типових проектах без достатнього нормативно-технічного забезпечення.

Отже, для успішного інноваційного розвитку будівельної сфери в Україні і скорочення ризиків інноваційних проектів насамперед необхідна підтримка держави. Вона повинна бути спрямована на створення спеціальних програм, здатних полегшити процес виходу інновацій на споживчий ринок, забезпечення сфери будівництва кваліфікованими фахівцями і досконалість в формуванні нормативно-технічної документації.

ДЖЕРЕЛА

1. Єгоров О.М., Матвеева Н.П., Нагманова А.Н. Управління вартістю житлової нерухомості // Економіка і управління. - 2011. - № 4. - С. 44-49.

2. Агафонова І.П. Характеристика і класифікація ризиків інноваційного проекту // Менеджмент в Росії і за кордоном. - 2002. - № 6. - С. 41-48.

3. Дріль Н.В., Бурак О.М. Інноваційність стратегій будівельних підприємств // Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції

«Економічні проблеми та перспективи розвитку житлово-комунального господарства на сучасному етапі» 24-26 травня 2017 року, с. 84-85.

RATIONALE OF INVESTMENT RISKS IN INNOVATIVE CONSTRUCTION PROJECTS

***Annotation.** Features of investment in innovative construction projects are considered. The risks of investing in construction and innovative construction projects are identified.*

***Keywords:** investment, construction project, innovation, risk, incertitude.*

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ВИКОНАННЯ КОШТОРИСУ ОРГАНІЗАЦІЙ, ЩО ФІНАНСУЮТЬСЯ ЗА РАХУНОК МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Соболева-Терещенко О. А.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

Ганотій А.О.

здобувач ступеня магістра спеціальності «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Розглянуто особливості комплексної оцінки виконання кошторису організацій, що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів. За результатами дослідження систематизовано основні напрями проведення комплексного аналізу виконання кошторису, завдяки якому можна здійснити повну кількісну та якісну оцінку змін та відхилень виконання кошторису від планових показників. Ґрунтовно розглянуто оцінку впливу виконання кошторису спеціального фонду фінансування місцевих організацій за рахунок місцевих бюджетів на якість їх управління.*

***Ключові слова:** місцеві бюджети, кошторис, комплексна оцінка, економічний аналіз, доходи, видатки, спеціальний фонд.*

Без раціонального використання коштів місцевих бюджетів та коштів місцевих громад неможливе ефективне існування децентралізованої економіки країни. Тому дедалі більшої важливості набувають питання вивчення та комплексної оцінки виконання кошторису організацій, що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів. Питання детального аналізу виконання кошторису організацій, що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів на сьогоднішній день є актуальним явищем в умовах децентралізації економіки [1]. Крім того питання комплексної оцінки діяльності таких організацій, потребує особливої уваги, враховуючи всю специфіку їх діяльності і те, що аналіз виконання

кошторису таких установ відрізняється від аналізу господарської діяльності підприємств виробничої сфери.

Виходячи з вищезначеної специфіки, авторами пропонується чотирьох етапна комплексна оцінка виконання кошторису організацій, що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів (МБ). Порядок її здійснення та характеристики етапів наведено на рисунку 1.

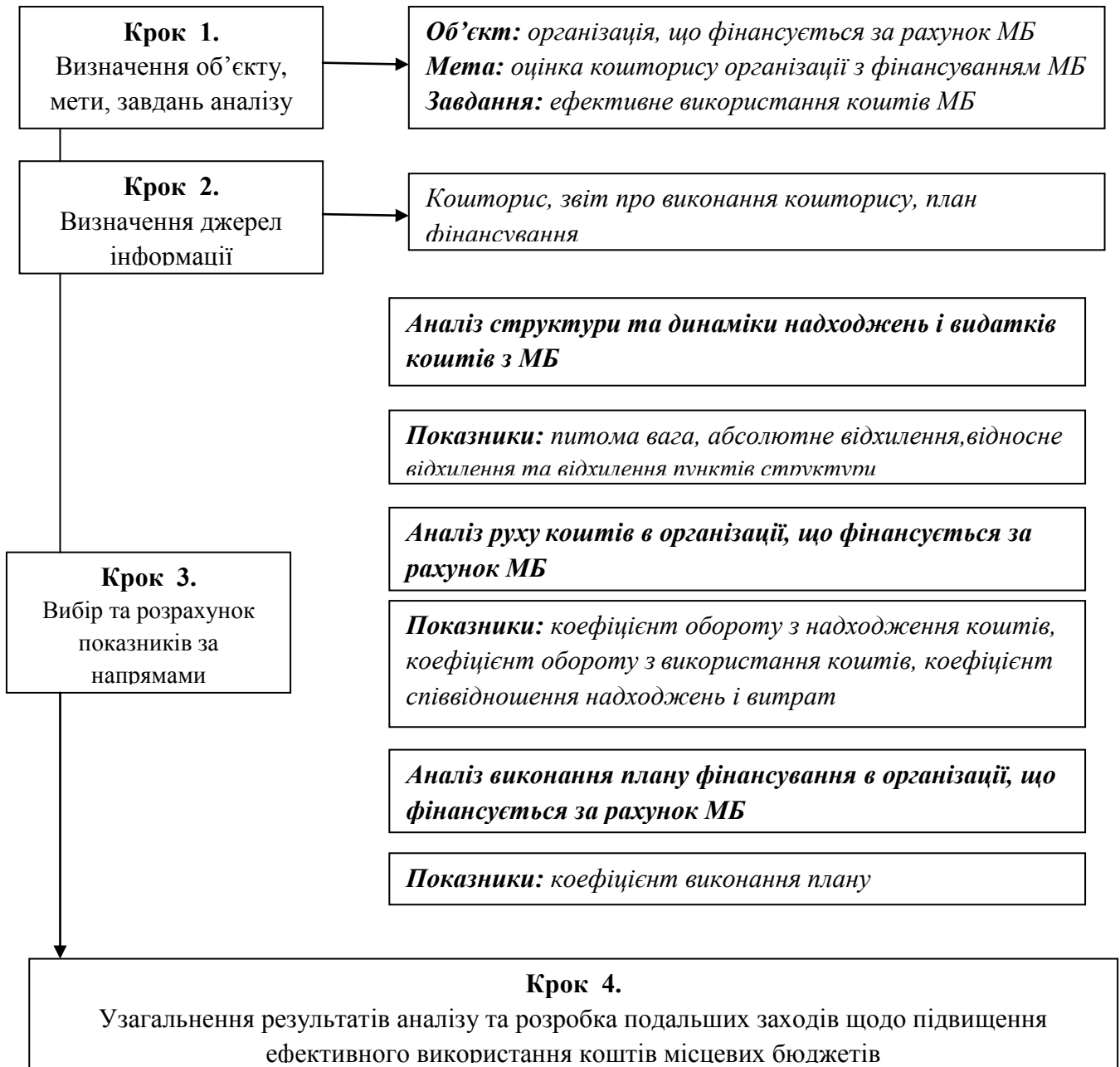

Рис. 1. Порядок здійснення комплексної оцінки виконання кошторису організацій, що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів (розроблено авторами на основі джерел 2-4).

Виконання кошторису спеціального фонду спричиняє найбільший вплив на фінансову стійкість і рівень управління фінансовими ресурсами організації, що фінансується за рахунок місцевого бюджету та свідчить про якість менеджменту, що забезпечує вмiле маневрування її фінансовими ресурсами. [2, с.287]. Описану залежність результату виконання кошторису спецфонду, відношення доходів (Дсф), і видатків (Всф) фонду та показників фінансової стійкості організації можна представити у вигляді моделі взаємозв'язків, поданої на рис. 2.

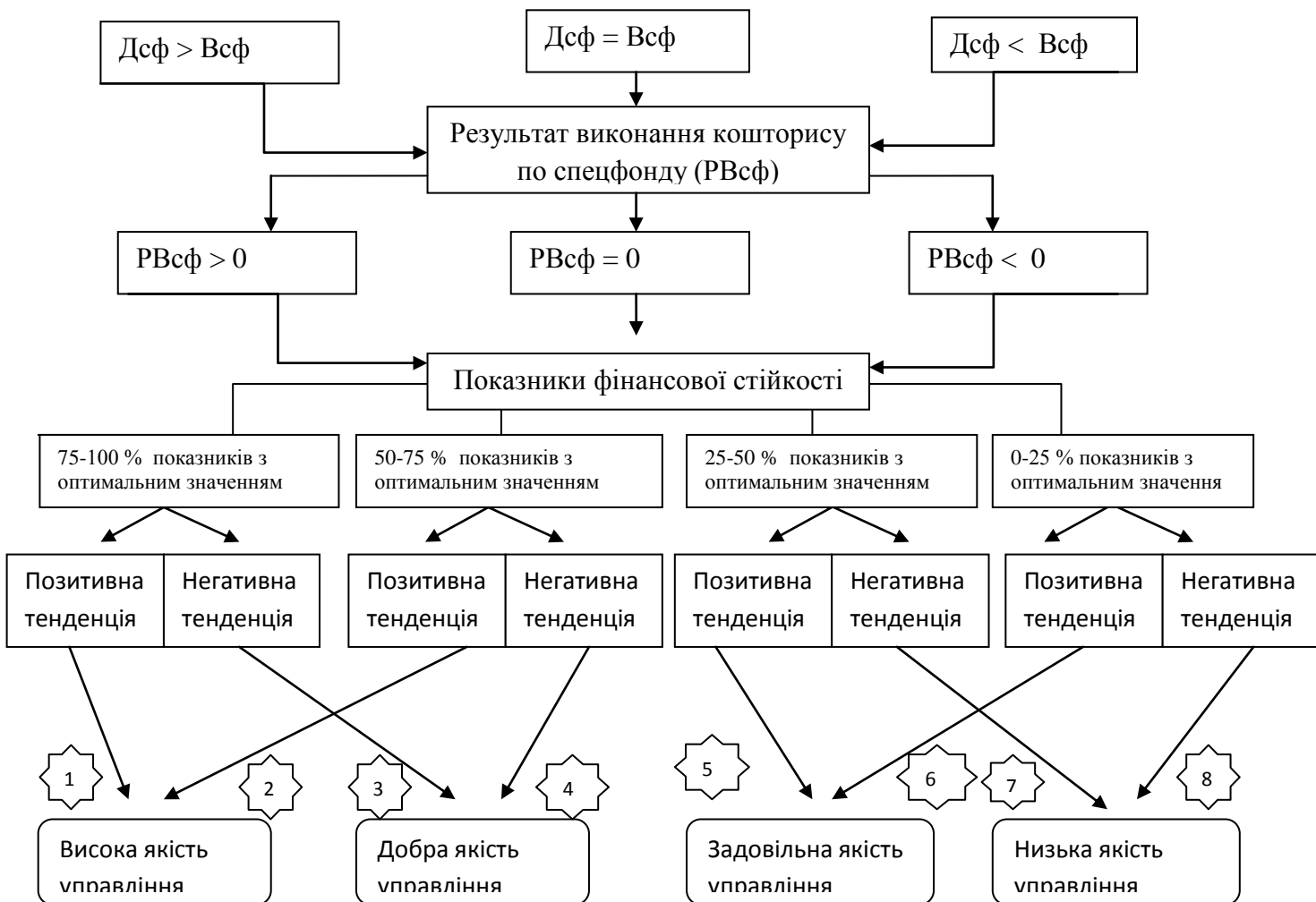

Рис.2. Оцінка впливу виконання кошторису спеціального фонду на якість управління організацій, що фінансуються за рахунок місцевих бюджетів (розроблено авторами на основі джерел 2-4).

Найбільш високої оцінки заслуговує система управління фінансовими ресурсами організації за умови оптимального значення більшості показників фінансової стійкості та позитивної тенденції їх зміни (варіант 1-2).

Добру якість управління організації забезпечує і виконання варіантів 3-4, сутність яких полягає у тому, що для більшості показників фінансової стійкості забезпечуються оптимальні значення, але вони мають негативну тенденцію для фінансової стійкості.

Якщо при позитивній тенденції до фінансової стійкості фактично менше половини показників фінансової стійкості мають оптимальне значення, це свідчить про те, що організація, що фінансується за рахунок місцевих бюджетів має задовільну якість управління (варіант 5-6).

Варіанти 7-8 характеризують низьку якість управління організації за умови оптимального значення фактично менше половини показників фінансової стійкості та негативної тенденції їх зміни.

Отже, комплексна оцінка виконання кошторису організації, що фінансується за рахунок місцевого бюджету є одним із найважливіших елементів прийняття ефективних управлінських рішень, адже завдяки детальному аналізу можна здійснити кількісну та якісну характеристику змін та відхилень від планових показників, а також з'ясувати причини даних відхилень та виявити рівень ефективності використання коштів бюджетів місцевих громад.

ДЖЕРЕЛА

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Чебан Т.М. Розвиток методичних засад аналізу виконання кошторису бюджетних установ / Т.М. Чебан // Облік, аналіз, аудит і оподаткування в умовах глобалізації економіки: тези доповідей I Міжнародної

науково-практичної інтернет-конференції (м. Ужгород, 21 квітня 2017 р.). – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. – С.286-289.

3. Шаповал А.С. Методика економічного аналізу виконання кошторису бюджетних установ./ «Молодий вчений» - № 3 (30).-березень, 2016 р. - С.234- 238

4. Штимер Л. До питання фінансового аналізу діяльності установ державного сектору економіки / Л. Штимер // Економічний форум. – 2016. – № 2.–С.329–338.

COMPLEX ESTIMATES OF THE BUDGET IMPLEMENTATION FOR ORGANIZATIONS FINANCED FROM THE LOCAL BUDGET

Summary. The peculiarities of comprehensive assessment of the implementation of the estimates of organizations financed by local budgets are considered. According to the results of the study, the main directions of the comprehensive analysis of the implementation of the budget are systematize, thanks to which it is possible to carry out a full, quantitative and qualitative characteristics of changes and deviations from the planned indicators can be made. The assessment of the impact of the implementation of the estimates of a special fund for financing local organizations at the expense of local budgets on the quality of their management has been thoroughly examined.

Keywords: local budgets, estimates, comprehensive assessment, economic analysis, incomes, expenditures, special fund.

ВПЛИВ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Таукешева Т.Д.

кандидат економічних наук, доцент, заслужений економіст України, заступник Харківського міського голови – директор Департаменту бюджету і фінансів Харківської міської ради

Даудова Г.В.

кандидат наук з державного управління, доцент Харківський ННІ ДВНЗ «Університет банківської справи»

***Анотація.** Визначено вплив змін податкового та бюджетного законодавства на платоспроможність місцевого самоврядування в процесі бюджетної децентралізації. Запропоновано заходи щодо підвищення фінансового ресурсу місцевих бюджетів.*

***Ключові слова:** фіскальна децентралізація, платоспроможність місцевого самоврядування.*

Одним із напрямів реформування влади в Україні виступає фіскальна децентралізація, ключовим моментом якої є зміцнення матеріально-фінансової бази місцевого самоврядування.

Аналіз інноваційних змін у сфері фіскальної політики свідчить, що в процесі децентралізації фінансової незалежності місцевих бюджетів України не досягнуто.

Непослідовність та непередбачуваність податкової політики нівелює досягнення перших кроків бюджетної децентралізації, що відбулися в 2015 році внаслідок введення нових податків і субвенцій, а також перерозподілу доходів між державним та місцевими бюджетами.

Деякі нововведені джерела наповнення доходної частини місцевих бюджетів виявилися недостатньо ефективними.

Незначний вплив на платоспроможність місцевого самоврядування очікується від введення плати за видачу ліцензії на провадження господарської

діяльності з випуску та проведення лотерей. За оптимістичними прогнозами надходження до бюджету міста Харкова в 2018 році за цим дохідним джерелом складуть 0,24 % в обсязі власних доходів.

Для місцевих бюджетів не є бюджетоутворюючими податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності, питома вага якого склала 0,45% в обсязі власних надходжень до бюджету міста Харкова за 2017 рік.

Не відповідає принципам економічності оподаткування та фіскальної достатності транспортний податок з фізичних та юридичних осіб (в бюджеті міста Харкова за 2017 рік надходження цього податку складають 0,27 % в обсязі власних надходжень).

Низька ефективність (0,97% в обсязі власних надходжень бюджету міста Харкова на 2017 рік) адміністративних зборів та платежів, що передані на місцевий рівень в процесі трансформації державних фінансів.

Негативно позначилося на платоспроможності місцевого самоврядування зменшення відсотку зарахування до місцевих бюджетів податку на доходи фізичних осіб (до 60,0% замість 75,0 %).

До зниження фінансового ресурсу територіальних громад призвело неврахування інфляційних процесів та змін до мережі у формульних розрахунках освітньої та медичної субвенцій.

Фіскальна децентралізація не охоплює в повному обсязі передачу повноважень з державного рівня органам місцевого самоврядування.

Суттєво ускладнює планування фінансових ресурсів місцевого самоврядування відсутність стратегії розвитку податкової системи України на середньострокову перспективу [1].

Бюджетне прогнозування та планування повинно передбачати коригування доходних джерел місцевих бюджетів з урахуванням фіскальних ризиків, припущень макроекономічного прогнозу та особливостей розвитку економіки територіальних громад.

Ефективність фіскальної децентралізації залежить від застосування комплексного та системного підходів до формування фінансового ресурсу органів місцевого самоврядування, що враховують тенденції соціально-економічного розвитку країни; імплементацію досвіду розвинутих країн щодо зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування; визначення реального бюджетного потенціалу територіальних громад; упровадження стабільних надходжень до місцевих бюджетів.

ДЖЕРЕЛА

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» від 08.02.2017 № 142-р [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada>.

THE INFLUENCE OF FISCAL DECENTRALIZATION ON LOCAL GOVERNMENT SOLVENCY

Abstract. The influence of tax and budget law changes on local government solvency in the process of budget decentralization is determined. Actions to increase the local budgets` financial resource are proposed.

Key words: fiscal decentralization, local government solvency

РОЗВИТОК І СТАНОВЛЕННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Толкунов М. Ю.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Лойко В.В.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Проаналізовано сучасний стан фондового ринку в Україні. Зазначено причини нестабільності курсу акцій та ситуації на фондовому ринку в Україні. Показано динаміку змін обсягу торгів в Україні з 2008 року по 2018 рік та зроблено висновки щодо ситуації на фондовому ринку.*

***Ключові слова:** фондовий ринок України, ринок цінних паперів, нестабільність, фондова біржа, сучасний стан.*

Формування сучасної економіки, заснованої на новітніх досягненнях науки, техніки, технології, інформації тощо, неможливе без активно функціонуючого фондового ринку. У світовій практиці як розвинутих країн, так і тих, що розвиваються, центральною ланкою ринку цінних паперів є фондова біржа, яка відіграє важливу роль в економічній системі держави. В розвинутих країнах через фондові біржі здійснюється більше 95% обсягу угод купівлі-продажу цінних паперів. Індикатори біржової торгівлі, зокрема динаміка курсів цінних паперів, фондових індексів, ринкова капіталізація й ринкова вартість компаній, характеризують стан ділової активності як в окремих галузях, так і в країні в цілому.

Основним призначенням фондового ринку, як відомо, є створення умов для взаємодії емітентів та інвесторів з метою максимально ефективного для кожного з них перерозподілу фінансових ресурсів. Класичною схемою функціонування фондового ринку є організація біржової торгівлі. В останні десятиліття система біржової торгівлі значно випередила банківський сектор за

масштабами та обсягами мобілізованих фінансових ресурсів. Механізм біржової торгівлі на фондовому ринку розвивається досить динамічно, постійно пропонуючи її учасникам нові технології та інструменти.

На сьогоднішній день фондовий ринок України являється ланкою фінансового ринку, на якому складаються відносини з купівлі-продажу цінних паперів, між тими, хто залучає ресурси випускаючи цінні папери, тобто емітентами і їх покупцями, тобто інвесторами, як правило опосередкований участю фінансових посередників.

На сучасному етапі фондовий ринок України, ще не став інструментом розподілу і перерозподілу капіталу, таким чином він не може сприяти акумуляції коштів. Для розвитку фондового ринку необхідна ступінь довіри з боку населення. Досвід розвинених країн показує, що стійкість фондового ринку багато в чому залежить від присутності на ньому приватних інвесторів. Фактичним способом участі дрібних і середніх інвесторів є вкладення інвестицій в акціонерні та пайові інвестиційні фонди.

Середній розмір показника, що відповідає за долю акцій, що належать міноритарним акціонерам, американських компаній становить 80-85%, 1277 великим акціонерам належить 15-20%. Ситуація в Україні абсолютно протилежна. В середньому 80-85% акцій компаній належить державі і великим власникам, і лише 15-20% належать «Дрібним» акціонерам. Варто відзначити, що більшість серед них - іноземні інвестори. В Україні менше 1% населення вкладає свої заощадження в фондовий ринок і пайові фонди, і то, серед них більшу частину займають спекулянти, які намагаються грати на коливаннях. У США 80% населення залучено в інвестування на фондовому ринку. Вони інвестують безпосередньо, через пайові фонди або через пенсійні програми.

Фондовий ринок України, як і вся її економіка, в 2015 році пережив період спаду: значно знизилася капіталізація, учасники торгів шукають будь які

шляхи заробітку, а дві найбільші біржі залишилися без ліцензій. Динаміку падіння індексу ПФТС² представлено на рис.1.

Рис.1 Динаміка індексу ПФТС (2008-2018 роки)

За одинадцять місяців 2015 року обсяг торгів знизився в два рази - до 285.2 млрд грн. При цьому більшість операцій проводилася з державними облігаціями - 87% (225,4 млрд грн); на другому місці - корпоративні облігації - 4,4% (11,4 млрд грн); і тільки на п'ятому місці знаходяться акції зі своїми 2,1% від усіх укладених контрактів. Для порівняння: на біржах у Європі де дислокуються деякі українські компанії, цифри по торгам в рази більші - на Варшавській фондовій біржі в тому ж році було укладено контрактів на 48,9 млрд євро, на Лондонській біржі - 1,6 трлн євро.

Аналіз тенденцій розвитку фондових бірж у світі та Україні дає можливість зробити такі висновки: – процес глобалізації світової економіки є основою глобалізації біржового ринку цінних паперів, що проявляється у

²Індекс ПФТС — [біржовий індекс](#), який розраховується щодня за результатами торгів [ПФТС](#) на основі середньозваженої ціни за угодами. У «індексний кошик» входять найліквідніші акції, за якими відбувається найбільше число угод.

консолідації, універсалізації, комерціалізації діяльності фондових бірж; застосуванні новітніх технологій і механізмів електронної торгівлі; концентрації депозитарних, клірингових та розрахункових систем; посиленні процесів взаємозв'язку та взаємозалежності розвитку економіки країн світу та фондового ринку; – фондові біржі України перебувають ще на стадії становлення та розвитку, тому вони недостатньо інтегровані у світову біржову систему, що не сприяє підвищенню ринкової капіталізації, активізації торгів цінними паперами та наближенню до міжнародних стандартів.

ДЖЕРЕЛА

1. Шевченко О. М. Аналіз тенденцій розвитку фондових бірж у світі та Україні [Електронний ресурс] // Економічна теорія та історія економічної думки. – 2014. – Режим доступу до ресурсу:http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/econrig_2011_4_17.pdf

2. TRADINGECONOMICS [Електронний ресурс] / UkraineStockMarket (PFTS) – Режим доступу до ресурсу:<https://tradingeconomics.com/ukraine/stock-market>

EVOLUTION AND DEVELOPMENT OF THE STOCK MARKET IN UKRAINE

***Abstract.** The current state of stock market in Ukraine is analyzed. The causes of stock market volatility and the situation in the stock market in Ukraine are indicated. The dynamics of changes in the volume of trades in Ukraine from 2008 to 2018 is shown and conclusions are drawn regarding the situation on the stock market.*

***Keywords:** stock market of Ukraine, securities market, volatility, stock exchange, current state.*

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЯК СКЛАДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Ткачук Н. М.

докторант кафедри банківської справи ДВНЗ “Університет банківської справи”

***Анотація:** Розглянуто специфіку банку та банківської діяльності. Акцентовано увагу на особливостях ідентифікації банківської системи як складної, нелінійної системи з позицій синергетичної парадигми економічної теорії. Розкрито умови ефективного розвитку складних економічних систем із врахуванням нестійкості та здатності до самоорганізації в нерівноважних умовах функціонування.*

***Ключові слова:** банк, економічна система, банківська система, синергетика, синергетичний підхід, самоорганізація, нерівноважний стан.*

Сучасний етап розвитку вітчизняної економіки характеризується підвищенням вимог до банківської системи, яка повинна сприяти стійкому економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності господарського комплексу в умовах поступової інтеграції у європейський та світовий економічний простір. Це обумовлено особливою роллю банків як провідних фінансових посередників, що забезпечують переміщення фінансових ресурсів між окремими регіонами, галузями та суб'єктами економіки з метою задоволення їх потреб та запитів.

Специфіка банківської діяльності виявляється в тому, що банки задовольняють потреби ринку в наданні послуг і отримують за це прибуток шляхом залучення коштів від інвесторів за певну плату і надання цих коштів у позику. Їхня додана вартість створюється шляхом забезпечення розподілу ризику та ліквідності, а також надання інформаційних послуг. Як і в будь-якому бізнесі, банки намагаються максимізувати прибуток; різниця між доходом, який отримують банки за надання кредитів, і вартістю залучення коштів для кредитування і є банківським прибутком; для досягнення успіху банк змушений

здійснювати виважену кредитну та інвестиційну діяльність, яка б забезпечувала таку величину процента, яка б покривала його витрати та створювала прибуток. Для отримання максимального прибутку банки повинні розв'язувати дві проблеми, які виникають у взаємовідносинах із клієнтами: зниження ризику та забезпечення ліквідності; банки мають організувати свою діяльність так, аби впевнити вкладників у тому, що вони найкращим чином відстоюють їхні інтереси, надають послуги з розподілу ризику, забезпечення ліквідності, а також пропонують інформаційні послуги, чого не можуть здійснювати інші фінансові установи.

Банки є відкритими, складними економічними системами, в яких постійно відбуваються процеси обміну інформаційними, матеріальними та грошовими потоками із зовнішнім середовищем. Відтак і параметри зовнішнього середовища мають суттєвий вплив на діяльність банків і пояснюють причини їхнього переходу з неупорядкованого до упорядкованого стану. Зазначимо, що упорядкованим станом економічної системи (банку) вважається такий стан діяльності банку, за якого забезпечується значно вищі за середньосистемні рівні прибутковості, конкурентоспроможності та ринкової вартості банку. Неупорядкованим станом економічної системи є такий стан функціонування банку, який характеризується стандартними показниками його діяльності.

Звернемо увагу на особливості ідентифікації банківської системи як складної, нелінійної системи у світлі синергетичної парадигми сучасної економічної теорії. З цією метою виокремимо умови оптимальної поведінки та ефективного розвитку складних економічних систем із врахуванням нестійкості та здатності до самоорганізації в нерівноважних умовах функціонування, які згодом транспонуємо й на банківську систему, яка за своєю сутністю є нелінійною і динамічною системою, а за поведінкою її елементів (банківських установ) – нестійкою та нестабільною.

Банківську систему, як складну, відкриту, динамічну систему, що саморозвивається можна пізнати на основі застосування методів економічної синергетики, яка дає можливість доповнити загальнонаукову картину розвитку економіки уявленнями про особливості відтворення відкритих систем, їхній розвиток із застосуванням термінології синергетичного мислення.

Сучасні системні дослідження засвідчують, що визначальною умовою оптимальної поведінки складних економічних систем є їхня нерівноважна самоорганізація та функціональна стійкість у нерівноважних умовах. Варто зазначити, що нерівновага є такою ж фундаментальною властивістю економічної системи, як і рівновага. Саме це й робить можливим детермінацію вільного вибору оптимізаційного синтезу із широкого спектру можливих напрямків розвитку системи. Зазвичай рівноважний стан системи є необхідною умовою стаціонарного існування економічних систем, тоді як нерівноважний стан являє собою суттєвий момент переходу у новий стан, в якому економічна система набуває більш високого рівня організації та продуктивності. У той момент, коли економічна система втрачає функціональну стійкість, можуть виникати самоорганізаційні процеси з формування нових більш ефективних структур. Відтак, набуваючи за нових умов функціонування стабільного стану, економічна система проходить свої рівноважні стани як проміжні етапи на шляху нерівноважної самоорганізації та розвитку. Характерною особливістю таких процесів є те, що економічна система спонтанно переходить на новий рівень організації й при цьому сама обирає оптимальний шлях і напрямок функціонування.

Економічні системи є відкритими, складними об'єктами, які можна описати інтеграційними динамічними параметрами, що відображають обмін матеріальними і фінансовими ресурсами із зовнішнім середовищем. Використання динамічних показників для характеристики стану економічних систем базується на фундаментальних системних принципах, які притаманні складно організованим об'єктам будь-якої природи. Тому поведінку

економічної системи в нерівноважних умовах залежно від динамічних характеристик, доцільно розділити на дві сфери: лінійну та нелінійну. В рівноважному стані системи (лінійній сфері) динамічні потоки як матеріальні, так і грошові, перебувають у лінійній залежності від динамічних факторів ринку (попиту, пропозиції та їх співвідношенні між собою) [1]. У нерівноважному стані (нелінійній сфері) грошові потоки формуються в результаті більш складної взаємодії ринкових факторів. Тому, якщо в рівноважному стані (лінійній сфері) економічна система залишається структурно стійкою і перебуває в єдиному можливому метастабільному стані, то в нерівноважних умовах (нелінійній сфері) відбувається суттєве посилення ринкових коливань (флуктуацій), які призводять до утворення нових господарських структур шляхом формування конкретної послідовності метастабільних станів системи. Відтак, зауважимо, що саме за умов посиленої нерівноважності економічна система здатна спонтанно організувати себе якісно нарощувати фінансово-господарський потенціал. Такий нерівноважний перехід економічної системи до більш упорядкованого стану на основі варіативних принципів її самоорганізації призводить до формування ринкових дисаптивних структур, які є, по суті, новими динамічними агрегатними композиціями виробничих факторів.

Синергетична методологія аналізу складних нерівноважних систем засвідчує, що керуючі параметри не здатні регулювати безпосередньо поведінку об'єкта управління, а формують лише внутрішній механізм її самоорганізації [2]. Враховуючи особливості структуроутворюючих атракторів, параметри поведінки нерівноважної системи формуються випадково, в результаті цього система спонтанно переходить на новий рівень організації й самостійно обирає оптимальний шлях свого подальшого функціонування.

З огляду на вищевикладене слід відзначити, що банківську систему слід вважати складною, відкритою економічною системою, що функціонує в нестійких умовах розвитку по законом ринкової кон'юнктури. Головним

завданням управління такими економічними системами є пошук і реалізація такого типу управління, який забезпечить в нестійких умовах зовнішніх і внутрішніх збурень гомеостатичний статус функціонування та розвитку системи.

ДЖЕРЕЛА

1. Евстигнеева Л. П. Экономика как синергетическая система / Л. П. Евстигнеева, Р. Н. Евстигнеев. – М. : ЛЕНАНД, 2010. – 272с.
2. Князева Е. Н. Основания синергетики. Синергетическое мироведение / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов. – М. : КомКнига, 2005. – 240 с.

FEATURES OF IDENTIFICATION OF THE BANKING SYSTEM AS A COMPLEX ECONOMY SYSTEM

***Abstract:** The specifics of the bank and banking activity are considered. The attention is paid to the peculiarities of identifying the banking system as a complex, nonlinear system from the standpoint of the synergetic paradigm of economic theory. Conditions of efficient development of complex economic systems with the consideration of instability and ability to self-organization in non-equilibrium operating conditions are revealed.*

***Key words:** bank, economic system, banking system, synergetic, synergetic approach, self-organization, nonequilibrium state.*

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Чернишенко А.Ю.

здобувач ступеня бакалавра напряму підготовки «Фінанси і кредит»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Сосновська О. О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Розглянуто особливості управління ризиками страховика в процесі здійснення страхової діяльності для забезпечення його економічної безпеки. Наведено критерії відбору ризиків на страхування, дотримання яких буде сприяти формуванню оптимального страхового портфелю страховика за критерієм мінімізації ризику та забезпечення рентабельності страхових операцій. Обґрунтовано основні засади управління ризиками страхової діяльності в контексті економічної безпеки, основний зміст яких зводиться до оптимальної комбінації в стратегії ризик-менеджменту.*

***Ключові слова:** страхова компанія, ризик, ризик-менеджмент, економічна безпека.*

В умовах поширення глобальних інтеграційних процесів підвищується вразливість окремих суб'єктів господарювання до впливу ризиків різноманітного характеру і важливого значення набувають питання забезпечення економічної безпеки. У зв'язку з тим, що механізм регулювання економічної безпеки представляє собою цілеспрямоване управління ризиком шляхом забезпечення його мінімального рівня, важливою підсистемою системи забезпечення безпечної діяльності є страхування. Водночас, важливою передумовою широкомасштабного застосування страхування і посилення його ролі у системі економічної безпеки є майнова самостійність суб'єктів господарювання та їх зацікавленість у переданні відповідальності за наслідки ризиків страховикам.

Зміст ризику і ступінь його імовірності саме і визначають межі страхового захисту. З точки зору можливості страхування ризику розрізняють страхові ризики (які можна застрахувати) і нестрахові ризики (які не піддаються страхуванню). Основним завданням ризик-менеджменту страхової компанії є правильна ідентифікація страхових і нестрахових ризиків з метою формування оптимального страхового портфелю та забезпечення рентабельності страхових операцій.

При цьому необхідно виходити з наступних критеріїв віднесення ризику до страхового[3]:

- 1) ризик повинен бути можливим (ймовірним);
- 2) ризик повинен носити випадковий характер;
- 3) настання страхового випадку не повинно бути пов'язано з волевиявленням страхувальника чи зацікавленості особи;
- 4) факт настання ризику має бути невідомий у часі та просторі;
- 5) страхова подія не може мати розмірів катастрофи;
- 6) можливі наслідки ризику в разі настання страхового випадку мають піддаватися об'єктивній оцінці.

Виходячи з наведених критеріїв, не можна приймати на страхування спекулятивні ризики, що пов'язані з намірами страхувальників отримати вигоду, з протиправними інтересами та забороненими операціями.

Оскільки при акцептуванні на власне утримання різноманітних ризиків страхові компанії одночасно беруть на себе зобов'язання відшкодувати можливі збитки у випадку виникнення страхових подій, вони, на відміну від інших суб'єктів фінансового ринку, повинні мати значний обсяг власного капіталу, який виступає гарантією підтримки їх фінансової стійкості та платоспроможності.

В умовах підвищення турбулентності світових економічних процесів, посилення фінансово-економічної нестабільності глобального середовища та негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, ризик-менеджмент

страхових компаній повинен будуватися з урахуванням теорії складності економічних систем, їхньої нелінійності та необхідності забезпечення сталого розвитку. В контексті вищезазначеного страховики повинні враховувати можливі наслідки прийняття ризиків на страхування і здійснювати постійний моніторинг чинників, що впливають на безпеку діяльності страхової компанії у динамічному середовищі [1].

Водночас, в умовах збільшення рівня концентрації глобалізаційних ризиків, важливим механізмом сучасного ризик-менеджменту страхової компанії є перестраховування ризиків, яке дозволяє перерозподілити ризики у часі і глобальному просторі, диверсифікувати портфель ризиків страхової компанії, підвищити рівень фінансової стійкості страховиків та рівень гарантованості страхових виплат. Перестраховування є важливим інструментом в системі економічної безпеки не лише страхових компаній, а й на макрорівні, оскільки дозволяє консолідувати фінансові ресурси для страхування унікальних та значних небезпечних ризиків (ядерних, космічних, авіаційних, морських, автотранспортних, сільськогосподарських, природних катастроф та інших).

Таким чином, у контексті економічної безпеки механізм управління ризиками страхової діяльності, повинен будуватися на наступних засадах:

- відмова від прийняття ризику на страхування у випадку, якщо він не відповідає вимогам до ризику, що підлягає страхуванню, а також при недостатньому рівні гарантованості страхових виплат;

- прийняття ризику на страхування (акцептування ризику) і його власне утримання страховиком з урахуванням якості та ліквідності сформованих страхових резервів, необхідності забезпечення рентабельності страхової діяльності та підтримки фінансової стійкості страхової компанії;

- необхідність лімітування розміру ризиків на власному утриманні з урахуванням ймовірності настання страхового випадку, очікуваного розміру страхових премій, рентабельності страхових операцій, рівня аквізаційних

витрат, середньої збитковості за прийнятими на страхування ризиками, рівня кваліфікації андерайтерів та актуаріїв;

- передача великих ризиків на перестраховання, якщо страхова компанія не може його утримати власними силами (перерозподіл ризиків потрібно здійснювати до того моменту, доки відповідальність за ризиком не буде повністю розділена між перестраховиками з урахуванням їх економічних інтересів).

Враховуючи вищевикладене, необхідність управління страховими ризиками, які приймає страхова компанія на страхування, а також ризиками господарської діяльності страхової компанії обумовлює необхідність здійснення різних видів аналізу ризиків в процесі фінансового моніторингу, а саме [2]:

- аналіз рівня ризику по конкретних об'єктах, що пропонуються для страхування;

- аналіз ризику по окремих видах страхування та по страховому портфелю страхової компанії в цілому;

- аналіз фінансового стану страхової компанії в цілому з позицій одночасного всіх чотирьох задач фінансового менеджменту (забезпечення фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності, максимізації прибутків та мінімізації ризиків).

При цьому з метою взаємопов'язаного управління прийнятими страховими ризиками та ризиками господарської діяльності необхідно аналізувати, яким чином прийнятий на страхування ризик по конкретному об'єкту може вплинути на ризикованість страхового портфеля та фінансову діяльність страхової компанії в цілому. Водночас, в залежності від того, який фінансовий стан страхової компанії на даний момент часу і наскільки збалансований її страховий портфель за критерієм мінімізації ризику, необхідно приймати рішення про доцільність прийняття нових об'єктів на страхування в залежності від їх індивідуального рівня ризику. При цьому з позицій

економічної безпеки при розробці стратегії і тактики ризик-менеджменту важливо не лише правильно встановити фактори, які зумовлюють той чи інший вид ризику, але й виявити можливі наслідки одночасного впливу конкретного виду ризику на стан фінансової діяльності страхувальника і страховика.

ДЖЕРЕЛА

1. Махортов Ю. О. Стан та тенденції розвитку страхового ринку України в умовах фінансово-економічної кризи [Електронний ресурс] / Ю. О. Махортов, В. М. Зюбін // Світова економічна криза і сценарій посткризового розвитку. Збірник тез. – Феодосія, 2012. – С. 21-23. – Режим доступу: http://www.ffea.crimea.ua/konf/tezi_20_05_2010.pdf

2. Осадець С. С. Страховий менеджмент: підручник / [Осадець С. С., Мурашко О. В., Фурман В. М., Баранов А. Л.]; за ред. С. С. Осадця. – К. : КНЕУ, 2011. - 333 с.

3. Поворозник В. Страхова сфера як системоформуючий чинник розвитку і безпеки підприємств [Електронний ресурс] / В. Поворозник. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/April/1.htm>

RISK MANAGEMENT OF INSURANCE COMPANIES IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURITY

***Abstract.** The peculiarities of insurer risk management in the process of carrying out insurance activity for ensuring its economic safety are considered. The criteria of selection of risks for insurance, the observance of which will help to create the optimal insurance portfolio of the insurer on the criterion of minimization of risk and ensuring the profitability of insurance operations. The basic principles of risk management of insurance activity in the context of economic security are substantiated, the main content of which is reduced to the optimal combination in the strategy of risk management.*

Keywords: insurance company, risk, risk management, economic security.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Чечетова Н. Ф.

доктор економічних наук, доцент
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

Залуцька Н. Ю.

здобувач ступеня магістра
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова

***Анотація.** Виділено основні етапи розробки стратегії розвитку персоналу та фактори, що на неї впливають.*

***Ключові слова:** персонал, кадрова стратегія, стратегія розвитку, аналіз факторів.*

Однією з найважливіших проблем на сучасному етапі розвитку економіки є проблема залучення та розвитку персоналу підприємства. При всіх існуючих підходах до цієї проблеми загальними тенденціями є наступні: формалізація методів і процедур відбору кадрів, розробка наукових критеріїв їх оцінки, науковий підхід до аналізу потреб у управлінському персоналі, визначення компетентостей працівників, підвищення достовірності кадрових рішень, розвиток кадрової політики.

Результати діяльності багатьох підприємств та накопичений досвід їх роботи з кадрами показують, що формування колективів, забезпечення високого рівня кадрового потенціалу є вирішальними факторами підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції. Проблеми в області управління персоналом і повсякденна робота з кадрами, за оцінкою фахівців, в найближчому майбутньому будуть постійно знаходитися в центрі уваги керівництва.

Саме для концентрації зусиль керівництва в оцінці діяльності персоналу та його розвитку необхідним є створення та реалізація кадрової стратегії підприємства. Кадрова стратегія розглядається як сукупність взаємопов'язаних

управлінських процесів, які логічно впливають одне з одного при стійкого зворотного зв'язку і зворотний вплив кожного процесу на всі інші і на їх сукупність. На вибір цілей стратегії впливають: а) стратегія розвитку фірми; б) зовнішня довкілля (профспілки, законодавство, ринок праці); в) внутрішнє середовище (положення фірми, наявність досвідчених кадрів, цінності керівника, наявність ресурсів); г) організаційне оточення (конкуренти).

Існує п'ять факторів, що впливають на кадрову стратегію організації: соціальний, політичний, правовий, економічний і фактор зовнішнього середовища. Яку б форму роботи з персоналом не було б обрано, кожен з цих елементів повинен бути уважно проаналізовано і відображений в ній.

Для розробки стратегії розвитку персоналу необхідно проводити аналіз середовища, який спрямований на виявлення загроз і можливостей, що виникають у зовнішньому середовищі по відношенню до підприємства, а також сильних і слабких сторін, якими володіє організація.

Таким чином, можливо виділити основні етапи розробки стратегії розвитку персоналу: 1) визначення довгострокових перспектив розвитку підприємства та його основних підрозділів, визначення масштабу його діяльності; 2) розробка заходів і операційних процедур для досягнення стратегічних цілей підприємства; 3) розробка кадрової стратегії, вибір структур і підходів в області управління та розвитку кадрів.

ДЖЕРЕЛА

1. Панова О. Д. Мотивація праці персоналу в сучасних умовах господарювання / О. Д. Панова, І.В. Полонська // Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Бізнес-адміністрування в умовах турбулентної економіки». – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – С. 84-85.

STRATEGY OF THE STAFF DEVELOPMENT

Abstract. The main stages of the development of the staff development strategy and the factors influencing it are highlighted.

Key words: staff, personnel strategy, strategy of development, factor analysis.

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Шевчук О. Л.

здобувач ступеня бакалавра напряму підготовки «Фінанси та кредит»
Київський університет імені Бориса Грінченка

Сосновська О. О.

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Розглянуто природу фінансової безпеки в контексті світового, національного та регіонального рівнів. Наведено основні показники фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Проаналізовано та визначено пріоритетні цілі забезпечення фінансової безпеки підприємств задля підтримки сталого розвитку фінансово-економічної безпеки регіонів та національної економіки. Визначено роль фінансової безпеки у розвитку національної економіки.

Зростання невизначеності у глобальному конкурентному середовищі актуалізує пошук принципово нових підходів до забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств на внутрішніх і зовнішніх ринках та зміцнення потенціалу їх розвитку. Підґрунтям підвищення рівня фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності є формування та розвиток інноваційної системи фінансової безпеки. У зв'язку з необхідністю визначення ієрархічності існуючої системи фінансової безпеки, актуальним питанням є виявлення та аналіз підсистеми нижчих рівнів даної ієрархії, обґрунтування їх взаємозв'язку і взаємовпливу.

Традиційно виділяють глобальну економічну безпеку, міжнародну економічну безпеку, національну економічну безпеку, економічну безпеку регіону та економічну безпеку суб'єкта господарської діяльності. Підкреслимо, що всі ієрархічні рівні взаємопов'язані і відбиваються з різним ступенем впливу один на одному, забезпечуючи тим самим баланс системи в цілому. Одним з

найважливіших аспектів стабільності функціонування національної економічної безпеки є стійка фінансова безпека країни в цілому, її регіонів та суб'єктів господарювання. Останні ж, хоча і є найнижчою ланкою даної ієрархії, являються основою функціонування національного фінансового механізму.

Менеджмент фінансової безпеки безпосередньо належить до загальної системи управління безпекою підприємства і є важливою ланкою щодо забезпечення реалізації управлінських рішень суб'єкта господарювання. Це зумовлено тим, що фінансово-економічна діяльність формує фінансове забезпечення операційної, інвестиційної та інноваційної діяльності, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення стійкого розвитку підприємства.

Основою фінансової безпеки підприємства є його фінансовий стан, який визначається наступними критеріями [1]:

- збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів;
- якістю та конкурентоздатністю технологій і послуг підприємства;
- стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз;
- здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів;
- можливостями ефективного і сталого розвитку фінансової системи.

Потреба в дотриманні фінансової безпеки полягає в об'єктивно наявних завданнях та планах задля забезпечення стабільного функціонування та досягнення основоположних цілей діяльності для кожного підприємства. Рівень фінансової безпеки підприємства залежить від вміння його управлінської ланки вести ефективну політику щодо уникнення окремих негативних чинників зовнішнього і внутрішнього середовищ впливу.

Головною проблемою для будь-якого суб'єкта господарювання у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективах є створення та дотримання фінансово стійкого стану, що дасть можливість стало

розвиватися даному підприємству, та дозволить підтримувати збалансованість між такими елементами його діяльності, як обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості, вхідних та вихідних грошових потоків тощо. Отже, основним критерієм фінансової безпеки підприємства є фінансова рівновага, яка виражається збалансованістю фінансових активів та позичкового капіталу.

Задля забезпечення стабільності функціонування системи фінансової безпеки, кожний окремий суб'єкт господарювання повинен розробити внутрішню стратегію розвитку фінансової безпеки, в свою чергу вона не може бути універсальною для всіх підприємств, адже безліч аспектів залежать саме від специфіки діяльності вищевказаного суб'єкта.

Побудова стратегії має бути комплексною та охоплювати всі фактори та аспекти, що формуватимуть подальшу її реалізацію. Створення та впровадження фінансової стратегії – процес досить складний і затратний. Під час розробки варто враховувати конкурентоспроможність продукції або послуг, способи мінімізації собівартості продукції або послуг, можливості мобілізації внутрішніх ресурсів, ефективність використання капіталу, формування та розподіл прибутку.

Дані фактори є універсальними для всіх суб'єктів господарювання, отже їх можна вважати основоположними у впровадженні стратегії, яка стане досить масштабнішою при доповненні її специфічними чинниками того чи іншого напрямку діяльності підприємства [2].

Функціонування системи забезпечення фінансової безпеки повинно спрямовуватися на досягнення наступних цілей:

- визначення фінансових інтересів суб'єкта господарювання, що потребують захисту;
- виявлення на ранніх стадіях загроз внутрішнього і зовнішнього характеру, які заважають підприємству реалізувати фінансові інтереси;

– розробка та реалізація системи заходів щодо нейтралізації загроз фінансовим інтересам суб'єкта господарювання та недопущення можливих фінансових збитків.

Слід зазначити, що пріоритетного захисту потребують фінансові інтереси підприємств, які безпосередньо впливають на зміст механізму забезпечення фінансової безпеки для їх стійкого функціонування. Система пріоритетних фінансових інтересів підприємства включає: зростання рівня доходності власного капіталу підприємства (рівня фінансової рентабельності), достатність фінансових ресурсів, фінансову стабільність підприємства в процесі його розвитку, високий рівень інвестиційної активності та ефективності інвестицій, ефективну нейтралізацію фінансових ризиків, високий інноваційний рівень фінансової діяльності, швидке та ефективне подолання кризових фінансових ситуацій. Досягнення зазначених фінансових інтересів дозволить підприємству забезпечити виконання головної мети функціонування будь-якого суб'єкта господарювання – максимізацію прибутку [3]. В свою чергу досягнення фінансової стійкості підприємства дозволяє йому вчасно та в повному обсязі розраховуватися із зобов'язаннями та своєчасно сплачувати податки відповідно до чинного законодавства, що дає змогу ефективно наповнювати та формувати бюджети регіонів та державний бюджет [4].

У стратегічному плані фінансову безпеку гарантує лише конкурентоспроможна економіка. Здатність держави самостійно здійснювати фінансово-економічну політику відповідно до власних національних інтересів лежить в основі фінансової безпеки держави. Зрозуміло, що стійкість фінансової системи визначається рівнем дефіциту бюджету, платіжного балансу, зовнішнього та внутрішнього боргу, стабільністю цін, стійкістю банківської системи та національної валюти, рівнем розвитку ринку цінних паперів, масштабами інвестиційної діяльності тощо. Але однією з найсуттєвіших загроз фінансовій безпеці є істотна виснаженість ключових джерел фінансових ресурсів – прибутку суб'єктів господарювання, доходів

бюджетів усіх рівнів, амортизаційних відрахувань та інше. Для цього потрібно продовжувати процеси реформування національної фіскальної системи шляхом зменшення податкового тягаря для товаровиробників з метою збільшення дохідної частини бюджету та відповідного розвитку економіки держави.

Таким чином, фінансова стійкість виступає як результат забезпечення фінансової безпеки підприємства. Отже, сукупність стійких суб'єктів господарювання регіону формує його фінансову безпеку та стійкість для відповідного забезпечення стабільності держави та розвитку національної економіки.

ДЖЕРЕЛА

1. Орлик О.В. Фінансово-економічна безпека підприємства та підходи до її забезпечення [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://dx.doi.org/10.18371/fcaptp.v2i19.57391>

2. Аванесова Н.Е., Валковська Г.І., Формування механізму стратегічного розвитку фінансово-економічної безпеки підприємства [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/1/124.pdf>

3. Сметанюк, О. А., Кругляк, С. О., Фінансова стійкість в системі фінансової безпеки підприємства [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/8318>

4. Кузенко О.Л., Ареф'єва О.В., Визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів фінансових відносин макро- та мезорівнів [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/30447/1/vestnik_KhPI_2016_24_Kuzenko_Vyznachennia.pdf

THE ROLE OF FINANCIAL SECURITY OF ECONOMIC ENTITIES IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

***Abstract.** The nature of financial security in the context of world, national and regional levels has been reviewed. The main indicators of financial safety of economic entities have been characterized. The priority objectives of ensuring financial security of enterprises for the support of sustainable development of financial and economic security of regions and national economy have been analyzed and determined. The role of financial security in the development of the national economy have been determined.*

МІЖНАРОДНЕ КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНИ

Чуйко А. С.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

Васечко Л.І.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація. Представлено структуру державного боргу України за період 2004–2018 рр., наведено обсяги наданих кредитів МВФ Україні, репрезентовано графіки погашення заборгованості.

Ключові слова: кредит, міжнародне кредитування, заборгованість, державний борг.

На теперішній час міжнародний кредит в Україні здобув великого значення, банки, компанії та фізичні особи починають формувати активи за межами країни, що призводить до інфляції валюти і збільшення залучених коштів державою. Тому актуальність теми зумовлена тим, що існує необхідність визначення переваг та недоліків від наданих кредитів міжнародними організаціями та перспективи розвитку нашої країни від отриманих запозичень. Вплив міжнародного кредитування на економіку країни є неоднозначним, особливо якщо говорити в контексті наданих кредитів МВФ Україні. Міжнародні організації дають змогу Україні здійснювати реформування в країні.

В останні роки не раз доводилося чути про те, як часто нашій країні надають безповоротну фінансову допомогу чи кредит міжнародні організації чи Європейські країни, тому на рис. 1 представлено структуру державного боргу України за період 2004–2018 рр.

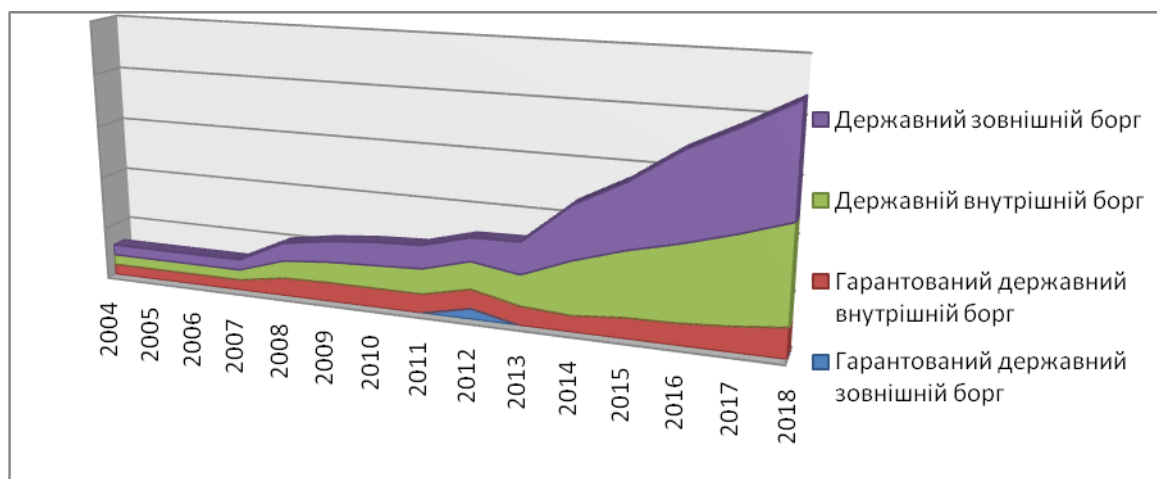

Рис.1. Структура державного боргу України [2].

З даних помітно, що державний борг України стрімко зростає, особливо зовнішній. Причиною цього є різні економічні кризи нашої країни, і тут, на нашу думку, виникає певна помилка, бо погасити заборгованості, які вже взяла країна неможливо без повторного кредитування. На рис.2 наведено обсяги наданих кредитів МВФ Україні.

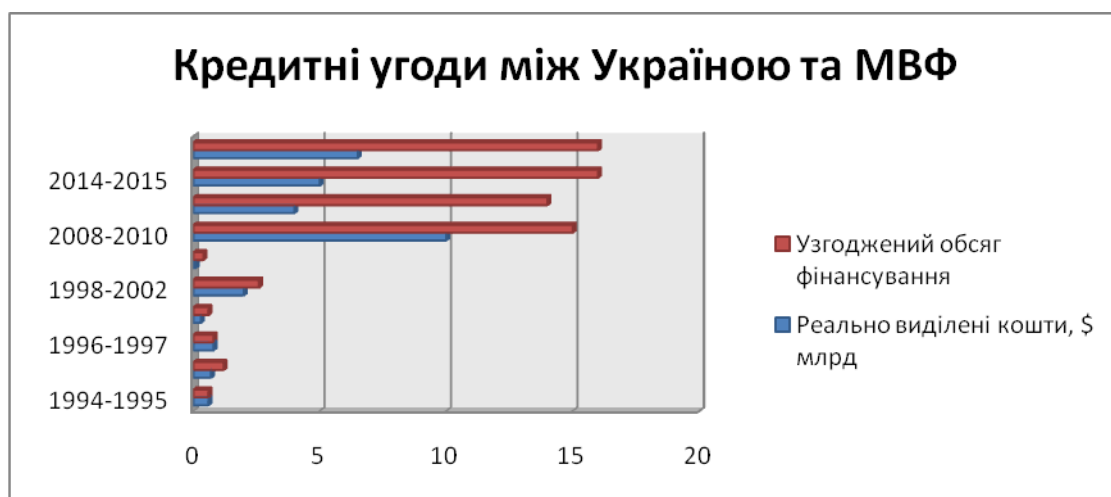

Рис.2. Кредитні угоди між МВФ та Україною [2].

Відмітимо, що ще у 2004 році Кабінет Міністрів вирішив припинити взаємовідносини України та МВФ у сфері кредитування – дані рис. 2 помітно це відображають, а 2004-2005 роки були для нашої держави можливістю виходу с вічної заборгованості та виплати кредитів. У зазначених роках Україна не отримала жодного грошового надходження, почала стабілізувати своє

економічне становище, але сталася світова економічна криза, яка похитнула всі плани України. Саме в період світової економічної кризи – у 2008–2010 рр. – було набрано більш за все кредитів від МВФ. Ці запозичення Україна використовувала для зменшення темпів інфляції, зменшення різниці між офіційним та ринковим курсом обміну, зменшення дефіциту країни та стабілізації фінансової, економічної ситуації в країні.

Отже, вся та кількість кредитів, яка є в наявності у нашої країни, повинна бути погашена, а фахівцями були створені так звані графіки погашення заборгованості, які репрезентовано на рис. 3.

Рис.3. Графіки погашення кредитів МВФ [3].

З рис. 3 видно, що Україна виплатила вже досить велику частину боргу, але до повного розрахунку ще дуже далеко. Зауважимо, що за розрахунками наша держава зможе погасити свій борг приблизно аж в 2030 році.

У зв'язку з цим виникає питання: чи варто нашій країні брати кредити від МВФ чи є якісь аналоги кредитування?

Якщо МВФ припинить кредитувати Україну, тоді зменшаться й інші джерела надходження коштів, тобто покривати всі свої збитки Україна буде за рахунок золотовалютних резервів, пропорційно цьому зменшиться інтерес інвесторів до нашої країни, це все може призвести до знецінення національної одиниці та її нестабільності. В такому випадку можна стверджувати, що стабільність грошової одиниці України знаходиться в руках в МВФ.

Отже, на наш погляд, якщо Україна припинить співробітництво з МВФ, то доведеться віддавати майже третину бюджету країни для погашення вже отриманих позик протягом декількох років, а це може призвести до повного фінансового (економічного) краху та занепаду України. При цьому вітчизняний борг настільки великий, що без перехресного кредитування державі не вижити. Тобто у цьому випадку виникає неоднозначність наслідків кредитування від МВФ.

ДЖЕРЕЛА

1. Особливості міжнародного кредитування: МВФ ТА МБРР? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3962>
2. Україна та МВФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://texty.org.ua/d/imf/>
3. Міжнародне кредитування та фінансування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://buklib.net/books/28977/>
4. Кредити МВФ: панацея для України чи зайвий тягар? [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://publicaudit.com.ua/reports-on-audit/krediti-mvf-panatseya-dlya-ukrayini-chi-zajvij-tyagar/>

INTERNATIONAL LENDING TO UKRAINE

***Abstract.** The structure of the state debt of Ukraine for the period of 2004-2018 is presented, the volumes of granted loans of the IMF to Ukraine are presented, repayment schedules of debt are represented.*

***Key words:** credit, international crediting, indebtedness, state debt.*

ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

Хворостянка Н.В.

здобувач ступеня бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування»

Київський університет імені Бориса Грінченка

Фещук М.Ю.

викладач кафедри фінансів та економіки

Київський університет імені Бориса Грінченка

***Анотація.** Сутність фінансового капіталу підприємства та його роль в забезпеченні ефективної діяльності. Аналіз фінансового стану та структури капіталу підприємства.*

***Ключові слова:** фінансовий капітал підприємства, капітал, прибуток, позикові кошти, кредиторська заборгованість, лізинг.*

Створення сприятливих умов для розвитку підприємництва, поживлення ділової активності, поліпшення інвестиційного клімату та активізації інноваційної діяльності в державі дає можливість покращити процес формування фінансового капіталу підприємств.

Фінансовий капітал підприємства:

- за своєю економічною суттю відбиває процес створення, розподілу, використання і відтворення фінансових ресурсів як у масштабах окремого підприємства, так і всієї економічної системи держави.

- є економічною базою функціонування не тільки окремо взятого суб'єкта господарювання, а й об'єктивною умовою розвитку держави і суспільства.

- є найважливішою характеристикою рівня ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства.

- основними джерелами формування можуть бути як власні фінансові ресурси, так і позикові.

Отже, фінансовий капітал підприємства являє собою сукупність капіталізованих фінансових ресурсів, що використовуються власниками і

менеджерами в економічному процесі відтворення вартості як джерело фінансування господарської діяльності з метою одержання доходу.

Однією з аксіом сучасної підприємницької діяльності є осмислення того, що капітал - це важлива компонента успіху бізнесу, який орієнтований на довгострокове економічне зростання.

Упровадження інвестиційно-інноваційної моделі розвитку економіки зумовило потребу в пошуку джерел фінансування нових перспективних сфер розширеного відтворення. Основою забезпечення цього є фінансовий капітал. Проблематика мобілізації фінансового капіталу залишається недостатньо дослідженою з урахуванням структурних перетворень і розширенням можливостей інвестування науково – технічного розвитку.

Капітал підприємства відбиває процес створення, розподілу, використання і відтворення фінансових ресурсів як у масштабах окремого підприємства, так і держави. Проблема формування та ефективність функціонування фінансового капіталу підприємства є майже не дослідженою. Тому висвітлення окремих теоретичних аспектів й практичних питань щодо фінансового капіталу підприємств та джерел його формування і обумовлюють актуальність теми дослідження.

В умовах ринкової економіки виникає значна потреба у фінансовому капіталі для забезпечення нормального процесу фінансування підприємницьких структур. Основними джерелами формування фінансового капіталу можуть бути як власні фінансові ресурси, так і позикові. Утворення власного фінансового капіталу може відбуватися за рахунок зовнішніх і внутрішніх джерел власних коштів. До внутрішніх джерел формування капіталу належать ресурси, які формуються в процесі виробничо-фінансової діяльності підприємства. Одним з основних джерел фінансових ресурсів підприємств є прибуток. До внутрішніх джерел формування фінансового капіталу відносять амортизаційні відрахування та індексацію основних фондів. Поряд із внутрішніми джерелами існують також і зовнішні джерела формування

власного капіталу, до яких належать, по-перше, кошти, що формуються як за рахунок особистих внесків, так і за рахунок можливостей фінансового ринку; по-друге, кошти, що формуються у порядку розподілу фінансових ресурсів у масштабах економічної системи держави.

У ринковій економіці найбільше значення мають джерела фінансових ресурсів, що мобілізуються за рахунок можливостей фінансового ринку. До джерел формування фінансового капіталу відносять кошти засновників, що вкладаються в статутний капітал. Новий учасник приймається у товариство за рішенням загальних зборів. Одним із питань, які супроводжують вступ учасника, є питання про розмір вкладу, порядок його внесення. При збільшенні кількості учасників, зменшується розмір часток у відсотковому значенні. Акціонерні товариства використовують таке зовнішнє джерело власного капіталу як емісія звичайних акцій.

Сучасна система господарювання звичайно орієнтована на власні та позичені кошти. Проте, в окремих випадках підприємствам можуть бути надані субсидії, тобто фінансова допомога за рахунок коштів державного чи місцевого бюджетів, а також спеціальних фондів. Окрім власних джерел, суттєву роль відіграють позикові кошти. Позиковий фінансовий капітал підприємств може утворюватися за рахунок двох основних груп джерел позикових коштів. Перша група - зовнішні джерела позикових коштів. Ця група джерел складається з двох підгруп - зовнішні довгострокові й зовнішні короткострокові джерела позикового фінансового капіталу. Друга група - внутрішні джерела позикових коштів, до яких входять позикові фінансові ресурси, що утворюються за рахунок відстрочених і прострочених зовнішніх довго- і короткострокових зобов'язань.

Для формування довгострокового позикового фінансового капіталу використовуються зовнішні довгострокові фінансові ресурси і, у першу чергу довгострокові облігаційні позики, довгострокові банківські кредити і фінансовий лізинг. Система податків також значно впливає як на результати

господарської діяльності підприємств, так і на розмір фінансового капіталу підприємства [1]. Діяльність підприємства в системі ринкової економіки неможлива без періодичного використання різноманітних форм залучення кредитів. Кредити банку дають змогу органічно ув'язати всі джерела оборотних коштів і справляють активний вплив на раціональне формування запасів сировини, матеріалів, продукції та інших видів матеріальних цінностей. Крім банків кредити можуть надаватися ще й небанківськими фінансово - кредитними інститутами. До них можна віднести: Пенсійний фонд, кредитні спілки, ломбарди, страхові компанії, лізингові компанії тощо.

Важливим елементом довгострокового фінансування є лізинг. У світовій практиці активно використовується й довгостроковий податковий кредит і податкові пільги. Зовнішні короткострокові позикові ресурси використовуються при формуванні короткострокового позикового фінансовою капіталу для чого придатні насамперед короткострокові банківські кредити і товарний кредит.

Розглянемо внутрішні джерела позикових коштів, до яких входять позикові фінансові ресурси, що утворюються за рахунок відстрочених і прострочених зовнішніх довгострокових і короткострокових зобов'язань. Кредиторська заборгованість - це короткострокові зобов'язання підприємств, які виникають за: розрахунками з бюджетом; за розрахунковими документами, строк оплати яких не настав і які не сплачено в строк; за невідфактурованими поставками - розрахунками взаємних вимог, векселями, строк оплати яких не настав і які не сплачено в строк.

Висока питома вага позикових коштів ускладнює фінансову діяльність та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, доходів на облігації, зменшує ліквідність балансу підприємства, підвищує фінансовий ризик. Тому в кожному конкретному випадку необхідно детально продумувати доцільність запозичення додаткових фінансових ресурсів.

ДЖЕРЕЛА

1. Лойко В.В. Податок на додану вартість та його вплив на господарську діяльність підприємств /В.В. Лойко, А.С. Семенюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 20. –[Електронний ресурс] – Режим доступу до статті: <http://global-national.in.ua/issue-20-2017>

FINANCIAL CAPITAL OF THE ENTERPRISE

Abstract. The nature of the financial capital of an enterprise and its role in providing effective activity. Analysis of the financial status and structure of the enterprise capital.

Key words: financial capital of the enterprise, capital, profit, borrowed funds, accounts payable, leasing.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕФОРМУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Яковенко І. В.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління
Київський університет імені Бориса Грінченка

Анотація: Одним із головних рушійних чинників реформування охорони здоров'я є створення нового фінансового механізму функціонування цієї галузі. Ефективно працювати ця галузь зможе лише при наявності ресурсу на покриття витрат лікування, діагностики і реабілітації пацієнтів. Впровадження нового фінансового механізму в охороні здоров'я, ще знаходиться на початковому етапі та потребує здійснення великої кількості заходів щодо забезпечення необхідної методичної бази.

Ключові слова: фінансовий механізм, ресурси, страхування, охорона здоров'я.

Найбільш гострою соціальною проблемою в Україні є незадовільний стан системи охорони здоров'я. Вирішення даної проблеми неможливе без достатнього забезпечення відповідного рівня фінансування цієї сфери. З набуттям незалежності Україна отримала в спадок комплексну багаторівневу систему охорони здоров'я, головною ознакою якої було централізоване фінансування та централізований підхід до управління, засновані на принципах нормування та постатейного бюджетного розподілу державних фінансових ресурсів між медичними закладами. Ефективна за умов адміністративно-планової економіки, вищезазначена модель зовсім не відповідає потребам ринкової економіки.

Питанням зміни підходів до організації фінансування охорони здоров'я присвячено низку праць провідних вчених. Зокрема, цю тематику досліджували І. Вахович, М. Заколюдажна, Л. Ляховченко, В. Москаленко, С. Онишко, Т. Попченко, О. Солдатенко, І. Солоненко, С. Феденько та ін. В працях науковців наголошується на потребі зміни механізму фінансування галузі, при ведення

його до норм, прийнятих у країнах Європи, формування нових, досі не запроваджених в країні механізмів надання медичних послуг.

Одним із головних рушійних чинників реформування галузей соціальної сфери, а саме охорони здоров'я, освіти, сфери надання соціальних послуг, яке розпочалось за останні два роки, є створення по суті нового фінансового механізму функціонування цих галузей. В медицині, яка перша вступила у процес реального реформування, зараз впроваджується новий механізм фінансування медичних витрат, який включають в себе наступні основні елементи: відмова від розподілу бюджетних коштів шляхом виділення субвенцій, коли держбюджет ділить їх «зверху» між регіонами в залежності від кількості пацієнтів; перехід на оплату страхового випадку, а не утримання медичних установ; створення спеціалізованого органу державної влади, який буде платити кожному медичному закладу в залежності від вартості виконаних послуг; скорочення зобов'язань держави по фінансуванню практично всіх видів лікувань в державних і комунальних установах, крім первинної, екстреної, дитячої та паліативної; фінансування первинної ланки нормативним методом, в основі якого розрахунок бюджету кожного сімейного лікаря шляхом множення нормативу грошей на одного жителя на кількість жителів, які підписали договори з конкретним лікарем.

В цілому можна відмітити, такі заходи відповідають передовому світовому досвіду та мають багато аналогів в системах охорони здоров'я Європи, Канади, Японії. Однак відомо, що проблеми ховаються в деталях, які ще належить відточити і відрегулювати.

Найідеальніша система буде ефективно працювати тільки при наявності ресурсу на покриття витрат лікування, діагностики і реабілітації пацієнтів. Бюджетні кошти, які сьогодні виділяють на медицину, за оцінками фахівців, ледь покривають половину всіх необхідних витрат. Ні для кого не секрет, що іншу половину коштів зі своїх кишень доплачують пацієнти через благодійні фонди при лікарнях або простим шляхом передачі конвертів

кишеню лікаря. Щоб легалізувати ці витрати на початковому етапі реформи МОЗ пропонував ввести «співоплату», коли частина коштів платить держава з бюджету, а решта – офіційно пацієнти. Така форма фінансування, має широке застосування в багатьох країнах, зокрема Франції, Японії, Фінляндії та багатьох інших. Однак, більшість українців на порядок бідніше громадян вищезазначених країн, і тому не можуть самостійно заплатити за лікування. Крім того, застосування співоплати суперечить 49 статті Конституції. Тому в процесі доопрацювання законопроекту для розгляду в другому читанні норму про співоплату вилучили і замінили нормою про прийняття щорічно парламентом програми медичних гарантій, куди має увійти все медичне обслуговування, яке буде здійснюватися за рахунок держави.

Тобто частина витрат буде гарантовано в межах програми покриватись державним бюджетом. Але виникає питання – а за чий рахунок покривати інші витрати, які не увійшли в програму. Новий закон посилає до традиційних джерел – місцевих бюджетів і добровільного медичного страхування. Але ці джерела поки що не змогли забезпечити покриття дефіциту у фінансуванні. Немає ніяких підстав стверджувати, що вони зможуть це зробити в подальшому.

Стає очевидним, що без введення обов'язкового медичного страхування (ОМС) реальної медичної реформи не відбудеться. Тільки це може забезпечити додатковий ресурс, можливість реально платити за послугу, робити експертну оцінку якості вартості послуг, що надаються і багато іншого. Але, незважаючи на всю очевидність необхідності введення ОМС практично реалізувати це вже більше 20 років в історії реформування української медицини залишається непросто. Каменем спотикання традиційно завжди було питання: хто повинен страхувати і акумулювати страхові гроші, а це зараз буде не менше 2 млрд. \$. Дискусії фокусуються на трьох можливих варіантах в різній формі конкретизації: перший варіант – комерційні страхові компанії або подібні структури (медичні каси, наприклад); другий – державні господарюючі

структури, наприклад, державна страхова організація, і, третій – структури, що не є повноцінними суб'єктами господарювання – державні або соціальні спеціалізовані фонди. Треба сказати, що світова практика має приклади і першого (Голландія, Чехія, Німеччина), і другого (Ізраїль, Молдова, США), і третього (Польща, Естонія, Франція). Причому всі варіанти показали себе досить успішно, хоча традиційно критикується своїми медиками та пацієнтами. В українському експертному середовищі є прихильники кожного з варіантів і вже багато років не вдається знайти компроміс.

Інше питання, яке викликає багато суперечок, це створення та діяльність нового органу – Національної служби здоров'я, який має управляти бюджетними потоками як головний розпорядник коштів. Не торкаючись питань монополізму та корупційних ризиків в результаті концентрації коштів більше 2 млрд. \$ в «одних руках» одним із ключових проблемних питань є побудова механізму оплати бюджетними коштами медичних послуг, що надаються лікарнями. Адже передбачена модель, коли медичні заклади надаватимуть звіти в новий орган по кожній виконаній послугі – операції, лікування, проходження курсу реабілітації, пологах та інших діях. Оцінивши такий звіт, орган буде приймати рішення про виділення бюджетних асигнувань. Якщо взяти до уваги середню кількість лікувальних закладів і кількість пацієнто-випадків, то виявляється, що на обробку одного запиту в цьому органі лишається не більше 15 хвилин за умови цілодобової роботи. Тобто за ці хвилини треба ознайомитись із звітом від лікарні, оцінити виконану послугу та прийняти рішення виділяти чи не виділяти, а також скільки виділяти коштів на її проплату згідно отриманого звіту та оформити всі необхідні для цього документи. В умовах такого «цейтноту» складно буде забезпечити верифікацію і контроль прийнятих рішень. Гроші будуть пересилатися фактично в автоматичному режимі, що загрожує необґрунтованими розрахунками і навіть зловживаннями. Багато ще потрібно буде опрацювати в напрямку встановлення вартості послуг, тобто тарифікації. Методика розрахунку такої вартості, хоча і

була прийнята в кінці минулого року, далека від практичного застосування. Стоїть питання чи сам медичний заклад буде розраховувати витрати по конкретно наданій допомозі, а новий орган буде мати повноваження ці витрати перевірити, користуючись єдиною методикою розрахунку. Або будуть запроваджені єдині тарифи, коли за кожен випадок лікування виплачуються фіксовані суми, визначені з урахуванням середньостатистичних витрат ресурсів на такий випадок. Тобто медустанови не проводять самостійних розрахунків, а користуються своєрідними «прейскурантами». Але в будь-якому випадку треба прийняти до виконання один чи другий підхід, чого поки що не має.

Реформа почалася із первинної ланки з 2018 року. Розмір коштів на кожного сімейного лікаря в рік визначається шляхом множення кількості пацієнтів, які уклали договори на обслуговування з цим лікарем, на норматив, який передбачається на рівні 130 \$ на людину. Однак ряд питань пов'язаних із фінансовим механізмом, не вирішені досі. Не до кінця зрозуміло, хто буде фондоутримувачем бюджетних коштів, що напряму пов'язано із питанням подальшого маршруту визначених по нормативу грошей. Чи лікар буде сам розраховуватися з амбулаторіями, медсестрами, санітарками, керівництвом? Або потрібні нормативи розподілу коштів на різні види витрат в межах поліклініки або амбулаторії? Крім того, як будуть вирішуватися питання в разі необхідності спільного фінансування заходів, коли треба робити відрахування від кожного сімейного лікаря, наприклад, на створення преміального фонду за кращі результати в профілактиці і контролю за небезпечними захворюваннями. Мабуть для успішного початку такої реформи не обійтися без додаткового доопрацювання всіх кроків і етапів, підготовки ряду нормативних документів.

На новий фінансовий механізм великий вплив має процес автономізації, який почався з листопада минулого року. Більшість медичних закладів повинні поміняти свій статус на комунальне підприємство. Поки лікарні та поліклініки у нас працюють в статусі бюджетних установ. Цей статус базується на певній на моделі фінансування, коли всі витрати регулюються вищестоящою

управлінською ланкою на рівні районів і областей, а головним завданням якої є утримання закладу і, відповідно, гарантування зарплати та комунальних послуг. Комунальне підприємство отримує на порядок більше свободи за розпорядженням ресурсами, але також і на порядок більше відповідальності в зв'язку з цим. Функціонування в якості повноцінного господарюючого суб'єкта передбачає самофінансування і вимагає створення відповідної інфраструктури: бухгалтерії, господарських служб, планово-фінансових підрозділів і т.п. Наскільки готовий старий менеджмент, щоб почати працювати в новому статусі. На рівні невеликих сільських громад реалізувати повноцінно статус комунального підприємства особливо складно. Накладні витрати при відносно незначних обсягах можуть «з'їсти» досить обмежене фінансування. Реформа по розширенню фінансової самостійності ставить закладу в залежність від того скільки їм заплатять за послуги. При цьому бюджетне фінансування крім первинної ланки не гарантоване. Ресурси медичного страхування поки ще тільки в проекті. Матеріальний стан громадян не дає оптимізму щодо розширення такого джерела як оплата за рахунок власних коштів. Звідси відрив від гарантованого бюджетного «підсосу» може створити для новостворених підприємств ситуацію неплатоспроможності, а то і банкрутства. Фактично єдиним порятунком стає місцевий бюджет.

Підводячи підсумки, можна зазначити, що впровадження нового фінансового механізму в охороні здоров'я, ще знаходиться на початковому етапі та потребує здійснення великої кількості заходів щодо забезпечення необхідної методичної бази.

ДЖЕРЕЛА

1. Актуальні питання фінансового забезпечення закладів охорони здоров'я: теорія та практика: монографія / Л.А. Ляховченко, В.Д. Долот, О.В. Поживілова, Я.Ф. Радиш; за заг. ред. Я.Ф. Радиша. – К.; Житомир: Полісся, 2012. – 210 с.

2. Аналіз реформи охорони здоров'я [Електронний ресурс]. -- Режим доступу: http://www.ier.com.ua/ua/healthcare_project/
3. Заколюдажна М. О. Механізм фінансування системи охорони здоров'я України / М. О. Заколюдажна // Держава та регіони. – 2010. – № 4.– С. 160–164.
4. Інформаційні матеріали МОЗ України до засідання Національної ради реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/Content/download/Sessions/s5/6.1.%20Reforma%20oz,%20tezy2015%2004%2016.pdf>
5. Москаленко В.Ф. Актуальні проблеми здоров'я та охорони здоров'я у III тисячолітті / В.Ф. Москаленко [Електронний ресурс] // Український медичний часопис. – V/VI. – 2013. – № 3 (95). – Режим доступу : <http://www.umj.com.ua/article/59340/aktualni-problemi-zdorov-ya-taoxoroni-zdorov-ya-u-iii-tisyacholitti>

FINANCIAL MECHANISM OF HEALTH CARE REFORM

***Abstract:** One of the main drivers of health care reform is the creation of a new financial mechanism for the functioning of this sector. This industry will be able to work effectively only if there is a resource to cover the costs of treatment, diagnosis and rehabilitation of patients. The introduction of a new financial mechanism in health care is still at the initial stage and requires a large number of activities to ensure the necessary methodological base.*

***Key words:** financial mechanism, resources, insurance, health care.*

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: СОЦІАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ІННОВАЦІЙ В ОРГАНІЗАЦІЯХ

Ковальова К. В.

здобувач вищої освіти ННІ фінансів, банківської справи 4го курсу
Університету ДФС України

Першко Л.О.

кандидат економічних наук, доцент
Університет ДФС України

Серйозні труднощі, з якими зіткнулося суспільство в останнє десятиліття, змушують науковців більш пильно і глибоко аналізувати систему соціального управління, та змін що відбуваються в ньому. В сучасних умовах управління стає потужним фактором соціального розвитку. Система сучасного управління тісно пов'язана з проектуванням, прогнозування і програмуванням, тобто проектами, прогнозами і професіонограмами якості керівника - компонента соціальних відносин[1, 2]. Це важливо тому, що ключовими тенденціями сучасного етапу соціального розвитку є розширення безпосередніх зв'язків між учасниками громадського виробництва завдяки створенню робочих мереж (network) і зміцненню прямих форм кооперації, а також зростання ролі суб'єктивного фактору соціально економічних перетворень і обумовлене ним ускладнення механізмів цілісної діяльності в суспільстві.

Проектування інновацій в організаціях цікаве тим, що соціальні організації є одним з найбільш цікавих і складних феноменів суспільного життя. До теперішнього часу теорія організацій не є самостійним науковим напрямом і знаходиться в рамках теорії менеджменту, хоча можна виділити багато питань, що відносяться виключно до соціології організації [4]. Актуальність теми дослідження полягає в спробі теоретичної значущості питань, пов'язаних з управлінням організацією за допомогою соціального проектування (плануванням і впровадження змін і нововведень). Однією з основних причин не життєздатності і неефективності діяльності соціальних організацій є та обставина, що в проектах створюваних організацій і проектах

Матеріали науково-практичної конференції

Фінансові механізми інноваційного розвитку в умовах євроінтеграції

зміни організаційної структури та організаційних функцій практично не враховується соціальна складова, так як організації часто розглядаються як чисто економічні або адміністративні системи.

Тема дослідження актуалізується в зв'язку з тим, що в даний час важливою проблемою стала задача проектування організацій принципово нового типу в такому інноваційному середовищі, як Інтернет-середовище. За останній час Інтернет став невід'ємним компонентом громадських відносин і індивідуальних комунікативних практик. В Україні розвиток Інтернету стикається з серйозними перешкодами - застарілими телекомунікаційними мережами, низьким рівнем комп'ютеризації, низькими доходами населення. Проектування соціальних (віртуальних) організацій в Інтернет-середовищі саме по собі є інноваційним підприємством, і воно пов'язане зі створенням спеціальних Інтернет-проектів, їх рекламою і просуванням.

Управління Інтернет-проектом проявляється в:

- а) ініціації, підготовці, реалізації і завершення проекту);
- б) в аналізі, плануванні, контролі, організації і реалізації методів проектування;
- в) системному аналізі базової версії веб-сайту, ескізного та технічному проектування базової версії, програмуванні, налагодженні і розробці документації на компоненти базової версії, її тестуванні, документуванні, впровадженні, просуванні, супроводі та розвитку[3, 4].

Отже, теоретично показано, що соціальні нововведення характеризуються створенням якісно нових економічних, соціальних, політичних та інших утворень, структур, механізмів суспільного виробництва, суспільства в цілому або їх підсистем та поділяються на соціально-управлінські, соціально-економічні, власне економічні, правові та педагогічні; встановлено, що між структурою проектно-прогнозного управління нововведеннями і організаційною структурою існує взаємозв'язок: структура організації відображає існуючу в ній ієрархію функцій і відносин, підсистем і

підрозділів, в зв'язку з чим проектно-прогнозне управління викликає зміни як у структурі, так і в функціях організації.

ДЖЕРЕЛА

1. Аипюв МА., Лапин М.И., Тошвнко Ж.Т Социальное проектирование М, 1982., С 341
2. Курбатова О.В. Проектный менеджмент // Методология социального по знания: Материалы научной сессии аспирантов и соискателей. Ростов н/Д, 2005. Вып.2. С. 28-33
3. Пригожим А.И. Нововведения- стимулы и препятствия // Социальные проблемы инноватики М., 1989. С.266
4. Пуков В.А. Социальное проектирование / Ин-т молодежи. М: Социум, 2000. С.135.

МАРКЕТИНГОВИЙ АУДИТ ЯК ПІДГРУНТТЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кудацька К. В.

здобувач вищої освіти ННІ фінансів, банківської справи 4го курсу
Університету ДФС України

Болдова А. А.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фінансових ринків
Університет державної фіскальної служби України

На сьогоднішній день, найбільш актуальним питанням для керівництва підприємств є підвищення конкурентоспроможності своєї продукції на локальному і на міжнародному ринку. Це обумовлюється загальносвітовими тенденціями у розвитку бізнесу, а саме збільшенням ролі процесів глобалізації, інтеграції, екологізації, інформатизації та підвищенням важливості соціальної відповідальності в роботі фірми. Для підприємства, яке прагне зайняти вигідну конкурентну позицію на будь-якому ринку, важливим є відповідати даним тенденціям і робити це краще, ніж конкуренти. Для досягнення цієї мети використовується маркетинг та його інструменти. На сьогоднішній день існує велика кількість маркетингових інструментів, що ускладнює процес вибору найбільш ефективного з них для конкретного підприємства. Проте практичне використання традиційних маркетингових прийомів у сьогоденні має тенденцію до зниження ефективності. Це обумовлено тим, що досить часто підприємства проводять моніторинг діяльності своїх конкурентів та використовують їх вдалий досвід дуже стандартизовано. Це призводить до того, що по-перше, підприємства втрачають свою конкурентоспроможність через використання однакової маркетингової політики фірм-конкурентів, по-друге, компанії застосовують застарілі маркетингові інструменти і при цьому не враховують конкурентні переваги власної продукції. Необхідно зазначити, що вибір правильного маркетингового інструменту для фірми є рушійною силою підвищення його конкурентоспроможності. При прийнятті цього рішення

необхідно врахувати певні фактори, що характеризують особливості функціонування підприємства, а саме: розмір підприємства; складність організаційної структури; галузь функціонування підприємства; характеристики асортименту підприємства і ступінь новизни товару; місткість ринку, на якому функціонує фірма і кількість конкурентів на ньому; ресурсні можливості фірми. Одним із універсальних інструментів, який може задовольнити потреби різних за розміром, організаційною структурою, специфікою діяльності підприємства, є маркетинговий аудит. Його застосування дозволяє вчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування фірми, оптимізувати роботу всіх структур, а як наслідок – зайняти вигідну конкуренту позицію на ринку.

Маркетинговий аудит – це систематичний процес комплексного аналізу та об'єктивної оцінки діяльності підприємства на основі сукупності фінансових, соціальних, екологічних і ринкових показників, який забезпечує визначення місця фірми на ринку, виявлення маркетингових можливостей і слабких сторін фірми, формування найбільш ефективної стратегії маркетингу для повного задоволення потреб споживачів, одержання максимального рівня прибутку і задоволення суспільних потреб [1, с.15].

На підґрунті аналізу недоліків і переваг кожного з підходів, авторами дослідження запропонована узагальнена структура та процедура проведення маркетингового аудиту, а саме: • аудит стратегії – вивчення мети, цілей і місії фірми; • аудит макросередовища – аналіз економічного, екологічного, соціального, політико-правового, технічного, культурного факторів, що впливають на діяльність фірми та ступінь взаємодії фірми з ними ; • аудит мікросередовища і організаційної структури – дослідження факторів мікросередовища (робота із постачальниками, споживачами, посередниками, конкурентами, контактними аудиторіями); вивчення рівня задоволеності робітників підприємства (результативність внутрішнього маркетингу); • аналіз ринку і конкурентних позицій – дослідження характеристик ринку (структури,

розміру, кількості підприємств на ньому), а також визначення конкурентних переваг та позицій відносно конкурентів, аналіз привабливості проникнення на нові ринки збуту; • аналіз існуючого комплексу маркетингу – дослідження відповідності споживчим вимогам товарної, цінової, збутової і комунікативної політики, що проводиться підприємством; • розробка заходів із удосконалення стратегії маркетингової діяльності і розрахунок їх ефективності – пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності фірми та прогностичний розрахунок результативності запропонованих заходів.

Як ми бачимо, однією зі складових маркетингового аудиту є розробка комплексу заходів із удосконалення маркетингової діяльності підприємства на основі даних щодо макро- та мікросередовища фірми, а також діяльності конкурентів.

Резюмуючи усе вищенаведене зазначимо, що одним із найбільш універсальних та ефективних інструментів на сьогоднішній день є саме маркетинговий аудит, який є комплексним аналітичним інструментом маркетинг-менеджменту. На основі його проведення, розробляється план заходів із удосконалення маркетингової діяльності фірми та підвищення її конкурентоспроможності. Виконання розробленої авторами процедури маркетинг-аудиту призведе до оптимізації роботи підприємства, сприятиме підвищенню ефективності використання усіх можливих ресурсів, налагодженню оптимальних зв'язків із постачальниками, посередниками та споживачами. Наслідком цього процесу є зайняття найбільш вигідної конкурентної позиції підприємством на глобалізованих ринках.

ДЖЕРЕЛА

1. Андреева Н. М. Роль маркетингу в системі аудиторської діяльності підприємства: сучасний погляд на проблематику / Н. М. Андреева, Д. В. Зінковська // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – №56. – С. 11–18.

2. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Ф. Котлер. – Санкт- Петербург: Питер, 2003. – 800 с.

3. Ламбен Ж. Менеджмент, ориентированный на рынок / Ж. Ламбен. – Санкт- Петербург : Питер, 2007. – 800 с.